FRANCKESCHE
STIFTUNGEN

Alte Drucke

ANTO. DE BVTRIO || IN QVINQVE LIBROS DECRE=||TALIVM COMMENTARIA ... Summarijs ... Flori || de Sura Lugdunen[sis] ... || ... ||

... || SVPER PRIMA PARTE SECVNDI || DECRETALIVM. || CLARISSIMI IVRIS || VTRIVSQVE DOCTORIS DOMINI || Antonij de Butrio super Prima parte || secundi Decretalium accuratissime || excusa, ... || ... ||

Antonius <de Butrio>

Lugduni, 1532

De iudicijs. Rubrica.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downladed and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150676

Visual Library

¶ In nomine patris et filij ⁊ ſpiritusſancti Amen.

¶ Celeberrimi ac conſummatiſſimi viri iuris vtriuſqꝫ monarche domini Antonij de Butrio ſuper ſecundo libro decretalium.

¶ De iudicijs. Rubrica.

1 ☞ Iudicium quotuplex eſt.

¶ Liber ſecundus qui difficilis eſt. Rubrica continuatur per Goffre. ſic. Expeditis preparatorijs iudiciorum ad iudicia veniamus. Vel ſecundo: Viſis inſtrumētis quibus iudicant iudices ſcilicet legibus ⁊ conſtitutionibus ac conſuetudinibus: viſis etiā iudicū poteſtatibus ⁊ modis creandi poteſtates et quibuſdam preludijs ad iudicia excludenda: ⁊ aliquibus ad illa concludenda vel ordinanda reſtabat videre de iudicijs ⁊ partibus eorū: quas partes ⁊ actus in iudicio interuenientes: totus hic liber inſequitur. Ideo poſt librū precedentem ponit iſtam. Ad materiam facit. ij. q. i. ⁊ v. q. iiij. xiiij. q. i. xv. q. vij. xvi. q. vi. xxx. q̄. vlti. §. his ita. vſqꝫ ad fi. Et repetitur in
1 ſexto. ⁊ clemen. ¶ † Quero primo circa rubricam que ſupponit plura fore iudicia quotuplex eſt iudiciū: dic iudicium aliquando ſumitur pro diſcretione. ff. de iudi. l. pretor. iij. q. vij. c. infamis. §. tria. furioſus caret iudicio id eſt diſcretione. Quandoqꝫ pro inſtantia cauſe. C. de iudicijs. l. properandum. Quandoqꝫ pro deliberatione. ſeu examinatione. lix. diſtin. c. i. Quandoqꝫ pro autoritate. lxij. diſt. c. i. Quandoqꝫ pro pena. l. diſtinc. vt purgabit. de hoc per Hoſtien. hic in ſumma. per glo. inſtitu. qui. non eſt permiſ. fa. teſta. §. ij. per archidia. lv. diſt. precepta. ¶ Quero ſecundo ſumpto iudicio pro inſtantia cauſe diſcutiende. ⁊ partibus eius vt hic ſumitur. Quotuplex eſt iudicium: dic quod diuiditur in reſpectu ad materiam ibi diſcutiendam. Et dicimus quod iudicium aliud temporale. quod de re temporali tractat: aliud ſpirituale. quod de re ſpirituali tractat infra. e. exhibita. ⁊ c. venerabilis. Nec dicimus quod ſit dare annexum propter ius patronatus: quia illud eſt ſpirituale ſecundum ſuam naturam originariam. quamq̄ ex accidenti diſpenſatione eccleſie cadat in laicum. Ideo dicitur quod temporaliter habetur. de iure patrona. nobis. ⁊ c. ij. ⁊ c. quia clerici. eo. titu. ⁊ ab aliquibus appellatur annexum. vt in. c. quanto. ſecundū Goffr. hic in ſumma. An autem poſſeſſorium iudicium ſuper re ſpirituali ſpirituale dicatur: not. j. eo. c. ſi. per docto. ⁊ dicam cum glo. in. c. literas. de iuramen. cal. Iudicia autem hec: ⁊ temporalia ⁊ ſpiritualia diuiduntur: quia quedā ciuilia: quedam criminalia: ⁊ quedam mixta: ⁊ quamq̄ varient glo. ponendo penam pecuniariam pro ciuili. aliquando pro criminali. vt colligitur ex glo. in. l. pretor. in princip. ff. de ſepul. viola. in. l. j. C. quādo ciuilis ac. preiudi. crimi. l. obſeruare. §. proficiſci. ff. de offic. proconſu. C. de epiſco. ⁊ cleri. l. ſi qua per calumniam. ff. de iniuri. l. lex cornelia. C. de ſepul. viola. qui ſepulchra. Non adbibita differentia inter pecuniariam ⁊ ciuilem. Cauſa ciuilis cuius finis eſt cōmodum partis et intereſſe priuatum. Cauſa criminalis cuius finis eſt intereſſe publicum ⁊ vindicta publica. Cauſa mixta que participat de vtroqꝫ. j. eo. examinata. ⁊ in pluribus capitulis huius tituli. De ſecundo. j. c. at ſi clerici. ⁊ c. cum non ab homine. De tertio de procura. tue. et q̄ pena pecuniaria fiſco applicanda criminalis ſit: tenet Innocen. de accu. qualiter el. ij. in princip. ſecunde gloſ. ⁊ alleg. ff. de preuari. l. iij. §. primo: q: ita intenditur vindictā diuidere per penā pecuniariam ſicut corporis vel fame. Cauſa ergo fiſcalis prout non agitur ad vindictam: ſed pro ītereſſe fiſci ciuilis dicitur. l. j. C. de his qui. vt indig. l. differre. et quaſi per totum. ff. de iure fiſci. Diuiditur ſecundo principaliter ex parte forme. ⁊ ſic dicitur iudicium ordinarium: quia tractatur via ordinaria. Aliud extraordinarium vt iudicium notorium. de iureiuran. ad noſtram. Iudicium inquiſitionis de accuſa. inquiſitionis. ⁊ c. qualiter. ⁊ iudicium denuntiationis. j. c. nouit. ⁊ ij. q. vi. in ſumma. in ſpecu. de preparato. iudi. in princip. Aliud ſummarium de quo vide. in cle. diſpendioſam. de iudi. de verbo. ſignifica. c. ſi. Altero reſpectu dicitur ordinarium: quia coram iudice ordinario. Extraordinarium: quia coram iudice delegato. vel arbitro. glo. in verbo. ordinarium. de proba. quoniam contra. iuncto textu. xi. q. i. continua. lege. ij. q. vi. c. a iudicibus. §. quod de arbitris. Alij ſubdiuidunt ex parte quantitatis: quia aliud vniuerſale: aliud particulare ⁊c. ſed hoc potius eſt diuidere actionem quam iudicium. de boc per glo. in. l. j. ff. de eden. ⁊. j. de lib. obla. c. i. per Innocen. de offi. ordi. c. conquerente. ⁊ in. c. cum ad ſedem. de reſtitut. ſpoliat. de ſepul. certificari. de offi. ordi. c. dilecto. aliud. de ſepul. In noſtra. dic vt ibi. ⁊ hec pro modo ſufficiant. de ceteris dic vt hic per ſummiſtas. ſecundum Goffre. et Hoſtien. ⁊ vide in ſpe. de prepa. iudi. in principio. ⁊ ponitur hic pro diſcuſſione iuris: quia cauſa eſt cum proponitur ⁊c. de verbo. ſignifi. forus.

1 ☞ Pactum de reſpondendo coram iudice non ſuo in preſentia iudicis ⁊ iudice acceptante inito actu paciſcentem iuriſditioni iudicis an ſubmittat indiſtincte vt contra illum non admittatur preſentia. nu. 37. maxime vbi iuramentum interuenit. nu. 40.

2 Nomen aliquando ſumitur ex verbo ⁊ prepoſitione ſimul: ⁊ quandoqꝫ ex verbi et nominis ſigno deſiderato innominato vt de quoduultdeo.

3 Nominis proprij alluſio vel ethimologia neceſſario non infert nec etiam probat vt quia imponitur ad libitum non autem ad neceſſitatem.

4 Aduerſarius dicitur ille qui in lite mihi aduerſatur.

5 Statuta que repellunt aduerſarium ab accuſando intelligūtur etiā de eo qui in lite mihi aduerſatur.

6 Iudex poteſt recuſari in alia lite tanq̄ ſuſpectus per partē cū qua alias habuit proceſſum.

7 Teſtis poteſt recuſari vt ſuſpectus ab eo contra quē pducitur vbi alias cum illo habuit proceſſum.

8 Citatio facta propria partis autoritate ⁊ abſqꝫ iudicis licentia nō valet nec econtra imo vtriuſqꝫ ad eius validitatem requiritur conſenſus.
Fallit in debitore fugitiuo ⁊ alijs caſibus expreſſis in nu. 21. ⁊ 23.

9 Iudicialiter nulli proponere permittitur abſqꝫ audientia.

10 Citatus niſi quis fuerit q̄ſo compellatur in iudicio reſpondere vt in iudicio caſualiter inuentus pro citato habeatur ſiue agatur ciuiliter aut criminaliter. nu. 30.

11 Cauſe epiſcoporum ⁊ clericorum quomodo hodie in ſinodo tractari poſſunt. nu. 30.

12 Exceptiones declinatorie fori non admittuntur lite cōteſtata vnde ſi reus petens forum declinare interrogetur an velit litigare aut reſpondere et dicit quod ſic non admittitur ad declinatoriam. numero. 34. ⁊ 36.

13 Iudex poteſt in qualibet iudicij parte partes interrogare ad facti veritatem eruendam.

14 Contumax reputatur citatus comparens ⁊ illicentiatus recedens vbi actus ad quem eſt citatus non eſt expeditus etiā in termino propter factum partis citare facientis vt quia non comparuit nā tunc iudex debet in alteram diem differre vel vbi eſt citatus ad actū ſucceſſiuum.
Fallit q̄n impedimentum eſt tale q̄ excuſaret abſentē vt q: ſuperuenit morbus vel aliud. nu. 28.

15 Excommunicatus etiam pro offenſa manifeſta licet ſecundum antiqua tempora non poſſit abſolui ante cauſe exitum hodie tamen abſoluitur ad cautelam ſatiſfacto per eum vel cum cautione quādo eſt excōmunicatus pro contumacia. nu. 41.

16 Abſolutus eſſe non cenſetur excōmunicatus ſola ſatiſfactione niſi abſolutio actualiter intercedat.

17 Iudex de facto ſupplet in his in quibus non ſolum pars offendit ſed et decor iudicis ⁊ contumaciam punit parte non petente.

18 Sententiari non poteſt etiam in manifeſtum contumacē in criminali ad finem depoſitionis lite non conteſtata et non liquitada cā.

19 Contumax poteſt mulctari ex antiqua contumacia abſqꝫ noua citatione ad actum mulcte imponende.

20 Excommunicatus licet priuetur fructibus ſui beneficij non tamen priuatur titulo niſi excommunicatio ſurrexerit a cauſa priuante ipſo iure.

22 Citari an quis poſſit verbaliter ad preueniendum iuriſditionē in cauſa fuge ſuſpitionis ſine licentia legitima vt poſſit iudex poſtea contra ipſum agentem procedere. et quando videatur permiſſa citatio realis abſqꝫ iudicis licentia maxime quando litigans eſt cert⁹ de exceptione ſibi competenti. nu. 23.

23 Delinquēs ⁊ in flagranti crimine repertus poteſt capi propria autoritate ⁊ ad iudicem adduci ſine tamen licentia iudicis.

24 Citationis actus ſeu ipſa citatio an poſſit parti committi. nu. 26.

25 Executor an poſſit dari vt poſſit autoritate propria exequi.

29 Contumax verus quomodo quis poteſt dici per vnicam citationē vt poſſit excommunicationis pena mulctari nō requiſita alia citatione in foro eccleſiaſtico idem et in alijs iudicijs vt quando agitur de pena contumacie commiſſa in conſpectu iudicis circa quam nulla cadit excuſatio vel allegatio.
Fallit quando abſenti citato poteſt aliqua excuſatio ſuffragari tūc in pena imponenda requiritur alia citatio.
Citatione vnica an ⁊ quando poteſt quis dici verus contumax vt in pena ſibi declaranda non requiratur alia citatio.

30 Epiſcopus in quibus videtur ſynodum ſibi iudicem poſſe habere ſiue contra eū agatur ciuiliter vel criminaliter vocato archiepiſcopo vel non vocato. nu. ſeq.

31 Archiepiſcopus vel legatus iudicat ſolus epiſcopum quando agitur de alia pena quam depoſitionis a dignitate epiſcopali vocato tamen ſuo capitulo: inquantum vero ageretur de pena depoſitionis tunc ſunt omnes epiſcopi prouinciales vocandi quando agitur ad depoſitionem ordinis, ſecus ergo ſi agatur ad beneficij depoſitionem que eſt ſolius pape.
Matrimoniale vinculum eccleſie ſolus papa diſſoluit.

32 Excommunicatio an videatur inducta per hec verba nullus cōmunicet tali.

33 Mala grāmatica non vitiat actum ſeu inſtrumentū aut reſcriptuz
vbi poteſt ſaluari per figuram.
35 Concilium cui papa preeſt vt iudex non poteſt tanquaz ſuſpectum
recuſari niſi agatur de ſua cauſa et quid ſi agatur de inferiori conci-
lio an recuſari poſſit in totū vbi caput eſt ſuſpectū vel alij de cōcilio
vt videātur omnes ſuſpecti vel alter tantum.
36 Iudex ſicut poſt litem conteſtatā poteſt recuſari vt ſuſpectus ex no
ua cauſa ſuperueniēte ita ⁊ poſt pactū de reſpondendo quod iudex
approbatur.
37 Penitentia reintegrari vbi admittitur in quibus etiam ante litez
conteſtatam poſt pactum vel contractum admittatur ⁊ etiā in qui-
bus nō vbi agitur de iuriſditione prorogãda etiam quando quis
ſimpliciter reſpondere promittit vbicunqꝫ conuenietur vel in quo-
cunqꝫ foro.nu.39.
38 Uerba que liberam voluntatem denotare videantur, ⁊ que boni vi
ri arbitrio ſubnixam.
39 Forum qui ratione contractus ſortitus eſt an poſſit penitere et vbi
etiam iuramentum interuenit an compellatur ad obſeruantiaz:nu
mero ſeq.⁊.37.
40 Iuramenti ratione an quis compellatur preciſe ad cōtractus aut
pacti obſeruantiam vbi alias poteſt agi ad intereſſe per non obſer
uantiam.
Pactum de non vendendo aut declinando iuramento an preciſſe
poſſit quis compelli ad illud vt non liberetur ſoluendo intereſſe.
42 Epiſcopus quando ratione contumacie poteſt epiſcopatus digni
tate priuari poſt annum et ratione dilapidationis ſibi adminiſtra
tio interdici ⁊ quando ipſo iure priuatus videatur.
43 Excommunicatus an ipſo iure beneficio dicatur indiſtincte priua
tus ratione excōmunicationis,

De quouultdeo. Diuiditur i duas. Pri-
mo ponitur factum.⁊ contumacis punitio.
in ſecunda repellitur accuſatoris iniuſta pe-
titio.ſecunda ibi.Nam adiui. Uel ſecundum
Pe.diuiditur in tres. In prima ponitur fa-
cti narratio. In ſecūda iuris poſitio. In ter-
tia incidentis queſtionis deciſio . Secunda
ibi.placuit. Tertia ibi.nam. Pactum de nō
declinando a iudice:alias ſuo qui exceptione repelli poteſt:eſt irre-
uocabile.hoc dicit ſecundum gloſſam ſecundum aliū intellectum.
1 ❡†Pactum de reſpondendo coram iudice nō ſuo in preſentia iu-
dicis.⁊ iudice acceptante inito actu:paciſcentem iuriſditioni iudi-
cis ſubmittit:ideo poſtea non admittitur penitentia.hoc dicit. Ca
ſus coram. Concilio quidam de quouultdeo accuſatus comparuit:
et quia poterat recuſare concilium prouinciale.vel papam eligere:
nec ſic declinare poſſet:fuit a concilio interrogatus.an vellet expe-
riri ⁊ iudicium ingredi coram concilio:⁊ reſpondet quod ſic. Alte-
ra die receſſit illicentiatus propoſitum fuit in concilio generali vt
hic damnaretur et deponeretur . Papa reſpondit ⁊ procedit vt in
litera patet.de quouultdeo.Sunt due partes. prepoſito de:eſt per
ſe:quouultdeo:eſt caſus ablatiui et regitur a verbo placuit:vel tota
2 eſt vna pars.⁊ caſus datiui.et regitur a verbo communicet.❡†No
ta primo quod nomen aliquando ſumitur ex verbo ⁊ prepoſitione
ſimul.⁊ quandoqꝫ ſumitur ſic:ex verbi ⁊ nominis ſigno deſiderato
innominato .vt de quovultdeo.quaſi ex hoc velit dei voluntatem.
ſicut de nomine deodato.de ſimo.c.ij.in ſuprascriptione.⁊ deus de
3 dit.eo.titu.tanta.❡†Nominis tamen proprij alluſio.vel etbimo-
logia neceſſario non infert:nec etiam probat : vt quia imponuntur
ad libitum.⁊ non ad neceſſitatem.vt.l.ſi quis in fundi vocabulo.ff.
de lega.j.de quo.in.l.ſint facta.§.ſi in danda.ff.ad trebel.⁊ de prebē.
cum ſecundum.⁊ per Barto.in rubrica.infortiati.⁊ aliquid.j.ſubij-
4 ciam.❡†Not.ſecundo aduerſarium mihi dici:qui in lite aduerſa-
5 tur.†quod no.propter ſtatuta repellentia aduerſarios ab accuſan
6 do.†⁊ habes glo.que de iure dicit.aduerſariuz litis poſſe etiam in
iudicem partis cui aduerſatur in alia lite recuſari.de officio delega.
cum ſuper abbatia.que in hoc eſt bona glo.etiam inquantum dicit
quod ſe opponens in lite.neduz propria:ſed eccleſie opponitur ad
7 quod eo.titu.inſinuante.❡†In teſte autem dicit Ioan.andree in
rubrica.de teſte.§.opponitur.in additionibus ſpecu.verſi.eſt ſcien
dum:ibi ſexto de his.quod ex hoc non repellitur de iure teſtifican-
do:quia aliquam cauſam cum eo habuerit:ſed loquitur in preteri-
tum:per quod non dicit quid de habente in preſenti.alleg.inſti . de
excuſa.tuto.§.item propter.in auten.de teſti.§.ſi vero odioſus.pu-
to hoc per iudicem arbitrandum.argu.ff.de teſti.l.iij.§.j.quanta fi-
des adhibenda ſit: ex hoc tamen ex toto non puto repellendum.
Unde ſi ſit odioſus ex lite criminali repellitur.in auten.de teſti.§.
ſi vero odioſus:⁊ in auten.ſi vero odioſus.vbi Barto.C.eodē titu.
ad hoc quod nota.in.l.iij.ff.de teſti.⁊ idem ſi eſſet queſtio de omni-
bus bonis.vel maiori parte.ff.de excuſa.tuto.propter litem.de re-
8 ſtitutio.ſpolia.frequens.li.vj.❡†No.iij.practicā citandi: qđ ante
omnia debet a iudice de citando licentia peti.nam propria autori-
tate non poteſt.ad hoc.ff.de iudi.ad peremptorium.vide Barto-
lū.in.l.iiij.§.pretor.ff.de damno infecto. Item non debet citare iu-
dex abſqꝫ petitione partis:ideo in citationibus dicitur ad petitio
nem talis.l.iiij.§.hoc autem iudicium.ff.de damno infecto.et vide
per ſpecu.in titu.de cita.§.ſequitur.verſicu.illud autem. No.quod
citatio.vt tenet Barto.citationem nullam:ſi non eſt facta ad peti-
tionem partis:quia iſte eſt ordo a iure requiſitus.vt precedat peti-
tio.vt dicta lege ad peremptorium.⁊ facit.l.iiij.§.hoc autem .quod
not. In dubio tamen.ſi apparet citationem deſcriptam.⁊ citatio-
nis commiſſionem.⁊ relationem.preſumi debet requiſitionem pre
ceſſiſſe:quia omnia ſolenniter acta preſumuntur. argu.eorum que
no.Hoſtien.⁊ Ioan.and.poſt eum.de litis conteſta.c.j.ſuper.j.glo,
in ſuppletione magna.verſicu.quid ſi inueniatur. per.l.ſcienduz.ff.
de verbo.obligatio.inſtitu.de fideiuſſo.§.ſi.⁊ de inuti.ſtipulatio.§.
ſi ita ſcriptum.⁊ quod no. Bar.in.l.ſi quis in aliquo.C.de edē.⁊ no.
per ea que ſcripſi.de probatio.quoniaz contra falſam.Et tenet hoc
Guil.de ſuz.ff.de iudi.l.ad peremptorium. Ad hoc optime lege ſe-
cunda.cum glo.ſua.C.de dotis promiſſione.et quod ſcribit Barto.
in lege qui aliena.in princip.ff.de acquirenda hereditate.⁊ per hoc
concluditur ad illud dubium:an citationis actus poſſit parti com-
mitti.vel executoris officium.de quo dicaz alibi:licet conſueuerim
ponere hic dicā forte de conceſſio.preben.cum noſtris.vbi glo. In-
9 nocen.tangit.❡†Nota quarto quem proponere non debere niſi
audientia conceſſa ſecundum Uincen.ad hoc allegat.xxj.diſtinctio
10 ne.nunc autem.❡†Nota quinto quem non compelli in iudicio re
ſpondere:niſi ad hoc fuerit citatus.⁊ vocatus caſualiter enim in iu-
dicio inuentus non compellitur.v.q.ij.capit.vocatio ad ſynodum.
11 de quo aliquid infra.❡†Nota ſexto quod ſecundum hec tempora
cauſe clericorum.⁊ epiſcoporum tractabantur in ſinodo :de quo de
preben.graue.ſecundum Innocen.xv.queſtione.vij.in ſumma. ver
12 ſicu.Si autem.⁊.c.felix. ❡†Nota ſeptimo vtilem practicam exclu-
dendi reum a facultate proponendi declinatoriam contra iudicem
vt ante omnia interrogetur:an velit coram illo iudice reſpondere:
quia ſi reſpondet quod ſic:non poteſt amplius declinare. ⁊ ſic cite-
riori actu litis cōteſtationi via precluditur ad declinatorias de quo
per Barto.ff.de re iudi.l.quidam.⁊ lege prima.ff.de iudi.per alios.
⁊ lege ſi conuenerit.de iuriſditione omnium iudicum.⁊ infra de ſen
13 tentia ⁊ re iudi.inter monaſterium.❡†Nota octauo iudicem poſ
ſe in qualibet parte iudicij interrogare partem ad veritatem facti
eruendam:ac etiam ad iudicij preparationem.⁊ dicunt docto.quod
circa principalem queſtionem interrogat in.vj.caſibus. qui not.de
interro.actio.lege prima.Extra principalem autez queſtionem in-
terrogat in.vj.caſibus:vbicunqꝫ equitas iudicantis ſuadet.⁊ an pri-
conduxiſti hoſpitium.vel lectum.vel quando fuiſti citatus.vel vis
litigare ſub nobis.immo talem interrogationem etiam ad declara
tionem dubie probationis poteſt iudex facere poſt concluſionem
in cauſa:que licet alijs actibus excludat aditum.de fide inſtrumen.
cum dilectus.de procur.auditis.no.hec.de fide inſtrumen.cum Io
annes heremita.⁊ ſic declaratur.l.vbicunqꝫ.ff.de interrogat.actio.
xxx.queſtione.v.iudicantem.⁊ hoc ante litem conteſta.⁊ poſt : quā-
quam poſt litis cōteſta.pleniorem habeat iudex poteſtatem vt pa-
tet.ff.de edilitio edicto.l.ediles.§.item ſciendum.⁊ de appellatio.ſi
gnificante.ſecundum Ioannem Andree.⁊ licet quidam dicant in-
terrogationem fieri poſſe ad declarandam demum probationem
poſt concluſionem in cauſa.conſului quod etiam ad fundandam.
per legem generaliter.§.j.C.de re.credi.⁊ gloſ.in.l. vbicunqꝫ .de in-
14 terroga.actio.quod not. ❡†Nota nono citatum comparentem il
licentiatum recedentem.dici contumacem.ad hoc.xj.queſtione .iij.
certum.et hoc additur inter alios modos contumacie infra vt lite
non conteſta.lege quoniam.§.porro.in verbo.impedit.ad finē glo.
⁊ ſatis puto ip ſum dici verum contumacem.ſi perſonaliter ſe pre-
ſentauit in tribunali. Immo ſi in publico poteſt dici manifeſtus cō
tumax:quia notorie conſtito de comparitione. conſtat notorie de
receſſu nimis tempeſtiue.⁊ maxime ſi receſſerit contra promiſſio-
nem de reſpondendo:quia talia iudicialia non poſſunt non eſſe ma
nifeſta . Ad hoc glo.de ſentē.excommu.venerabilis.§.ſecus.in ver-
bo.in iudicio.⁊ quod not.in ſpecu.de cita.§.ſequitur. verſiculo ſed
nunquid.⁊ per Ioannem andree.in ſpecu.de contu.§.j.in additio.
magna.de dolo ⁊ contumacia cle .ſi ante . ❡ Circa ſecundam par-
tem.nota primo quod per hec verba.nullus communiter tali pro-
mulgari videtur excommunicationis ſententia.de quo aliquid in-
15 fra.❡†Nota ſecundo excommunicatum pro manifeſta contuma-
cia non abſolui antequam ſatiſfaciat . Idem ſi pro non manifeſta
16 contumacia vt hic.❡†Nota tertio excommunicatum donec ſatiſ-
faciat non liberari ſola ſatiſfactione . niſi actualis intercedat abſo-
lutio:patet ibi ſatiſfactione premiſſa ⁊c.⁊ eſt optimus textus pro
his que nota. Innocenti.de etate et qualitate cum bone.de quo.de
matri.contracto.cap.fina.⁊ glo.de officio ordi.preſenti.libro ſexto.
In verbo.quouſqꝫ.et de cenſi.exigit.in eodem verbo.et per Inno-
centium.de cohabi.cleri.ſicut.de ſimo.per tuas.⁊ de etate ⁊ qualita.
cum bone.

17 cum bone. Archidiaconus.xxij.diſtinctione.§.verum. ¶ †Nota
quarto.quod in his in quibus non ſoluꝫ pars offenditur:ſed ⁊ de-
cor iudicis.iudex de facto ſupplet:ideo punit contumaciam par-
te non petente.vel aliquid petente:⁊ ſic mulctat iudex partem ex
18 officio. ¶ †Nota quinto quod in criminali ad fineꝫ depoſitionis
lite non conteſta.⁊ non liquidata cauſa non proceditur ad ſenten-
tiam:etiam in manifeſtum contumacem.ad hoc infra de dolo.ve
ritatis.vbi per gl.iij.q.ix.c.abſens.§.niſi.ſecus ſi ageretur ciuiliter
propter non reſidentiam.vt lit.non conteſta.tue.de cleri.non reſi-
19 den.ex tue. ¶ †Nota contumacem poſſe mulctari ex antiqua con-
tumacia abſq; noua citatione ad actum mulcte imponende.vide
Barto.in.l.ex quacunq;.ff.ſi quis in ius vocatus non ierit.⁊ quod
notat poſt Frederi.de ſenis infra vt lite non conteſta.quoniam.§.
porro.ſuper princi.glo.magne. ¶ Nota.ſexto quod exitus cauſe
datur in concluſionem illa liquidata.⁊ probatione facta debito or-
20 dine obſeruato. ¶ †Nota ſeptimo excommunicatum non priua-
ri titu.beneficij quamquam priuetur de redditibus beneficij: ⁊ vi-
de de hoc.de appella.paſtoralis.niſi excommunicatio ſurrexerit a
21 cauſa priuante ipſo iure.de here.excommunicamus. ¶ †Exami-
nemus aliqua notabilia de ꝓdictis.primo videtur quod quis poſ-
ſit propria autoritate citari.lege ait pretor.§.ſi quis debitorem.de
his que in fraudem credito.infra de appellat.cum ſit romana.ff.de
operis noui nuntia.lege de pupillo.§.ſi quis ipſi pretori.Solutio
dic citationis via non poteſt pars partem propria autoritate cita
re niſi hoc petat ⁊ obtineat a iudice vt hic.⁊ lege ad peremptoriuꝫ
ff.de iudi.vide Barto.qui hoc firmat.in.l.neminem.C.de accuſa.
alleg.l.cum clericis.C.de epiſ.⁊ cleri.⁊ lege omnes.⁊ hoc dicit verū
etiaꝫ ſi ſit nuntius generalis ad citationes:qꝛ cōmiſſio gñalis non
ſufficit.l.j.C.de iure do.impe.vbi idem Bar.quicquid ſenſerit.In
no.de ꝓba.quoniam contra.in verb.citatiōes. ſufficit tamē vt ibi
dicit Innocen.quod habeant literam commiſſionis ſigillatam ſi
gillo iudicis:quia talis commiſſio ſi fiat ante iudicium non eſt de
actis.ideo non oportet ad acta deſcribi. Si tamen appareat cita-
tionem factam per nuntium.et non appareat de commiſſione.te-
net Guil.commiſſionem preſumi.in lege ad peremptorium.ff.de
iudi.ſecundum Gui.de ſuꝫ.Barto.dicit contra.in lege ſciendum.
de verbo.obliga.quia hec eſt ſolennitas que preuenit actum.l.j.C.
de iure fiſ.libro.x.Fallit in caſu debitoris fugientis.vbi poteſt pro-
22 pria autoritate realiter. ¶ †An verbaliter.poſſet in caſu ſuſpitio
nis fuge citare ad preueniendam iuriſditioneꝫ vt ſic poſſet poſtea
iudex contra ipſum agentem procedere:non credo:quod citatio in
preueniendo licentia exigitur legitima. vt in capitulo propoſui-
ſti.de foro competen.quod hic non eſt. Item citatio realis permit
titur:quia per illam etiaꝫ vt puri facti prouidetur citanti: ſed quo
ad effectus verbalis illa communiter conſiſtit in iuris effectu.cita-
tionem autem iuris facere non poteſt:ex quo non habet iudicis li-
centiam. Fallit ſecundo quando citat per viam appellationis ex-
traiudicialis.bene poſſunt facere partes cum cauſa legitima.⁊ gra
uamine precedente infra de appella.cum ſit romana.⁊.c.bone.et in
clemen.cauſam.de elect.⁊ ſic tempera ⁊ intellige gloſ.in verbo.nec
ſolent.que ad hoc eſt bona gloſſa.de apppellatio.cum ſit romana.
23 ¶ †Fallit tertio ſecundum Bart.in dicta lege neminem.inuento
in fragranti crimine lege raptores.de epiſcopali audiētia.C.de ra-
ptu.virgi.lege.j.ff.de fur.ſi quis in ſeruitutē.⁊ lege interdum.§.qui
furem.C.de maleſi.ff.de adulte.capite quinto.plus dicit gloſ.reali-
ter licere cuiq; malefactorem capere:vt ducat ad iudicem.glo.C.de
24 iude.lege nullus. ¶ †An autem citatio poſſit parti committi per
Cynum in lege dotis.C.ſoluto matrimo.per Barto.ff.de acquirē.
poſſeſſio.lege iuſte.⁊ in.l.meminerint.C.vnde vi.per Cynum in pe
nulti.q̄ōne per text.⁊ glo.ff.de reg.iur.non eſt ſingularis.in quibus
25 etiam tractatur de alijs actibus. †an poſſit parti dari executor vt
propria autoritate exequatur.de quo vltimo dicam.vbi tangit In
nocen.de conceſ.preben.cum noſtris.in glo.magna.verſicu.vel ali-
26 ter vltra medium. ¶ †Citationis auteꝫ actus an parti poſſit com
mitti:ſpecu.in titu.de cita.§.ſequitur.verſicu.quandoq; citatio ſit
per partem:parum poſt princi.§.ſuper petitionibus.verſicu. Iteꝫ
videtur.in.vj.colum.tenet citationem committi poſſe.⁊ valere: ſed
aduerſarius citanti credere non arctatur.vt lite non conteſtata acce
dens.de probationibus.ex literis.cum ſi.⁊ per hoc dicit quod quis
non tenetur credere dicenti ſe contra eum extraiudicialiter appel-
laſſe.cum appellatio vim citationis habeat.de appella.cum ſit ro-
mana.de quo in ſpecu.de appella.§.qualiter autem. verſic.tantus.
⁊ ideo Joannes and.ibi remittit ad cle.cauſam.de electio.ſi tamen
habeat literas publicas iudicis ei credendum eſt:⁊ citationi paren
dum.vt lege.j.⁊.ij.C.de ſeruis fugi.⁊ ibi Barto.in verſicu.preceden
ti dicit ſpecu.citationem poſſe committi notario.et quod plus eſt:
poterit idem ſcribere relationem propriam ⁊ ſibi credetur.allegat
ff.de adoptio.lege ſi pater.§.j.⁊ lege ſi conſul.Contra quod facit qđ
ſcribit Joannes andree.de proba.quoniam.vbi dicit notarium nō
poſſe ſcribere commiſſionem que datur teſtium examinatori:⁊ hoc
verius puto.parte tamen aſſerente ſe citaſſe non creditur aduerſa
parte negante niſi aliter probetur:quia non debet eſſe teſtis in cau-
ſa propria.iiij.q.iij.§.teſtes quos quamquam.alias nuntio referen
27 te aliquando credatur.vt no.de appella.cum parati. ¶ †Oppo.ſi.
quem compelli in iudicio reſpondere: licet non ſit vocatus.ſi enim
eſt preſens in iudicio poteſt a iudice moneri.l.ij.C.quomodo ⁊ quā-
do iu.cum glo.ſua.de offi.delega.conſuluit.glo.in verbo perempto
rium. Item certus certiorari non debet.de regu.iur.euꝫ qui certus.
cum concor.Si ergo preſens eſt ex neceſſitate non eſt citandus.glo.
tangit.v.q.ij.vocatio.xj.q̄ō.iij.certum.Guil.de cu.⁊ Barto.tangit
hoc.in.l.j.ff.de in ius vocan.Bart.⁊ butrica.ante eum.in autenti.ſi
omnes.C.ſi vt ſe ab here.abſti.⁊ idem Barto.in Rubrica.de in ius
vocan.abſq; dubio abſens a iudicio.quamquaꝫ preſens in loco nō
arctatur venire.niſi ſit citatus.⁊ in abſentē citatio eſt de ſubſtantia.
Sed an in preſenteꝫ: videtur qđ non arctetur. Et quod citatio etiā
ſit de ſubſtantia iudicij ⁊ inter cetera ſub ſubſtantia iudicij numera
tur.vt in.c.quoniam contra.de probatio.⁊ eſt gloſ.de libel.obla.c.j.
⁊ in ſpecu.de prepara.iud.in prin.ij.q.j.in ſumma. ⁊ in.l.prolatā.C.
de ſenten.de conſtitu.eccleſia ſancte marie.Et iura non diſtinguūt
inter abſenteꝫ.⁊ preſentem. Item non ſufficit facto fieri.niſi ad hoc
ſint adhibiti.lege heredes palam.ad ſi.ff.de here.inſtitu.l.ij.de con
di.⁊ demon.l.pretor.§.docere.ff.vi bono.rap. Item libelli oblatio
non habet vim citationis.lege.j.⁊ lege libertus.ff.de in ius vocan.
¶ Duo videnda ſunt an ſi preſens eſt ⁊ voluntarie reſpondeat:va
leat iudiciuꝫ: ſecundo.an preſens reſpondere compellatur. ¶ Ad
primum habet communis opinio quod in preſentem valeat iudi-
cium abſq; citatione. Primo quia certiorari ⁊c.vt ſupra. Secundo
quia eo quod ſe in iudicio repreſentauit citatus preſumitur: quia
omnia preſumuntur ſolenniter acta et eſt tex.de hoc cum dicto pe-
tri de ſan.de electio.bone.el primo quod dictum recitat et ſequitur
Archidia.in.c.propoſuiſti.xxxij.diſtin.ad hoc. alleg. Guil.de cu.
per locum a ſpeciali per.l.hac lege.C.de prepo.ſacro.ſcri.lib.xij. et
lege hac lege.C.de princip.agen.in re.qui hoc tenet. Et idem bu.et
Barto.⁊ archi.in locis preallegatis.⁊ hoc tenet Joannes Andree
⁊ latiſſime diſputat.de elec.c.fina.lib.vj.in verbo.alias ver.ſed qui-
dam in nouella.⁊ concludit idem.allegat legē que ſolam preſentiaꝫ
exigunt.de accuſa.qualiter.§.debet.ff.de re iudi.lege de vnoquoq;
C.quomodo ⁊ quādo iudex.in rubro.⁊ lege ſi vt proponis.ij.vbi ci-
tato reo ad vnum locum in alio valet proceſſus eo preſente vbi cita
tus non fuit.allegat legē.j.§.fina.ff.de libe.agno.⁊ quod de canoni-
co dicitur: quia ſufficit preſentem eſſe:licet non fuerit vocatus.de
electio.quia propter.allegat.de electio.cle.cauſam:vbi non exigi-
tur intimatio quoniaꝫ in preſentia appellatio eſt interpoſita. Idē
tenet poſt Guidonem de ſuza.in addi.ſpecu.in titu.de ſenten.pro-
la.§.vt autem que premiſimus.verſicu.⁊ no.in ſi.iiij.colum.ad hoc.
Regula qui tacet.de reg.iur.lib.vj.⁊ eſt caſus in lege in cauſe.§.cau
ſa cognita.ff.de mino. Sed ſi eſt preſens ⁊ non velit reſpondere. Ar
chidia.in dicto ca.propoſuiſti.tenet euꝫ arctandum.quia vocatus
preſumitur per dictum.c.bone.Guil.tenet contra.in.d.l.j.de in ius
vocan.allegat.l.ij.§.omnes.ff.de iudi.puto ſi interrogatus an velit
reſpondere reſpondeat annuendo qđ reſpondere arctatur vt hic.ſi
non fuerit interrogatus.vel fuit:et reſpondit ſe nolle reſpondere.
dic ſi alias fuit in iudicio ⁊ tunc preſens declinet ad actum:qui no-
uiter exercetur.⁊ potuit eſſe deliberatus quod reſpondere compel-
litur.Si tamen reſpondere non vellet:⁊ ſtatim recederet.non debet
iudex procedere niſi eum moneat.⁊ ſic intellige gl.in lege.ij.C.quo-
modo ⁊ quando iu.⁊ gloſ.in.c.conſuluit. Si tamen eo non monito
preſens ſtaret.⁊ non recederet.valeret quod agitur: quia ſola ſuffi-
cit preſentia. vt dicto.§.cauſa cognita. Vbicunq; tamen dixi proceſ
ſum valere in preſentem non citatum.dic hoc eſſe verum. quando a
iudice certioratus eſt de eo quod contra eum agenduꝫ eſt.alias pre-
ſens non diceretur.de verbo.ſigniſi. coram.⁊ no.glo.de electi.vt cir-
ca.lib.vj.in verbo coram. In dubio autem ex quo non apparet eum
citatum.dicit Barto.quod non preſumitur certioratus niſi pro eo
lata eſſet ſententia:ſecus ſi contra eum.et hoc ponit in lege furioſo
ff.de re iudica.alleg.ad hoc dictum.§.in teſtamentis. iuncta. lege ſi
filiuſfami.§.inuitus.ff.de procura.hoc puto ſi caſualiter eſſet in iu-
dicio ⁊ non obſtabat ſi dicatur ex quo venit preſumitur citatus :vt
dicto.c.bone.quia id non eſt ſic ſimpliciter intelligendum.ſed quā-
do venit de longinquo:quando enim eſt de ciuitate cum multiſca-
ſibus in iudicio ſe offerat:etiam cauſam non habens:non preſumi-
tur citatus. Item textus ille procedit:quando miſit nuntiuꝫ ad cau
ſam:quia bene tunc concluditur citatus.⁊ cum hoc temperio intelli
go dictum Pet.de ſan.⁊ archi.in locis alleg.quod dictum ſequun-
tur domini de rota ſua concluſi.cclxv.vbi plus dicunt qđ teſtes eo
qđ ſe repreſentant ad teſtificandum preſumuntur citati ⁊ requiſiti:
et ad hoc optime.d.§.in teſtamentis.in.l.heredes palam. Si auteꝫ
nunquam plus fuit in iudicio ⁊ modo repreſentat in iudicio et non
apparet citatus non compellitur reſpondere. Aduerte tamen quo-
modo alleget: ſi pretendit defectum citationis et per hoc denegat

reſpondere: ex hoc nõ excuſatur: quia ſufficit quod ſit preſens: ſi pre
tendat defectum deliberationis: ipſe auditur nec cõpellitur reſpon
dere: vt dicto .c. vocatio .v. qõne .ij. Cauere tamen debet de reſpon
dendo .lege .ij. §. ſi agant .ff. de iudi. ⁊ §. ſed ſi dubitetur. ⁊ ſic dicit hic
Archidia. ſeruari in curia romana. ⁊ hoc tenet Guil. de cu. in dicta
lege .ij. ff. de in ius vocan. Item plus dicet ſpecu. in titu. de libel. cõ
cep. §. ſequitur. verſicu. Item dicunt quidam quod compellitur re
cipere libellum: qđ no. qđ ſatis puto: quia non eſt de actis. cũ ⁊ ante
citationem porrigatur. vt no. Bar. in rubrica. C. de in ius vo. Ad
hoc .l. miles. §. ſexaginta. ff. de adult. vbi libellus porrigi poteſt die
feriata. ⁊ hec procedunt vbi non eſt vniuerſaliter deliberatus aliter
reſpondere compellitur: ⁊ ad hoc .j. de dila. expoſuit. Et hoc tene. lʒ
archi. in .d. c. propoſuiſti. concludat eum indiſtincte compelli ad re
ſpondenduʒ quod non puto: nec video in hoc differentiam an ciui
liter: an criminaliter agatur: licet Jo. hanc facere velit differentiam
vt in ciuili cogatur nõ in criminali: vt .d. c. vocatio .v. q. ij. niſi quia fa
cilius deliberatur in ciuili quam forte in criminali: vel ibi in cauſis
28 que aguntur in conſilijs. ¶ †Oppo. iij. quod citatus illicentiatus
recedens non ſit contumax .xi. q. iij. certum. xviij. di. quoniam. ⁊ c. ſi
quis autem. Solu. ſi actus ad quem quis vocatur eſt expeditus: re
cedere poteſt quia tacite videtur licentiatus vt in contrarium. Si
actus non eſt expeditus: ⁊ in termino non expeditur propter factũ
partis citare facientis quia nõ cõparuit recedere nõ debet quia iu
dex poteſt differre in alteram diem: ⁊ ſi recedit cõtumax eſt: de offi.
dele. conſuluit ⁊ ibi Inno. ⁊ condemnabitur in expẽſis altero poſt
ea veniente: ⁊ de aliquo iuſto impedimento docente. ſi aliter non ve
nerit nulla erit pena: quamq̃ incautum fuerit recedere ante licentiã
habitam: licet ſit lapſus citationis terminus hoc ponit ibi Inno
cen. in verbo expectare. in princ. ⁊ verſi. ſuper eo. Si non expeditur
propter factum iudicis: qꝛ abeſt a loco vtraq̃ pars licite recedere
poteſt abſq̃ aliqua licentia: quia eum alibi querere non debet .ij. q.
vj. biduum. dumtamen expectent in ſequentem diem termini: per
dictum .c. conſuluit. dicit Innocen. in dicto ca. conſuluit. in dicta
glo. in fi. verſi. ſi autem iudex. ſecundum hoc ergo vt pars euitet cõ
tumaciam data abſentia partis citantis debet expectare etiaʒ poſt
terminum et vltra diem. Si iudex abeſt ſolum ad diem ſequentem
non video rationem diuerſitatis: ſed totum ſtat in iſto: an citatus
ad diem certam arctetur ad comparendum: vel perſiſtendum poſt
diem: ⁊ quanto tempore expectare debeat poſt diem: quod exami
nat Pau. de liaʒ. de dolo. finem: cuius verba ponam. eo. titu. cum
dilecti. ⁊ videtur quod ſemper donec licentietur vel circunducatur
edictum: quia duo ſunt mandata de comparendo: et ad diem com
parendo. de dolo. cum dilecti. argu. ff. de arbit. celſus: puto quod ſi
citatus eſt ad actum ſucceſſiuum: vel ad plures ſucceſſiue exercen
dos: vel dies eſt aſſignata vt terminus ex quo procedi debeat etiaʒ
lapſo die termini contumax ſit: recedens poſt lapſum diem termi
ni non licentiatus ſic loquitur capitulũ cum dilecti. de dolo. ⁊ con
tuma. Idem ſi ſit citatus ad actum momentaneum vt ſententiam
tali die proferendam. vel poſtea quandocũq̃ placuit. vt dicit guid.
de ſuz. in lege properandum. §. ſi quidem. C. de iudi. qui conſuluit
citationem ſic fieri debere: ſi citatus eſt ad diem vel actum momen
taneum illa die expediendum: ſi actus eſt talis qui per iudicem ex
pediri poſſit iudicis officio non obſtante abſentia alterius partis:
⁊ altera parte non proſequente: nec inſtante debet expectare et non
recedere illicentiatus. alias poſſet contumacia puniri. Nota gl. de
electio. cupientes. §. quod ſi per viginti: in gloſ. in verbo. opponen
tes. ſi actus eſt talis qui expediri poſſit parte demum inſtante text.
videtur quod terminus ſit diffuſus id eſt extinctus in lege ſecunda
§. ſi quis in iudicio. ff. ſi quis cautio. iubet iudicium eſſe diffuſum:
ſed glo. deſtruit. id eſt dicit differendum. et hoc ſentit Guil. in loco
preallegato. tex. in capi. conſuluit. de officio delega. dicit iudicium
ex equitate poſſe differri ad alteram diem: puta ſi iudex differt dieʒ
intra terminum planum comparentem illicentiatum recedentem
fore contumacem: ſed ſi non eſt dies dilata dubitauit Innocen. de
dolo cum dilecti. ſi dubitatur an citatus teneatur comparere: hoc
tangit Innocen. in dicto capi. cum dilecti. ⁊ ponit duas opiniones
in verbo preſentare. ⁊ illud ibi decidam: quia non agimus hic de nõ
comparente. Si dubitatur de comparente: an poſſit recedere termi
no lapſo: ſi nullum ſubeſt impedimentum: nec in iudice: nec in par
te. Innocen. reſidet quod non circunducitur edictum: niſi licentie
tur a iudice: ideo recedens condemnaretur in expenſis: abſente poſt
diem comparente: quia citatus videtur vt compareat ad diem: de
bet ergo expectare poſt diem antequam recedat: niſi licentietur nec
ſufficit accuſatio contumacie: quia non ſufficit comparere niſi expe
ctet in toto termino vel licentietur. ff. de iudi. lege poſt edictum: et
colligitur. ff. de re iudi. lege queſitum. ſecundum Barto. in lege ſi fi
nita. §. iulia. ff. de damno infecto. ⁊ per hoc ſentire videtur qđ ſuffi
cit expectatio vſq̃ ad terminum: ſi ſubeſt impedimentum ex parte
iudicis: vt quia facto impeditur propter abſentiam: non plus expe
ctabit vltra diem ſequentẽ: quia cum ſit abſens non eſt ibi licentiãs:
ideo propria poſſunt autoritate recedere: quia licentiati ex termini
lapſu. Sed ſi iudicis infirmitate non poteſt procedi: tunc debent re
quirere iudicem vt licentiet: vel diem proroget: ⁊ ſi non valet his in
tendere lapſo termino poſſunt recedere: quamquam non licentiati
ex quo iudex non valet intendere et alteram citationem expectare
ff. de arbit. lege arbiter kalend. licentiati enim tunc intelliguntur a
iure: quando non poſſunt hoc a iudice obtinere: quia non adeſt: vel
ſic eſt infirmus quod predictis non valet intendere. ſi impeditur ꝓ
pter contumaciam partis aduerſe citantis ante terminum recede
re non poteſt: poſt terminum Bart. tenet qđ recedere poſſit. dic qđ
ex quo habet iudicem debet petere licentiam nec ſufficit excuſatio
contumacie vt dicit Barto. ff. de damno infecto ſi finita. §. iul. In
nocen. in ca. conſuluit. tenet qđ ſufficit vt in diem ſequentem. Pri
mum tutius ⁊ verius. Si impedimentũ eſt ex parte perſone compa
rentis: quia illa die procedi non poſſit: tunc dic vt per Joan. mo. et
gar. ⁊ Guil. de electio. cupientes. per archi. ⁊ Joan. and. de electio. ſi
poſtq̃. libro. vj. vbi Joan. and. in nouella. in verbo licentia. ⁊ per ar
chi. xi. q. iij. certum. in verbo abire: quia ſi impedimentum ſuperue
niens eſt tale: quod a principio ipſo iure excuſaret a comparendo:
⁊ qđ ipſo iure diem differt: vt morbum ſentiens. ff. de re iudi. l. que
ſitum. ff. ſi quis cautio. l. ij. §. ſi quis: ⁊ impune recedit: quia ipſo iure
licentiatus videtur a iure: debet tamẽ dimittere procuratorem qui
excuſationem iudici alleget. vel cauſam proſequatur: vbi impedi
tus comparere debet per procuratorem. de quo de procurat. quere
lam. Si tale ſic perueniat impedimentum qđ ipſo iure non excuſat
dat tamen facultatem petendi licentiam a iudice: vt quia non excu
ſaſſet a principio ipſo iure a comparendo: ⁊ tunc non excuſatur ſi li
centiam non petat. ff. de iudi. lege .ij. §. ſed ſi quis. ⁊ eo. titulo ſi quis
ex aliena. hoc verum ſi copiam iudicis habere potuit. alias poteſt
ſi magnum periculum ſit in mora premiſſis proteſtationibus rece
dere: dimiſſo tamen ꝓcuratore vt ſupra dixi. Impedimento tamen
ceſſante redire compellitur de appella. cum ceſſante. de electio. cu
pientes. libro. vj. verſi. hec inſuper: hec omnia procedunt. vbi com
paruit et receſſit illicentiatus. Sed ſi non compareat actus geſtus
in contumacem. ita demum tenet ſi eſt geſtus in termino quo cita
tus eſt. Si enim altera die vel hora fieret non valeret actus. vt. l. qui
aliter. in princi. ⁊ l. fina. in fine. ff. qđ vi aut clam. et ibi Barto. quod
29 no. ¶ †Opp. iiij. qđ dato qđ ſit contumax: non poſſit excommuni
cari anteq̃ citetur vel moneatur. Ex prima enim citatione purifica
ta eſt contumacia: ⁊ cauſa promulgande ſententie exigitur ergo ci
tatio pro ſolennitate ſententie. argu. de ſenten. excom. ſacro. Item
video quod data contumacia ſi iudex multare velit: habet neceſſe
iterato citare vt veniat ad ſe defendendum: quare non debeat mul
ctari. lege ex quacunq̃. ⁊ ibi Barto. ff. ſi quis in ius voca. non ie. ſic
videmus. quod ſi clericus abſens fuerit requiſitus: ⁊ ex hoc conclu
datur delictum non reſidentie iterato debet citari. vt not. frede. ſuo
conſi. ciiij. ⁊ no. de cleri. non reſi. ex tue: dixi de hoc. vt lite non conte
ſta. quoniam. §. porro. ſuper principio glo. magne. ⁊ ſimile no. de of
fi. delega. conſuluit. per Inno. in glo .j. verſi. tamen credimus. vbi ci
tari debet poſt contumaciam commiſſam ad abſolutionem ab in
ſtantia: eo quia ad hoc nunquam fuit citatus. Sol. hoc dico ſpecia
le in excommunicatione ad cuius ſolennitatem non exigitur cita
tio ⁊ monitio: que exigitur ſolum ⁊ requiritur ad purificandum de
lictum contumacie: qua aliter detecta: vt ſi manifeſte contumax eſt
poſt ſuam promiſſionem non exigitur alia monitio vt hic: ⁊ ſic con
tumacia aliter manifeſta quo ad facultatem excommunicandi: nõ
exigitur alia monitio: quod no. quia limitat. c. ſacro. de ſenten. excõ
muni. ad hoc de teſti. co. ca. ij. In alijs autem ſententijs procedunt
contraria: ⁊ tunc ſatis congrue diceretur. quod quãdoq̃ agitur de
pena contumacie commiſſe in iudicis conſpectu. circa quam nulla
cadit excuſatio: vel allegatio. et illa poteſt infligi abſq̃ alia citatio
ne in partem maxime preſentem. C. de teſtibus. lege nullum. Si au
tem aliqua cadere poteſt excuſatio: vt in mulcta abſenti citato im
ponenda exigitur citatio. vt dicta. l. ex quacunq̃. ⁊ ibi Barto. in. l.
j. §. j. ff. de re mili. Ideo puto quod in condemnatione expenſarum
contumacis vbi feratur in preſentem: aliam vero requiri citationẽ:
ſecus ſi in abſentem. niſi appareat manifeſta vel vera apparens cõ
tumacia. ⁊ hoc tenet Barto. C. de fructibus ⁊ litis expenſis. lege ter
minato: licet Cynus poſt pe. teneat indiſtincte eum damnandum
abſq̃ citatione. in. l. ſancimus. C. de iudi. non enim video differen
tiam inter mulctam et expenſarum condemnationem. In contra
rium eſt tex. pro Cy. in. c. cum dilecti. de dolo ⁊ contu. ⁊ illa pars eſt
tutior: ſed poſſet reſpõderi qđ ibi fuit citatus ad totam cauſam: ſed
vide tex. cum glo. pe. de procura. conſtitutus. ⁊ hoc tenet Innocen.
de procura. querelam. ⁊ Joannes andree de dolo finem. et eſt caſus
cum glo. de procura. conſtitutus. an licet ad miſſionem ſit iterato ci
tandus. vt no. Innocen. de eo qui mit. in poſſeſſionem. in. c. fin. Et
hoc maxime verum. quando in actu citationis facta eſt commina
tio pene. vt no. Joannes andree. de teſti. co. c. ſi. in verbo ſuſpenſos.
Ad circunductionem tamen edicti citandus non eſt actor: quia ta

le eſt le

le eſt leuis aut nullius preiudicij.vt no. Innocen.in loco preallega-
to.ꝛ Barto.ff.de iudi.lege poſt edictuz.per predicta dicit glo.ꝛ bar
to.quod ſi iudex iubet parti:vt litem cõteſtetur ꝛ pars ſit contumax
et recedat lite non conteſta.quod cum notoria ſit hec contumacia
non arbitrabitur ad actum miſſionis:quam in hanc contumaciam
facere poteſt ad iterato citandum reum.vt ipſe not.C.quomodo et
quando iu.auten.qui ſemel.ꝛ ad hoc alleg.l.quoties.§.pretor.ff.de
30 noxa.ꝛ alleg.l.nemo.ff.de re mili. ¶†Oppo.v.quod cauſe epiſco-
porum ad finem depoſitionis non tractentur in ſinodo.ij.q.vj.de-
creto.ꝛ queſtione.vij.ſicut.iij.q.vj.dudum.ꝛ.c.quamuis.ꝛ.c.multũ
ſtupeo.et capitulo diſcutere.dic quandoqꝫ agitur ciuiliter contra
epiſcopum ad finem depoſitionis ab eccleſia.vt ſcilicet remoueatur
propter contemptum:aut quia non reſidet:ꝛ licet conciliuz cogno-
ſcere poſſit ꝛ inferior ordinarius:non tamen poteſt ſententiare de-
ponendum:vel annullare electionem poſt confirmationem ꝛ conſe
crationem.dicit glo.de cleri.non reſi.ex tue.in verbo.remoueat.In
nocen.de elec.quod ſicut.in verbo infirmanda.alleg.iij.q.vj.accuſa
tus.ꝛ dictum capi.ex tue.Idem archidia.recitans dictum Innocẽ
tium.in dicto capitulo accuſatus.in verbo diffinire.ad hoc gl.xxx-
iiij.diſtin.quorundam. Quandoqꝫ agitur contra epiſcopum ad fi-
nem ſuſpendẽdi:excõmunicandi:vel interdicendi:ꝛ poteſt conſiliũ
et inferior hanc in epiſcopum promulgare.xij.diſtin.de his.in fine
xi.qõne.iij.ſi quis epiſcopus.xviij.diſtinctio.propter.tenet archi.
xxxiiij.diſtin.quorundam.et ad hoc illud.c.Quinimmo.ꝛ hoc poſ-
ſunt officiales archiepiſcopi abſente epiſcopo:licet nõ poſſint vel
debeant eo preſente:ſi tamen hec faciant valet ſententia.de offi.or-
dina.Romana.§.officiales.lib.vj.Ad primum eſt glo.Ioan.in di
cto capitu.accuſatus:ꝛ idem dicit in dicto.c.de his.ij.qõne.j.prima
tes ad hoc.de ſenten.excom.venerabilibus.§.j.libro.vj.x.qõne.iij.
quia cognouimus.xviij.diſtin.placuit.et.c.ſi epiſcopus.Innocen.
de cleri.non reſi.ex tue.in verbo.procedatur. Quandoqꝫ agitur de
pena detruſionis in monaſteriũ.ꝛ conciliuz prouinciale cognoſcit
papa tamen actualiter detrudit.ij.qõne.vj.biduum.in ſi.ponit ar-
chidia.alleg.ff.de inter.ꝛ releg.l.interponas:ſed non placet ſi ex de-
truſione ſequatur depoſitio. Quãdoqꝫ agitur cauſa criminalis ad
finem deponendi.ꝛ cognoſcere poteſt concilium.iij.qõne.vj.accuſa
tus:quamuis multum ſtupeo diſcutere.ꝛ.c.dudum.glo.ij.qõne.vj.
decreto.An autem poſſit pronuntiare deponendum. Ioan.an.qđ
ſic.ij.qõne.vj.biduum.verſi.aduerſus.alleg.caſum illius.l.ſi aduer-
ſus.quia preſens prouinciat deportandum:licet inſulam aſſignare
non poſſit.ꝛ hoc tenet archi.in dicto.c.accuſatus.ſuper gloſ.in ver-
bo ſuſpendere.ꝛ ponit.xvij.qõne.iiij.ſi quis quod non placet per.c.
proxime alleg.que ſolum reſeruant cognitionem.vt in.c.quamuis.
multum ſtupeo.ꝛ ſimilia.iij.q.vj.ꝛ prohibetur omnis deciſio. Non
obſtat ſimile de preſide:qui pronuntiat deportandum: quia ibi nõ
deficit in poteſtate pronuntiandi:ſed exequendi:quia nõ habet in-
ſulam:hic autez deficit in poteſtate etiam pronuntiandi ex nõ ſub-
iectione cauſe vel perſone quo ad cauſaz ſecundum me. Actualiter
autem ſolus papa deponit epiſcopum concilium non:niſi ſit conci
lium congregatum autoritate pape.vt no.glo.ij.qõne.j.ſi primates
ꝛ tex.v.q.iiij.c.j.ꝛ.ij.vel niſi de ſpeciali mandato pape quis deponat
no.Innocen.ꝛ Hoſtien.in dicto.c.tue.ad hoc.v.qđ.iiij.per totum.
vj.qõne.iiij.c.ij.iij.q.vj.per totum.ꝛ maxime in.c.accuſatus.cum.c.
ſequenti.ij.q.vj.decreto.ij.q.vij.ſicut.Item ſolus papa ipſum abſol
uit a depoſitione licet cauſa poſſit vſqꝫ ad concluſionem per inferio
rem tractari.vt no.iij.qõne.vj.accuſatus.v.q.iiij.c.j.ibi gloſ.archid.
vj.qõne.iiij.c.ij.ij.q.j.primates.ꝛ hoc tenet hic Ioan.de ligna.licet
Ioan.liberationis fauore dicat eum abſoluere poſſe ſcilicet conci-
lium.xij.diſtin.preceptis.in glo.fin.ꝛ Ioan.mo.de here.inquiſitio
nem.libro.vj.ꝛ Goffre.in ſumma.infra titu.proxi.in princi.ad hoc
quia in talibus vt maioribus papa ſemper eſt iudex ex quo oppoſi
tum cautum non reperitur ſtandum eſt regule:ꝛ quia eius eſt abſol
uere cuius eſt ligare.de pe.diſtin.j.verbum.de maio.ꝛ obe.cum infe
rior.ad hoc.iij.qõne.vj.ad hoc.ꝛ.c.quamuis ibi diffinire.ꝛ.c.multũ
ſtupeo ibi nihil decernens.ꝛ capi.diſcutere.ibi diffinire.que verba
etiam adaptantur ad abſolutionem.ad hoc.gloſ.v.qõne.iij.ca.j.in
glo.j.ꝛ ibi eſt caſus ibi iudicetur vel condemnetur.et in.c.ij.eo.titu.
31 ibi.finis vero cauſe ad apoſtolicam ſedem referatur. ¶†Nunquid
autem vbi dixi ſupra concilium poſſe poſſit ordinarius ſcilicet ar-
chiepiſcopus vel legatus.dic quod cauſam epiſcopi inquantuz agi
tur ad aliam penam quam depoſitionis a dignitate epiſcopali co-
gnoſcit archiepiſcopus ꝛ iudicat cum ſuo capitulo inquantum agi
tur ad penam depoſitionis ordinis vel officij ſolus non procedit.
vnde omnes cõprouinciales epiſcopi erunt tunc iudices in cogno-
ſcendo.iiij.qõne.v.ſi quis epiſcoporum.vel.xij.ad minus congrega
bit metropolitanus vel ipſe reus ſi electos habeat ſuſpectos:quos
metropolitanus elegit.vt not.glo.iij.qõne.viij.in ſumma. Hoc ve-
rum videtur dicere.gl.xv.qõne.vij.in ſumma.quando agitur ad de-
poſitionem ordinis:ſecus ſi agitur ad depoſitionem beneficij:quia
non exigitur ille numerus quod non placet in epiſcopo per illa que
no.Innocen.de electio.quod ſicut quod dictum ſupra retuli.Item
quia diſſoluere matrimoniale vinculum ab eccleſia ſpectat ad ſoluz
papam.vt no.de tranſla.prela.per totum.de renunt.niſi.ꝛ.c.ad ſup
plicationem.ꝛ hoc firmat Hug.ꝛ archi.quod inquantum agitur re
moueri ab adminiſtratione vel epiſcopatu.hoc nõ poſſit archiepi-
ſcopus.xxxiiij.diſtin.quorundam.procedit autem quod dicit Io-
an.in inferioribus clericis.hec autem vera inquantum agitur ad fi-
nem depoſitionis vt requiritur numerus ille etiam ſi ciuiliter aga-
tur vt a dignitate repellatur.xxiij.diſtin.illud.vt no.Innocẽ.ꝛ Ho
ſtien.de preben.graue.alleg.iij.qõne.vj.accuſatus.Et idem recitan
do ſequitur archi.xxv.q.ij.in ſumma.ꝛ idez dicit in prealleg.c.illud
etiam ſi per viam exceptionis agatur.alias opponatur:quicquid
ſenſerit Ioan.ibi.xv.qõne.vij.viſum.hec vera inquantuz agitur cõ
tra epiſcopum conſecratum:ſed ciuiliter agitur ad finem deponen-
di contra confirmatum.tantum ſufficient ſex epiſcopi:vt dicto.c.il
lud.ꝛ hoc tenet archi.iij.q.viij.in ſumma.ꝛ ſic exigitur numerus qui
exigitur in presbytero quod nondũ eſt epiſcopus.de tranſla.prela.
c.ij.quod reſtringit ad caſum ſolius.c.illud.quando per viam exce-
ptionis obijcitur crimen conſecrando:extra illum caſum exigitur
numerus etiam in confirmato.hec procedunt ordinario cognoſcẽ
te in delegato.Idem dicit gloſ.vt numerus exigatur.iij.qõne.viij.
in ſumma.alleg.iij.qõne.vj.hoc quippe.xxxiiij.diſtin.quorundam
quod non placet archid.in loco preallegato in ſumma.niſi hoc ex-
preſſum ſit in commiſſione.ꝛ idem not.Hugo.v.qđ.iiij.c.ij.§.quod
vero.vbi idem archidia.ꝛ idem.v.qõne.iiij.c.j.Not.hugo attende-
tur ergo ſecundum Ioannem de fa.forma commiſſionis.ij.qđ.vj.
32 ſi epiſcopus. ¶†Oppo.quod per hec verba nullus communicet
tali non inducatur excommunicatio contra literam de immunita.
ecclec.c.vlti.libro.vj.de vſuris.poſt miſerabilem.vbi directam non
inducunt excommunicationem.Ioan.an.dicit quod hec verba in-
ducunt excommunicationem duobus concurrentibus quod velit
ꝛ poſſit maxime ſi addat iſta verba donec ſatiſfactione premiſſa:qꝛ
non refert illud quid de equipollentibus fiat.ſi conſtat de intentu
alias cum talia verba cadant in non valentem excommunicare.di-
cit quod non inducunt excommunicationẽ. ¶Ex hoc infert duo.
Primum quod talis communicando non peccaret ꝛ quod nõ in-
curreret irregularitatem celebrando tanquam non directo excom-
municatus.hoc tenet Guil.de mon.lau.in.c.frequens.ꝛ de excel.p-
lato.in cle.confirmat:quia verba concernunt ſolum effectum excõ-
municationis quo ad communionem hominum non ſacramento-
rum.ꝛ ſic cum non concernat omnem effectuz excommunicationis
non ſupponit excommunicationem:hec ratio non placet:quia in-
definitum:hoc nulli communicet aptum eſt reſpicere vtranqꝫ com-
munionem:ꝛ ſacramentorum ꝛ hominum:nec occurrit quare plus
vnum quam reliquum concernat.ff.de fide.j.generaliter.concernat
ergo vtrunqꝫ.Ioan.de ligna.tenuit idem:qđ non inducat:quod in
telligitur ſi addatur verbum infra poſitum donec ſatiſfactione ꝛc.
quia ſi excommunicationem inducerent equipollerent iſti excom-
municato: donec abſoluatur.et ſic vellet abſolutionem impendi:
iam vinculo ſoluto ex ſententiandi modo: vnde repugnantiã quan
dam haberent:finitur enim excõmunicatio ex ſatiſfactione.eo qđ
excommunicat donec abſoluatur. Ad hanc decre.reſpondet quod
hic apta verba proceſſerant diſpoſitiua importantia excommuni-
cationem.ꝛ ſic verba tex.non ſunt verba formalia ſententie:ſed ſunt
verba recitantia effectum ſententie.Item confirmat quia preceptũ
iuris de non communicando non inducit excommunicationez:ſed
excommunicationis executionem.et ſit poſt excommunicationem
xi.qõne.iij.cum excommunicato:ergo nec preceptum hominis pa-
tet conſequens ex no.de ſenten.excommu.ſacro.Item confirmat
ex verbo placuit quod vt de preterito eſt variatiuum.de priuile.ſi
papa.libro.vj.Item quia verba excõmunicationis concernunt ex-
communicatum:hec concernunt alios.dic ſi eſt certuz de mente qđ
velit vel non velit excommunicare:ſerua mentez de qua conſtat:nõ
enim excommunicationis ſententia ſubmittitur forme verborum:
nec alterius iuris.de ſenten.excom.ſacro.ꝛ.c.j.libro.vj.Item quia
hic actus communionis inhibite eſt executio ꝛ effectus excommu-
municationis qua poſita ponitur excommunicationis diſpoſitio.
argu.l.illud.ff.de acquiren.here.ꝛ.c.ex parte.j.de ſpõ.ad hec.l.ij.ff.
quod me.cauſa.ꝛ quod no.Innocen.de renun.ſuper hoc.vbi poſi-
to actu ſolutionis ponitur obligatio ad cuius executionem venit.
ad hoc.l.ij.C.de dotis promiſſio.vbi promittens vſuras: ſuppone-
re videtur obligationem principalem.Item inueſtiture actus col-
lationem importat quando non proceſſit collatio iuris.no.gloſ.de
inſti.autoritate Innocen.compo.ꝛ Ioan.and.de electio.tranſmiſ
ſam.ꝛ quia qui vult partem cum intentione totius diſponit in to-
tum.vt.l.iij.ff.de acquiren.poſſeſ.ꝛ qđ no.in acquiſitione quaſi poſ
ſeſſionis in incorporalibus.de reſti.ſpolia.In literis.ꝛ in.c.dilect⁹.
de capel.mo.in acquiſitione iuriſditionis.de pe.diſtinc.j.vulgaris.
In caſu autez dubij de mente ſi proferuntur a non habente poteſta
tem non inducunt vt in contrario:quia voluntatem in dubio regu

lat ad limites poteſtatis.de ſenten.excommu.a nobis.lo picolo.de
conſtitu.vt animarum.cum ſi.Si ab habente poteſtatem.⁊ per hec
verba iubemus ſicut excõmunicatum vitari.⁊ inducitur excommu
nicatio.ne cle.vel mo.non magno.⁊.c.ſuper ſpecula:quia illa dictio
ſicut non notat improprietatem:ſed veritatem ad hoc optime.de
ſpõ.ex parte.vbi verba promitto ſicut vxori fidem ſeruare inducũt
matrimonium:⁊ ſic ſicut notat proprietatem ⁊ non ſimilitudinem:
ſed per hec verba:ſis a cõmunione hominum alienus:⁊ ſic verba re
feruntur ad partem:⁊ non ad obiecta tantum excõmunicationem
inducunt.xviij.diſtin.ſi quis autem.j.titu.j.ſi diligenti. Si per hec
verba nullus cõmunicet tali donec abſoluatur,ſatiſfactione premiſ
ſa:iſta neceſſario vinculum ſupponunt.ff.de verbo.obliga.decem.
de deſpon.impu.ad diſſoluendũʒ.⁊ ſic inducunt excõmunicationẽ
non obſtante qđ ex mente excõmunicet.donec abſoluatur.⁊ ſic pre
ſupponitur modo ſententiandi finem vinculi ante abſolutionem:
quia ſola mente limitante vinculum non tollitur:niſi actu interce
dat abſolutio.vt no.de matri.contrac.contra inter.ecc.c.ij.⁊ not.de
etate ⁊ qualita.cũ bone.per Innoc.ſi proferatur ſimpliciter nullus
cõmunicet tali:ſto cum doctoribus.vt in dubio non inducant excõ
municationem:quia cũ verba poſſint ſe habere ad directam ⁊ indi
rectam excõmunicationem.⁊ directa plus afficit quã indirecta:⁊ ſic
maior eſt maioris periculi:quo ad peccatũ ⁊ irregularitatẽ.vt.j.dice
tur in dubio potius inducet indirectã ligantem cõmunicantes ſibi
quam directã:qꝛ etiaʒ verba plus indirecte qđ directe adaptantur.
Hec vera dico:niſi legitima cauſa precedente excõmunicandi:ac exa
minata:iudex foret in apparatu excõmunicandi:quia tunc excom
municatio induceretur ad hoc qđ in ſimili not.de ſpõ.ex literis.⁊.c.
tue.⁊.c.tua nos.In dubio tamen quo ad animã potius cõſulenduʒ
eſt:vt reputet ſe excõmunicatum quã non.vt no.xj.q.iij.§.cuʒ ergo.
⁊ ſic in ſimili conſuluit glo.de offi.ordi.ſi ſacerdos.qꝛ in dubijs tu
tior via ⁊c.de ſpon.iuuenis.pro ⁊ contra faciunt illa.an per actum
denuntiationis probetur vel inducatur excõmunicatio. de quo de
offi.dele.prudentiam.§.ſexta.⁊ de excep.pia.libro.vj.Inquantum
Ioan.And.infert hunc vt indirecto excõmunicatum alijs cõmuni
cando non peccare bene dicit:ſi ab alijs trahitur inuitus:ſed volun
tarie ſe ingerendo:qꝛ alios adducit ad peccandũ peccat.arg.de ſen.
excõ.ſi cõcubine.Non puto tamen quod ipſe vel ipſi cõmunicantes
ſint excõmunicati minori:quia non eſt hic directe excõmunicatus
⁊ habes ſecundũ effectuʒ.Tertius eſt:quia hic indirecte excõmuni
catus non eſt irregularis celebrando.Ex hoc no.indirectã excõmu
nicationem non inducere irregularitatem.ad hoc no. Inno.de cle.
pe.c.ij.in verbo in ſuſpenſione.ibidem Ioan.and.per quod quidaʒ
volunt dicere notorium fornicatorem non excõmanicatũ: quia nõ
eſt directo ſuſpenſus:ſed alij prohibiti audire diuina:ſed falſum eſt
quia directo ſuſpenſus eſt.xxxij.diſtinc.preter hec.vbi de hoc.et de
cleri.excõ.ſi celebrat.de ſen.⁊ re iudi.c.j.lib.vj.⁊ de ſentẽ. excom.lib.
33 vj.c.j.¶ †Venio ad glo.primo videtur hic mala gramatica contra
l.plancius.ff.de auro ⁊ argen.lega.⁊.c.ad audientiam.de reſti.quia
verbum promiſit habet a parte ante accuſatiuum.glo .exponit quẽ
id eſt qui.⁊ alle.concor.vbi caſus ponitur pro caſu.⁊ ad hoc allegat
Ioan.de ſacra vnct.c.j.circa princi.verſi.de ſecunda ibi vos vnctio
nem ⁊c.⁊ Ioan.xiiij.Sermonem quem audiſtis non eſt meus.⁊ ver
gilius.in primo.Urbem quam ſtatuo veſtra eſt.dicit hic pet.qđ lite
ra pariſieñ.habet quem:⁊ ſatis puto per hoc: qđ ſi latinum poteſt
ſaluari per figuram.qđ ex hoc non vitiabitur reſcriptum.¶ Oppo
no ſecundo qđ hec interrogatio fuerit ſuperflua: quia compellitur
inuitus reſpondere.l.inter ſtipulantem.§.j.ff.de verbo.oblig.glo.
reſpondet qđ non fuit ſuperflua: quia concilium poterat recuſari:
ideo ne hoc contingeret:fuit interrogatus:an vellet litigare.⁊ ſi re
ſpondeat qđ ſic:non poterit poſtea recuſare qđ fatetur glo.ex anti
qua cauſa:nam ex nouiter ſuperuenienti:bene poſſet.vt.ſ.de offic.
deleg.inſinuante:non placet hoc glo.quia concilium non poteſt re
cuſari:ideo reſidet qđ interrogatio hec fuerit ex ſuperhabundanti.
34 ¶ †No.glo.qđ ex hoc habetur noua cautela excludendi declinato
riam vt interrogetur an velit litigare:quia ſi reſpondet qđ ſic:exclu
ditur:hoc tamen puto verum quando litigans eſt certus vel eſſe de
bet de exceptione ſibi competenti.alias non excluderetur:quia hoc
pactum vel renuntiatio non extenditur ad ignorata.arg.ff.de pact.
l.tres fratres.⁊ quia dato errore exceptionis non daretur cõſenſus
in iudicem.ff.de iuriſ.om.iudi.l.ſi per errorem.Item hoc eſt verum
quando reſpondet ſe velle litigare.Si autem conſtituat procurato
rem ad reſpondendum:ſaluis exceptionibus ſuis.vt hic eſt tex.Itẽ
ex hoc habes qđ citeriori actu lit.conteſta.precluditur via ad decli
natoriam.quando datur expreſſus conſenſus in iudicem:quid in ta
cito.dicam.de ſenten.⁊ re iudi.inter monaſterium.Bart.ff.de re iu
di.l.quidam conſulebat.⁊ in.l.ſi.C.de excep.Item quia ſicut dilato
ria ſuperueniens poſt lit.conteſta.poteſt opponi:ita ⁊ poſt pactuʒ
de litigando nouiter ſuperueniens poteſt opponi ſic ampliatur.c.
inſinuante per hanc glo.et eſt cauſa:quia pactum ⁊ renuntiatio re
ſtringitur ad cauſam ſubſiſtentem ſecundum tempus pacti vel re
35 nũtiationis.ſ.de renun.c.cum.p.ſecundum frede.¶ †Inquantuʒ
gloſ.dicit concilium non poſſe recuſari.glo.eſt huic contraria infra
de ſta.mo.in ſingulis.in verbo appellatione iſta gl.procedit in cõci
lio cui preeſt papa:papa iudicãte:quia nulli ſuſpectus eſt:niſi cauſa
ſua propria ſit:per no.infra eo.c.cũ veniſſent in cõcilio inferiori pro
cedit glo.Ideo docto.hic glo.damnant ipſam intelligendo in infe
riori concilio per.c.licet.infra de foro competen.vbi eſt caſus.et di
cunt concilium eſſe ſuſpectum:eo quod maiores de concilio ſunt ſu
ſpecti:vel etiam caput vt metropolitanus.iij.qđ.v.quia ſuſpecti.ſ.
de procura.conſulti.ſecundum Vincen.⁊ Hoſtien.quod bene not.
Sed ſi principale caput vt metropolitanus non eſſet ſuſpectus:fo
rent tamen alij ſuſpecti maiores arbitrio iudicis eſſet vt pondera
retur qualitas perſone:an eſſet multum conſtans caput:quod de fa
cili non moueretur ad dicta aliorum:et propter hoc nõ poſſet recu
ſari.alias auteʒ ſic.Sed procedent hec tenendo quod aſſiſtentes ca
piti in concilio eſſent ſimplices conſultores:ſed quia ſunt aſſeſſores
vel coniudices:ſine quorum conſenſu non iudicat archiepiſcopus:
iuxta notata.per Innocen.de preben.graue.⁊ no.xv.queſtione.vij.
epiſcopus.⁊ quod no.glo.de officio ordi.licet.in glo.per capituluʒ.
de quo de libel.obla.ca.j.per Hoſti.poterit ⁊ archiepiſcopus alias
non ſuſpectus recuſari.Ex hoc deciditur dubium an poſſit recuſa
ri ordinarius:ſi aſſeſſor ſit ſuſpectus vel conſultor:vbi habet iudica
re cum conſilio alicuius ex forma conſtitutionis quod ſi conſtitu
tio artat eum ad ſequendum conſilium poterit recuſari ſi non ar
ctat:arctat tamen ad habendum attendi debet qualitas perſone.
36 vt ſuperius dixi.¶ †Nota vlterius ex gloſſa quod ſicut poſt litem
conteſta.poteſt recuſatio proponi: ſi ſuperueniat ex noua cauſa: vt
dicto capitulo inſinuante.Ita et poſt pactum de reſpondendo per
quod approbatur iudex vt hic:quia pactũ refertur ad cauſam ſub
ſiſtentem ſecundum tempus pacti ſic:et poſt terminum hominis
ad dilatorias admittitur vt ibi:per que dixi:quod ſi ſtatuto:vel ſe
cundum formam iuris ciuilis petatur aſſociari iudex: quia alter ex
litigantibus habeat in dubitationem iudicem quod poterit: licet
eum approbauerit:ſi poſtea iudicio pendente dicat ſe habere in du
bitationem:quod poterit petere eum aſſociari:videtur enim noui
ter dubitatio ſuperueniſſe:ex quo enim ſuper ſolo haberet dubita
tionem fundatur recuſatio.vt in autenti. vt diffi.iudi.§.ſui vero.et
in auten.ſi vero.C.de iudi.que eſt ſuper lege apertiſſimi.et de habe
re indubitationem ſtatur dicto opponentis : ex quo nouiter dicit
habere indubitationem oritur de nouo ius opponendi:⁊ ſic oppo
ni poteſt non obſtante prima approbatione.Concluditur ergo qđ
ſecunda ſolu.gloſſe eſt vera quod hec interrogatio fuit facta ex ſu
perabundanti : ſed ad finem exceptionis repellende .et recuſatio
nis:vel fuit interrogatio facta ad finem excludendi exceptionem
declinatoriam competentem ex priuilegio renocandi demum.de
qua.quinta queſtione ſecunda capitulo primo.C.de iudi.lege ſecũ
da.infra titulo proximo capitulo finali.hoc non placet Ioanni de
lignano.quia ſi concilium eſſet congregatum vt corrigerẽtur corri
gendi hoc priuilegium non competeret :procederet autem ſi eſſet
congregatum ob aliam cauſam ſecundum Ioanneʒ de lignano vel
fuit facta:quia cauſa epiſcopi eſt de maioribus:et maiores etiã ſine
cauſa poſſunt transferri ad papam.de appellatio.vt debitus.ad fi
nem ſecundum Hoſtien.vt puta fidei.xxiiij. queſtione prima quo
ties.ſecunda queſtione ſexta.ſi quis: vel cauſa dubitabilis.xvij.di
ſtinctio.in his.infra de iuramẽ.calum.capitulo primo.qui filij ſint
legitimi.per venerabilem.vel cum epiſcopus deponendus eſt.iij.q.
vj.militum.⁊.c.quãuis.poſſunt tamen de cõſilio abſoluere.iij.q.vj.
per totum.ſecundum Hoſtien.ponit Hoſti.in ſumma huius tituli
vel fuit hoc cauſa dirimendarum litium quia ſe defendere non coge
batur inuitus ſecundum Hoſtien.Item potuit eſſe effectus:vt hic
conſtitueretur manifeſta contumacia.¶ No.glo.ſequentem in ver
bo experiri que eſt clara.⁊ adde tex.per glo. de reſcrip.diſpendia.li
37 bro.vj.¶ Oppo.quod locus ſit penitentie et excommunicari non
poſſit:quia ſi paciſcor de prorogãda iuriſditione :vel reſpõdendo
ſub certo iudice admittitur re integra penitentia.ff.de iuriſdi.om.
iudi.l.ſi conuenerit.gl.prima dicit quod locus eſt penitentie.alleg.
de iure patrona.cum laici:ſed non hic: quia non poteſt in alterius
preiudicium:⁊ quia contumaciter receſſit:non auditur ⁊ excommu
nicatur ⁊ preciſe compellitur reſpondere ſecundum glo.inquantum
glo.dicit quod poteſt penitere.⁊ alleg.c.cum laici.male dicit: quia
illud capi.non dicit qđ liceat penitere:ſed poteſt fieri accumulatio:
et contrarium non ſoluit gl.vt apparet.Goffre.⁊ phi.dicunt quod
hic loquitur quando conſenſit in iudicem proprium.ibi quando cõ
ſenſit in alienum.⁊ hoc eſt quod dicunt moderni.qđ hic eſt pactum
de iuriſditione non declinanda:quo caſu penitere non licet.vt hic:
ibi eſt pactum de iuriſditione danda:quo caſu licet penitere ante li
tem conteſta.agetur tamen ad intereſſe.vt no.ĩ.titu.j.ſignificaſti.ſe
cundum Vin.Ioan.and.remittit ad ſpecu.de compe.iudicis.adit.
§.j.verſicu.ſed nunquid.⁊ verſi.ſe.In quibus de hac materia.Item
et ſi potuiſſet penitere:⁊ non tamen debuit contumaciter recedere
ſm Hoſtien.

ſecundum Hoſtien. precedens Solutio fuit glo. in dicta. l. ſi conuenerit quam Innocen. recitat hic: ⁊ in. c. p. ⁊. g. ē. de officio delegati. Materia iſta tractatur. in dicta. l. pe. C. ⁊ ibi Barto. in. ſi conuenerit. de iuriſditio. omnium iudi. Ibi butri. ⁊ Barto. in. l. prima. ff. de iudi. ibi glo. butri. ⁊ Guiliel. de cu. ⁊ per Gul. C. de epiſco. ⁊ cleri. l. ſi quis in conſcribendo. ⁊. l. penulti. de pact. per Cyn. C. de epiſco. ⁊ cleri. ſi quis in conſcribendo. ⁊ melius in. l. ex conſenſu. de epiſco. audi. ⁊ ibi per Cyn. iij. queſtione. ſpecu. ponit ibi ſupra. ⁊ in. §. primo ver. quid erit ⁊ ibi aliquid Ioan. and. in additio. ſpecu. ⁊ in verſi. ſed quid ſi promiſi: ⁊ in verſi. xxij. in. viij. colum. Et pro hac materia declaranda circa hoc pactum de prorogando: oportet videre principalia motiua pro: ⁊ contra: ⁊ quod non inducatur prorogatio eſt lex ſi conuenerit. Secundo quia hoc pactum continet in ſe factum ⁊ ad factum quis preciſe non compellit̃. ff. de re iudica. l. ſi quis ab alio. §. finali. Tertio quod hoc pactum de prorogando eſt nudum: ⁊ illud nō parit ius agendi. vt. l. iuregentium. §. ſed cum nulla. ff. de pac. Quarto quia certi ſunt modi prorogandi iuriſditionem inter quos hic non eſt. Quinto ad hoc tex. in. l. ſi cum dotem. §. eo. tempore. ſolu. matri. vbi conſenſu filie vt pater agat poteſt reuocari vſq; ad lit. conteſta.

¶ Nota in contrarium eſt tex. hic vbi penitentia non admittitur. Secundo quia paciſcens de litigando quaſi contrahit in loco iudicis: immo in tribunali iudicis ibi deſtinando effectum litigij: ⁊ executionem pacti: ibi ergo ſortitur forum ratione contractus. de foro competen. dilecti. de actio. ⁊ obliga. l. contraxiſſe. l. iij. de bo. auto. iudi. poſ. ⁊. l. quero. ff. de ſolu. l. prima. ⁊. ij. ff. de eo quod cer. loco. Tertio quia per quemcunq; actum detur conſenſus in iudicem prorogatur iuriſditio vt. C. de exceptio. l. fina. ibi Barto. ⁊. l. quidam conſulebat. de re iudi. ⁊ no. in. c. inter mona. de re iudi. Quarto ſubijciendo quis ſe iuriſditioni prorogat iuriſditionem. vt. l. eſt receptum. de iuriſditio. omnium iudi. ij. q. vij. vos ſi. ſupra de officio delega. p. et g. de foro competenti. ſignificaſti cum ſimilib⁹. ¶ Reperio principaliter tres opinio. in materia loquendo in ſolo pacto de prorogāda iuriſditione primum quod non valeat pactū: quin penitere poſſit: nec quo ad agendum nec quo ad excipiendum: nec reſpectu iudicis: nec reſpectu pene partis: ⁊ ſic penitentia admittatur indiſtincte anteq̄ interueniat alius actus: ex quo prorogetur iuriſditio: ⁊ hanc tenet pe. ⁊ recitat Cyn. C. de epiſco. audien. ex conſenſu. in. iij. q̄one. Primo quia lex permittit deſiſtere: ergo impune: quia factum lege permittente penam non meretur. ff. de verbo. obliga. l. ſi ſeruus. ⁊. l. ſi graccus. C. de adulter. de electio. eccleſia. ⁊ cauſa permiſſionis ſecūdum pe. q⁊ litigare coram iudice ſuſpecto durum eſt. l. apertiſſimi. C. de iudic. hanc opinio. ſequit̃ Io. an. in addi. ſpecu. in dicto ver. ſ; quid ſi promiſi: ⁊ refert ibi. quod Iaco. de bel. idem tenuit. ad equitatem hanc mouetur Io. an. ex quinq; que ponderat. Primo quia iuriſditio eſt a ſolo partiu; conſenſu. Secundo quod nullum intereſſe iudicis verſatur. Tertio quod per hoc reditur ad ius cōmune ⁊ ad ordinariā iuriſditionem: que eſt fauorabilis. Quarto quod lex de conuentione loquens permittit penitere. Quinto quod in multis caſibus penitentia admittitur: de quibus in regula quod ſemel: in quibus non eſt maior: vel tanta ratio: ⁊ procedit maxime opi. tenendo q̄ citeriori actu lit. conteſta. nō detur iuriſditio. Hoc probat̃ ex. l. ſi conuenerit que dicit q̄d non compellit̃ cōuentioni ſtare. Secūda eſt opi. quod pactū valeat ad obligandū partē parti: ſecundū naturam pacti vt ſi eſt nudū ſolam producat exceptionē: ſi veſtitum ſtipulatione ad intereſſe. vel ad penam: ſi eſt appoſita: ⁊ hanc opinio. tenet ⁊ ponit Iaco. de are. in dicta. l. ſi conuenerit: ⁊ illam ſequitur Guil. de cu. in. l. j. ff. de iud. ⁊ ibi butri. illā recitat. Cy. in. l. ex cōſenſu ſi. iij. q. quā tangit ſpecu. in dicto verſi. ſed quid ſi promiſi. imo plus tenent iſti: vt recitat Cyn. ⁊ ponit Io. and. in addi. ſpec. in. d. §. j. verſic. ſed quid erit ſecundū eos quod ſi pactum nudū interceſſit: non agitur ex pacto ſed de dolo ad intereſſe. alleg. ff. de dolo. l. ſi. ⁊ hanc tenet Barto. in. l. ſi conuenerit: ⁊ in dicta l. pe. C. de pac. quo ad penam autem iudicis penitere poteſt: vt dicta. l. ſi conuenerit: q⁊ non eſt iudex: quam opi. ſequitur butri. in. l. ſi cōuenerit vbi dicit q̄d pacto directo prorogari non poteſt iuriſditio: ſed indirecto ſic paciſcēdo de prorogando: quia arctor ad prorogandum vi pacti: ſi volo effugere penam pacti: ⁊ hec opinio placet. Si qua enim foret iudicis ſuſpitio: conſenſu in iudicem tollitur de foro compe. ſi quis contra. et c. j. de offi. de leg. ſuper queſtionum. §. j. Ex hoc ergo quia ſuſpectus non debet pactum annullari: alias non valeret pactum de litigando coram iudice ſuſpecto quod eſt contra hunc text. Item cum hoc pactum nullam contineat turpitudinem nec aliqua cauſa ſubſit penitendi: quia illa ſublata eſt de ſuſpitione quare pactum nō obliget ⁊ quomodo recedatur ab illa equitate pretoria equum pacta ſeruari. l. j. ff. de pact. ⁊. l. j. ff. de conſtitu. pecu. ⁊. ē. de pac. c. j. licet ergo penitere quo ad iudicem: quia in obligatione eſt factu;: ⁊ preciſe quis non compellitur ad factum: ſed ſufficit ſoluere. l. ſtipu. non diuiduntur. §. celſus. de verbo. obligatio. l. ſi quis ab alio. §. primo. ff. de re iudica. Item quia pactum ordinatur ad obligandum partem parti: ⁊ ſic nihil geritur cum iudice non igitur prorogatur iuriſditio: ⁊ hoc eſt pactum de prorogando in futurum. Et aliud eſt prorogare: aliō eſt de prorogando paciſci: ſicut aliud donare: ⁊ aliud de donando paciſci. Item quia ſunt certi modi de prorogando iuriſditionem: inter quos hic non eſt de quibus. de officio delegati. p. ⁊. g. ⁊ capitulo de cauſis. ⁊ capitulo cum olim. Concludo igitur in pacto ordinato non ad creandum iuriſditionem: ſed ad non declinandum pactum operatur: ſecus in pacto de non declinando: quia ordinatur ad tollendum ius reſidens in parte ius ſcilicet excipiendi ⁊ non ordinatur ad creandum quid de nouo: ſed ad tollendum obiectum impediens iuriſditionem iam creatam: quod facilius fit ex pacto cum parte quā de nouo creare vt dicit gloſſ. in dicta. l. ſi conuenerit. Ite; quia ius exceptionis eſt in parte quod facilius fit ex pacto cum parte prorogatio autem iuriſditionis in non habentem nō ordinatur ad tollendum ius in parte ſed ad creandum ius in iudice cum quo nihil geritur nec obſtat ſi dicatur pactum de non declinando eſt ordinatum ad non factum in futurum non tollit ergo ius reſidens in parte de preſenti: ſed obligat in futurum ad non opponendum: ſed certe tollit ius exceptionis in parte: quia contra illud creat ſaltem ius replicandi: ⁊ etiam de preſenti tollit equitatem naturalem ſub qua fundatur ius excipiendi: vt dicitur in pacto de non petendo. ff. de pactis ſi vnus. §. pactus. ⁊ tunc quia iam in parte creatu; eſt ius replicandi: ⁊ ſublatum ius excipiendi non licet penitere. ad hoc tex. de foro competen. capitulo dilecti. ⁊ hic ⁊ dicta. l. penultima. C. de pactis. Quandoq; agitur de proroganda iuriſditione in non habētem: ⁊ tunc ſi cum pacto concurrat cauſa accumulans foru;: vt quia paciſcor de litigando coram tali iudice: ⁊ etiam de ſoluendo in loco ⁊ non admittitur penitentia non tantum ex vi pacti de litigādo: q̄ ex vi cauſe concurrentis forum accumulantis ibi enim ex promiſſione ſoluendi ſortitur forum ratione deſtinati contractus. ff. de actione ⁊ obliga. l. contraxiſſe. ⁊ infra. de foro competen. dilecti. cū ſi. Hec vera vbi pactum eſt ſpecificum de ſoluendo in loco. ſic dicit Cynus. in dicta. l. ex conſenſu. prealleg. ⁊. l. penultima. C. de pact. ⁊ butri. et barto. in. l. prima. ff. de iudic. butri. ⁊ guilel. hec vera vbi pactum eſt ſpecificum de ſoluendo in tali loco. Si autem eſt pactum generale de ſoluēdo vbicūq;. guliel. de cu. tenuit quod per hoc generale pactum non prorogatur iuriſditio: ſed reſtringitur ad loca: vbi alias poſſit conueniri per. l. vt gradatim. §. primo. ff. de muneri. ⁊ hono. ⁊. l. qui certo loco. de conditio. indebi. et quia pactum generale obligaret quem ſoluere ad remotiſſimum locum quod eſſet abſurdum: ergo ⁊c. ff. de pactis do. l. conuenire: ⁊ vbicunq; oporteret ipſum eſſe paratum ſoluere contra. l. ratum. ⁊ quod dicitur. ff. de ſolu. ad hoc. l. quod vero. §. fina. ff. de operis lib. ⁊ hoc tenet ipſe guiliel. de cu. in. l. ſi quis in conſcribendo. C. de epiſcopis. ⁊ cleri. ⁊ de conſtitu. pecu. l. ſi duo Iacobus de are. ⁊ Ray. tenent quod vbiq; poterit conueniri ſi ibi inueniatur vel ibi habeat bona per. l. contraxiſſe. ⁊ per. l. titiu; ⁊ meuium. §. tutores. ff. de adminiſtratione tutorum. ⁊ idem ibi barto. Idem ſpec. in tit. de compe. iudi. adi. §. j. verſi. quid ſit pactus pe. l. heres abſens. §. ſi. ff. de iu. ⁊ per. c. romana. §. contrahentes. de foro compe. lib. vj. hoc tenet hic Io an. de lig. ⁊ eſt cōmunis opi. nec obſtat quod locus ſit incertus vel indeterminatus: quia ex poſt facto poterit determinari ſicut in debito cōditionali. ff. de condi. indebi. l. ſi ſub conditione. Bart. in. l. ſi conuenerit dicit quod quandoq; pactum eſt ſimpliciter cōceptum de ſoluendo vbiq;: ⁊ valet pactum: et obligat ⁊ penitere non poteſt ante lit. conceſta. ⁊ hoc puto: quia hoc pactum hic ordinatur ad extendendam facultatem conueniendi: vnde non reſtringitur ad habilia tantum. l. j. §. nuntiatio: ⁊ quod ibi not. barto. de noui ope. nunc. ⁊ in. l. j. C. de ſacro ſan. eccle. nec obſtat quod obligaret ad ſoluendum ad remotiſſimum locum: quia ibi nō poterit conueniri: niſi ibi habeat bona: vel ibi inueniatur: ⁊ tūc nullum abſurdū: ⁊ imputet ſibi: qui ſic ſe generaliter obligauit: vel verba hec ſic inciuiliter non intelligentur: vt poſſit trahi ad locum ta; remotum: ⁊ relinquitur arbitrio iudicantis: quia hoc arbitrabitur ex veriſimili commoditate ibi ſoluendi: nec oportebit quod vadat cū ſacco paratus: quia ſi ante non certificatus ibi inuenitur dabitur congrua dilatio per quā. ⁊. j. quam poſſit ſe p̄ſtare: ⁊ pecuniam. ar. ff. de iudi. ſi debitor. ⁊. ff. de ſolu. ratū. ⁊ in. §. q̄d dicim⁹. hoc puto maxime ſi apponatur clauſula cum enumeratione locorum vt fit de cōmuni ſtilo ciuitatis bonoñ. promittit ſoluere bononie ferrarie: ⁊ generaliter vbiq; locorum: tunc non crederem eum poſſe conueniri in aliquo loco remoto ab expreſſis. argumen. l. ſed ⁊ ſi quis. §. queſitu; ff. ſi quis cau. ⁊. c. ſedes. de reſcript. ⁊ clemen. non poteſt. de procura. l. fina. §. cui dulcia. de vino tri. et oleo. leg. Si verba ſint ſic concepta cum verbis ſignificantibus voluntatem: vel placitum: ⁊ tunc pondera verba ſi ſonant voluntatem vt ſubnixam freno arbitrij boni viri: vt ſunt iſta: vbi placuerit tunc dicit Bart. quod reſtringetur vbi placuerit. ſ. loco tamen alias debito. per. l. annua in ſi. ff. de admen. lega. ⁊. ff. de operis lib. l. ſi patronus. Credo quod ſufficiat vt eum conueniat in loco vbi bonus vir arbitretur ſecundum equitatem naturalem licet non poſſit ibi conueniri de iure per. l. j. ⁊. ij. ⁊ de teſtamē. milit. ⁊ no. in. l. ſi filius. ff. de donationibus. Et in extrauag. ad repu

mendam.in verbo videtur.ſed poſſet dici Bartol.loqui quãdo ver
ba notant liberum placitum non ſubnixum freno arbitrij boni viri
Sed dictum contrarium placet alia ratione quia hec verba ſunt ap
poſita ad extendendam iuriſditionem ⁊ alias nihil operarentur ſi
reſtringerentur ad caſus iuris contra id de priuileg. ſi papa. libro
ſexto ad hoc quod not.in.l.prima.§.item nuntiatio per Barto.ff.
de operis.no.nũtiatio.⁊.l.j.C.de ſacroſan.eccle.ſi per verba notan-
tia liberam voluntatem ſecus vbi volens promittis ſoluere vt not.
Dyn.ff.de adminiſtratio.tuto.l.titium ⁊ meuium Barto.in.l.ſi cõ
uenerit quos ſimul iunctos ſic intelligo.Quãdoqꝫ ſit promiſſio de
ſoluendo vbicunqꝫ petetur debitum.Oldra.in.l.titium ⁊ meuium.
ff.de adminiſtratio.tuto.tenet non poſſe conueniri niſi in loco do-
micilij vel vbi alias poſſet quia hoc verbum notat petitionem iudi
cialem.ff.rem ratam habe.l.hoc amplius quod non placet: quia et
referri poteſt ad extraiudicialem.ff.de verbo.obligatio.l.decem cũ
petiero.Unde fieri poteſt in loco vbi alias non poſſet cõueniri. Itẽ
ſufficit in inſtanti petitionis iuriſditionem creari.vt.l.prima.C.q
pro ſua iuriſditio.⁊ quod ibi no.argu.ff.de verbo.obli.l.ſi titius.de
teſtamen.Raynaldus.C.de contrahen.ſtipula.l.nuda.C.de pac.l.
ſi pacto.ad hoc quod not.in.dicta.l.amplius per Bartolus.Idem
de his verbis promitto ſoluere vbicunqꝫ conueniat licet in his
ibi.oldra.ſentiat contrarium poſſet procedere dictum oldradum.
ſi verba eſſent ſic concepta promitto reſpõdere in iudicio coram
quocunqꝫ iudice coram quo petieris:⁊ ibi ſoluere.quia tunc ſentit
de petitione iudiciali primum dictum adhuc puto procedere:ſi di-
ceret promitto reſpondere:⁊ ſoluere quocunqꝫ loco petieris: vt illõ
verbum petieris ad diuerſa relatum diuerſimode intelligatur: niſi
dicatur quod cum poſſit vtrunqꝫ eque determinare.l.intelligendo
in petitione iudiciali ſic intelligatur.ff.de vulga.⁊ pu.l.iam hoc iu-
re.⁊ de teſta.mili.l.in teſtamento.per hoc Bar.dicit idem de his ver
bis vt prorogent ſi promitto ſoluere vbicunqꝫ me inueneris in tu-
ſcia.ff.de iudi.l.heres abſens.§.fina.⁊.l.ſi cõuenerint.ibi not. quod
temperat Barto.in.l.iij.§.ſi quis ita.ff.de eo quod cer.loco per illũ
§.quando loca ſunt incerta.ſed ſi plura loca exprimat certa:vt pro-
mitto ſoluere bononie vel ferrarie: tũc diuidetur obligatio:⁊ partẽ
videbitur promiſiſſe bonoñ.⁊ partẽ ferrarie ita quod ad totum bo-
nonie cõueniri non poterit:cautum eſt ergo addere ⁊ totaꝫ pecuniã
38 ⁊ inſolidum.†Que autem ſint verba notantia liberam voluntateꝫ
⁊ que arbitrio boni viri ſubnixam vide Barto.ff.de lega.j.l.ſi ſit.⁊.l.
fideicõmiſſa.§.ſi ſit de leg.iij.⁊ in extraua.ad reprimendam in verbo
videbitur.⁊ in clemen.fina.de verbo.ſignifica.in verbo defenſionis.
39 ¶†Ubi autem cum pacto de proroganda iuriſditione non con-
currit pactum:vel aliud ex quo forum ſortiatur tunc non eſt proro-
gata.Idem ſi ſimpliciter promittat reſpondere:vbiqꝫ vel vbicunqꝫ
conuenietur vel in quocunqꝫ foro:quia per hoc nõ eſt prorogata iu-
riſditio:⁊ poſſet penitere:ex quo agitur de prorogãda:vt dicit Ia
co.de bel.⁊ recitat ſpecu.in titu.de competen.iudi.adi.§.j.ver. quid
ergo ſi dictum fuit.⁊ tunc ſi queritur an liceat penitere quo ad iudi-
cis iuriſditionis impedimentum:dic ſi pactum ſit in abſentia iudi-
cis licet penitere: quo ad iudiceꝫ:quia non eſt prorogata inquantũ
agitur ex antiqua cauſa;quia reſpectu illius non eſt prorogata iuriſ
ditio.inquantum autem agitur ad intereſſe ratione huius pacti;eo
caſu quo agi poteſt:vt ſtatim dicam ſatis dici poteſt quod ibi pote
rit conueniri;quia executione facti deſtinauit neduꝫ in loco iudicis
ſed in tribunali:vnde videtur ibi poſſe conueniri:quaſi quo ad pa-
ctum cenſeatur contraxiſſe.ff.de actio.⁊ obligatio.l.contraxiſſe.⁊ de
foro competen.dilecti.cum ſi.⁊ eſt dictum ſingulare Guil.de cu.in.l.
prima.ff.de iudi.⁊ tenuit hoc ſpecu.qui ſic poſſet intelligi in titu.de
competen.iudi.adi.§.primo.verſicu.quid ſi pactum hoc tene licet
Ioan.de ligna.faciat hic differentiaꝫ. An coram iudice fiat promiſ
ſio.vt tunc ibi conueniri poſſit ad penam vel intereſſe an in iudicis
abſentia vt non poſſit ſed agẽdum coram alio ſuo iudice ordinario.
¶Si queritur an liceat penitere inquantum agitur de pena vel in-
tereſſe eius cum quo pactum interceſſerit: ſi eſt pactum nudum de
iure ciuili ex pacto nõ agetur:ſed excipietur: agetur tamen de dolo
ad intereſſe;vt dixi ad hoc alleg.Cyn.ff.de dolo.l.ſi tamen.de iure
autem canonico agetur ⁊ idem quod in veſtito per not.xij.queſtio-
ne.ij.quicunqꝫ ſuffragio.xxij.queſtione.v.iuramenti.⁊ de pact.c.j.
40 †Sed dubium eſt ſi iurauerit in pacto de prorogando an poſſit
compelli ad prorogandum ſaltem per eccleſiam?videtur quod non
quia iuramentum ex mente recipiet intellectum: ſecundum mate-
riam ſuper qua iuramentum preſtatur vt iuret prorogare vel inter-
eſſe ſoluere ſecundum quod lex illud intelligit.argumen.l.penul.ff.
qui ſatiſ.cog.⁊ tenet Innocen.de arbi.per tuas in verbo de obſeruã
do.¶Contra poteſt dici quod hoc iuramentum eſt adiectum: vt
aliquid addat.Item habet in ſe clauſulam obligandi ad hoc omni
modo quo poteſt preciſe non poteſt ex pacto preciſe ergo velle cenſe
tur ex iuramento,argumen.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de leg.
ſecundo primum tamen verius.ſecundum tutius anime iurãtis.de
iure autem canonico agetur etiam ex ſolo pacto ad intereſſe ſaltem,
de pact.capitulo primo.xxij.queſtione.j.iuramenti.xij.queſtione.
ij.quicunqꝫ ſuffragio.ſi pactum eſt veſtitum obligabit quo ad par-
tem vtroqꝫ iure ſecundum hoc ergo communiter decre.hic intelligi
tur de pacto de non declinando contraria in pacto de prorogando:
facilius ergo defenditur iuriſditio creata quam de nouo originetur
⁊ quia pactum de non declinando ordinatur ad tollendam declina-
toriam in parte reſidentem quod fieri poteſt cum parte pactum de
prorogando ordinatur ad creandam iuriſditionem in iudiceꝫ quod
non poteſt fieri cum iudice ex quo nihil geritur cum parte argumẽ.
eorum que dicta ſunt.quandoqꝫ agitur de prorogãda iuriſditio-
ne ⁊ ſit conuentio coram iudice non cum ſola parte tunc Ioan.de li
gna.hic ſentit quod queratur ius iudici:⁊ quo ad iudicem non poſ-
ſit penitere.ſentire tamen videtur quod ſoluendo intereſſe vel penã
liberatur.Tu aduerte ad modum paciſcendi ſi faciat pactum de in
futurum prorogando:forte ad hoc non compellitur:⁊ penitere po-
teſt ſoluendo intereſſe:quia non interuenit actus prorogans iuriſ-
ditionem niſi dicatur eum preciſe compelli:quia promiſſio eſt iudi
cialis:⁊ facta iudici.Unde ne fallat fidem duobus ⁊ maxime iudici
ad hoc preciſe compellatur.ff.de procurato.l.ſi filiuſfamil.§.fina.et
quod ibi not: ⁊ in.l.ſed hec.§.l.defendere.ff.de procuratoribus.⁊ ſic
daretur nouus intellectus hic ſic poteſt intelligi.Guiliel.de cu.in.l.
prima.ff.de iudi.⁊ Barto.in.l.eſt receptum.Si autem pactum ſona
ret ſubmiſſionem de preſenti:vt quia interrogatus an velit reſpon
dere coram concilio reſponderet quod ſic ⁊ promittit reſpondere:
vel ſe preſentialiter ſubmittit interrogante ⁊ preſente iudice:et tunc
ſtatim prorogatur iuriſditio nec expectatur aliud maxime tenendo
opinio.quod per quencunqꝫ actum per quem detur conſenſus in iu
dicem inducatur prorogatio iuriſditionis.de quo infra de re iudic.
inter mona.⁊ per Barto. in.l.quidam conſulebat.ff.de re iudica.de
exceptio.l.fina.ad hoc.ij.queſtione.vij.nos ſi incompetentem.ff.de
iuriſditio.omnium iudicum.l.eſt receptum.s.de officio.delega.p.⁊
g.⁊.infra.de foro competen.ſignificaſti.⁊ not.Guil.de cu.ff.de iudi.
l.prima ⁊ ſic teneretur etiam opinio.quod citeriori actu lit. conteſt.
non tolleretur declinatoria.adhuc procederet quod eſt dictum:q2 ci
teriori actu tacito non tollitur ſed bene ſubmiſſione expreſſa ad qõ
infra de foro competen.dilecti ⁊ ad hoc.ff.de iudi.l.ſecunda in prin-
cip.Sed ſi tantum coram iudice promitteret reſpondere non prece-
dente interrogatione per quam declaret ſe velle reſpondere:aliud
enim eſt dicere volo reſpondere:quia ſtatim ponitur voluntas pa-
rata de preſenti in reſpondendo: et ſic datur conſenſus in iudicem.
Aliud promitto reſpondere:quia videtur ſe velle obligare ad hoc
reſpondendum in futurum an ex hoc ſolo prorogata ſit iuriſditio:⁊
adhuc ſatis poteſt dici quod ſic:quia hanc promiſſionem fecit iudi
ci:vt iudici qui non poſſet hoc aliter paciſci:niſi vt publica perſona
⁊ iudex:ſic in ipſum datur conſenſus vt in iudicem quod abſqꝫ du-
bio procedit tenendo opinio.quod citeriori actu lit.conteſtata.per
quem detur conſenſus in iudicem: detur prorogatio iuriſditionis
quod tenet Barto.in loco preallega.Sed ſi teneatur opinio quod
non prorogetur citeriori actu vel quod prorogetur reuocabiliter ta
men vſqꝫ ad lit.conteſtatam quod tenet butrica.in.l.prima.de iudi.
⁊ Ioan.andr.in addi.ſpecu.de compe.iudi.adi.§.primo verſic.ſed
quid erit.ſecundum eos qui dicunt tunc non eſſet prorogata vel ir-
reuocabiliter prorogata penitere tamen non poſſet ex vi pacti facti
cum iudice quod obligaret preciſe.argumen.huius decreta.⁊ ex his
deciditur queſtio:quã format Cyn.in.l.fina.C.de ſponſa.an promi-
tens de iudicio ſiſti coram iudice: ⁊ de iudicato ſoluendo videatur
prorogare iuriſditionem ⁊ breuiter puto quod neceſſaria promiſ-
ſione ⁊ ad quam per iudicem arctatur non inducitur ꝓgatio iuriſ
ditionis:quinimo nec declinatoria tollitur:vt in auten. offeratur.C.
de lit.conte.⁊ ſentit Barto.in dicta.l.quidã conſulebat:q2 illa reci-
pit intellectuꝫ promitto me ſiſtere in iudicio vt ſiſtere de iure debeo
vt.l.pe.qui ſa.co.ſed non eſt ſic in promiſſione de reſpondendo volũ
taria:q2 bene tollitur ex hoc declinatoria.vt.s.dixi ⁊ an ꝓgetur:dic
vt ſupra:⁊ ex hoc patet cauſa quare cõſtitutiõe procurationis ad re
ſpondendum non tollitur dilatoria:vt de dilatio.expoſuit iuncta
gloſſ.quia illa conſtitutio fuit neceſſaria:ſi volebat exire curiam:⁊ ex
citationis modo arctabatur enim aut per ſe:aut per procuratorem
reſpondere.vtrunqꝫ ergo ſibi neceſſarium erat quodcunqꝫ eligeret ⁊
ex his patet decreta.poſſe intelligi quando agitur de prorogãda:ſed
oporteret quod diuinaretur hic conſenſum affuiſſe ſui iudicis: ta-
41 citum: vel expreſſum: quia forte erat preſens ſuperior. ¶†Uenio
ad gloſſam in verbo donec oppono quod non ſit neceſſe: vt ante ſa-
tiſfaciat.ſufficit enim quod caueat ex quo pro contumacia erat excõ
municatus;vt in capitulo ex parte.de verbo.ſignificatio.gloſ.dicit
quod decreta.habet duplicem literam.prima nullus cõmunicet eo
nec cũ talem qualem exitum habere poterit habeat ⁊ ſecundum hãc
abſolui non poſſet nec ſatiſfaciẽdo nec cauẽdo antequã cã finiatur:et
ꝓcedit hec litera.dicit glo.ſcdm antiqua tpa ſcdꝫ que excõicatus nõ
abſoluebatur ante exitum cauſe.xj.queſtiõe.iij.ſi epiſcopus forte. ſꝫ
hodie eſt correcta:quia hodie ſecundum glo.vel contenditur de in-
iuſtitia

iuſtitia:ꝛ abſoluitur ante exitum cauſe vel contenditur de nullitate
ſententie:ꝛ non abſoluitur ante exitum cauſe:niſi petat ad cautelã
vt.c.per tuas.de ſenten.excõmu.de offic.de lega. cum contingat cũ
ſi.Alia litera habet nullus ei cõmunicet donec permiſſa ſatiſfactio
ne fuerit abſolutus:ꝛ ſecundum iſtam obſtat contrarium:ſed ſoluit
gloſſ.exponendo ſatiſfactione permiſſa.id eſt ſatiſdatione preſtita
de parendo iuri:vt intelligatur ſecundũ contraria ſignificata. Hec
eſt intentio glo.que inepte ſcripta eſt.Ibi hodie vero:diceret meliꝰ
hodie ergo:ſed ſic dicit qꝛ continuatur ad gloſſ.aliã que finitur ibi
poſt principium epiſcopus forte ſecundum Joan.andr. ¶ Addi.
dic excõmunicatur quis quandoqꝫ pro offenſa:ꝛ manifeſta:ꝛ non
abſoluitur nec olim nec hodie anteqꝫ ſatiſfacit.Si offenſa eſt dubia
tunc ſecundum antiqua tempora non abſoluebatur ante exitum iu
dicij:vt dicto.c.ſi quis forte:ꝛ ibi gloſſ.ſed hodie.Si conqueritur de
nullitate ſententie adhuc non abſoluitur ex neceſſitate:ꝛ auditur ꝓ
ſequens iudicium niſi petat abſolui ad cautelam:ꝛ tunc ſi petit ab-
ſolui abſoluitur preſtita cautione de ſatiſfactione.ȝ.de officio dele-
ga.cum contingat.ꝛ capitulo prudentiam.§.ſexta.ꝛ quod ibi nota.
de ſenten.excõmu.per tuas.ſi quis excõmunicatus eſt pro cõtuma-
cia tunc non abſoluitur anteqꝫ ſatiſfaciat dicit litera. ſed dic ſi con-
tumacia eſt manifeſta dicit tex.ꝛ glo.bene:qꝛ non abſoluitur donec
ſatiſfaciat.id eſt actu cauſam reaſſumat:ꝛ ſic contumaciam purget:
ꝛ ſic ſatiſfacere dicitur.Item niſi ſatiſfaciat de expenſis.de ſenten.ex
communi.venerabilibus.§.ſecus lib.vj.ꝛ ſecundum hunc caſum ni-
hil immutatur de iure antiquo ꝛ ſecundum caſum iſtum procedit
hec decreta.ꝛ fuit de mente docto.dum ſubaudiunt ad gloſſ.ibi of-
fenſa:vel manifeſta contumacia:ꝛ allegant dictum.§. ſecus.Si con
tumacia eſt dubia tunc olim non abſoluebatur:niſi cauſa haberet
exitum ſuum:ꝛ poterat proſequi iudicium:vt reus excõmunicatus.
de iudic.intelleximus.argumen.dicti.c.ſi epiſcopus forte hodie ſi
contendit nullitatem ſententie non abſoluitur ex neceſſitate licet
petere poſſit ad cautelam.vt dicto.c.per tuas.ꝛ.c.cum contingat ꝛ
de ſenten.excõmu.licet alias ſolet lib.vj.Si contendat iniuſtitiam
ſententie tunc olim arctabatur ad petendam abſolutionem vt dixi
hodie etiam arctatur licet enim excõicatꝰ vt reus poſſit eſſe in iudi-
cio.vt.d.c.intelleximus.de exceptio.cum inter. ꝛ.c. ſignificauerunt:
eo quod abſolutionem nõ petit:ꝛ petere poſſit in ingreſſu iudicij cõ
tumax eſt.ꝛ contemnere videreẽ ꝛ ſic incurrit ꝛ peccat ꝛ non auditur
niſi petat abſolui vt dicto.c.per tuas.hec omnia procedunt vbi excõ
municatus eſſet:quia iacet in peccato:ꝛ ſemel abſolutus:quia poſt-
ea ſi excõmunicaretur non abſolueretur ante finem iudicij. ȝ.de offi
cio ordi.ſignificauit:ſic intelligo hanc materiam:ꝛ ſic debent intelli
42 gi domini de rota ſua.conclu.lxix. ¶ †Oppo.cum glo.quod ex cõ-
tumacia adimatur epiſcopatus.xj.q.iij.rurſus.ꝛ.c. quicunqꝫ gloſſ.
dicit hic contumacem ante annum non priuari:vt hic poſt annum
aũt priuatur:ꝛ remittit de materia.Docto.dicunt hic quod contu-
max nõ priuatur niſi crimẽ ſit notorium.de accu. euidentia : vel niſi
ageretur de federe matrimonij vt lite non cõteſta.c.quoniã propter
ſuſpitionem tamen dilapidationis quandoqꝫ interdicitur admini-
ſtratio. de officio delegati.venerabili ſecundum Hofredum.de ma-
teria gloſ.de etate.ꝛ quali.cum bone. ¶ Adde dic ſi agitur de priua
tione propter abſentiam ſolum vel non reſidentiam dic vt plene.di
xi vt lit.non cõte.quoniã.§.porro.Si agitur de priuatione ex deli-
cto immediate glo.plene ponit.ix. q.iij.in ſumma ꝛ de dolo.,verita-
tis ad quã remitto in.§.porro.ſi agitur de priuatione:ꝛ ſic pena in-
directa ꝓpter ſolã cõtumaciã in non veniendo quia citatus eſt vt cõ
pareat propter delictum vbi tamen agitur ex delicto: ꝛ tunc ſi deli-
ctum eſt notorium docto.tenent hic quod poteſt priuari epiſcopa-
tu ꝛ beneficio ꝛ ſatius puto ſi delictum eſt famoſum gloſ.in dicto.c.
rurſus dicit qð ſola contumacia annalis habetur pro confeſſo ꝓ de-
licto adeo quod poſtea priuatur epiſcopatu nec ampliꝰ auditur ſu-
per delicto ſicut dicimus in annotatione bonorum qð requiſitus ſi
non veniat:fiet miſſio ꝛ ſi non venerit poſt annum capiuntur bona
ꝛ poſt annum non auditur.ff.de requiren.re.per totum: ꝛ ſic poſſet
gloſſa intelligi hic vt cõtumacia annalis haberetur quo ad hoc pro
confeſſo:ſi eſt contumax ꝛ infamatus:ꝛ eſt contumax: quia non ve-
nit ſe ad purgandum in dicta purgatione .ꝛ ad hoc pluries requiſi-
tus:ꝛ tunc ſi non veniat.j.annum ad ſe purgandum habetur pro cõ
feſſo:ꝛ beneficio poteſt priuari:abſqꝫ alio iudicio.de purga.cano. ꝑ
totum.ꝛ eſt caſus in dicto.c. Ruſus.ꝛ quicunqꝫ ſecundum alium
intellectum.ad hoc. xiiij. queſtione.iiij. de illicta. ꝛ eſt caſus.tertia
queſtione nona decernimꝰ ꝛ hoc poteſt ſuſtineri ſi capitulũ decerni-
mus nihil loquitur de anno:ſed ſic illum intelligit gloſſa in dicto.
c.quicũqꝫ de delicto tamen non poteſt directo damnari:niſi concur
rat excommunicatio annalis.de here.excommunicamꝰ.§.j.Quãdoqꝫ
quis eſt citatus ad cauſam ꝛ excõmunicatus quia non comparuit:
ꝛ duret anno in excõmunicatione ꝛ habetur pro cõuicto de delicto
de hereſi:vt notat glo . in dicto.c.rurſus.ꝛ ſic poteſt intelligi de eta.
ꝛ quali.cũ bone.Innocen.tamen dicit quod eſt priuatus ipſo iure
ꝛ ad hoc trahi poſſunt verba.c.rurſus.ꝛ.c.quicũqꝫ.prima benignior
eſt.Archi.tamen ſequitur Innocen.in dicto.c. quicunqꝫ.ꝛ.c.rurſus
Puto pro concordia attendi debere cauſam priuationis vel cauſã
pro qua agitur ad priuationem ſi illa confeſſata inducit priuatio-
nem ipſo iure procedit dictum Innocentij.vt ſit priuatus ipſo iure
vt ſi contra eum agitur de hereſi:idem dico de quolibet delicto quo
priuaretur ipſo iure. Nam citatus ꝛ excommunicatus preſumitur
poſt annum hereticus perſeuerans in excommunicatiõe. de penis
graue vt not.gloſſ.in dicto.c.rurſus.ad hoc de hereticis contuma-
cia.libro.vj.dummodo citatus fuerit ſecundum formam ibi per gl.
traditam ex hereſi quis ipſo iure priuatur beneficijs.de here.excõmu
nicamus.§.primo ꝛ de hereti.cum ſecundum.libro. vj. ꝛ eodem tit.
ad abolendam.Sed ſi citatus eſt contumax ꝛ propter delictum ve-
niebat priuandus ꝛ eſt excõmunicatus ꝛ ſi durat per annum in excõ
43 municatione habetur pro cõuicto ꝛ anno lapſo debet priuari.†An
contumacia annali perdat poſſeſſionem beneficij ipſo iure gloſſ.qð
nõ de dolo cõtingit niſi ſit cõtumax in crimine quod non puto niſi
aliter priuetur.de prebendis de multa ꝛ capitulo lã lib. vj. ff.de pu-
blica.l.commiſſa.omnia predicta vera vt ante annum non priuetur
ꝓpter excõmunicationem niſi celebrauerit quo caſu priuari poteſt
propter irregularitatem ꝛ propter contemptum in celebrando.vj.
queſtione.iij.ſi quis preſ byter.ꝛ.c.ſe.quicquid ſenſerit gloſ.in dicto
capitulo rurſus.ad hoc de exceſ.prelato.tanta.de cleri.excõmu. mi-
ni.latores ꝛ.c.illud ꝛ per totum.In quantum dixi eos contumacia
vel pro perſeuerantia in excommunicatione haberi pro conuictis.
vt non audiatur quis poſtea opponens eſt verum quo ad beneficiũ
vel bona ſed bene audiatur ſi ſuper delicto velit ſe defendere ne depo
natvt dicit glo.in dicto.c.rurſus.alle.C.de requir.re.l. ſecunda.ꝛ.ff.
de,requiren.reis.l.prima quod ſatis placet.

1 ☞ Iudex laycus nõ dꝫ tractare negotia eccleſiaſtica.
Fallit qñ non reperitur clericus ſufficiens vel idoneus.nu.6.
2 Prelatorum appellatione comprehenduntur abbates archiepiſco
pi ꝛ epiſcopi ꝛ an veniat etiam omnis habẽs animarum curam vt
archidiaconus plebanus archipreſbyter ꝛ in regularibus q veniãt
ſub predicta appellatione.nu.5.
3 Laycorum iudicio nõ debent epiſcopi negotia eccleſiaſtica tractare
ꝛ ſic nõ debẽt layci eſſe cõſultores aut acceſſores in cauſis eccleſiaſti
cis de honeſtate.
Fallit qñ nõ poſſunt clerici ſufficientes inueniri.nu.6.
4 Iudex eccleſiaſticus vel ipſi clerici non debent iuſtitiam miniſtrare
nec finem ꝛ exercitium iuſtitie dimittere.
6 Layco pñt ꝑ papã cauſe ſpñales ciuiles ꝛ criales delegari ꝛ ꝗ cauſe
poſſint ſibi ꝑ inferiorem a papa ſibi cõmitti.
7 Notarius an poſſit eſſe laycus in cauſa eccleſiaſtica maxime ſpiri-
tuali.
8 Predicare an poſſit laycus autoritate epiſcopi ꝛ quid de muliere.
9 Laycus an poſſit de fide diſputare etiã publice.
10 Preſumere dicitur quis qñ facit aliquid autoritate ꝓpria qñ id nõ
poteſt ſine alterius mandato.
11 Pena pecuniaria eſt ciuilis ꝛ non infamat.
12 Prelatus quis proprie dicitur.
13 Verbũ decernimus eſt iuris declinatoriũ.
14 Statuimus verbum eſt iuris noui promulgatorium.
15 Verbum innouamus eſt iuris antiqui confirmatorium.

1 **DEcernimus.** ¶ †Layci negotia eccleſiaſti-
ca tractare non debent.hoc di
cit.Sunt tres partes vt tria dicta dicit. ſecunda ibi : ſed
epiſcopi.tertia ibi nec. ¶ Nota primo regulariter quod
omnis tractatus:et diſpoſitio negotiorum eccleſiaſticorum prohi-
2 bitus eſt laycis:et pondera bene verbum latum tractare. ¶ †No-
ta ſecundo appellatione prelatorum comprehendi abbates archi-
epiſcopos et epiſcopos de quo aliquid.infra. ¶ †Nota tertio qð
tractatus et diſpoſitiones eccleſiaſticorum negotiorum:nedum eſt
prohibitur principaliter layco ſed nec etiam miniſterialiter vt epi-
ſcopi ꝛ eccleſiaſtice perſone illa tractent laycorũ iudicio:et ſic in ec-
cleſiaſticis cauſis layci non poſſunt eſſe conſultores aut aſſeſſores:
vt eorum iudicio cauſe tractentur ad hoc de conſuetudine ad audiẽ-
tiam.dixi in capitulo ſi pro debilitate.de officio delegati vbi tetigi.
4 ¶ Nota quarto quod ad mandata:et inſtinctum laycorum non de
bent clerici iuſtitiam miniſtrare nec finem ꝛ exercitium iuſtitie di-
5 mittere. ¶ †Oppono quod alij comprehenduntur appellatione
prelatorum quam hic expreſſi:vt patet de officio ordina.cum ab ec
cleſiarum prelatis.Solutio archiepiſcopi epiſcopi et abbates ap-
pellatione prelatorum comprehendi non eſt dubium.Sed an archi
diaconi:dicit Joannes andr.quod olim erat in litera:ꝛ archi diaco
ni:que deciſa fuit ad oſtendendum archidiaconos non ſemper eſſe
prelatos:ſaltem illi qui non per electionem aſſumuntur:ſed ꝑ epi
ſcopos inſtituuntur.xxiij.diſtinctio. quorundã. Quandoqꝫ eligũ-
tur.xciij. diſtinctione. legimus ſecundum Hofr.tex. tamen ſimpli-

citer archidiaconos appellat prelatos. de foro competen. romana.
libro ſexto. De plebano an dicatur prelatus: archidiaco. dicit quod
ſic ex hoc quia eligitur: vt ſcribit de conſtitu. vt animarum. libro. vj.
in verbo ordinariorum. et eſt caſus de offic. ordina. cum ab eccleſia-
rum prelatis: ⁊ hoc quia ⁊ eligitur idem archidiaco. ⁊ poſt eum Jo.
andr. de foro competen. romana. libro. vj. in verbo. vel alios: nam ap
pellatur paſtor. lxiij. diſtinctio. ſi in plebibus. ad hoc de preben. ca-
pitulo fina. ⁊ hoc quando via electionis aſſumitur: ad hoc de ſtatu
mona. cum ad monaſterium. §. tales. late autem dicitur prelatus q-
libet habens curam animarum. de cleri. egrotan. tua. licet ſtricte nõ
dicatur prelatus ex ſolo habitu cure: vt not. Paulus in clemen. du
dum. de ſepultu. in verbo prelati vbi rector ſeparatim nominatur a
prelato: ſic ⁊ comprehenditur appellatione prelati quilibet habẽs
curam vel adminiſtrationem: not. doctores. de teſtamen. requiſiſti:
in verbo prelationẽ ſic debet intelligi Innocẽ. de ſumma trinitate.
firmiter in gloſſ. prima circa princip. In quantum dicit habentem
curam fore prelatum. ⁊ Joannes andr. ⁊ archidiaco. de foro compe.
romana. libro ſexto in verbo prelatos. De archipreſbytero quod ſit
prelatus tex. eſt in dicto capitulo romana libro. vj. ⁊ ibi quod vica-
rius epiſcopi eſt prelatus ſic debet intelligi Innocen. vt lite non cõ
teſta. quoniam. §. porro. in verbo alicuius ⁊ in verb. intelligo vbi di
cit appellatione prelati comprehendi ſponſum eccleſie: ⁊ quemli-
bet habentem curam animarum. In regularibus autem eccleſijs
qui comprehendantur appellatione prelatorum: vide gloſſ. in cle-
6 men. prima. de electio. in verbo prelatuz. ¶ †Oppo. cum glo. quod
immo poſſint eſſe iudices: ⁊ ſic tractare negotia eccleſiaſtica. xxxij.
diſtinctio. §. horum. ij. queſtione. v. mennaz cum ſi. Solu. ſi queritur
an propria autoritate poſſit negotia eccleſiaſtica tractare: dic quod
non quod not. verbum preſumat per quod dicant docto. quod illa
tractare non poſſunt ſuo nomine quaſi ius habentes in eis. Si que-
ritur an poſſint illa tractare nomine alieno tanquã iudices gloſſ. cõ
cludit quod ſi queritur an ab inferiore a papa poſſit delegari: dic in
cauſa ſpirituali: vel criminali non. In cauſa ciuili poteſt: vt hic in-
nuitur. Idem dicit glo. xcvj. diſtinctio. bene quidem. in verbo pre-
ter romanum. ⁊ glo. xcv. diſtinctio. peruenit. in gloſſ. magna. ad fin.
Hoc vltimum limitat Franciſ. procedere quando non reperiuntur
clerici idonei: alias non alleg. ne cleri. vel mona. relatum: ⁊ de relig.
domi. inter quatuor. hoc credo equuz ſi tamen delegatio fieret iudi
ci ſeculari cauſe ciuilis forte quod per hoc nõ vitiaretur: licet clerici
reperirentur: ⁊ hoc tenet hic Joannes de ligna. dicens quod hoc p-
cedit de honeſtate non iuris rigore: ⁊ maxime ſi committeretur nu-
dus articulus: argu. eius quod not. glo. ⁊ archi. de reſcript. ſtatutuz.
§. j. libro. vj. in verbo ideo. ⁊ Guil. in ſpecu. de delega. §. fina. verſicu.
quid ſi certus articulus. iij. Si queritur an papa poſſit delegare cau
ſas layco dicit quod ciuiles ⁊ criminales ⁊ ſpirituales poteſt. xcvj. di
ſtinctio. bene quidẽ. lxiij. diſtin. in ſinodo. ⁊ c. adrianus. immo plus
dicit gl. quod videtur quod arctetur ſaltem ad criminales commit-
tendas. xj. queſtione. j. te quidem ⁊. §. ex his omnibus. Sed an poſ-
ſint eſſe arbitri: dic vt de arbi. expoſita. ⁊ c. contingit cum hac diſtin.
debet intelligi. glo. lxxix. diſtinctio. §. hoc autem in verbo cenſemus
que colligitur argumen. layco committi poſſe cauſam eccleſiaſticaz:
vel ſpiritualem de quo remittit de arbit. dilecti. In quantum gloſſ.
dicit quod poteſt delegare bene dicit ⁊ habetur de materia. xcvj. di
ſtinctio. c. primo. Sed inquantum dicit arctari ad delegandum. glo,
in dicto. c. te quidem. dicit quod etiam ad delegandas cauſas tem-
porales ad eccleſiam non ſpectantes de illis enim iudicare non de-
bet vt ibi. Sed ſpectantes ad eccleſiam non arctatur ad deleganduz
immo de illis cognoſcere poſſet puto quod ſi cauſa ſit ciuilis vel cri
minalis vel ſpiritualis. etiam de re eccleſiaſtica vel perſona non ar-
ctatur ad delegandum. Si cauſa eſt temporalis: ⁊ non ſpectat ad ec-
cleſiam ⁊ eſt criminalis ⁊ ſanguinis arctatur ad delegandum: quia
de illa cognoſcere non debet ne cleri. vel mo. ſententiam. de cle. excõ
mu. mini. illud. Si cauſa eſt criminalis nõ ſanguinis ſatis dici po-
teſt quod arctetur ad delegandum ex debito honeſtatis ſi tamen nõ
delegat ex hoc non vitiatur cognitio per dictum. c. cum te. iuncto
capitulo de rapto. in archiepiſcopatu. Si cauſa eſt ciuilis: ⁊ ſpectat
ad iuriſditionem temporalem eccleſie: quia iſta eſt cauſa eccleſie ad-
huc eccleſia cognoſcere poteſt nec arctatur ad delegandum. argumẽ.
de appellatio. cum ſi romana. ⁊ capitulo ſi duobus. Si cauſa ſpe-
ctat ad laycos omni reſpectu eccleſiaſticus de illa iudicare non de-
bet ex debito honeſtatis. Unde ſatis puto quod non debet de ho-
neſtate nec delegationes iudicum ſecularium nec prorogationes:
per illud capitulũ te quidem: quia non debent eſſe forenſium que-
ſtionum diſceptatores niſi in caſibus. xcvj. diſtinctio. cum ad verum
x. diſtinctio. quoniam. C. de teſtamen. l. conſulta diualia. ſi tamen ſu
ſcipiant ꝙ ꝙ ſatis credam quod peccent inquantum ſe diſtrahunt
a contemplationibus: ⁊ officijs diuinis. ex hoc tamen non vitiatur
iudicium. argumen. quod habitum habent talis iuriſditionis. per
no. de foro compe. licet ⁊ c. nouit. j. eo. titu. Concludendo ergo totũ
ſi queritur an laycus poſſit eſſe iudex vel arbiter in cauſa eccleſiaſti-
ca dic vt in glo. vltima: quia docto. hic dicunt quod papa etiam lay
co poſſet delegare poteſtatem excõmunicandi. vt not. phi. de offic.
ordina. c. ſi. de quo docto. hic remittunt. xcvj. diſtinctio. c. j. ⁊ ibi dicit
hoc glo. in verbo layco. Inferior tamen ipſo non poſſet poteſtatem
excõmunicandi delegare layco vt ibi not. glo. in duob9 locis. in ver
bo laycum: ⁊ in verbo poſt. alias preter romanum. alleg. ad primuz.
xxxij. diſt. c. ad hec. x. q. iij. c. fina. Idem dicunt ibi gloſſ. de poteſtate
abſoluendi. Hoc tenet ſpecu. in titu. de lega. §. nunc oſtendendum.
verſi. lx. ⁊ ver. lxxxij. idem glo. xxxij. diſtinctio. §. verum in verbo pro
hibeatis. alleg. ad hoc quia excommunicatio plus eſt iuriſditionis
ꝙ ordinis ad hoc glo. xciiij. diſtinct. peruenit. ad hoc. ij. queſtione.
iiij. mennam. vbi glo. ⁊ tex. quod tex. quod hec poteſtas quoad cri-
minales cauſas: ⁊ clerici poteſt dari feminis etiam in dignitate con
ſtitutis. alleg. de confirma. vti. ⁊ inuti. cum dilecta. ⁊ dicto. c. mennã
xxiij. q. viij. ſi quas. xij. queſtione. ij. cum deuotiſſimam. ⁊ no. glo. vij.
q. j. peruenit. in verbo deputare. Nunquid autez inter laycos poſſit
cauſa hodie a papa delegari layco cum non habeat qualitates req-
ſitas in delegato pape de quibus de reſcript. ſtatutum. §. j. libro. vj.
diſputat Jo. andre. ⁊ decidit quod ſic. in. c. ſua nobis. de appellatio
nibus. Nunquid autem poſſit in cauſa ſpirituali delegare ab ordi-
nario cõmiſſa cauſa ſibi de clerico ſicut poteſt dari arbiter. de arbit.
contingit. Hoſtien. quod non in ſumma de lega. §. primo. verſic. ſed
nunquid delegatus. alleg. de conſtitu. que in eccleſiarum. ⁊ c. eccle-
ſia. de electio. maſſana. ⁊ c. ſacroſancta. de immu. eccleſie. c. aduerſus
que not. Si queritur an poſſit eſſe adminiſtrator vniuerſalis bono
rum eccleſie ſub nomine officij: vt ſindicus: vel iconomus: vt eſt tex.
lxxxix. diſtinctio. iudicatum eſt. xvj. queſtione. vij. in noua. vnde hic
Innocen. quod layci generalem adminiſtrationem habere nõ poſ-
ſunt ſuper clericos maxime de ſpiritualibus ſecundum Innocen. ⁊
Hoſtien. Idem not. Hoſt. per prima iura. ſ. de ſindi. c. j. ponit Jo.
and. ſuper ſi. j. glo. vbi dicunt quod non poteſt laycus eſſe vicarius
vel iconomus vel generalis adminiſtrator bonorum: vel perſona-
rum eccleſiaſticarum poteſt tamen eſſe ſindicus ad vnã cauſam par
ticularem vt ibi not. ⁊ dicetur. j. Idem no. Hoſtien. de arbit. contin
git. ⁊ ponit ibi Joan. in verbo arbitretur vbi dicit non poſſe admi-
niſtratorem vel gubernatorem eccleſie. ⁊ alleg. dictum capitulũ iudi
catum. de etate ⁊ qualitate. c. ſecundo nec poteſt conſtitui iconom9
quo ad hoc vt ſuper eccleſias clericos vel aliqua ſpiritualia habeat
poteſtatem. xvj. queſtione. vij. in noua. de decimis quamuis ad hoc
prima queſtione. iij. ſaluator. An autem poſſit eſſe ſpecialis procu-
rator in cauſa eccleſiaſtica: vel etiam ſindicus dic quod ſic ex quo nõ
habet ſub nomine generalis officij. vt no. gloſſ. ⁊ doctores ſuper ea.
de ſindi. c. j. ad hoc dictuz. c. j. in ſi. ij. q. vij. ſicut ſacerdotes. xj. queſtio
ne. j. te quidem. ⁊. §. his omnibus. in auten. de ſanctiſ. epiſc. §. alium
autem. de iura. cal. c. j. in ſi. Sindicus enim particularis fieri poteſt:
⁊ ille equiparatur pcuratori: vt no. de iura. cal. in pertractandis: ⁊
ibi dedi remiſſiones puto etiam ſatis poſſe ſindicum laycum conſti
tui ad cauſas plures eccleſiaſticas: quia per hoc non dicitur habere
vniuerſalem adminiſtrationem bonorum ⁊ perſonarum eccleſiaſti
carum quod tantum iura vetant: ⁊ poteſt etiam procurator conſti-
tui ad cauſas ſpirituales. de procura. c. j. lib. vj. Unde dicit archidi.
xvj. queſtione. vij. laycis quod quedam eſt diſpoſitio eccleſiaſticarũ
rerum autorizabilis hec eſt ſolius epiſcopi. Quedam miniſterialis
⁊ hec iconomi. Quedam ſollicitudinis ⁊ hec competere poteſt lay-
cis. xvj. queſtione. vij. laycis. ſic tempera dictum Archidia. xvj. que-
ſtione. vij. in noua. ſuper. j. gloſſ. vbi ſentit quod laycus nõ poſſit eẽ
ſindicus: quia loquitur de vniuerſali ſindico. ſ. bona. Unde nõ poſ
ſet conſtitui ſindicus ad alienanda bona: vel iura eccleſiaſtica: vel in
vnam rem ſingularem: vt puto quia ibi interueniret vt principalis
diſpoſitor rerum eccleſiaſticarum: ſed vt ſollicitator cauſe: ⁊ cauſarũ
eccleſiaſticarum ſic: ꝙ ꝙ contingere poſſet alienatio: quia illa venit
indirecte non principaliter: et quia neceſſaria eſt non voluntaria.
Si queratur an poſſit habere vniuerſalem adminiſtrationem ruſti-
corum ⁊ bonorum ruralium eccleſie: vt quia velit eſſe Caſtaldus. be
ne poteſt vt not. gloſſ. in fine. lxxxix. diſtinctio. iudicatum tenet Hu
go. Archidiaco. etiam poſt eum. xvj. queſtione. vij. in noua. allegat.
lxxvij. diſtinctio. in ſingulis. Si queratur an poſſit cõſtitui proprio
nomine principalis collector et adminiſtrator ſpiritualium obuen
tionum: dic quod non poteſt vt not. Archidiaco. in dicto capitulo
in noua. in prima ſuppletione. Ad hoc ibi tex. de hoc tamen pleni9
per Hoſtien. de eta. ⁊ quali. indecorum. ⁊ per gl. ⁊ ibi dabo remiſſio
nes: vt prela. vi. ſu. querelam: vnde decimas ⁊ oblationes colligere
ipſe non poſſet: vt illarum principalis adminiſtrator: miniſteriuz
autem nudum exhibendi ſatis concedi poteſt quod poſſet: ſicut
quotidie ſeruari videmus: et per hoc puto quod autoritate infe-
riorum a papa non poſſet quis laycus deputari: vt habeat ius col
ligendi obuentiones: et redditus eccleſiaſticos: ⁊ quod ei deputetur
officium fabrice faciende: quia hoc eſſet officium ſupra eccleſiam: vt
diſtribueret redditus ad libitum in fabrica eccleſie: nõ obſtat quod
not. Joannes. j. queſtione prima. ſi quis epiſcopus. immo cõfirmat
predicta

predicta vbi dicit quod Caſtaldiam eccleſie emere eſt ſymoniacum:
per quod innuit eſſe quid ſpirituale:quia loquitur de caſtaldia eccle-
ſie ⁊ ſic de officio ſupra eccleſiam:vt eſt quod habeat colligere reddi-
tus ⁊ diſtribuere ad fabricam eccleſie:vel vbi illud officium eſt in ec-
cleſia non miniſteriale:ſed principale ſub quo cadit ſubiectio eccle-
ſie vel iurium eccleſie que no.contra operarios in partibus tuſcie:q
colligunt redditus ⁊ legata eccleſiaſtica ⁊ diſtribuunt ad fabricam
ad libitum.ſic tempera que hic dicunt docto.quod hec decreta . re-
ſtringitur,partim ad actus iudiciales non ad extraiudiciales.Si q̃
ritur,an poſſit eſſe conſultor cauſe eccleſiaſtice.Innocen.⁊ Hoſtien.
hic quod ſic:⁊ nihil allegant vnde exponunt hic iudicium.id eſt au
toritatem:nam conſultores eſſe poſſunt . credo quod nō poſſit eſſe
conſultor laycus talis cuius cōſilium preciſe arcetur ſequi iudex ec-
cleſiaſticus:quia ſic iudicio laycorum iudicaret:⁊ hoc voluit hic tex.
maxime quando peritus eſt iudicare habens vel aliorum peritoꝝ
poteſt habere copiam:quicquid ſentiat Hoſtien.de officio delega.
ſi pro debilitate:⁊ ad hoc optime tex.de conſuetu.ad noſtram . Ali-
ter autem conſultor bene eſſe poteſt cuius conſiliū preciſe ſequi nō
arcetur:vt no.in dicto capitulo ad noſtram.Si queritur an poſſit
eſſe vicedominus dic quod non.Not.archidia.ſuper prima gl.xvj.
queſtione.vij.in noua.Si queritur an poſſit eſſe adiutor eccleſie:dic
quod ſic.de offic.ordina.c.j.x.diſtin.ſi adiutorium. xxiij. queſtione.
v.adminiſtratores:⁊ in multis ſimilibus.hoc dicunt hic Innocen.
⁊ hoſtien.Si queritur an poſſit eſſe aſſeſſor epiſcopi.Hoſtienſis hic
quod ſic ⁊ idem no.de arbitris contingit vbi plura laycis prohibita
numerantur.alia habes de electione maſſana.Si queritur an poſſit
eſſe vicarius epiſcopi:dic quod non no.in dicto.c.contingit Ioan.
⁊ Hoſtien.⁊ not. Archidia.in dicto .c.in noua.⁊ not.de ſindi.c. pri-
mo in apoſtilla.§.alle.de clerico autem coniugato not.de cle.coniu
7 ga.Ioan.⁊ per Pau.in cle.⁊ ſi principalis.de reſcrip.†Sed an poſ-
ſit eſſe notarius in cauſa eccleſiaſtica maxime ſpirituali: dic vt.not.
8 de elect.quia propter ne cle.vel mo.ſicut.†Sed an poſſit autoritate
epiſcopi predicare dicit glo.quod ſic.xcvj.diſt.bene quidem in ver-
bo preter romanum.⁊ no.gl.xxiij.diſtin . mulier.⁊.xxxiij. q.v.mulie
rem vbi etiam habetis quid de muliere.vtrū ei poſſit dari officium
9 predicādi.†Nunquid laycus poſſit diſputare publice de fide vide
10 quod not.de here.c.j.lib.vj.¶†Vltimo no.glo.de hoc verbo preſu
mat quod dicitur quis p̄ſumere quod facit autoritate propria quā-
do id non poteſt ſic:ſed poteſt alterius mandato non expectata licē
11 tia vel mandato:†⁊ not.gloſ.etiam in alio:quia ſentit quod omnes
12 cauſe pecuniarie ſint ciuiles de quo dixi in rubrica.†Item nota vlti
mam gloſſ.per quam tranſis in cognitionem quis proprie dicatur
prelatus:quia eo quod in eccleſia habet officium cum iuriſditione
ſtrictiſſime dicitur prelatus quod eſt bene notandum. Et not . iura
13 que allegat.†Vltimo dicunt docto.hic de verbo decernimus quod
eſt declaratoriū iuris.iij.queſtione.ix.decernimus. de ſenten.excō.
14 decernimus.lib.vj.⁊.c.odor.j.Rūſo.eo.titu.†per verbum ſtatuimꝰ
promulgatur ius nouum.per verbum innouamus antiquum con-
firmatur.de treu.⁊ pa.c.primo ⁊c.

1 ☞ Iuris patronatus cauſa ſpectat ad iudicium eccleſie vt coniun
cta ⁊ annexa ſpiritualitati reſpectu poteſtatis iudicandi. nume-
ro.3.
2 Cōnexoꝝ eſt idē iudiciū ⁊ res ſeparate nature trahit̄ ad naturā alte-
rius ꝓpter cōiunctionem ⁊ cōnexitatem.
3 Iudex ſecularis an poſſit cognoſcere de cā iuris p̄ronatꝰ⁊ hoc reſpe
ctu facultatis poſſidendi ſeu dñij aut poſſeſſionis vt hec videant̄ ſa
pere naturā temporalitatis.nu.5.
4 Ius p̄ronatus trahit ad ius ſpūale duobꝰ modis ⁊ in quo ſapit na
turam tp̄alitatis.nu.ſeq.
5 Spiritualia quedā ſunt mere ⁊ eſſentialiter quoꝝ non pōt eſſe iudex
laycus ⁊ quedā nō mere ſpūalia ī quibꝰ laycus pōt iudicare ex diſpo
ſitione eccleſie.
6 Iudex ſecularis non cognoſcit de cauſa ſepulchri lꝫ poſſideat̄ p lay
cos nec cā funeris ⁊ funerandi. Fallit quādo agit̄ de impēſa funeris
repetenda.
Sepultura eſt quid ſpūalitati annexum.
7 Iudex ſecularis poteſt cognoſcere de cā iuris p̄ronatꝰ qñ agit̄ actiōe
p̄ſonali pro iure p̄ronatus dari ꝓmiſſo.

1 Quanto. ¶†Cauſa iuris patronatus ſpectat ad
iudicium eccleſie.h.d.¶No.ꝙ cauſa iu
ris patronatus nō eſt mere ſpiritualis nec vt ſpūalis ſub
mittitur iuriſditioni eccleſiaſtice:ſed vt coniuncta ⁊ anne
2 xa ſpiritualitati.†Et no.qđ de cōnexis idem eſt iudiciū:⁊ quod res
ſeparate nature attrahitur ad naturam alterius propter cōiunctio
3 nem ⁊ cōnexitatem.¶†Oppo.primo cū glo.qđ iudex ſecularis co-
gnoſcere poſſit de cauſa patronatus:cum non ſit quid ſpūale cū ca-
dit in laycū.de iure patro.c.iij.Solu.glo.dicit qđ quedam ſunt iura
mere ſpiritualia:⁊ talia non cadunt in laycum nec ratione dominij:
nec ratione poſſeſſionis:nec poteſtatis iudicandi.de preſcript.cau-
ſam.de elec.ſacroſancta.⁊.c.maſſana.⁊.§.c.proxi.Quedam ſunt iu-
ra nō mere ſpūalia:ſed ſpūalibus annexa:vt eſt ius patronatus qđ
non eſt mere ſpirituale:⁊ tunc cadit in laycū reſpectu facultatis poſ
ſidendi reſpectu dñij ⁊ reſpectu poſſeſſionis:ſed reſpectu poteſtatis
iudicandi de eo non vt hic propter adherentiam:ergo ⁊ coherentiā
⁊ coniunctionem quā habet cuꝫ iure ſpūali ſpiritualitatis aſſumit
naturam:⁊ ſpirituale cenſetur quo ad poteſtateꝫ iudicandi : vt hic
4 †attrahitur ergo ad ius.ſpirituale in duobus. Primo q: non ſub-
mittitur poteſtati iudicis ſecularis.Secundo q: nō poteſt vendi.vt
j.de iure patro.de iure.Hoſtien.ponit ſententiam glo. verbis alijs
repilogans.Laycus ius ſpirituale nec tractat nec poſſidet. ius pa-
tronatus non tractat:ſed poſſidet:vel quaſi tamen de gratia.de iur.
pa.c.iij.Hoſ.hic in ſumma.dicit quod regulariter ius patronatꝰ eſt
quid ſpūale:⁊ pꝫ:q: vendi non pōt ſicut nec cetera ſpūalia niſi cū vni
uerſitate.vt.d.c.de iure:ſed annexum dicitur nō inſpecta natura ſui
ſed inſpecta accidentia ſurgente ex diſpoſitiōe eccleſie:quia cadit in
laycum ⁊ reſpectu poſſeſſionis.vt.d.c.iij.hoc etiam ſentit gl.xvj. q.
vij.pie mentis que dicit quod ius patronatus eſt ius ſpirituale:ſed
non mere ſpirituale:quia cadit in laycum nec mere temporale quia
non poteſt alienari non tamen eſt partim temporale ⁊ partim ſpiri
5 tuale:q: ſimplex eſt non indiuiduum ⁊ hoc placet.†Attende tñ qđ
quedam ſunt ſpūalia mere ⁊ eſſentialiter vt eſt anima:gr̃a ⁊ veritas.
quedam ſunt ſpiritualia ſed non mere:q: non propter ſe: ſed ꝓpter
aliud vt ſunt beneficia vaſa ordinata ad ſacrificium iura ordinata ad
tradenda vel creanda beneficia.talia enim ſpiritualia ſunt:q: ordina
ta in finem ſpiritualium:⁊ in fine anime:ad ſuſtentandos miniſtros
ſacra in fructum anime:⁊ virtutes ⁊ gratiam conſequendas: ⁊ talia
ſpiritualia dicuntur ⁊ hec intantum magis dicuntur ſpiritualia in
quantum magis appropinquant fini rei ſpiritualis. ius ergo eligē-
di:quia principiat matrimonium inter eligentes ⁊ electum magis
dicitur ſpirituale ꝙ ius patronatus quod preparat tantum perſo-
nas cum quibus cōtrahitur vel cuꝫ qua cōtrahi debet hoc reſpectu.
Primū non cadit in laycum.Secundū ſic ex diſpenſatione eccleſie.
de iure patro.c.iij.ſic poſſet etiam ex diſpenſatione pape ius confe-
rendi cadere in laycum.lxiij.di.Adrianus.⁊ no.de elec.qđ ſicut.de cō
ceſ.preben.c.pe.ſed ex iure regulariter nō cōceditur: ⁊ hoc hac de cā:
quia magis eſt coniunctum mere ſpiritualitati ꝙ ius patronatus:
hoc colligitur ex his que no. Inn.de ele.quod ſic quod ſicut vis ple-
nius videre:vide archi.§.q.j.⁊.xvij.q.vij.pie mentis ponit hoc In-
no.in.d.c.quod ſicut in verbo nominatio epiſcoporum.vbi conclu-
dit quod ex electione layci habentis hoc a papa non principiatur
matrimonium:ſed illud initiatur ⁊ finitur aut in conſecratione:aut
confirmatione:que poſtea ſequitur per viros ſpirituales. Ex quibꝰ
concludo quod ius patronatus quo ad omnia iudicandum eſt : vt
de iure ſpirituali niſi vbi apparet in contrarium a iure expreſſum: ⁊
hoc quia ſpirituale eſt:⁊ naturam quā habet temporalitatis habet
ex accidenti quodam non natuliter ⁊ habet ex accidenti diſpenſa-
tiue non extendibili.de priuilegijs.ſane.de conſanguinitate,et affi-
nitate.quod dilecto . vnde in iſtis non iurabatur olim de calum.
ſicut nec in ſpiritualibus:vt dicit gl.in.c.literas.de iura. calū.per q̃
credo quod in cā iuris patronatus procedat̄ vt in ſpiritualibus. de
plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij:ſed quia clemen . diſpendioſam
non permittit in omnibus ſpiritualibus: hoc eſſet falſum ſi ius pa
tronatus non caderet in permutationem cum mere temporali.argu
men.dicti capituli de iure.de rerum permutatio.ad queſtiones.ſic
nec ſuper ipſo poſſet tranſigi:argumen.de tranſactio. ſtatuimus.
Sapit tamen naturam temporalitatis quo ad effectus conſecuti-
uos ad ius diſpenſatiuum eccleſie.Hinc eſt quod ſecundum docto.
hoc tranſit ad heredes ⁊ extraneos.xvj.queſtione.vij.pie mentis qđ
non eſſet mere ſpirituale.vij.q.j.apoſtolica.Ex his inferunt hic do-
cto.quod ſicut in ſpiritualibus non cognoſcit laycus nec principali
ter:nec incidenter:ſic nec cognoſcit de iure patronatus. Quare autē
eccleſiaſticus incidenter cognoſcat de cauſa temporali:⁊ non laycꝰ
de ſpirituali:vt patet primum de donatio.inter vi.⁊ vxo.de prudē-
tia ⁊ patet qui fil.ſint legiti.lator.notabat hec Pet. de quo Ioan.
and.remittit.j.qui fil.ſint legi.lator.⁊.in.c.tuam. de ordi.cogni.ſup
vltima glo.de cauſis autem pecuniarijs etiam cognoſcit eccleſia ſe-
cundum doct.hic.ſ.tan.⁊ Phil.alleg.xi.q.j.aliud dicam.de fo. com
6 pe.c.ij.¶†Querit glo.quid de iure ſepulchrorum:Reſpondit glo.
quod dominium ſepulchri non cadit in laycum.inſtit.de re.diui.§.
nullus.per hoc dicit hic Inno.quod ius ſepulchri poteſt dici anne-
xum ſpiritualitati ſicut ius patronatus:q: in talibus nō habet lay-
cus dominiū licet poſſideātur ab eis.ff.de mor.infe.l.j. ⁊ hoc poteſt
inferri quod de cauſa iuris funeris ⁊ funerandi nō cognoſcit iudex
laycus:ſed eccleſiaſticus ⁊ quod leges loquētes de ſepulchris non li-
gent in foro eccleſiaſtico.dic ſi agitur de expenſa circa funus repetē-
da vel facienda cognoſcit iudex ſecularis vt.l.et ſi quis. §. pleriq̄ꝫ.ff.
de religio.et ſumpti.fune.ſi agitur de ipſo vſu funeris ſpectat cogni
tio ad eccleſiam:per nota.de ſepulturis.ad abolendam.vbi Hoſtiē-
ſis dicit quod in ipſo iure vſus funerandi tolerantur : ſicut in iu-
re patronatus cum ſint in cemiterio quod eſt ſacrum eſt ergo ſpi-

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

ritualitati annexũ:ꝛ per hoc dico,quod ſi ageretur action e perſona
li pro iure patronatꝰ promiſſo donari quod forte hec cauſa poſſet
corã ſeculari iudice tractari. Antonius de But.

1 ☞ Clericũ cõuictũ ꝛ confeſſum corã iudice ſeculari ex eo non pu
nit epiſcopus. Et quid ſi volens tractatus fuerit.nu.21.ꝛ.22.
2 Probandi duplex eſt modus vꝫ confeſſione vel cõiunctiõe vt q̃ te
ſtibus aut inſtrumentis.
3 Cõfeſſione facta corã iudice ſeculari clericus immediate non punit
ex ea per iudicem eccleſiaſticuꝫ.nu.20.ꝛ ſic confeſſio facta corã iudi
ce incompetenti non preiudicat ſi poſtea agatur coraꝫ cõpetenti in
cã cõuentionis.nu.15.ꝛ.21.
4 Cõfeſſio ꝛ ſnia procedunt a pari.
5 Clericoꝝ iudex eſt cõpetens cõiter ipſe eps.
6 Cõfeſſus ꝛ cõuictus quare inter ſe differunt.
7 Cõfeſſio facta corã iudice etiã cõpetẽti nõ p̃iudicat niſi fiat iudicia
liter ꝛ p tribunali ſedente.
8 Delicto ſuſpenditur aut deponit clericus.nu.13.
9 Depoſitio quid ſit.
10 Suſpenſio quid ſit.
11 Acta vnius iudicij non ſemp faciunt fidem in alio vt qñ remittitur
clericus per iudicem ſecularẽ ſuo iudici competenti cum actis vt ex
eiſdem poſſit condemnari.nũ.4.ꝛ.20. Secus eſt in cauſa hereſis.
nume.18.
12 Iudex ſecularis an arctetur ſtare actis iudicis eccleſiaſtici.
13 Clericus quibus delictis poſſit ſuſpendi aut deponi ſeu degradari.
nume.ſeq.
14 Delicta que ſint quibus põt clericus degradari.
15 Clericus tractus coram iudice eccleſiaſtico damnatur ſua cõfeſſione
facta coram iudice layco qñ ex ea,ſurgit infamia facti que a facto ori
tur plus quã iuris effectu maxime quando infamia trahit origineꝫ
ab actu geſto in oculis laycorum.
16 Iudex eccleſiaſticus an indiſtincte poſſit cõdemnare clericũ ad ſe re
miſſum ex cõfeſſionibus ꝛ actis corã iudice ſeculari ꝛ ſic incõpetenti
factis.nu.ſeq.ꝛ.15.
17 Pro purgatiõe cuiuſlibet pctĩ manifeſti põt adiri ecclĩa ꝛ ꝓbatio
nes corã iudice eccleſiaſtico faciũt fidẽ vt ex eis poſſit pctõr ad peni
tentiam compelli.
18 Probationes leuiores exiguntur in foro penitentiali quam in con
tentioſo.
22 Clericus an poſſit reconueniri corã iudice ſeculari in pura ciuili vt
eius confeſſio facta indiſtincte teneat etiã ſi de crimine ciuilr̃ agatur
nume.24.
23 Clericus in quibus caſibus poteſt per iudicem ſecularem condem
nari.
25 Clericus an poſſit recõueniri coram iudice ſeculari aliquo caſu cri
minaliter.
26 Clericus an poſſit recõueniri coram iudice ſeculari de crimine ciui
liter ſaltem vbi infamat vt ibi recõuentus damnetur aut infametur
iuris aut facti infamia etiam ſi ibi confiteatur vt ex hoc deponi
poſſit.
27 Sententia lata ſuper actione criminis ciuiliter intentata an infa
met.
28 Confeſſio per clericum facta corã iudice ſeculari an quo ad oẽm effe
ctum ſit nulla vt fidem non faciat ſi clericus poſtea ducatur coram
iudice eccleſiaſtico.

1 **At ſi clerici.** ¶ † Caſus. Clericum conuictum
vel confeſſum de crimine: coraꝫ iu
dice ſeculari:ex eo non punit epiſcopus.h.d.princi. vſq̃
2 ad verſi.de adulte.ſecundum Io.and. ¶ † No.duplicem
modum probandi;per confeſſionem:vel conuictionem:vt quia te
ſtibus vel alijs inſtrumentis detegitur:de quo. de reſtitu. ſpoliato.
3 cum ad ſedem. ¶ † No.ſecundo quod confeſſione facta corã iudice
ſeculari:clericus non poteſt coram eccleſiaſtico iudice condemnari
ꝛ magis late confeſſio:vel probatio facta coram iudice incompeten
ti non preiudicat:ſi cauſa poſtea agatur coram competenti : ꝛ pon
dera quia litera dicit quod aliquatenus non ſunt condemnandi: et
ſic vniuerſaliter per quod videtur quod hec confeſſio nullatenus p̃
4 iudicet:ꝛ ex ea damnari nõ poſſit nec directe nec indirecte. ¶ † No.
tertio quod confeſſio.ꝛ ſententia procedunt a pari:vt vbi ꝛ quando
preiudicat ſententia:ibi preiudicat confeſſio:ſic dicimus in actibus
probatorijs concernentibus merita vt eius vires menſurentur ad li
mites preiudicij ſententie : vt vbi ſententia non preiudicaret acta
ibi non preiudicent . vide bonum text. de fide inſtrumen. Inter di
lectos.verſi.porro. Ex his ſumitur regula,docto.in.l.ij.iudi.ſol.ꝛin
l.is apud.C.de eden.ꝛ quod no.de teſti.cauſam. lo picolo.per Inn.
5 † Item not.in ver.vero quod clericis cõmuniter competens iudex
eſt epiſcopus;quia totius dioceſis ordinarius eſt.de offic,ordin.cũ
6 epiſcopus,lib.vj. † Item no.differentiam eſſe inter conuictum ꝛ cõ
feſſum.ille dicitur proprie conuictus contra quem eſt,crimen pro
batum. Confeſſus autem dicitur qui proprio ore crimen confitetur
ꝛ eſt hic arg.quod confeſſio ſcienter non eſt probatio vide Cy.in.l.
actor.C.de probatio.ꝛ Ioan.and.de electio.bone.ꝛ de probatio.in
7 rubrica. † Item no.confeſſionem coram competenti iudice vel pro
bationem non preiudicare:niſi ſit facta in iure.i.in iudicio. oportet
ergo quod iudex ſedeat.licet non requirat aliam telam iudicij.vt de
8 electio.dudum. ¶ † No.quod quedam ſunt delicta ſuſpenſione di
9 gna:ꝛ quedam depoſitione digna †.ꝛ no.quid eſt depoſitio: quia eſt
10 ab altari perpetua remotio. † ſuſpenſio autem non perpetuo remo
uet ſed ad tempus ſuſpendit ſecundum Innoc.qui dicit quod per
petua ſuſpenſio habet remotionis effectum:de quo de coha. cle. et
mu.ſicut.ꝛ no.appellatione ſuſpenſionis in dubio comprehendi ſu
11 ſpenſionem ab officio. ¶ † Oppo.primo quod abſq̃ dubio aliquo
non damnetur clericus ab eccleſiaſtico iudice:ex confeſſiõe facta co
ram incompetenti:vt patet:quia nihil factum eſt coram competen
ti:neq̃ aliquid probatum,cui ergo dubium cum non condemnan
dum cum fides ſit iudici facienda. Solu.intellige quod ſecularis re
miſerat clericum ad eccleſiaſticum cum actis ꝛ confeſſione facta co
ram ſe vt ex illis damnaretur:ſicut fieri ſolet ꝛ dicit Io.an.quod pa
due ſit remiſſio cum tubis. De hac autem remiſſione an illis actis
arctetur iudex ad fidem adhibendam:vide Innocẽ. qui dicit quod
non arctatur ad credendum.s̃.de offic.ordina.c.primo etiã ſi remiſ
ſio fiat a competenti:ꝛ ponit ibi in verbo.ad preiudicandũ.ꝛ in au
ten.de eccle.titu.§.ſi vero crimen.ꝛ no.per Bar.ff.de cuſtodia.reo.l.
12 diuus. † An autem iudex ſecularis arctetur ad ſtandũ actis iudicis
eccleſiaſtici adhuc.not.ibi.ſ.in.d.c.j.per Archidia.xi.q.j.ſi quis ſa
cerdotũ.ꝛ.c.de perſona.xxiij.q.j. adminiſtratores. vide ꝛ de here.cũ
13 ſecundum.ad ſi.lib.vj.de hoc etiam.de oblig.ad rati.c.j. ¶ † Quero
ad declarationem litere que ſint crimina depoſitione ſuſpenſione:
aut degradatione digna:dic digna ſuſpenſione ſunt omnia ex qui
bus quis de facto eſt infamatus.ij.queſtione.iiij. preſbyter ſi.ꝛ.c.ſi
mala fama.de pur.cano.c.ſecundo.ꝛ.c.inter.debet tamen crimen eẽ
tale ex quo populus ſcandalizetur:quia non omnino leue:vt dicto.
c.ij.ꝛ no. Ioan.in dicto.c.ſi mala fama.alias procedit quod ibi not.
glo.ꝛ gloſſ.de pur.cano.inter hoc tenet Ioan.and.etiam in epiſco
po poſt Archidia.de accu.c.ij.in gloſſ.magna.ver.querit. ſaluo ca
ſu dilapidationis:in quo ſtatim ſuſpenditur.de offic.delega. vene
rabili.iij.q.ij.quia ea.ꝛ caſu ſymonie.de ſymonia. accuſatum.ꝛ.c. li
cet heli. Digna autem depoſitione que ſint tangit gl. lxxxj. diſtin.
Maximianus.tex.de cle.pug.in duel.c.j.lxxxj.diſtin.c.j.xxx.q.j.non
debet:dic omne delictum cum incorrigibilitate.j.c.cum non ab ho
mine.ꝛ omne delictum cauſans irregularitatem:que enumerãt do
cto.s̃.de renuntia.niſi.§.propter conſcientiam.ſuper gl.magna:ad
hoc de accu.inquiſitionis.de cle.excõ.miniſt.illud.ꝛ.c.latores:ꝛ qua
ſi per totum:ꝛ dicto.§.propter conſcientiam. Item ſi delictũ eſt pu
blicum ꝛ ſcandaloſum.tex.ꝛ gloſ.ꝛ Io.xxx.q.j.non debet. Item ſi de
lictum eſt diu cõtinuatũ.lxxxj.diſt.preſbyter.in gl. j.in.d.c.j. de cle.
percuſſo.ſi hꝫ ſecuꝫ qualitatẽ enormitatis.de cle.pug.in duello.c.j.
de penis.quod in dubijs glo.de cle.percuſ.c.j.ſi habet in ſe infamiaꝫ
iuris:vt dicit glo.hic in glo.ij.ad ſi. Item de rigore omne delictũ et
crimen mortale.lxxxj.di.ſi quis diaconus.ꝛ dicit Hoſ.in ſumma de
coha.cleri.ꝛ mulie.non autẽ de equitate ꝛ miſericordia iuris niſi ha
beat ſecum aliquam de qualitatibus predictis.quod auteꝫ dicatur
enorme arbitrio iudicantis relinquo ad hoc quod not.de ſen. excõ.
cum illorum.ex numeratis in.c.preſbyter aut diaconus. et in.c.ſe
quenti.lxxxj.diſtin.ꝛ.j.c.cum non ab homine. In quibus periuriuꝫ
furtum adulterium homicidiũ computantur mere enormia quod
eſt verum quo ad depoſitionis penam ſed quo ad facilitatem diſpẽ
ſandi adulterium non dicitur enorme vt hic ſequitur per hoc patet
an ſimplex fornicatio ſit depoſitione digna tex.videt quod ſic. lxxxj.
diſtin.preſbyter. In contrarium tex.lxxxj.diſtinctio.preſbyter. vi
de Ioan.lxxxj.diſt. Maximianus.ij.queſtione.vij.lator. Hoſ.de co
ha.cleri.vt clericorum.ꝛ in ſumma.eo.titu.dic ſi fornicatio eſt noto
ria vel ſcandaloſa vel diu cõtinuata eſt digna depoſitione.de exceſ.
prelato.quã ſit.ꝛ per iam dicta.ꝛ.j.de teſti.ex parte.adde . lxxxj. diſt.
preſbyter,ꝛ.ca.ſi quis ammodo.ꝛ.c.ſi quis epiſcopus. ſi non habet
alias qualitates:ſi eſt cum moniali. Idem.xxvij.queſtione.j.ſi quis
epiſcopus. Idem ſi cum virgine. Idem ſi cum nupta.lxxxj.diſtinct.
ſi quis clericus. Ioan.ij.q.vij.lator. Idem ſi cum conſanguinea : vt
ibi not. Idem ſi cum filia ſpirituali vel illa quam ad penitentiam
recepit.xxx.q.j.non debet. Idem ſi cum ſoluta non virgine: ſi eam
duxit vxorem. Ioan.xxxiiij.diſt.fraternitatis.lxxxj.di. ſi quis am
modo.l.di.ſi quis diaconus.qui cle.vel vouen.c.ij.ſi non duxit vxo
rem:ſed ſimpliciter cognouit:ꝛ eſt in ſacris. Idem quia ibi eſt anne
xum adulterium ſpirituale.de frigi.fraternitatis.ꝛ hoc tenet Pau
lus de liaza.in.d.c. Maximianus.de offici.ordina.c.j.ꝛ de hoc text.
optimus de eta.ꝛ quali.a multis:ſi nõ nõ eſt in ſacris licet de rigore
deponendus eſſet.lxxxij.diſtinctio.preſbyter non deponitur de eq
tate:vt ibi.per hoc patet prelatum poſſe ex notabili negligentia de
poni:q: graue eſt in eo delictum.lxxxj.diſtinctio.dictum cum gloſſ.
quam gloſſ.intellige cum limitatione precedentium licet dicat oẽ
delictum

delictum habens dolum annexum fore diſpoſitione dignum: quaſi
14 talia grauia ſint: vt not. in. l. ij. ff. de noxa. ¶ † Que autē ſint delicta
degradatione digna. duo tex. dicere videntur: quod omne graue de-
lictum. de accuſa. qualiter ꝛ quando. de verb. ſignificatio. nouimus.
de penis. tue. et hoc tenet Archidiaco. lxxxj. di. romanus. dic quod
omne crimen cum incorrigibilitate eſt degradatione dignum. ī. c.
cum non ab homine. alias regulariter non eſt degradatione dignū.
Fallit in caſibus. Primus in hereſi. de here. ad abolendam. et capi.
excommunicamus. et eodem titul. c. primo. libro ſexto. ſed non rite
excipit: quia herеticus non degradatur: niſi ſit incorrigibilis vere:
vel preſumptiue: vt patet eodem titul. vergentis. Secundus eſt in
falſario literarum apoſtolice ſedis. de falſa. ad falſariorum. quos ca
ſus ponit glo. ī. c. cum non ab homine. et dicto. c. cum non ad abo-
lendam. et. d. c. nouimus. ꝛ. xj. q. j. ſacerdotum. vbi glo. addit alium
ſcilicet in coniuratione contra epiſcopum: et contumelia: ſed doct.
in. c. cum non ab homine. illum reſtringunt ad incorrigibilem: ꝛ hec
opi. benignior eſt: et idem glo. de verbo. ſigni. nouimus. Tertius ca
ſus in ſortilego. xxvj. queſtio. vij. admoneant: ꝛ de homicida eſt du-
bium: et tenetur quod non incidat in penam degradationis. de ho-
mici. c. ij. vbi per Hoſtien. licet glo. aliter ſenſerit. qui cle. vel vo. c. ij.
in glo. fi. ꝛ eſt caſus. ī. capitu. cum non ab homine. ¶ Ad text. preal-
leg. reſpondeo: qđ ibi degradatio ſumitur pro depoſitione verbali:
vt ibi no. et ſi aliquis caſus vel inquantum iura reperiantur pro gra
uibus imponere penam degradationis: vel intelliguntur de verba-
li depoſitione: vel loquuntur de incorrigibili. de varijs autem alijs
penis delictorum: et etiam de pena degradationis vide glo. plenā.
de offi. ordi. ad reprimendam. in glo. ij. et de varijs ſpeciebus ſuſpē-
15 ſionū. gloſ. in clemen. cupientes. de penis. ¶ † Nunc venio ad gloſ.
huius partis. ꝛ oppo. j. quod confeſſione coraꝫ iudice laico clericus
tractus coram eccleſiaſtico damnetur: nam poſſibile eſt infamari ex
tali confirmatione: cuius purgatio indicet: in qua ſi deficiat condē-
nabitur. de ſenten. excommunica. cum deſideres. cum ſimili. Solu.
ex viribus confeſſionis immediate non damnabitur: vt hic: ſed ſi ex
confeſſione ſurgat infamia facti: que oritur a facto plus quā a iuris
effectu: tunc bene poteſt procedi ad purgationis inditionem: vt in
contrario: in qua ſi deficiet habetur pro conuicto iuris interpreta-
tione. Hic glo. dicit plura. Primo quod infamia facti habet effectū
indictionis purgationis: et pondera quia hic dicit etiam quando
hec infamia trahit originem ab actu geſto in oculis laicorum: dicit
Hoſtiē. quod non indiſtincte debet iudex eccleſiaſticus propter in-
famiam laicorum procedere cōtra clericos: quia ſunt oppido cleri-
cis infeſti: nec procedere ad inquiſitionem: nec ad purgationem. ij.
queſtio. vij. laici. quod dic vt no. ī. de purga. cano. cum in iuuentute:
§. j. ſecunduꝫ Hoſtien. Secundo habetur hic vnus effectus infamie
facti: de alio in glo. ſe. ꝛ de alijs dicam. ī. de proba. licet cauſam. de ac-
cuſa. omnipotens. et de teſti. teſtimonium. Tertio quod in his que
ſunt puri facti: et a facto ſurgunt: non attenditur loci aut iudicis
competentia: nec etiam agendi modus: vt dicit gloſ. de ordi. cogni.
capitulo ſecūdo. Item quod conuictus per purgationem non eſt ve
re ſed interpretatiue conuictus: quod eſt notandum propter ſtatu-
ta que exigunt aliquem conuictum: quia non extenderentur ad tali
ter conuictos. ar. l. iij. §. hec verba. ff. de nego. geſt. Item tales ficte
ꝛ interpretate confeſſiones non extenduntur ad alias perſonas: vel
res: ad quas vere confeſſiones extenderentur. ff. de iure fiſci. l. ſecun-
da. §. primo. et. l. eius qui delatorem. et Bartol. in. l. cum filius. ff. de
verborum obliga. Ultimo principaliter dicit glo. quod ex confeſſio
ne coram iudice ſeculari quamꝙ directe non damnetur clericus:
ſi tamen ex ea ſurgat infamia facti: niſi aliter eam purget coram iu-
dice competenti: poterit ex illa indirecte damnari. Anteꝙ exami-
16 nem hanc glo. prius expediam ſequentem. ¶ † Opp. qđ conuictus
in iudicio ſeculari damnetur. ij. q. j. multi. vbi dicit litera quemꝙ nō
prohiberi a communione: niſi ſit conuictus in iudicio eccleſiaſtico:
vel ſeculari glo. remittit ad ibi not. gloſ. j. dicit qđ ibi loquitur de cō-
uicto coram iudice ſeculari: ſumendo ſeculari pro rebus temporali-
bus: coram iudice tamen eccleſiaſtico: et ſic iudicium eccleſiaſticum
poteſt dici temporale: quando agitur de temporali: ꝛ non ſpiritua-
li. Uel ſecundo loquitur ibi de laico conuicto: qui poteſt ex confeſ-
ſione coram laico ſeculari prohiberi a communione coram iudice
eccleſiaſtico. et ſic not. quod acta facta coram iudice ſeculari faciunt
fidem contra laicum: ſi de eodem agatur coram eccleſiaſtico: et illis
actis fides eſt ſeruanda: etiam mutato iudice inter diuerſas perſo-
nas: de quo de offi. ordi. c. j. pone quod forte ſecularis reperit laicuꝫ
ex probationibus eſſe in manifeſto peccato in quo perſeuerat: pote-
rit pars habere recurſum ad eccleſiam: monendo vt deſiſtat a pecca
to: et de peccato fiat fides coram eccleſiaſtico: ꝛ ſic per eccleſiaſticum
compelleretur excommunicationis ſententia: vt purget peccatum:
quod puto in ſubſidium ſi forte nō poteſt compelli a ſeculari: quod
vna iuriſditio per aliam eſt iuuāda. xxiij. queſtio. quinta. admini-
ſtratores. xcvj. diſtin. cum ad verum. x. diſtin. quoniam. de offi. ordi. c.
j. nam et ſi ſit fides iudici ſeculari per iudicem eccleſiaſticum. xj. q. j.
ſtatuimus. Uel forte eſt aliquod delictum mixtum in quo eccleſia
comminatur excommunicationem inſiſtenti ſi conuincatur coraꝫ iu
dice ſeculari: poteſt laicus excommunicari ab eccleſiaſtico. Uel ter-
tio ſoluit ibi glo. qđ quo ad finem penitentie conuictus coram iudi
ce ſeculari: ſiue ſit clericus ſiue laicus: poteſt compelli ad penitentiā
ex geſtis coram ſeculari: quinimo quomodocunꝙ conſtet: etiam per
viam exceptionis compelletur ad penitentiam: nam in hoc etiā iu-
diciū hereticorū certificat eccleſiā. xxiiij. q. j. quiſqs. vbi de hoc ī aut.
de ſanctiſ. epi. ſui vero crimen. et hoc confirmat ibi glo. quia in cor-
rectione peccati: ꝛ vt vitetur ſufficit tenuis ſciētia. de ſpon. preter
ea. xxv. queſtio. v. hoc videtur. imo ſufficit vnus teſtis quo ad ſen-
tentiam medicinalem. de conſe. diſtin. iiij. cum itaꝙ. de conſang. et
17 affi. ſuper eo. ¶ † No. hoc dictum qđ pro purgatione cuiuſlibet pec
cati manifeſti poteſt adiri eccleſia: vt compellat quem a peccato: et
quod in talibus probationes adepte ſeu recepte coram eccleſia-
ſtico iudice faciunt fidem: et poteſt ipſum compellere ad peni-
tentiam. Item quod in cauſa hereſis probationes recepte coram
iudice ſeculari faciunt fidem coram eccleſiaſtico: vt ex illis poſſit p-
cedere ad penitentiam iudicendam heretico. tex. tamē in dicto. §.
ſi vero crimen. hoc relinquit in arbitrio iudicātis: an talibus proba
tionibus fidem adhibeat: ꝛ hoc tenet Bart. ff. de cuſto. reo. l. diuus.
18 ¶ † No. etiam qđ inquantum agitur in foro penitentiali ad finem
penitentie exiguntur leuiores probationes: ꝙ in contentioſo: vt ſta
19 tim dicetur. ¶ † Uel quarto ſoluit ibi. glo. qđ non damnatur dire-
cto: ſed indirecto: ſi ſurrexit infamia facti: ex probatione: vel conui-
20 ctione coram iudice ſeculari. † Sꝫ de hoc in prima glo. hic: vt iudi-
catur purgatio: nec contradicunt teſtes prioribus: quia compurga
tores iurant de credulitate: ꝛ illi de veritate: quia tunc nulla cōtra-
rietas: cum ꝛ verum poſſum credere falſum. xxij. q. ij. per totum: ꝛ ex
hoc habes limitationem ad regulam: que dicit: ſuper directo ꝯtra-
rijs articulis non audiri teſtes: publicatis atteſtationibus: quia id
verum: quando deponunt ambo de veritate: ſecus ſi aliqui de veri-
tate: ꝛ aliqui de credulitate. Item qđ quandoꝙ teſtes de credulita-
te preferuntur atteſtantibus de veritate: quando non ſunt corā cō-
petenti recepti: vel quando non veniunt ad detrahendum teſtimo-
nio: ſed infamie ex teſtimonio orte: ꝛ hoc caſu etiam recipiuntur at-
teſtationibus publicatis: quia non veniunt ad reprobandum pri-
mos teſtes: qui nec etiam probant plene: ad probandum directo cō
tra articulum teſtes admittuntur: ꝛ ſic limita cle. j. de teſti. quod no.
Quinto ponit archi. qđ loquatur in reconuento coram iudice ſecu-
lari: de quo in gloſ. ſeq. Uel ſexto ſecundum archi. ibi priuari com-
munione: poteſt conuictus coram iudice ſeculari vel eccleſiaſtico
ideſt conuictus in crimine eccleſiaſtico: vt vſurarum: ꝛ ſimilium: nō
21 ſeculari: coram iudice tamen competenti. ¶ † Oppo. qđ ſententia
preiudicat: ꝛ confeſſio facta coraꝫ iudice ſeculari: vt. xj. q. j. inolita. ꝛ.
c. placuit. Glo. ſoluit qđ hic inuiti tracti fuerunt: ibi volentes. Joā.
an. recitat hic Fran. dicere: qđ ſiue volētes: ſiue inuiti tracti ſint quo
ad vim confeſſionis: ꝛ vt ex ea immediate damnentur: non eſt vis: q2
vtrobiꝙ confeſſio non preiudicat: ſed quo ad hoc vt in pena ſeu pe
nitentia puniantur: vt conuicti ex pena illarum virium: bene diſtin-
22 guitur an inuitus: an voluntarie tractus ſit. ¶ † Oppo. cum glo. in
verſi. ſed ſi clericus: quod aliquo caſu conueniatur clericus coram ſe-
culari: ꝛ valeant geſta. iij. q. viij. cuius in agēdo. de mu. pet. c. j. ꝛ ij. gl.
dicit clericum in cauſa conuentionis non poſſe conuinci: vel valide
confiteri: vt hic. In cauſa reconuentionis preiudicat: ſiue agatur ci
uiliter pure: ſiue de crimine ciuiliter: vbi non infamat: aut agit me-
re criminaliter: ꝛ reconuentio non procedit: nec preiudicat: tum q2
coram ſeculari non poteſt reconueniri de crimine: tum quia recon-
uentio in criminali locum non habet: quia non in relatione crimi-
num: ſed innocentia reus purgatur. ff. de publi. iudi. l. is qui reus. xj.
queſti. j. capitu. j. ꝛ. ij. iij. q. xj. neganda. Quandoꝙ agitur ciuiliter: et
reconuenitur de crimine: ex quo inſurgit infamia iuris: ꝛ an in illo
procedat reconuentio: quo ad finem infamie iuris: quandoꝙ an fa-
cta reconuentio infamet ſaltem infamia facti. Gloſ. ad primum ar-
guit quod infametur: quia non poteſt facere iudex ꝛc. ff. de fur. non
poteſt: concludit quod ex confeſſione non infamatur: vel ſententia
infamia iuris: nec ex tali ſententia poteſt damnari a ſuo iudice: quia
cum ciuiliter actum ſit: non poteſt dici infamis. fatetur tamē qđ ex
tali confeſſione poteſt grauari eius opinio in facto: ob quā ab offi-
cio poterit ſuſpendi: ꝛ allegat iura. ¶ Pro materia iſta lucidanda
plura ſunt videnda circa gloſ. iſtas declarandas. Primo an proce-
dat reconuentio vbi mere agitur ciuiliter. Secundo quid quando
agitur criminaliter. Tertio quid quando agitur ciuiliter de crimine
ex crimine: ex quo ſurgit infamia iuris. Quarto quid ſi ex eo ſurgat
infamia facti. Et quinto eſt videndum: an quo ad omnem effe-
ctum confeſſio facta coram ſeculari ſit nulla: et fidem non faciat:
ſi quis clericus poſtea ducitur coram eccleſiaſtico. ¶ Ad primum
an in pura ciuili procedat reconuentio coram iudice ſeculari: de
clerico dic ſi cauſa eſt ſpiritualis: ſecundum omnes non procedit
quia laicus: nec incidenter nec principaliter cognoſcit de cauſa ſpi-
rituali. de ordi. cog. tuam. qui fil. ſint legi. cauſam ꝛ. c. lator. Jo. iij. q.
viij. cuius in agēdo no. de mu. peti. c. j. Si in cauſa temporali ciuili-

ter glo.accur.qđ non.in auť. ⁊ conſequenter.ſeu in.l.pap.C.de ſent.
excom.idem archi.de cle.coniu.c.j.lib.vj.But.⁊ Mar.ſil.in.d.auť.
conſequenter.Primo qđ regulariter negatiue traditur clericū, non
poſſe trahi:vel litigare, corā iudice ſeculari.xj.q.j.c.j.⁊.ij.et hic. Itē
ſecundo:quia illa iura vniuerſaliter loquuntur:qđ clericus nunquā
poſſit trahi:vel nullo modo conueniri.j.c.qualiter.de cle.coniu.c.j.
lib.vj.ibi nullatenus condemnari.xj.q.j.clericus.⁊.c.continua:et.c.
quiſquam:⁊.c.de perſona.xcv.di.ſi imperator.xxiij.q.iiij.inter hec.
Item quia nec in cauſa feudali habet ſecularis iuriſditionem in cle-
ricum.xj.q.j.in ſumma.nec ob.de fo.compe.ex trāſmiſſa:quia ibi nō
23 erat ille prepoſitus clericus: ſed tantum dignitatis ſecularis. †Itē
certi ſunt caſus:in quibus clericus damnatur a ſeculari:inter quos
hic non eſt quando eſt incorrigibilis.j.c.cum non ab homine: vel ſi
contra clericum inuocetur brachiū ſeculare.de ſen.excom.vt fame.
de ſen.excom.ſi clericus.li.vj.⁊ in caſibus poſitis.xxiij.q.v.princeps
24 in glo.ſi.†Remanet ergo caſus reconuentionis ſub regula.probat
Mar.ſil.⁊ But.quod reconuentio prorogat accumulando:nō mu-
tando iuriſditionem ad diuerſam ſpeciem:quia hoc non eſſet proro
gare:ſed creare de nouo.hoc autem non facit reconuentio.plus eñ
eſt creare de ſeculari ad eccleſiaſticum quā ſeculari ad ſeculare iudi-
cium.In habentibus eñ ſimbolū de facili eſt tranſitus non in habē
tibus omnimodam diſſimilitudinem ſm Pe.de bella perti. cleric⁹
expreſſe non prorogat iuriſditionem layci.vt.j.titul.j.c. ſi diligenti.
ergo nec tacite.Item potiſſima ratione: qꝛ prorogatio ſurgit a prin
cipio voluntario facultatis prorogandi.C.de ſen.pap. ibi non dedi
gnetur ⁊c.i.dedignari ⁊ non dedignari:quid agere cadit proprie ſu-
per eo quod quis agere poteſt : et non agit:vbi ergo deficit poteſtas
prorogandi non cadit prorogatio:qꝛ nec vere non dedignatio.pau.
idem.ij.q.j.multi.eadem ratione Ioan.de lig.idem: quia quod nō
poteſt ex expreſſa prorogatione:ergo nec ex tacita:cum taciti ad ex-
preſſum ⁊c.de procur.qui ad agendum.libro.vj. et in cle. non poteſt
eodem titu. Item nec ex diſpoſitione legis: quia illa non habet po-
teſtatem in clericos.de conſti.eccleſia. nec etiam ex voluntate cano-
nis: quia generalis voluntas canonis eſt prohibere iudicem ſecula-
rem de cauſis clericorum cognoſcere:cum hic non appareat expreſ-
ſum.Glo.contra in.c.experientie.xj.q.j.iij.q.j.multi.Inno.j.ti.j.c.ij.
et glo.Ioan.cal.hic ⁊ Ioan.an.de mu.peti.c.j.⁊ Barto.in auť.⁊ cō-
ſequenter.ad hoc primo quia iura indiſtincte in reconuētionis cau
ſa iuriſditionem prorogant:ergo ⁊ quo ad clericos:cum illos ab illa
non excipiat.Et hanc opi.firmat ex cōi vſu : et antiqua conſuetudi-
ne:quia minime ſunt immutanda ⁊c. et quia oppoſita opi. ſaperet
tyranniam: qđ laicus reconueniretur coram eccleſiaſtico:⁊ non cle-
ricus coram ſeculari. Item quia contra publicam vtilitatem fit pro-
rogatio per viam reconuentionis:vt in legato ſecundū Barto.in.l.
ſecunda.§.ſi agant.ff.de indi.et quia licet non poſſit prorogare per
viam conuētionis:poteſt fieri prorogatio a lege co'inuito ſecundū
Bartol.ad hoc.de ſenten.excommu.c.in audientia. et.c.perpendi-
mus.Ad iura allegata in contrarium. Reſpondit negando qđ cau-
tum non reperiatur clericos reconueniri coram ſeculari : quia ſatis
in genere eſt expreſſum per priuilegia reconuentionis indiſtincte
loquentia.Iura autem que generaliter prohibēt clericum trahi co-
ram ſeculari : non loquuntur in trahente:ſed tracto : et ſic procedit
regula:vt patet ex modo loquendi textuum in cauſa conuentionis.
Ad rationem Mar.ſi dicat qđ hic non fit mutatio:ſed accumulatio
quia per hoc nō eximitur ab illo primo iudice:niſi in illa ſpecie.huic
non ſufficienter reſpondetur:quia imo fit mutatio:ſaltim in ſpecie
qua reconuenitur cum mutet iudicem diuerſe iuriſditionis. Reſpō
det ſecundo qđ ratio eſt falſa:quia concluderet laicum coram eccle-
ſiaſtico non poſſe conueniri.ſed non bene dicit:quia nō mutatur ha
bitus iuriſditionis:cum origine ſint laici:⁊ remaneant habitu de iu
riſditione eccleſiaſtica:vt no.j.c.j.per Innocen.j.de foro competen.
cap.licet.⁊ not.j.c.qualiter.qui fil. ſint legiti.cauſam. et cap. per ve-
nerabilem. Et reconuentio laici prorogat ſolum exercitium habi-
tu ſuppoſito:et de maiori poteſtate ad leuiorem:quod non eſt econ
uerſo:quia de laico in clericum mutatur habitus:⁊ de minori ad ma
ius'. Ad rationem pe.dicit quod expreſſa voluntas facit laicum iu-
dicem rei,in cauſa conuentionis:ita et faciet in cauſa reconuentio-
nis:vt quod poteſt actio:poſſit reconuentio : ⁊ clarius procederet ſi
poſſet clericus eligere alterum iudicem quā ſecularem : vel ſi illum
poſſet recuſare. Non bene concludit reſponſio quod actor neceſſa-
rio agit coram ſeculari contra clericum.de fo.cōpe.cum ſit.ideo eius
voluntas non facit eum iudicem.Ioan.calde.ſecundo. Reſpondit
qđ non procedit:tacite eñ quis poteſt qđ non expreſſe:⁊ in proroga
tionis actu patet.de fo.cōpe.dilecti:nam bononi.iudicis mutineñ.
iuriſditionem non prorogat agendo expreſſe:prorogat tamen taci-
te ibi contrahendo. Item bene ſequitur non poſſum expreſſe nec ta
cite:quando ſurgit prorogatio ab homine:ſed qđ nō poſſum expreſ
ſe:aliqñ poſſum tacite:lege hoc immediate operante:vt.d. c.dilecti.
de ali.iudi.mu.cau.fac.c.j.iuncto.c.p.⁊.g.de offic.delega. Item cle-
ricus Bonoñ.conueniens Mutiñ.coraꝫ Mutiñ.ibi reconuenitur:
et tamen expreſſe iuriſditionem prorogare non poſſet.j.ti.j. ſignifi-

caſti.ſecundū Cal.Opi.j.de iure mihi placet:⁊ pro ea caſus ſecundū
vnum intellectū.j.c.c.ſi.Et hanc opi.teꝫ.d.Cardi.flor. vt refert hic.
d.pſdo.de co.hac rōne:qꝛ regula generalis recōuētionis non dꝫ tra
hi ad clericos:quibus eſt ſpecialiter puiſuꝫ.l.doli clauſula.ff.de ver.
ob. Itē in cauſa criminali ciuiliter mota non hꝫ locū recōuentio: vt
ſupradictum eſt:ergo nec in cauſa mere ciuili :cū iſte cāe regulariter
pariſicent:vt.c.tue.ē.de procu. Item ſecundū cum non ſequit: ali-
quis contrahendo ſubmittitur iuriſditioni nō ſui iudicis:ergo ⁊ liti
gando debet ſubmitti ſub iudice vetito ⁊ diuerſe ſpeciei.Nā vbi na
tura ⁊ genus iuriſditionis repugnat: non fit,accumulatio proprie.
vt in.c.tuam. de ordi.indi.que alias fieret ſi ſolū qualitas reſiſteret.
vt.l.quotiens.C.eo. Et hanc opi.etiam confirmat idem.d.pſdo. re-
probans opi.Ang.in.l.ij.§.ſed ſi agant.ff.eo.tit.per rationes quas
hic allegat:quem vide. Item quia vt dicam de mu. peti. c.j. funda-
mentum prorogationis licet non ſurgat a voluntate:ſurgit a potē
tia volendi:⁊ velle debendi:vt ſic non dedignetur ⁊c.que ratio ceſ-
ſat in non valēte. Item qꝛ iudicis non eſt poſſibilis prorogatio:vbi
habet cognitionem diſſimilium cauſarum.vt.l.j.ff.de iur.om. indi.
⁊ no.de fo.compe.ſi diligenti.ſic non habeat locum vbi eſt omnino
da diſſimilitudo perſonarum. Item quia clerici cauſa attenta per-
ſona quodammodo eſt ſpiritualis. Item quia hec regula in genere
qđ quis reconueniri poſſit coram eodem iudice non refertur ad ſpe
ciem aliter prouiſam:maxime priuilegiatam.ff.de verbo.obliga. l.
doli clauſula.⁊ ſic non ad clericos:ex quo non exprimitur:nec ſequi-
tur delinquendo vel contrahendo ſubmittitur iuriſdictioni non ſui
iudicis abſqꝫ licentia ſui:ergo ſubmittitur iuriſditioni iudicis veti
ti:vt eſt ſecularis:quo ad clericos: ⁊ omnino diuerſe ſpeciei. Unde
ſecundum Ioan.de lig.non ſequitur: hoc expreſſe fieri non poteſt
repugnante iuriſditionis qualitate ideſt ſine iudicis licentia: et ta-
men poteſt fieri tacite:ergo hoc fieri non poteſt expreſſe:repugnan-
te toto iuriſditionis genere:⁊ natura: ergo fieri poteſt tacite:et eſt
ratio:quia vbi non repugnat natura iuriſditionis:regula reconuen
tionis prorogat:⁊ regula forum ſortiri ratione delicti vel contract⁹:
ſic ⁊ regula incidentie ampliat iuriſditionem.C.de indi.l.quotiens.
l.prima.C.de indi.ordina.⁊ tamen natura iuriſditionis repugnante
non prorogat.de ordi.co.tuam:⁊ ex hoc tolluntur fundamenta.alie
rationes de facili etiam tolluntur. Ad capitulū verum dato quod
in clerico loqueretur:reſponſio clara eſt :quia caſus ille vt exorbitās
non debet trahi ad conſcientiam. Conſuetudo autem hoc non poſ-
ſet operari:niſi daretur expreſſiue: aut tacitus conſenſus pape: vel
tolerantia:et ex certa ſcientia:quia corruptela foret.ſecundum Io-
an.de lig.⁊ hoc placet:vt dixi:nec obſtat j auť.de ſanctiſ.epi.§.reue-
rentiſſimi:quem tex.dicit Ioan.de lig. Ioan.calde.allegaſſe pro ca
ſu:cum vltimo legiſſet: quia correctus eſt per auť.ſtatuimus. C.de
epiſ.⁊ cle. et dicit hoc dixiſſe Guil.in.l.ij.ff. de iudica .ſed ille.§.non
25 dicit per quem puniatur:intelligo per competentem. ¶ †Ad ſecū
dum an non poſſit reconueniri criminaliter:omnes tenent qđ non:
per rationes glo. Nunquid autem procedat reconuentio aliquo ca-
ſu in criminali:tene qđ ſic:niſi det incompaſſibilitas cauſarū: talis
enim impedit reconuentionem.j.cod.c.ſi.⁊ no.de mu.peti.c.j.Quā-
do autem dicantur criminales cauſe compaſſibiles:vel incompaſſi-
biles dic vt no.in.l.is qui.de pub.iud.ff.⁊ .iij.q.xj .negandam.et .C.
26 qui ac.non poſ.neganda. ¶ †Ad tertium:nunquid habeat locum
reconuentio de crimine ciuiliter ſaltem vbi infamat: Hoſtien. con-
cludit in.c.j.de mu.peti.qđ indiſtincte poteſt ciuiliter reconueniri
de crimine:ſiue canonicam inſtigat penam:ſiue pecuniariam : ⁊ di-
cit qđ ad requiſitionem iudicis ſecularis eccleſiaſticus illam inſtiget
ſi fuerit neceſſe.argumen.de foro competen.poſtulaſti.de re iudica.
a diuo pio.§.j.xcvj.diſtin.cum ad verum:⁊ hoc vbi crimen eſt ſecula-
re:ſi ſit canonicum tantum:vel tale: qđ corporalem penam inſtigat:
dicit qđ non procedit reconuentio:quia talia non poſſunt examina
re:multominus iudicare.in auť.de man.prin.§. ſi vero canonicum.
coll.vj.de or.co.cura.ſic dicit intelligendum qđ no.hic.⁊ de arbitra.
cum dilectus:vbi ponuntur caſus in quibus ceſſat reconuentio: et
idem ⁊ fortius ſi inducat degradationem:eiſdem rationibus:vt not.
Hoſtien.de reſcrip.diſpen.lib.vj.Ioan.and.concludit qđ nullo mo
do procedit reconuentio de crimine quomodocunqꝫ agatur.allega.
de fo.compe.c.ij.⁊ qđ no. Innocen.eo.titu.verum.⁊ allega. de cle.
coniu.c.vno.lib.vj.vbi idem tenet archidia.per que concludit qđ ēt
ſi agatur ad penam pecuniariā tantum :non poſſit fieri reconuētio
coram iudice laico:et hoc tenet Ioan.and. Idem concludit hic poſt
hug.⁊ quoſdam alios qđ de nullo crimine clerici etiam ciuiliter poſ-
ſunt reconueniri:vel etiam incidenter per viam exceptionis cogno
ſcere poteſt iudex ſecularis contra clericum:de quo in.c. verum. de
fo.compe.plus tenent qđ non poſſit fieri reconuentio coram iudice
ſeculari de clerico etiaꝫ mere ciuiliter:ſi talis actio quamqꝫ ciuilis eſt
talis nature:qđ infamet:qđ bene no.ſcđm.hoc ſuperfluuꝫ eſt dubiū
quod attingit glo. Nunquid ſi reconuentus coram iudice ſeculari
ibi damnetur:infametur infamia iuris:vel ſi ibi confiteatur: gloſſa
arguit qđ ſic:qꝛ lex non poteſt facere vel iudex quin condemnatum
de furto ſequatur infamia. de fur. non poteſt. concludit ergo quod
licet infama-

licet infamatus eſt ex tali infamia non deponetur coram eccleſiaſti-
co ſi tamen ſit eius opiñ. grauata ab officio debet ſuſpendi. ij. q. iiij.
preſbyter ſi a plebe. ꝛ de ſimo. accuſatum. Item quia ad hoc non eſt
actum: vnde ordinaria pena puniri non debet. de ordi. cogni. cū di
lectus. Item qꝛ actum eſt ciuiliter ꝛ ciuilis actio non infamat. Plu
27 ra dicit glo. † Primo quod non eſt infamis de crimine ciuiliter dā
natus: ꝛ in hoc doc. reprehendunt eam: quia cōtra. l. furti. ff. de his
qui no. infa. l. non poteſt. alleg. in glo. de quo. ij. q. j. multi. Aduerte
inquantum dici condemnatum vt confeſſum de crimine infamari:
eſt verum quando damnatur ex confeſſione: ꝛ ſententia ſecuta pro-
pter confeſſionem vel ꝓbationem veram ſecus ſi damnetur ex ficta
confeſſione: ꝓpter contumaciam quia illa confeſſio nec ſentētia nō
infamat: vt diſputat Ja. de bel. ſub ti. de requi. re. ꝛ ponit Jo. and.
in addi. ſpe. in tit. de re continua. §. ſequitur. in princ. in addi. Scdo
dicit quod ex condemnatione criminis: in reconuentionis cauſa ſi
ſurgat infamia facti proceditur ad ſuſpenſionem ꝛ ſic habes vnum
effectum infamie facti: quia de delicto infamatus ſtatim poteſt ſuſ
pendi quod no. ad hoc optime iura que alle. glo. Ala. tan. ꝛ phi. te-
nent quod ſola condemnatio abſqꝫ infamia ſufficiat ad ſuſpenſio-
nem: licet non ad depoſitionem vt dicit glo. Hoſt. autem dicit eum
ſuſpendi ꝓpter hanc infamiam tantū: ꝛ nō ꝓpter crimen cum illud
ꝓbatum non ſit quo ad penam eccleſiaſticam: qꝛ quo ad hoc nō age
batur. Hanc opi. puto veram ſi alia nō ſubſit ſuſpitio: licet ex ſuſpi-
tione vehemēti que ſurrexiſſet ex alia condēnatione bene poſſet ſu-
ſpendi. vt ibi. de pur. ca. c. ſi. hec omnia dici poſſunt vera. niſi diſpē
ſetur poſt penitentiam quam diſpenſationem dicit epiſcopū face-
re poſſe: quia ꝛ princeps ꝛ ſenatus reſtituit. ff. de poſtu. l. j. §. de qua.
ꝛ eccleſia habet ſenatum. xvi. q. j. eccleſia. ꝛ diſpenſatione habita: cū
tolleretur ab eccleſia nō vitatur. de coha. cleri. ꝛ mu. veſtra. ꝛ. c. tua. ꝛ
c. ſi. Tertio gloſ. dicit quod infamia iuris quis deponitur ꝛ habes
effectum infamie iuris ex quo not. qñ omne crimen inducens infa-
miam iuris eſt depoſitione dignum. Quarto dicit damnatū de cri-
mine in cauſa reconuentionis coram ſeculari non infamari tenēdo
cōmunem opi. quam tenet Hug. ꝛ alij quod clericus non poſſit re-
conueniri coram iudice ſeculari actione que infamet: ꝛ quod tenet
Archidia. ꝛ Jo. an. quod de nullo crimine clerici poſſunt reconue-
niri coram iudice ſeculari ciuiliter vel in modū reconuentionis: vel
exceptionis: puta vt repellat a teſtimonio nec de his poſſit cogno
ſcere de quo no. j. c. verum. ꝛ. c. ij. de mu. peti. Queſtio nō habet du-
bium Hoſt. aūt tenens contrariū dicit hic ꝛ Vin. qđ infamabitur: ꝛ
imputet ſibi qui laicum conuenit adducit decre. cure. j. de re iudica.
Item exceptio ciuilis eſt: ꝛ infamat. arg. de doli excep. l. apud. §. ad
uerſus. melius aūt ſtat cum gloſ. ꝛ concord. gratianus. ij. q. j. §. hinc
colligitur. ꝛ. vj. q. j. infames. ꝛ ex hoc ſolui pōt queſtio de clerico cō-
28 demnato ex. l. aquil. de ſeruo occiſo. † Ultimo ex glo. his habet con
feſſionē factam coram iudice ſeculari a clerico nullum habere iuris
effectum: vt immediate ex ea poſſit dānari: ꝙꝙ ex ea inſurgat infa-
mia facti ex qua pōt indici purgatio: ꝛ ſuſpendi: quia in talibus nō
attenditur cōpetentia iudicis: vt puta ex ſolo facto ſuum effectum
ꝓducentibus. Aduertendū tamen pro declaratione glo. ꝛ aliquoꝝ
que doc. ſcribunt hic ꝛ alibi quandoqꝫ confeſſio fit corā iudice cōpe
tenti in criminali ꝛ glo. dicit. j. in verbo confeſ. quam ſic expedio qđ
habentur pro condēnatis ꝛ alleg. ſua iura: ꝛ ſic non expectatur alia
ſententia quicquid dicatur in ciuili de quo. ſ. de elec. dudum. el. ij. in
criminali ſemper, ſentētia expectatur. ff. de cuſto. reo. l. ſi cōfeſſus. ff.
de queſti. l. j. §. diuus. ff. de his qui not. infa. l. diuus. §. ictus. ¶ Iſto.
Archi. ij. q. j. c. j. qđ intellige vt plenius ſcripſi. de coha. cleri. noſtra.
in repetitione. non ob. qđ no. Inno. de ver. ſig. ex parte. quia loquit
in notorio facti vel diſpoſitionis. Itꝫ nec illud eſt certum: quia in
talibus expectatur ſentētia: licet nō debeat ferri in ſcriptis vt dixi
in repetitione dicti. c. noſtra. ꝛ attentari tamen poſſet dici qđ in cō-
feſſum vbi alia non expectatur ſentētia ꝙ pecuniaria ſufficit prece
ptum qñqꝫ confeſſio fit coram iudice in cōpetenti. glo. dicit qđ dire-
cte non dānatur. Secundo glo. hic in principio diſtinguit inter vo-
luntarie tractum: ꝛ inuoluntarie que intelligenda eſt vt ibi dixi In
no. dicit qđ valet vt confeſſio ſaltim extraiudicialis ꝛ tantum hꝫ ef
fectum quod lꝫ ex ea directo non dānetur cōpellitur tamen ductus
coram cōpetenti iudice in illa perſiſtere aut compellitur illi dare in-
tellectum. Ita quod illam excuſet. Et ſi eam non excuſauerit: pote-
rit ex illa damnari: allegat quia non poteſt venire cōtra id quod di-
lucida voce eſt proteſtatus. C. de non numerata pecunia. l. gene-
raliter. j. de probationibus. per tuas. Hoc dictum recitat Paul. et
Archid. ij. q. j. multi. ꝛ fuit dictum originaliter Phil. de exceſſione
prelatoꝝ. ꝙ ſit graue. Innocen. de appellatio. interpoſita. in verbo
probaturum. dicit confeſſionem extraiudicialem nihil nocere. Idē
ſentit. de exceſſio. prelato. ꝙ ſit graue. Vinc. dicit ex ea infertur tan
tum preiudicium: ꝛ tanta oritur preſumptio quoddammodo faci-
lius condemnari poteſt. ꝛ alleg. c. de liber. cauſa. l. iubemus. ff. de iu-
reiurando. l. ſi duo patroni. dic quandoqꝫ dubitatur an ſaltem va-
leat vt confeſſio extraiudicialis cuius virtus plus patet in ciuili ꝙ
in criminali: vidi conſultum et repetendo determinatur quod hoc cō
feſſio ſatem valet vt extraiudicialis quia extraiudicialis caloꝛē cō
petentie iudicis non exigit et cum ſeparabile ſit vitium preſentia
iudicis non inficit confeſſionē vt in regula vtile. de re. iu. li. vj. Itꝫ
quia confeſſio ex abrupto coram incompetēti: non precedente con
feſſione licet non ſit aīo litigandi: vel actum iudicialem exercendi.
Hinc eſt quod illam non ſequitur ſententia ſed preceptum gloſſ. de
electio. dudum in verbo ſi vero. ij. q. j. in ſumma. de ver. ſig. ex parte.
ibi glo. Item gloſſ. et dictum Butriga. in. l. non ſolum. §. neceſſita
te. de bo. que li. vbi in hic vt actu extraiudiciali non exigitur conſen
ſus. ad hoc. l. ſi reus paratus. de procu. iuncto dicto Guil. ibi. ad hoc
glo. de fo. compe. ſignificaſti: vbi confeſſio et ſententia habet corā in
competēti iudice robur pacti extraiudicialis. Puto quod nec vt iu
dialis valeat nec vt extreiudicialis quia facta eſt iudicio vetito. j. ti
tu. j. c. ſi diligenti ergo nulla quo ad omnem effectum. C. de legi. l. nō
dubium. ad hoc. C. de libe. cauſa. l. interrogataꝫ. ad hoc tex. de arbi.
dilecti. ad hoc tex. hic: qui dicit nullatenus cōdemnetur. ad hoc de
offi. dele. cum ſuper et de renun. quod in dubijs. Non ob. quod con-
feſſio ex abrupto dicatur extraiudicialis; quia nego imo habet ali-
quem calorem a iudice hinc eſt quod promptam habet executionē
quam non habet actus extraiudicialis. l. j. de confeſſi. l. proinde. ad
l. acqui. Hinc eſt quod leges ille exigunt confeſſionem factam in iu
re. non ob. dictum Butr. in. l. non ſolum quia confeſſio ex abrupto
eſt iudicialis licet iudicium voluntarium dicatur in quo non exigi-
tur patris conſenſus. Hinc eſt quod confeſſio etiam coram alio iu-
dice non tamen in forma iudicij non valet: nec operatur effectum vt
l. iubemus et ibi no. glo. C. de libe. cauſa. nō ob. quod actus cōfeſſio
nis vt extraiudicialis eſt ſeparabilis ab actu iudicij: quia prout fit
coram iudice vt intendit eſt inſeparabilis: licet vt poſſit eſt ſepara-
bilis: et ſic ex quo fit in forma vetita: ſi non valet quod ago ꝛc. vt. d.
c. cum ſuper. ꝛ. d. c. quod in dubijs. de iure. pa. cle. j. de electi. qualiter
cum ſi. Sed dato quod valeret vt extraiudicialis eſt dubium an ta-
lis confeſſio extraiudicialis preiudicet in crimine. Innocen. quod
ſic vt cogatur in ea perſiſtere vel eam excuſare. Ja. de are. in. l. quo-
niam. dicit quod preiudicat ſi fiat cum cauſa vt quia confitetur ſe fe
ciſſe certum delictum et de certa perſona. Sed ſi eſſet indiſcreta: nō
preiudicaret et dumtamen fiat preſente cuius intereſt: vt ſic habeat
requiſita ad confeſſiones: in ciuili ponit hoc in. l. quoniaꝫ. ff. de his
qui not. i nfa. dic ſi queritur an confeſſio extraiudicialis: ſi ſumitur
vt delictum et probetur noceat in iudicio dic quod ſic vt. j. de exceſ.
prela. ꝙ ſit. Si an noceat vt declaratoria vel probatoria delicti: dic.
ſi preſente cuius intereſt probat ꝛ acceptante tunc facit ſolum iudi
cium: vt in. l. capite quinto. ff. de adulte. ꝛ no. in. l. quomodo. §. ſi. ff.
de edi. edic. quod latius examino in materia notorij vbi declaro ef-
fectum hui⁹ extraiudicialis. de quo dic vt in. c. veſtra. dixi. de coha.
cleri. ꝛ mu. An aūt ex ea poſſet damnari: dic vt dicam. j. quādo ꝛ fa-
cta coram incompetenti. Quandoqꝫ fit coram incompetenti: ꝛ du-
bitatur an aliquis ſurgit effectus ex confeſſione immediate ex quo
poſſet ſaltim indirecte damnari indiſtincte quicquid dicant doct. ꝛ
Inno. puto qđ ſi confeſſio ſit talis ex qua ſurgat infamia ſaltim fa
cti ex confeſſione non dānabitur directo: ſed ꝓpter iſtam infamiaꝫ
indicetur purgatio in qua ſi deficiat indirecte damnabitur: vt dicit
glo. j. ꝛ no. gloſſ. ij. q. j. multi. Similiter ſi ex ea ſurgat ingens ſuſpi-
tio poterit indici purgatio. vt no. ſ. de offic. ordi. ex parte. vi cuius
indicetur purgatio. ad hoc. de coha. cle. ꝛ mu. tua. In qua ſi deficiet
habetur pro condēnato: ꝛ ſic poteſt eam recuſare ſe purgando: ꝛ ſic
illi dabit alium intellectum nō damnabitur. Idem ſi ſurgat ingens
preſumptio: vt dixit hic Vin. Surgit etiam ex ea indicium. vt no.
glo. in. l. capite quinto. ff. de adulte. ꝛ. d. l. quero. §. ſi. vi cuius poſſet
poni ad torturam ꝛ compelletur aliter eam excuſare: vel in illa per
ſeuerare alias damnabitur ꝛ ſic dꝫ intelligi glo. Inno. in. d. c. per in
quiſitionem. lꝫ cōiter dānetur operabitur etiam quo ad coadiuuan
das ꝓbationes: quia facilius conuincentur vt hic dicit Vin. latius
hoc ꝓſequor. in. c. veſtra. vbi teneo quod aliquando inducit iudiciū
aliquando ſuſpitionem aliquando plenam probationem: ꝛ aliquā
do poteſt inducere notorietatem dic vt ibi.

1 ☞ Diſpenſat epus in adulterijs ꝛ minoribus penitentia peracta cum ſuſpenſo aut ſuſpendendo vel deponendo.
2 Adulterium quare nō ſit grauius delictum alijs ꝛ inter minora delicta qñqꝫ computatur ꝛ ſuper eo diſpenſat eps etiam ſi per clericū committatur. nu. 16.
3 Diſpenſatio nō dꝫ dari niſi penitentia peracta.
4 Non propter omne delictum eſt clericus iudici ſeculari deſtinand⁹. Fallit qñ poſt eſt incorrigibilis. nu. 19.
5 Depoſitus quare non ſit omni tempore iudici ſeculari tradendus niſi ſit incorrigibilis. nu. 19.
6 Diſpenſare an poſſit epiſcopus clericum delinquentem abſqꝫ capituli cōnſenſu. nu. 10.
6 Depoſitus non eſt ſub poteſtate ſeculari anteꝙ tradatur qñ depo

nitur in abſentia iudicis ſecularis vel ſub his verbis degradamus
te.numero.9.
8 Diſpenſare nõ poteſt eps clericum depoſitum lꝫ poſſit anteꝙ de-
ponatur.
Fallit in ſuſpenſo.
9 Degradatus ſub his verbis degradamus te et exuimus omni pri-
uilegio clericali etiam iudice ſeculari abſente traditus eſſe videtur
iudici ſeculari.
10 Diſpenſare an poſſit epiſcopus confirmatus tantum ꝛ nõdum cõ-
ſecratus.
12 Diſpenſare põt eps reum inuito accuſatore ſed non cum accuſato-
re qui non ꝓbauit reo inuito vbi penitentiam non egit.
13 Diſpenſatio vt legitime dicatur cõceſſa requiritur quod penitẽtia
ſit peracta ex parte perſone diſpenſationem petentis cũ ſtante pec
cato diſpenſare non liceat.
14 Diſpenſatus an quilibet videatur habilitatus ad oẽs dignitates.
15 Diſpenſatione an egeat quodlibet delictum.
17 Diſpenſare quãdo eps poſſit in delictis grauioribus adulterio vbi
adulterium eſt grauius delictum alijs.
18 Puniri quis poteſt duplici ꝛ iterata pena ratione vnius delicti ſe-
mel commiſſi vbi condecenti ꝛ ſufficienti pena nõ eſt punitus.

1 **De adulterijs.** ¶ † In adulterijs ꝛ minoribꝰ diſpen
ſat eps poſt peractam penitentiã: de
2 poſitum aũt nõ tradit curie ſeculari.h.d. ¶ † Not.primo qd adulte
rium inter minora delicta computatur: intelligendo qd dictio alijs
ſtet implicatiue intelligendo qd non implicet nõ ſequitur ex tex.vt
concludat inter minora adulterium cõputari. ¶ No.ſcdo regulam
qd in adulterio ꝛ minoribus diſpenſat eps cum ſuſpenſo ſuſpendẽ-
3 do aut deponendo. † Et no.requiſitum in eo cum quo diſpenſatur
quod penitentiam egerit de crimine ſuper quo diſpenſat: ꝛ ſic cum
4 impenitente: ꝛ in peccato perſeuerante nõ põt diſpenſare. ¶ † No.
tertio qd nõ omne crimen depoſitione dignum eſt degradatiõe di-
5 gnum: ꝛ traditiõe iudici ſeculari niſi aliud intercedat. ¶ † No.iiij.
duplicem cauſam ꝓpter quam nõ omnis depoſitus traditur curie
ſeculari. Prima qꝛ diſpoſitione ex qua ſufficiẽter eſt punitus quis
eſt ſuo officio fructus: ꝛ vltimam cenſetur ꝓtuliſſe criminis ſenten
tiam.ad hoc.ff.ad turp.l.j.in fi. Secunda qd nõ debet quis ſufficien
ter ſemel de delicto punitus vlterius puniri: ne de facto eiuſdẽ ho-
6 minis quis ſepius queratur maxime ab eodem iudice. ¶ † No.arg.
pro ꝛ cõtra qd eps nõ põt diſpenſare vbi ei permittitur diſpenſatio
abſqꝫ capituli cõſenſu: ptꝫ ibi eps cum clericis intelligendo qd ver-
bum cum clericis notet cauſam agentẽ. Sed intelligendo vt verbũ
cum clericis notet cauſam patientẽ.i.perſonas ad quas dirigit di-
7 ſpenſatio ꝓbat contrariũ qd ſolus eps poſſit diſpenſare. ¶ † Not.
depoſitũ nõ eſſe ſub poteſtate ſeculari anteꝙ tradatur. ¶ Opp.pri
mo qd male ſtet aduerſatiua vero cuius nõ eſt precedentibus aduer
ſari: qd hic nõ eſt cum diuerſe dictum ꝓcedat nõ aduerſe. Sol. dicit
Hoſt.qd.ſ.loquitur de clericis accuſatis hic de ſponte confeſſis et
nõ accuſatis.vel ſcdo hꝫ eps clericum amicũ cum quo vult diſpẽſa-
re ꝛ eum nõ punire. Queritur an poſſit.aliqũ habere eũ exoſum: ita
quod nõ ſolum nõ vult diſpenſare: ſed cum vult punire queritur an
poſſit ꝛ etiã ſi velit eũ magis grauiter punire.ſ.euꝫ tradere curie ſe
8 culari an poſſit. ¶ † Opp.qd nõ diſpenſet cum cõmittente delictũ
depoſitione dignũ.ij.q.vj.ideo.de cle.exc.mi.clerici. Sol.diſpenſat
ante depoſitionem vt hic poſt depoſitionẽ nõ.vt ibi cum ſuſpenſo
aũt ante ꝛ poſt diſpenſat vt puto ex quo non apparet prohibitum.
9 ¶ † Uenio ad tertiũ contrariũ oppo.depoſitum ſtatim eſſe ſub po
teſtate iudicis ſecularis.de ver.ſig.nouimus.de penis.degradatio.
li.vj. Quidam intelligũt hoc de depoſito.i.degradato vt intelligit
Pe.ꝛ Abb.quo caſu lꝫ ſtatim non ſit tradẽdus curie ſeculari: tamẽ
aliquando eſt relinquẽdus licet non ſemper vt hic vnde per hoc di
cit pe. degradatũ non ſtatim eſſe de foro ſeculari: ante quam trada
tur.ꝛ ex hoc dicit eum gaudere priuilegio clericali.lxxxj.di.dictum
de quo.j.de here.ad abolendã.hanc opi.tenet ſpec.in ti.de cõpe.iu.
adi.§.j.ver.in quibuſdã.ꝛ male.vt ſequitur.dicit Jo.an.hoc falſuꝫ
alleg.de penis.c.ij.in fi.lib.vj.ꝛ remittit ibi ad no.in vltima glo. vñ
hanc decret.intelligit de verbo tenus depoſito nõ de actualiter de-
gradato qui ſtatim eſt de ſeculari foro: ſm Jo.an.puto aduertendã
degradationis formam ſi dicit degradamus te: ꝛ nihil aliud ꝓferat
abſente iudice ſeculari poſſet ꝓcedere opi.Pe.ꝛ Abb.nec tunc de-
gradatus: licet ſit degradatus eſt adhuc de foro ſeculari.ſi dicit hoc
preſente iudice traditus cenſet: vt in.c.nouimus.ſed ſi dicat degra-
damus: ꝛ exuimus te omni priuilegio clericali tunc traditus cenſet
vt dicto capitulo degradatio.in fi. ¶ Uenio ad declarandam ma-
teriam huius.§.ꝛ Primo videbimus aliqua ex parte diſpenſa-
tionis. Secundo aliqua ex parte perſone diſpenſantis. Tertio
aliqua ex parte diſpenſate perſone. Quarto aliqua ex parte ma-
terie ſuper qua diſpenſatur. Quinto mixtim aliqua ex parte mi-
10 xtim reſpectu perſone ꝛ materie ſimul. ¶ † Ad primum quero an
epiſcopus poſſit diſpenſare abſqꝫ cõſenſu capituli videtur qd nõ
quia nihil agit ſine conſenſu capituli.de his que ſi.a prela.per totũ
Jo.l.di.ex penitentibus.ꝓbat hoc tex. hic intelligendo vt verbum
cum clerici notet cauſam agentẽ.ad hoc.de ſta.mo.qd dei.ſuper gl.
lxxxj.di.ſi quis.Jo.j.q.v.c.ſi.vide gl.que examinat.de elec.ex eo qd.
lib.vj.in verbo epi.Cõis cõcluſio qd diſpenſare poſſit per hanc: ꝛ il
lam decre.intelligendo verbũ cũ clericis vt notet cauſam patientẽ.
de or.ab epi.c.j.ꝛ.ij.de cle.coniu.ſane.ꝛ hoc qꝛ ius diſpenſandi cõpe
tit de iure ſpeciali epo: in quo nõ hꝫ cõitatem capl'm.de fo.cõpe.re
rum.de elec.cũ in cunctis.ad ſi.no.ne ſe.va.c.j.Hanc opi.ſequit ſpe.
in ti.de leg.§.antepe.in prin.dato qd teneas qd nõ poſſit conſuetu
do hoc põt operari vt abſqꝫ cõſenſu capli diſpenſet.de cõſue.c.ij.li.
vj.de his que ſi.a prela.ea noſcitur.de quo per Archi.de fil.preſby.
11 c.j.lib.vj. ¶ † Secundo ex parte diſpenſantis perſone an eps con-
firmatus tantũ: nondum conſecratus diſpenſet: tꝫ hic Fran. qd di-
ſpẽſare põt in penã quã iponere pt.in illã quã iponere nõ põt: tꝫ qd
diſpẽſare nõ poterit.alle.de ſen.ex.cũ illorũ. Ad hoc facit qꝛ diſpẽſa
tionis actus eſt iuriſditionis.de voto.ex multiplici.qui ſi.ſint legi.
per venerabilem.verſi.inſuper.de quibus aũt cognoſcat electus cõ
firmatus tantũ: vide de elec.tranſmiſſam.ꝛ.c.qd ſicut.ꝛ no.qd men-
ſuratur poteſtas diſpenſandi a poteſtate penã imponendi: vide de
penis.lꝫ.de conſti.c.ij.per Innoc.ꝛ de his qui no.infa.l.quid ergo.
§.pena grauior.ꝛ.l.ꝛ ſi ſeuerior.ex qui.cau.infa. Item no.qd in ma-
teria iuriſditionali appellatione epi cõprehenditur electus confir
matus: vt hic ꝛ per hoc nõ obſt.decre.ꝙ ꝙ appellatione ſimplici in
materia ꝓportionabili cõſecrato vel indifferenti omnino cõprehen
datur ſolus cõſecratus.vt no.de reli.do.c.j.ꝛ de tranſla.prela. inter
12 corporalia. ¶ † Tertio an inuito accuſatore diſpenſet cum reo: dic
quod ſic: quia poteſtas diſpenſandi in epo libera eſt: ꝛ hoc tꝫ Jo.de
deo Pe.ꝛ Ab.quod dicunt verum etiã ſi iam accuſator ꝓbauit dũ
tamen accuſatus egerit penitentiã ad hoc qꝛ hꝫ hic a iure ꝛ nemini
beneficium ꝛc.de regu.iur.indultum.lib.vj.nec facit iniuriam ꝛc.de
elec.cũ eccleſia.ad hoc.l.di.ſi quis preſbyter.de quo in ſpec.de abol.
§.j.ver.ſed cum.ſ.hoc tene. licet Hoſt.cõtra.de cle.excõ.mi.clerici.ꝛ
primum tꝫ Archi.l.diſt.ſi quis prepoſtera.hic enim tangitur preiu
dicium publicum: ſecus ſi ageretur de preiudicio priuato vt ſecũ co-
electi quia nõ poſſet ad illius preiudicium diſpenſare.vt not. Joã.
an.poſt Inno.de elec.dudum.el.j.ſuper glo.talis electio. nec dicat
diſpenſationẽ nõ validare electionem nullã etiam vbi nõ agitur de
preiudicio coelecti per regulam nõ firmatur: qꝛ electio nulla ꝓpter
effectum diſpenſatiuum recipit quandã ſuſpenſionẽ: ꝛ hꝫ quid va-
liditatis reſpectu facilitatis.vt no. Inno.de renun.niſi cum pridẽ.
§.ꝓpter conſcientiam.per hoc dicit Jo.de lig.qd ſi ſit diſpenſatum
cum aliquo pendente impetratione: quia obtinuit vt priuaretur.ꝛ
beneficia ſua alteri certo conferantur qd non valeret diſpenſatio ad
preiudicium eius qui impetrauerat cui queſitum erat ius ſaltem ad
rem per no.in.d.c.dudum.ꝛ alleg.l.diſt.vt conſtitueret.ꝛ.c. dño ſan
cto. An aũt poſſit diſpenſare cum accuſatore qui non probauit: dic
quod non: ſi nõ egit penitentiã.de quo in ſpec.ti.ij.§.nunc eporum
ver.ſed nunquid cum accuſatore.ꝛ tꝫ hic Jo.an.qd diſpenſare non
poteſt: quia punitur ex preſumptione calũnie. Nunquid acta peni-
tentia eps diſpenſare debeat. Dic Pe.ꝛ Abb.dicũt qd ſic.vnde ex-
ponunt põt.i.dꝫ.l.di.dño ſancto. Nam qñqꝫ eſt debita diſpenſatio
j.q.vij.exigant.vide Jo.xxiij.q.j.nolite.xx.q.ij.interfectores.ꝛ.c.de
inceſt.dic nõ acta penitentia nõ cogitur diſpenſare acta aũt penitẽ
tia: ꝛ generaliter ſubſiſtente cauſa ſubſiſtendi diſpenſandi cogitur
diſpenſare nõ datur tamen actio pro obtinenda diſpenſatione: ſed
iudicis officium imploratur.l.dj.ſi quis.ꝛ.c.dño ſancto.ꝛ.c.minor.
quo implorato ſi non diſpenſat peccat: ꝛ dicitur iniuriam facere nõ
diſpenſando ſicut dicitur in poſtulando.de poſtul.prela.bone.ꝛ.c.
ſi.l.j.§.permittitur.de aqua quoti.ꝛ eſti. Item dicit glo. qd agi po-
terit coram ſuperiori.de iure patr.c.nullus.ꝛ hoc dicit in.c.exigunt
ꝛ ſic no.ibi glo.ꝛ.c.conſideranda.lꝫ non detur actio de quo per Jo.
an.de elec.lꝫ canon.ꝛ cum ex eo.lib.vj.in nouella.ſi aũt ſine cauſa pe
tatur non eſt debita: ꝛ hoc eſt quod dicit Archi.de elec.lꝫ canon.li.
vj.d.c.cum conſtitueretur.qd diſpenſatio quandoqꝫ eſt tantum per
miſſa.ꝛ hoc eſt gratia quandoqꝫ eſt debita ꝛ eſt ius cum ſit executio
iuſtitie.ff.de aqua quo.ꝛ eſti.l.j.circa ſi.ꝛ vide per Innoc.de renun.
13 niſi.§.ꝓpter conſcientiam. ¶ † Uenio ad tertium: quid exigatur ex
parte perſone diſpenſate: dic qd egerit penitentiam vel partẽ peni-
tentie.de tempo.ordi.ex tenore.cum ſtante in peccato diſpẽſare nõ
poteſt eps: quod puto ex debito iuſtitie ſi tamen fieret illa diſpenſa
14 tio teneret. ¶ † Quero an diſpenſatus ſimpliciter ex hoc ſit habili-
tatus ad epatuꝫ: dicit hic Pe.ꝛ Ab.qd nõ: ad hec.de elec.innotuit
ꝛ ſic notorij fornicatores: ꝛ alij quantũcunqꝫ egerint penitentiã: nũ-
ꝙ poterunt ab alio ꝙ a papa ꝓmoueri ad epatum. qd ſatis eſt gra-
ue.ſm Abb. Hoc confirmat cõmunis regula doc.quod in ꝓmouen-
do ad epiſcopatum.dato defectu.cũ illo ſolus papa diſpenſet.No.
de poſtu.prela.c.gratum.ꝛ.c.ſi.hinc eſt quod poſtulandi ad epatum
a ſolo papa poſtulantur.ad hoc Joã.lvj.diſtin. cenomanenſem.de

de elec.

Quarta eſt opi. Uin. quod ep̄s diſpenſare poteſt vbi nõ inuenitur
elec.cum.dilecti innotuit.⁊.c.dudum.in ſpec.ti.ij.§.nunc de epiſco
porum.verſi.ſed nunquid legatus.⁊ vide gloſ.⁊ doc.de elec.ſcriptũ.
in verbo preſumptionem.puto qđ ſi ante promotionem cum eis in
delicto fuerit diſpenſatum:quo ad ſolam penam depoſitionis im
ponendam:hic non poterit promoueri:ſed ſimpliciter quo ad pro
motiones futuras:ex quo ex toto deleta eſt macula:iam acta peni
tentia poterunt ad epiſcopatum promoueri:quia ante ſimpliciter
habilitata perſona diſpẽſatio non operatur in promotionem. Re
manente autem macula ſecus:vt in diſpenſato ſuper defectu nata
lium:non legitimatio.vt no.in iuribus in contrariũ.alle.⁊ facit qđ
no.de fi.pref.c.j.lib.vj.ad hoc qđ no. Inno.de tem.or.c.ſi. Si autem
agitur de diſpenſatione cum vitio ſubſiſtente ſecundũ tempus pro
motionis:⁊ ſic qđ habuit inficere promotionẽ: eſt ſecus:quia tunc
infecta electione:propter defectũ indignitatis:porrigitur effectus
diſpenſationis:⁊ promotionis actu: ad quam ſolus papa diſpen
ſat:diſpenſatus autem ad beneficia:an poſſit aſſumere epiſcopatũ
⁊ quid de diſpenſato ad dignitates:vide doc.de elec.innotuit:et de
elec.ſcriptum:et vide ple.de conceſ.preben.conſtitutus in verbo an
epiſcopatus. An autem diſpenſet cum depoſito dic qđ non.ij.q.vj.
ideo.⁊ dixi.ſ. Ratio quia non deponitur quis niſi ex delicto graui
et manifeſto:et ſic cauſante irregularitatẽ ſolus ergo papa diſpen
ſat.l.diſtinctione in ſumma. ¶ Ad primum principale ex parte di
ſpenſationis:an cenſeatur ſtricti iuris an lati dſpenſatum eſt cum
delinquente ex delicto: an habilitetur ſolum quo ad habita bene
ficia an etiam quo ad habenda. Petrus et Abbas hic dicunt
ſimplicem diſpenſationem referri ad acquiſita et ad acquirenda vl
in futurũ acquiſita poſt diſpenſationem et ad ordines etiam acqui
rendos:quia diſpenſatio eſt beneficium et ſic late interpretandum.
de dona.cum dilectus.de conſti.prin.l.ſi.de ver.ſig.cum olim que in
telligit ipſe abb.quo ad iura que diſpenſans conferre poteſt et ſic
non ob.de conſan.et affi.c.quod dilectio et facit qđ not de priuile.
quia circa. ¶ In contrarium eſt quia diſpenſatio eſt ſtricti iuris vt
d.c.qđ dilectio. Item quia larga quantuncunq; diſpoſitio reſtringi
tur ad ſubſiſtentia ſecundũ tempus diſpoſitionis.l.ita.ff.de au.et
argen.le. Oportet videre primo an diſpenſatiões aliquo reſpectu
ſint ſtricti iuris et an aliquo lati iuris qđ nõ ſint lati ſed ſtricti.facit
dictum.c.qđ dilectio.de ele.nihil et qđ ibi no.de elec.dudum.verſi.
inſuper.de fi.pref.c.j.lib.vj.de preben.non poteſt.el.j. Dic ad queſi
tum qđ diſpenſatio hec refertur ad futura quia ex toto delet vitiũ
in diſpẽſato. Unde ſimpliciter habilitata perſona eſt pro preſenti
et futuro ex toto habilis:ne d iuerſo iure cenſeatur vt quiſil.ſint le
gi.per venerabilem.§.j. Ad hoc optime qđ no. Innocẽ.de tranſla.
prela.licet:vbi dicit qđ diſpenſatio ex toto delet vitiũ delicti:ſicut
pactum.ff.de pac.ſi tibi decem.§.j.⁊.hoc eſt qđ dicit Lau.ij.q.vij.cle
ricus aduerſus.qđ diſpenſatus ſimpliciter diſpenſatus cenſet:quo
ad omnia.alleg.C.de nup.imperialis.ij.q.iij.§.ſi autem.ſecus ſi di
ſpoſitio principaliter refertur ad res:vel ex toto non deletur vitiũ
in diſpenſato:vt diſpenſatio ſuper illegitimatione. Nunquid au
tem diſpenſatio intelligatur extenſiue:vel reſtrictiue dic quedam
eſt diſpenſatio:que ſumitur pro legitimatione:⁊ in hac dic:vt no.
qui fil.ſint legi.per venerabilem.in diſpoſitione que ſtat proprie:ſi
attenditur ex parte diſpenſantis:quatenus ei preiudicatur tantũ
late interpretatur:quia hoc reſpectu eſt beneficium.de conſue.cum
dilectus glo.de fi.pref.literas. Ex parte materie ſuper qua diſpen
ſatur:ſi eſt diſpenſatio iuris debita:hec licet late non interpretetur
non eſt tamen nimiũ reſtringenda:quia ius eſt non gratia:vt dictũ
eſt. Idem ſi ſit gratia:quia proprio motu cõceſſa:vt dicit Arch.vbi
pleniſſime diſputat.j.q.vij.§.niſi rigor.alle.de preben.ſi motu pro
prio.libro.vj.⁊ not.doc.de elec.cum in cunctis.in verbo liberam.
verſi.quid ſi diſpenſatum:maxime quando eſt fundata ſuper publi
ca vtilitate vt no. Uin.⁊ Ala.in.d.c.qđ dilectio ſi ſit gratioſa:et con
tra ius ⁊ non proprio motu:⁊ eſt ſtricti iuris vt.d.c.qđ dilectio.glo.
⁊ doc.de fi.pref.literas.de offi.ordi.ordinati.lib.vj.in verbo diſpen
ſarent.glo.⁊ tex.de preben.non poteſt.lib.vj. Inno.de conſangui.
⁊ affi.qđ dilectio.de priuile.dudum. Idem credunt co.ti.acceden
tibus.in glo.j.de conceſ.preben.dilectus.⁊ in.d.c.literas. Hoc verũ
non tamen in tantum reſtringenda:quod nihil gratie conferat ſuf
ficit tantum quod aliquid quantuncunq; modicum operetur:vt.d.
c.literas. Archi.de fi.pref.c.j.li.vj.⁊ hoc quo ad principaliter ſubie
cta diſpenſationi. extenditur tamen diſpenſatio ad conſecutiua:
quãdo omnino ſunt neceſſaria ⁊ principalibus cõnexa.glo.de pre
ben.c.quia in tantum. Jo.vij.q.prima ſi quis in clero.glo.de reſcri
ptis ſtatutum.§.cũ autem.in glo.dignitate.ſi conſecutiua non ſunt
omnino neceſſaria aut connexa nõ extenditur ad hoc diſpenſatio.
vnde diſpenſatus ad ordinem:non eſt diſpenſatus ad beneficium:
et no.in.d.capitulo literas.⁊ no.de fi.pref.capitulo primo lib.vj.in
nouella: in verbo iuſta de cauſa:vbi diſpenſatus : vt non obſtante
etate poſſit conſequi.et tenere curatum : diſpenſatus videtur : vt ſi
non faciat ſe.j.annum promoueri : per hoc non videtur priuatus:

per decretalem licet canon : et diſpenſatus vt non obſtante etate:
⁊ quod non ſit in ſacerdotio:poterit conſequi nedum beneficium
ſed ⁊ fructus qui applicãtur collegio : vel capitulo quandiu benefi
cium obtinens curatum ſe faciat ad ordinem promoueri : quia per
hoc ſolum videtur facta diſpenſatio ſi ſit adiecta clauſula prouiſo
quod interim animarum cura et ex hoc dicit Joan.and.de cle.non
reſi.tue quod diſpenſatus vt poſſit conſequi beneficium : et tenere.
non obſtante abſentia per hoc non poterit recipere fructus quia di
ſpenſatio illa non ſit directo reſpicit pceptionem fructuũ ſicut iſta.
vt.not. Jo.an.de elec.cum eo.li.vj.de materia vide glo.ſi.de elec.ni
hil. Lau.ij.q.vij.aduerſus Archid.vij.q.j.hi qui.xij.di.nos qui con
ſuetudinem per Ray.in ſumma.de ſi.pref.§. Item pone.verſi.quid
ſi.per Hoſtien.in ſumma.eodem.titu.§.quis poſſit.verſicu.quid ſi.
per monaldum in tractatu filiorum verſiculo filij presbyterorum.§.
15 Item cum et.§.ſe.Frede.ſuo cõſi.clxiiij. ¶ Quero an quodlibet de
lictum egeat diſpenſatione. Jo.dicit quod ſi delictum eſt publicũ
eget:ſi ocultum non.de quo.de temp.or.ad aures ⁊.c.ex tenore:⁊.c.
ſi.dic ſi agitur de diſpenſatione reſpectu pene ab homine imponen
de ſi delictum eſt ocultum omnino ideſt non probabile.non eget di
ſpenſatione quia eccleſia non iudicat de ocultis.ſi delictum eſt ocul
16 tum ideſt non notorium probabile tunc eget diſpenſatiõe. ¶ † Ue
nio ad vltimum circa diſpenſationem mixtim videre aliqua que cõ
cernant materiam ⁊ perſonam diſpenſantem ⁊ hoc tangitur in glo.
in verbo adulterijs ⁊ vt procedam ordine gloſ.ſupponitur adulte
rium de leuioribus contra id.xxxij.q.vij. quid in omnibus adulte
rio grauius.dicit gloſ.quod non implicat adulterium ſemper gra
uius alijs ſed raritatem denotat.q.d.raro contingere delictum ad
ulterij non fore grauius alijs ideſt rara ſunt delicta que iſtud exce
dant.vel eſt grauius ideſt communius : ⁊ fuit dictum in deteſtatio
nem criminis quia multa ſunt delicta grauiora illo :puta inceſtus.
xxxij.q.vij.adulterij malum.glo.in.d.c.quid in omnibus plura enu
merat grauiora.ſacrilegium.xvij.q.iiij.ſicut factio voti.xxvij.q.j.nu
ptiarum ⁊ generaliter vbicũq; maior pena imponitur.xxiiij.q.j.nõ
afferamus.dic cum glo.⁊ doc.adulterium quantum ad criminis cõ
munitatem ⁊ frequentationem maius eſt alijs. quantum ad quan
titatem pene eſt ita graue ſicut omnia alia quia pro iſto vt pro alijs
imponitur pena mortis.leuiti.xx.deuterono.xxij.⁊ ſic nil grauius
quo ad penam ⁊ fuit hec ſo. Lau.vt recitat Archi.in contrario quã
tum ad delicti extenſionem hoc eſt de grauioribus quia non ſolum
delinquit in ſe.ſed in plures tale delictum committẽs duorum enim
anime polluũtur ſecundum Phi. An autem cum inceſtu diſpenſet
epiſcopus: Jo.an.dicit quod ſic de quo remittit.xxvij.q.ij.virginẽ.
In adultero autem:et inceſtuoſo ſimul diſpenſare non poteſt.ff.de
adul.l.vim paſſam.§.preſcriptione.ſecundum Joã.andr.facit hoc
contra Bar.in.l.ij.ff.de ver.obli.qui dicit habentem poteſtatem di
ſpenſandi cum adultero et inceſtuoſo poſſe diſpẽſare cum inceſtuo
ſo:et adultero ſimul.per.l.ſi ita.ff.de li.et poſthu.nam hec facultas
diſpenſandi inquantum ius relaxat:et quia iure ſingulari concedi
17 tur:ſtricti iuris eſt : de hoc de reſcrip.ſuſceptum.lib.vj. ¶ † Oppo.
qđ diſpenſet epiſcopus in grauioribus adulterio.vt in hereſi.l.di.
presbyteros.cum ſacrilego.l.di.ſi quis presbyter:in capitalibus oc
cultis.l.di.de his in ſymonia quandoq; in beneficio : quandoq; in
ordine.j.q.v.ca.vlt.de elec.ſi alicuius.cum ſciſmatico.l.di.vt conſti
tueretur. Glo.tangit tres opi. Prima vt in criminibus diſpenſet
epiſcopus:ſolum vbi a iure reperitur permiſſũ:⁊ ſic ab adulterio et
j.diſpenſet quia reperitur in illis tantum permiſſũ ad hoc alle.ex
preſſum.de temp.or.dilectus:vbi regulariter epiſcopo diſpenſatio
pmittitur.demum vbi reperitur a iure conceſſa vnde concludit glo.
regulariter epiſcopo prohibitam diſpenſationem niſi quatenus ei
reperitur a iure conceſſa. Secunda eſt opi.qđ in criminibus epiſco
pus diſpenſet:niſi inquantũ reperitur a iure prohibitum quaſi hoc
edictum ſit prohibitorium caſuum:et permiſſorium regule.alle.ff.
ex qui.cau.ma.l.necnon.§.j.de ſentẽ.excom.nuper.et.c.ſe.hec opi.
fuit hu.vt no.l.di.ſi quis prebyter ⁊ Jo.l.di.miror:et.j.q.vij.§.niſi.
⁊ Lau.⁊ Uin.⁊ Tan.hic Tertia eſt opi.que tãgitur in.verſi.immo.
vt diſtinguatur inter canones penitentiales:et in iſtis diſpẽſat epi
ſcopus:niſi inueniatur prohibitum;et canones penales:ſi pena de
poſitionis eſt in talibus non diſpenſat : niſi vbi inuenitur ſpecifice
permiſſum. Si pena eſt alia q̄ depoſitionis diſpenſat vbi non repe
ritur phibitum ſecundum gl.primã opi.qđ non diſpẽſet:niſi in ca
ſibus conceſſis:tenuit Phi.ad hoc q2 epiſcopi cuſtodes canonum
dicuntur.de conſti.c.j.xxiiij.q.ij.cum quibus.alle.c.canonum et q2
ab omnibus ſeruandi ſunt.xx.di .decre.xxix.di.nulli.xxv.diſt.nulli
fas.de conſti.c.j.ergo illos relaxare non licet niſi cũ permiſſum eſt.
xxv.q.ij. Amputato.nec ob.decret.nuper.j.alle.pro opi.contra.q2
loquitur in ſent.excom.⁊ ius abſolutione que facilius permittitur
ſecundum Fran.q̄ diſpenſatio:quia nolunt iura qđ quis in excom
municatione decedat.de ap.qua fronte.de ſen.excom.cum illorum
per quam patet ſecundum cum qđ maius eſt diſpenſatio q̄ abſolu
tio.facit qđ no.de elec.cupientes.§.ceterum.libro.vj.in gl.et ergo.

Quarta eſt opinio Vincē. ꝙ ep̄s diſpenſatio pōt vbi nō inuenitur
a iure prohibitum: ⁊ reperitur aliquando diſpenſatum: ſi enim no-
uum inopinatū cōtingeret conſuleret ſuperior ⁊ in illis intelligit
ꝓhibitum ſcd̄m eum. Quinta opi. quod contra canones non indu-
centes irregularitatem ep̄s diſpenſat vbi non reperitur ꝓhibitum
de tempo. ordi. dilectus. de renun. poſt tranſlationem: contra cano
nes inducentes irregularitatem ex defectu ⁊ bigamia ep̄s nō diſpē
ſat. de biga. ſuper eo. ⁊ c. nuper. Si ꝓueniat ex delicto alieno diſpē-
ſat ep̄s etiā in maioribus adulterio. j. q. j. c. j. in fi. Si ꝓueniat ex deli
cto proprio diſpenſat ep̄s in adulterio ⁊ minoribus ⁊ maiorib⁹ nō.
Ratio quia facilius diſpenſat in canonibus inducentibus irregu-
laritatem ex delicto ꝙ̄ ex defectu: q̄ poſt penitentiam ceſſat conſti
tutionibus cauſa: qd̄ non eſt alijs. facit qd̄ no. xxvj. diſt. deinde. Pri
mum tollitur ſm̄ Hoſt. de eta. ⁊ quali. preterea. ⁊ c. indecorum. Eſt
enim ꝓhibitum ne patienti defectum ordinis vel etatis beneficiū
conferatur cum cura: ⁊ ſi hoc fiat nulla irregularitas inducitur: ⁊ tū
per ep̄m etiam diſpenſatur: vt ibi no. dic tamē hodie vt eo. ti. c. vno.
lib. vj. Contra ſcd̄m eſt qd̄ cū mutilatio diſpenſat ep̄s. de eta. ⁊ qual.
tuam. ⁊ tamen eſt ibi irregularitas ꝓueniens ex defectu. l. di. qui in
aliquo. Cōtra tertiū quia illegitimus ex alieno delicto irregularis
eſt: ⁊ tamen nō diſpenſat ep̄s qd̄ dic vt de ſup. negli. prela. c. j. lib. vj.
Contra quartum eſt qd̄ quāq̄ conceditur maioribus adulterio: ⁊ quā
q̄ minoribus ꝓhibetur: ideo Hoſti. dicit qd̄ ep̄s diſpenſat in adul-
terio ⁊ in minoribus vbi non ꝓhibetur expreſſe in maioribus nō ni
ſi vbi expreſſe conceditur. ⁊ dicit Jo. an. qd̄ hoc habuit a tan. de cle.
coniug. ſane. ij. per quam decreta. arguit qd̄ diſpenſat cum periuro.
De materia hui⁹ gl. plene in ſpe. ti. §. nunc de epor. vſi. i his igit ca
ſib⁹ ⁊ ver. ſe. Inquātū aūt gl. dicit ep̄m poſſe diſpēſare cū ſciſmatico
dicit Joā. qd̄ hoc dictū fuit Jo. qd̄ etiam repetit. de ſciſma. c. ij. in fi.
vlti. glo. ſed. c. allegatum. hoc non ꝓbat: lꝫ finis dicat qd̄ ꝓpter gra-
ues defenſionum ſciſſuras vbi multorum ſtrages iacet detrahendū
eſt ſeueritati. Jo. de lig. tenet opi. Hoſti. quam dicit reduci ad opi.
que dicit qd̄ ep̄s non diſpenſet niſi in caſibus a iure expreſſis: q̄ ep̄s
eſt cuſtos canonum ⁊c. de conſti. c. j. Item quia diſpēſandi poteſtas
eſt odioſa cum ordinetur in fine contra ius: ⁊ ſic a fine regulatur. de
ſpon. c. oratio. Itē quia diſpenſare eſt iura tollere: quod ſolius eſt
principis. xxij. di. inferior. tamen eo quod ius ſimpliciter permittit
diſpenſationem inferiori permittere videtur. de ſent. excom. nuper.
nam vbi ius exprimit diſpenſare poſſe ius ſeruatur ſi diſpēſetur er-
go. ipſe ep̄s canonum cuſtos diſpenſare pōt: quia ſic iura cōſeruat.
ſm̄ Jo. de lig. ⁊ hoc tenet Archi. cuius vt plurimum ſunt rationes
de elec. lꝫ canon. lib. vj. Conclude totum in materia penitentiali di
ſpenſatio eſt permiſſa niſi appareat ꝓhibita: q̄ arbitrarie ſunt pe-
nitentie per iura alleg. in glo. ⁊ idē in preſbytero niſi appareant re-
ſeruata. Caſus aūt reſeruati habent. de pen. c. ij. li. vj. p Hoſt. in ſum
ma. de peni. §. ij. Si circa canones penitentiales vel inhabilitātes:
ſi appareat a iure diſpenſatio ep̄is ꝓhibita ſerua ius ⁊ caſus ꝓhibi
ti numerantur in ſpe. de lega. §. nunc de eporum. verſi. ꝓhibetur aūt
ep̄s ſi non apparet ꝓhibita: ſed permiſſa idem. caſus aūt in quibus
permittitur diſpenſatio vide per Inno. de temp. ordi. dilectus. Si
aūt apparet ſpecifice permiſſa nec ꝓhibita ep̄o. ſi ꝓhibitio eſt conci
lij non diſpenſat ep̄s. glo. de elect. cum dilecti. ⁊ in cle. j. de electio. de
quo. de ſi. preſ. c. ſi. eo. ti. de elec. cum monaſterium de pelicia. Si ve-
ro eſt concilij ⁊ eſt late ſententie non diſpenſat inferior ep̄o ſm̄ Ar-
chi. xv. di. c. ſicut ſancti. excepta excōicatione. de ſentē. excō. nuper. ſi
eſt alia conſtitutio. tunc diſpenſatio eſt permiſſa ſimpliciter: lꝫ non
ſit ep̄o permiſſa ſpecifice poteſt ep̄s diſpenſare vt no. de temp. ordi.
dilectus. ⁊ de penis. in quibuſdam ⁊ Jo. an. de ſup. neg. prela. c. j. lib.
vj. ſuper gloſſ. pe. poſt Hoſt. ⁊ hoc limitat verum: niſi canones leges
imponant ipſis epiſ. Unde regula predicta reſtringitur ad canones
reſtringentes ſubiectos. Sed vbi imponunt legem ipſis ep̄is nō di
ſpenſat. niſi reperiatur conceſſum. alleg. dictum. c. dilectus. de tēpo.
ordi. Idem Archi. xxvij. q. j. virginem. Jo. and. in prima conſti. ſup
glo. ſi. ſi diſpenſatio eſt prohibita vel non appareret a iure permiſſa
quia ius ꝓhibet: nec excipit niſi diſpenſetur tunc ep̄i nō diſpenſant
quia ſeruare habent canones ⁊ ſolius principis eſt illos relaxare ex
quo non eſt aperta via. In materia aūt delictorum in adulterio: et
leuioribus diſpenſat: q̄ permiſſum niſi vbi apparet ꝓhibitum. In
ſuperioribus aūt non niſi vbi apparet permiſſum. Lau. tamē vt re-
citat hic Cal. tꝫ qd̄ diſpenſet ep̄s in adulterio: ⁊ grauioribus vbi di
ſpenſatio ponitur ſimpliciter cōceſſa. vnde dic ibi in adulterio ⁊ mi
noribus pōt ep̄s diſpenſare ⁊ ſi non inuenit diſpenſationem in iure
in maioribus vero non inducat diſpenſationem: ſed inductā vtatur
niſi ꝓpter prerogatiuam aliquid faceret. de elect. innotuit. ſm̄ Cal.
⁊ maiora intelligo omnia delicta cauſantia irregularitatem ſiue ex
delicto ſiue ex defectu alias hoc relinquo arbitrio iudicantis qui in
maioribus informabit arbitrium conſiderando adulterium ⁊ periu
rium cum quibus. diſpenſat. de cle. coniu. ſane. vide materiā in ſpec.
titu. ij. §. nunc eporum. verſi. in his igitur caſibus. ⁊ verſi. ꝓhibetur
autem epiſcopus. An aūt circa ꝓprias conſtitutiones ꝓhibita ſit
diſpenſatio Inno. tenuit quod ſic. de tempo. ord. c. dilectus. quod
ſequitur Archi. recitando. de elec. licet canon. li. vj. Contrarium te-
net Inno. de ſtatu mo. cū ad monaſteriū. vbi tꝫ qd̄ ſine cā poſſit di-
ſpēſare ꝯ ꝓpriam: ⁊ hoc veri⁹ q̄ illā tollere poſſet ſaluo niſi ꝯſtitu.
tranſiuerit in contractum vel priuilegium alterius ⁊ ſic poteſt intel
ligi in. d. c. dilectus vel niſi conſtitutio eſſet iurata quia licet illam
tollere poſſet vt not. de his que ſi. a ma. par. capituli. c. j. contra illā
tamen non poſſet diſpenſare cum ſeipſum nō poſſit abſoluere a iu-
ramento: ⁊ ſic poteſt intelligi prima pars opi. quam ſequi videtur
Hoſtien. in. c. j. ſuper gl. pe. ⁊ de ſup. ne. prela. c. j. lib. vj. Inferior au-
tem prelatus non diſpenſat contra canones etiam vbi diſpenſatio
eſt permiſſa niſi vbi ſpecialiter inferiorib⁹ apparet ꝑmiſſum. hanc
regulam ponit Innocen. de eo qui. fur. or. ſu. c. ij. quam ponit Arc.
de elec. cum ex eo. li. vj. et eſt dictum Innocen. de poſtu. prela. c. ſi. in
ſpe. de le. §. ſunt quoq̄ ad ſi. quia talia vt grādia epiſcopis reſeruā
tur. ſimiliter quia a ſententijs excommunicationis iuris abſoluunt
epiſcopi. inferiores autem non niſi vbi appareat ſpecifice a iure con
ceſſum vt eſt tex. ⁊ gloſ. de priuile. cle. j. ⁊ tenet Fred. ſuo conſil. xciiij.
niſi abbas vel inferior haberet quaſi epiſcopalem iuriſditionem. vt
14 vt no. in cle. j. de re. eccleſie. non. alie. ¶ † Opp. quod poſſit quis du
plici pena puniri ſeu terreri. xvij. q. iiij. attendēdum. ⁊ c. ſi quis. So.
vbi vna ſufficienter eſt punitus alia non eſt imponenda vt ibi alias
ſecus. ad alle. in glo. concor. ſecundum Joā. and. de re iudi. cum eter
ni de penis. felicis. lib. vj. ⁊ vide gloſ. ibi in glo. placet ergo. ⁊ in con-
9 cil. vień. eod. titu. ſi quis ſuadente. ⁊ . vij. q. j. cum percuſſio. ¶ † Op-
po. quod debeat tradi curie. vt. j. eodem cum non ab homine. Sol.
debet tradi ſi ſit incorrigibilis poſt depoſitionem vt ibi nota. alias
vt hic. qualiter traditur remittit gloſ. de verbo. ſig. nouimus. quali-
liter degradatur remittit Joan. de penis. degradatio. lib. vj. Joan.
andre. ⁊ vide ad primum dictum glo. vij. q. j. cum percuſſio.

1 ☞ Feudi cognitio inter vaſallos principaliter ſpectat ad domi-
num feudi vbi queſtio eſt ratione petitorij ſi vero negligat recurrit
ad ordinarium. nu. 7.
2 Eccleſia poſſeſſiones ſuas poteſt infeudare.
3 Iuriſditio in dn̄m feudi concluditur vbi ꝓbatur feudatores tenere
poſſeſſiones reſpectu feudi a dn̄o.
4 Iuriſditio vbi reſpectu cauſe tribuitur alicui eo videtur exempta a
poteſtate iudicis ordinarij quando imprimitur reſpectu perſone ⁊
non territorij.
5 Iuriſditio vbi inferiori iudici tribuitur reſpectu perſone certe du-
rat iuriſditio inquantum vigil ſit in exercenda iuſtitia vel inquan-
tum illam exercere poteſt ſubiectis parere volentibus: ſed data ne-
gligentia vel impotentia iuriſditio exercendi deuoluitur ad anti-
quum ſuperiorem.
Negligentia quis priuatur iuriſditione.
6 Iudex ordinarius habens iuriſditionem ſi iuriſditionem exerceat
in vaſallos eccleſie inferioris eius ſententia occaſione feudi lata nō
tenetur.
7 Iudex ordinarius cognoſcit de queſtione feudi rōne poſſeſſorij et
non dn̄s feudi idem qn̄ eſt queſtio ratione petitorij inter dn̄m feu-
di ⁊ vaſalum. nu. ſeq.
8 Feudi queſtio quando poſſit intentari coram iudice ordinario vel
dn̄o ipſius feudi. nu. ſeq.
9 Si dubitetur an iuriſditio ſpectet ad iudicem eccleſiaſticum aut ſe-
cularem an iniūgantur ſimul ad cognoſcendum de illa.
10 Feudi iudices qui ſint in cauſa appellationis.
11 Feudatarij an poſſint iuriſditionem queſtionis feudi prorogare et
ipſum dominum dimittere ⁊ in quibus dominus feudi habeat iu-
riſditionem.
12 Feudatarij ſeu vaſalli qui dicuntur pares: ⁊ qui pares eligantur ad
cognoſcendum an poſſint iuriſditionem feudi prorogare ⁊ domi-
num dimittere. nu. 15.
Et ſi dn̄s nō habet parē debent eligi arbitri. nu. 15.
14 Iuriſditio vbi datur a lege pluribus vt pluribus nō intelligitur ſo
lide cuilibet data ſed omnibus: poſſunt tamē inter ſe aliquos elige
re qui cognoſcant.
16 Feudi dn̄s eſt iudex inter ſuos vaſallos pro re feudataria etiam ſi ꝑ
feudatarium primum alteri ſit tradita.
17 Feudatarij litigantes pro re feudataria coram iudice ordinario an
preiudicent dn̄o feudi etiam ſi dn̄s feudi ſciens dictum litigium nō
prohibuerit.

1 Ceterum. ¶ † Cognitio feudi inter vaſallos principali-
ter ſpectat ad dominū feudi. h. d. In pria nar-
rat factum. In ſecunda prohibet: ibi nos. In tertia moderatur. ibi
2 quandiu. ¶ † Nota quod eccleſia poteſt poſſeſſiōes eccleſie infeuda-
3 re ſeu prelatus vide. de feu. c. j. ¶ † Nota quod ad concluſionem iu-
riſditionis reſpectu feudi ſufficit probare feudatores tenere poſſeſ-
ſiones reſpectu feudi a domino: ⁊ hoc ſolo concluditur iuriſditio in
dn̄m

dominum feudi:vel iuriſditionis exercitiũ quia ex hoc cõcluditur
quaſi poſſeſſio cauſe deferentis iuriſditionẽ que ſola ſufficit ad im
primendum exercitium vt patet ex nota.de reſti.ſpoli.in literis de
cauſa poſ.cum.eccleſia.de reſti.ſpo.olim.de iure patro.conſultatio
nibus cum ſi. Requiritur etiam quod cauſa ſit de natura feudi:⁊ ſic
ſit occaſione feudi:⁊ ſic vbi reſpectu certe perſone cauſe imprimitur
iuriſditio oportet cauſam probari de genere cauſarum que ſubmit-
tuntur iuriſditioni de quo.j. ¶ †Nota quod vbi reſpectu certe cau
ſe a lege tribuitur iuriſditio alicui iudici eo ipſo videtur exempta a
poteſtate iudicis ordinarij quando imprimitur reſpectu perſone:⁊
non territorij per no.de officio.or.paſtoralis:⁊.c.cum ab eccleſiarũ.
⁊.c.quanto. ¶ †Nota. quod vbi tribuitur iuriſditio inferiori iudi
ci.reſpectu certe perſone durat iuriſditio inquantum vigil ſit in ex
ercenda iuſtitia vel inquantum illam exercere poteſt ſubiectus pa
rere volentibus.data autem negligentia:vel impotentia iuriſditio
nem exercendi hoc operante proteruitate ſubiectorum deuoluitur
iuriſditio ad antiquum ſuperiorem:⁊ ſic aliquando defectu ſubiecti
priuat dñs iuriſditiõis exercitio ne iuſtitia periclitet ⁊ no. qđ hoc
habet locum ſiue ſit feudum eccleſie ſiue ſit laici quod eſt notabile ſe
cundum Hoſtien. Notabile eſt in hoc quod inferior iuriſditionem
habens illam habeat vbi eſt in perſonam eccleſiaſticam et illam ha-
beat excluſo ſuperiore. ¶ Nota quod vbi iuriſditio fundatur ſuper
vera eſſentia certe qualitatis non ſufficit dubitationem eſſe de qua
litatis aſſiſtentia ſed oportet vere illam qualitatem aſſiſtere:⁊ con-
6 ſtare de quo dicam.j.c.ſi clericus.j.t.j.placet.ibi conſtat ⁊c. ¶ †Que
ro an ſi ordinarius iuriſditionem exerceat in vaſallos inferioris ec-
cleſie occaſione feudi an teneat ſen. Hoſtien.dicit quod videtur.ar.
huius litere ſententiam fore nullam de quo remittit ad.c.licet.j.tit.
7 j. Venio ad glo.cum qua concludam ſcripta Inno.hic. ¶ †Oppo.
quod de queſtione feudi non cognoſcat dominus feudi: ſed ordi.j.
ti.j.ex parte.b.Solu.dicit glo. ſi queſtio eſt inter vaſallos de feudo:
⁊ eſt queſtio petitorij cognoſcit dominus feudi: quo caſu ſi non ne-
gligat dominus nec vaſalli cognoſcit dominus feudi laycus vel ec-
cleſiaſticus vt hic ſi negligit ipſe vel vaſalli in paredo recurritur ad
ordinarium ſi agitur poſſeſſorio cognoſcit ordinari⁹ vt in.c.ex par-
te.b.Si queſtio eſt inter vaſallum ⁊ dominum queſtio determinabi
tur per vaſallos alios qui dicuntur pares curie ſi queſtio eſt inter va
ſallum ⁊ tertium qui agit rei ven.⁊ ſic negat dominum:tunc non co
gnoſcit dominus ne ſit iudex in cauſa propria ſed cognoſcit ordi.ſe
cundum glo. ¶ Pro declaratione glo.in queſtionibus inter vaſal-
los vel dominum ⁊ vaſallum videri oportet. Primo quis ſit iudex
8 in principali. Secundo quis ſit iudex in appellationis cauſa. †Ad
primũ videtur qđ inter vaſallos ſit dominus:vt hic vbi ad ordina-
rium demũ recurrit in ſubſidiũ. In cõtra.qđ ordinarius.j.c.ex par
te.b.dic qđ tripliciter poteſt eſſe queſtio de feudo.primo inter va-
ſallum ⁊ dominum.ſecundo inter vaſallum ⁊ vaſallum.tertio inter
vaſallum ⁊ tertium. Primo caſu.quando eſt queſtio inter vaſallũ
et dominum.quandoqз inter eos eſt queſtio feudalis : vel annexa
feudali:et hoc conſtat quia agitur ſuper iure feudi ⁊ cõditione ex
legibus feudorũ : vel agitur de tributo : vel de fidelitate debita:vel
agitur rei ven.vel interdicto:vel alia dum tamen innitantur ex iu
re feudi vel agitur ad reddendum tributum vel aliud ſimile et agi-
tur corã parib⁹ curie:⁊ ſic iudices feudatarij q appellant pares cu-
rie vt.l.imperialẽ.de feu.nõ alie.⁊ hoc tenet Inn.in p̃n.p̃me.⁊ ſcđe
gl.idẽ dicit ſi agit de iniurijs in feudo vel de feudo vl̃ ratione feudi
cõmiſſis in dñm. Si tamẽ agitur ꝯdictione ex legibus feudorũ ſem
per eſt agendũ coram paribus:alias ſi nõ tangit naturã feudi aget
corã ordinario ⁊ hoc qꝛ non habent parẽ iuriſditionem niſi inquã
tum lex feudorũ cõcedit.⁊ in quantũ agat ex lege illa iuriſditionẽ
cõcedente. Idem ſi agit ad penam priuatiõis non ex legibus feu-
dorum cõiter ad aliam penam nõ proceditur niſi priuatiõis feudi:
⁊ aliam nõ imponit:nec dominus feudi nec habẽs iuriſditionẽ a le
gibus feudorũ habens tñ alias iuriſditionẽ ordinariam alias pe-
nas imponere poſſet ratiõe iuriſditionis ordinarie:p que conclu-
dit: et notabiliter quod vt cõcluditur iuriſditio in pares curie vel
in dñm in caſib⁹ ſuis oportet quod in libello talia narrent ex qui-
bus pateat q̃ſtionẽ eſſe feudalem. Ex quo dicto no.qđ vbi ratione
certe q̃litatis iuriſditio iudici imprimit : oportet qđ illa in libello
alleget ⁊ ſic ex deductis in libello mẽſurant mere iuriſditiõis. Idẽ
dicit in duob⁹ alijs locis.j.de fo.cõpe.cũ ſit.⁊.ti.cõqueſtus de quo
plene dicã in.c.ſi clericus.⁊.ti.⁊ vide an ſit neceſſarium ꝓbari plene
q̃litatem illam qđ ibi dicã ⁊ vide gl.de offi.delega.c.j.li.vj.in gl.ma
gna ⁊ Bar.i.l.ij.ff.ſi quis.in ius vo.nõ ie.l.cũ quedã.ad ſi.ff.d iuriſ.
om.iu. Qñqз agitur cauſa nõ feudalis ⁊ hoc cõſtat vt qꝛ agitur per
ſonali:vel pignoratitia vel depoſiti et eſt agitanda corã ordinario
qꝛ hoc nõ tangit naturã feudi. Idẽ ſi agatur de alijs iniurijs factis
in rebus feudalib⁹:vel extra res feudales non tangentes naturam
feudi:vel fidelitatẽ. Item ſi agitur poſſeſſorio interdicto vnde vi:
dum tñ temperetur qñ agit vaſallus contra dñm:vt agatur actio.
in factũ.ff.de.vi ⁊ vi ar.l.j.§.interdictũ:vl̃ de alijs perſonalibus qui
buſcunqз iniurijs:non tangentibus naturam feudi.j.de fo.compe.
ex parte.b.dum tamen inquantũ agit poſſeſſorio vel defendit:non
nitatur iuri feudi:vel non agat per hoc ad cõmiſſionem:feudi:⁊ in
hoc reſidet Inno.in ſua vltima glo.⁊ in prima recitatis opi.etiam
iſtã credit veriorem q̃uis det alias ſolu.ad.c.ex parte.b.vel qđ ibi
non fuit ſpoliatus a domino : vel qđ ibi non nitebatur mulier iure
feudi:⁊ in hoc reuertitur ad primam ſolutionem. Sed ratione do-
talicij:⁊ hec opinio operabitur. Nota hoc dictum qđ queſtio poſſeſ
ſorij eſt ſeparate nature a queſtiõe ꝓprietatis:nec vbi in ſpecie at-
tribuitur iuriſditio ſuper cauſa ꝓprietatis vel iuris proprietarij:
tributa cenſetur iuriſditio ſuper eius poſſeſſione:quando attribui
tur a lege:nec in hoc dicuntur habere connexitatem reſpectu iuriſ-
ditionis:quod bene no.⁊ hoc inquantum poſſeſſorium non habet
annexam queſtionem proprietatis.alias ſic.⁊ facit ad illa que dicã.
j.c.ſi.⁊ qđ nota.glo.in.c.literas.j.de iura.ca.qđ queſtio poſſeſſoria
ſuper re ſpirituali non videtur ſpiritualis de quo dicam ibi:et hec
tenenda ſunt menti. Hec dicit vera:vt ſecundum diuerſitatem opi.
agatur de ſpoliatione coram paribus curie ſecũdum vnam opi.vel
ſecundum aliam:coram alio iudice ordinario ſpoliantis : quando
ſpoliatur laycus:quo caſu:ſi agitur contra dominum:per vaſallũ
non cõuenitur dominus interdicto vnde vi. Sed propter honorẽ
dominij agitur actione in factum vel alia actione.ff.de vi ⁊ vi ar.
l.j.§.inter dominũ. Sed ſi clericus fuit ſpoliatus:agitur coram iu-
dice eccleſiaſtico ⁊ cogitur reſtituere clerico qđ rapuit quia ſacrile-
gus eſt:quod eſt crimen eccleſiaſticum.xvj.q.j.in canonibus:⁊ etiã
ſi dubiũ eſt de ſpoliatione cognoſcit eccleſia.xxiiij.q.iij.ſi quis de
9 potentibus. ¶ †Nota hoc dictum qđ vbi eſt dubium an iuriſditio
ſpectat ad iudicem eccleſiaſticũ an ſecularem ideo non coniungun-
tur inſimul eccleſiaſticus ⁊ ſecularis ad cognoſcẽdum:vt ſit in duo
bus delegatis.de reſcrip.paſtoralis quia illa non habet locum in
duobus ordinarijs:vt no. Inn.de reſcrip.ſuper literis.in verbo for
ſan.verſi.ſi autem qui conuenitur.ibi. Alij dicunt quod ſimul debẽt
nec vterqз cognoſcit ſed maior prefertur:⁊ maior cenſetur eccleſiaſti
cus ſi cõcurrat cum ſeculari. Item habes qđ vbi iudici datur iuriſ-
ditio contemplatione certe qualitatis iuriſditionem ſibi vendicat
ſtante dubio illius qualitatis:dummodo in libello deducatur. Itẽ
quia iudex eccleſiaſticus vendicat ſibi iuriſditionẽ non ſolum quã-
do agitur de ſpoliatione rei eccleſiaſtice : ſed etiam quando agitur
de ſpoliatione cleri quo ad bona patrimonialia.de quo de fo.com-
pe.capitulo cum ſit.⁊.c.conqueſtus ⁊.ca.ex parte.b.⁊ quia in talib⁹
late committit ſacrilegium. Item qđ eccleſia vendicat ſibi iuriſdi-
tionem non ſolum quando eſt certum an ſpoliatio ſit facta de re ec-
cleſiaſtica ſed etiam quando eſt dubium ⁊ ſic fundat iuriſditionem
non ſolũ ſuper certitudine qualitatis ſacrilegij ſed etiam ſuper du-
bietate dicam.j.ti.j.ſi clericus vbi omnia colligam. Quandoqз agi
tur cauſa qua eſt dubiũ an queſtio ſit feudalis.an non.dicit hic In-
nocen.in glo.ſi.verſi. Item dicunt quod hec queſtio an res feudalis
ſit debet procedere vbi agitur rei ven.vl̃ alia actione:per quam ius
feudi deducitur in iudicium:vel deduci poteſt ⁊ prius lis termina-
bitur. Hoc credo quod cognoſcetur p pares curie ⁊ ſummarie hoc
examinabunt:pro videndo fundamento iuriſditionis.de reſcript.
ſuper literis.ff.de iudi.ſi quis ex aliena:quia cum habeant iuriſdi-
ctionem in principali:demum in caſu occurrentis queſtionis feudi:
⁊ quando hec qualitas adeſt:certe propter eius dubietatem non eſt
iudex in principali:ſed iudex eſt ſuper dubio cauſe deferentis iuriſ-
ditionem:ad hoc.glo.de offi.dele.c.j.⁊ examinabitur bis idem. pri-
mo ſummarie ad cognitionem iuriſditionis.ſecundo plenarie vbi
cognoſcat iuriſditionem ad eum ſpectare:ſic ⁊ in ſimili dicit Inn.
de reſcrip.ſuper literis.in verbo qualitate.circa prin.de quo dicam
in.d.c.ſi clericus.j.de fo.compe. Dicit tamen Inno.quod eo quod
vaſallus negat ſe in feudum tenere:perdit ius feudi:ſi quod habet.
viij.diſt.quo iure.ff.de rei ven.l.ſi.⁊ eſt expreſſum ſecundum Hoſtiẽ.
ſi de feu.fue contro.c.ſi vaſallus feudum:⁊ de ca.contra.c.ſi fuerit. et
hec ſufficiant de primo caſu. ¶ Venio ad ſecundum quando que-
ſtio eſt inter vaſallum ⁊ vaſallum:tunc ſi eſt certum quod queſtio tã
git naturam feudi:vt quia dicit in feudo ſuccedere debere. Alter ne-
gat: vel dicit ſe habere ius in re feudali. quam alter tenet:quod ius
eſt ſibi conſtitutum de conſenſu tam domini quã vaſalli:quorũ con-
ſenſus requiritur:quia vtriuſqз intereſt:tunc ſi quilibet ipſorum fa-
tetur dominum feudi dominum:⁊ quia inter duos vaſallos diſpu
tatur de iure feudi:⁊ agitur rei ven.expreſſa cauſa:quia res eſt feuda
lis:⁊ alter ipſorum dicit ſe feudatarium:alter negat.qꝛ vnus ab alio
dicit ſe infeudatum:conſentiente domino:⁊ feudatario:⁊ domin⁹
eſt iudex in cauſa iſta:ſi eſt certum quod cauſa expreſſe nõ tangit na
turam feudi:vt quia deducit dominium vtile:vel directũ:ex altera
cauſa quam feudi:vt quia dicit ſe preſcripſiſſe vel emiſſe a vero do-
mino:tunc non poterit dominus cognoſcere:quia iudicare non po
teſt niſi ſuper cauſa deducta:et illa non tangit ſuam iuriſditionem
ff.de iuriſ.om.iu.l.penul.§.ſi.⁊.l.ſi.C.ad.l.cor.de ſic.l.j.⁊ hoc tenet
Innoc.licet quidam dicant quod in libello ſuper reali: expreſſa cer-

ta cauſa:vt quia dicit ſe preſcripſiſſe:vel emiſſe:q̄d etiā tūc ius feudi
deduxiſſe videtur:q̄d non placet Inn.q⁊ expreſſa eſt certa cauſa do
minij ex ſola illa cauſa venit in iudicium.ff.de excep.rei iudi.l.ſi ma
ter ⁊ ſuper alia cauſa iudicari non pōt alle.ff.de iu.om.iud.l.pe.§.
vlti.C.ad.l.cor.de ſic.l.j.et hec eſt cōmunis opi.de qua in.d.l.ſi ma-
ter.§.j.⁊.l.an eandem.§.actiones ⁊ p Cy.C.de eden.l.edita:⁊ dicaȝ
de libel.ob.c.j.ſuper glo.licet oldra.tenuerit contrarium q̄d no.per
hoc dicit q̄d ſi agatur poſſeſſorio q⁊ hoc non tangit naturam feudi
agetur corā ordinario licet dicat fore opi.vt dixi.ẜ.quando eſt que
ſtio inter vaſallum ⁊ dominum.Hec dicit vera Inno.vt ex alia cau
ſa dominus feudi non cognoſcat quando tantum pretenditur do-
minus feudi ⁊ nō alias iudex niſi q⁊ dominus feudi ſed ſi eſſet alias
iudex vt quia de iuriſditiōe eſt infeudatus bene cognoſceret etiam
de alijs cauſis ꝙ feudi non ſub ratione feudi.ſed ſub ratiōe iuriſdi-
tionis infeudate.ſicut ſunt multi comites ⁊ barones qui nō ſolum
infeudantur bonis ſed etiā iuriſditione.Qn̄qꝫ eſt dubiuȝ an cauſa
deducta tangat naturam feudi:⁊ hoc poteſt dupliciter eſſe vł quia
cauſa agendi eſt generalis que poteſt cōcludere cauſam feudalem ⁊
non cōcludere:non tamē negatur ipſam fore feudalem:vel q̄d licet
ſpecifice agatur ex cauſa feudali:cauſa negatur.Si cauſa eſt genera
lis agendi:que poteſt concludere et non concludere cauſam feuda-
lem,vt quia ſimpliciter ageret quia dominus non expreſſa cauſa
quia omne dominium directum ⁊ vtile videtur deduxiſſe in iudi-
cium.ff.de except.rei iudi.l.eandem.§.actiones⁊.l.ſi mater.§.ean-
dem ⁊ dicit q̄d hec cauſa poterit et debebit tractari coram domino
feudi.¶ Nota hoc dictum quod in libello in reali in dubio non vi-
detur ſola directa deducta ſed etiam vtilis contra illud q̄d no.In-
nocen.de dila.litere.Sed dic q̄d directa vel vtilis deducta videtur:
que magis competit agēti de quo vide Guil.⁊ alios in.l.ſi poſſeſſo-
ri ad ſi.ff.de iureiuran.⁊ Bar.in.l.j.ff.de ac.⁊ ob.⁊ vide quod dicam
de libel.ob.ca.j.⁊.ij.eo.capitulo examinata.Item deducta videtur
que etiam magis proportionatur iuriſditioni iudicis coram quo
agit.⁊ ſic ex qualitate iudicis corā quo porrigitur libellus aliquan
do declaratur vis libelli.Item no.q̄d ſufficit libellum poſſe conclu
dere cauſam que ſubmittitur iuriſditioni iudicis ꝙꝙ in libello nō
exprimatur.Cuius contrarium dicit Innocen.vt dixi.ẜ.quia vult
qualitatem que iuriſditionem imprimit in libello exprimi vt dixi.
ẜ.ſed ſi non exprimitur nec aliquid negatur vel opponitur ſufficit
libellum illam comprehendere poſſe ſi aliquid in principio oppo-
neretur contra iuriſditionem ſatis credo oportere libellantem vel
in additione ad libellum.vel in alia poſtea ſe reſtringere ad cauſam
vel qualitatem cauſe iuriſditionem imprimentem alias repellere-
tur.¶ Poteſt ſecundo eſſe dubium quia negatur cauſam fore feu-
dalem ⁊ tunc ſi non negatur dominum fore dominum feudi proce-
dit dominus ⁊ cognoſcit an queſtio tangit naturam feudi vt dixi.
ẜ.in paribus:et ſic intelligo Innocen.hic in ſi.ſi negatur rem fore
feudalem ita quod negetur dominum fore dominum feudi.Hic
Innocen.recitat opi.Quidā dicunt quod dominus poterit cogno
ſcere an ſit dominus per regulam qua dicitur quod poteſt quis co-
gnoſcere an ſua ſit iuriſditio.ff.de iudi.ſi quis ex aliena.de reſcri.ſu
per literis.ſi contra ius vel vti.pub.l.et ſi non cognitio et iudicabit
ſe iudicem:et non ſe dominum feudi et per hoc non ob.q̄d non poſ
ſit eſſe iudex in cauſa propria.Eſt ſimile quod no.de offi.dele.cum
ſuper vbi dicit quod ſi opponitur exceptio infamie vel criminis iu-
dici iudex cognoſcit an ſit iudex quia non iudicat ſuper infamia:
vel crimine:ſed an ſit iudex de quo per Bar.ff.de re iud.l.quidam.
et.l.ij.ff.ſi quis in ius vo.non ie.¶ Secūda eſt opin.in qua reſidet
Innocen.vt cognoſcere non poſſit quia nemo iudex in cauſa pro-
pria.l.prima.C.ne quis in ſua.ff.fam.her.ſuper:ſed coram ordina-
rio rei agetur et fallit hic regula.ff.de iudi.ſi quis aliena.de hoc er-
go cognoſcat ordinarius coram quo ſi excipiatur quod dominus
feudi ſit dominus poterit ſummarie corā eo probare intendēs iu-
riſditionem in dominum feudi quia qui allegatur dominus eſt do
minus et eo probato remittetur cognitio ad dominum feudi et in
terim ſuperſedetur queſtioni principali quouſqꝫ coram ordinario
dominus vel actor probet rem eſſe feudalem quia queſtio eſt preiu-
dicialis.j.tit.j.ſi clericus.de or.cogn,tuam.Inſti.de act.§.preiudi-
ciales.Unum tamen aduerte quod ſi dominus negatur dominus
feudatarius negans feudum eoipſo cadit a iure feudi ſecundum
Innocen.viij.di.quo iure.ff.de rei ven.l.ſi.et eſt expreſſum ſecundū
Hoſtien.in libro feudi ſi de feu.fu.contro.c.ſi vaſallus feudum et de
capi.cōra.regis.§.ſi fuerit.Puto tamen verum quo ad penam iſtā
non ſufficere ſummariam probationē ſuper fundamēto iuriſditio
nis ar.l.pe.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur.l.ſi quis a liberis.§.me-
miniſſe.ff.de libe.agno.de teſti.veniēs.el.ij.et quod no.ī reſti.ſpo.
ex parte.m.⁊.c.j.et.c.ſollicite.Et in hac vltima opi.reſidet Goſ.in
ſumma de fo.compe.ver.et nota.ſed per hoc non eſt reſponſum ad.
l.ſi quis ex aliena.dic ergo quod ibi aliquod comōdum vltra iuriſ-
ditionis exercitium applicatur iudicanti:vt quia non eſt dubium
de ſolo exercitio ſed de proprietate alterius iuris:vel cauſe defe-
rentis iuriſditionem:propter dubium iuriſditionis non cogno-
ſcit an ſua ſit iuriſditio.Ad hoc tex.⁊ glo.ff.ad municipa.de iur.vl-
tra exercitium iuriſditionis hic conſecutiue iudicatur de proprieta
te feudi ad cōmodum domini.quod ſi iudex eſt ratione feudi:ergo
dominus feudi.Item dicit alibi glo.de appella.ad audientiam.de
cenſi.cum venerabilis.ponit Innocē.⁊ ponit aliquid de verbo.ſig.
ex.parte vbi dicit quod non cognoſcit an ſit iudex quando quis di-
cit ſe exemptum ⁊ ipſe dicit eum ſubiectum.Idem ſi de totali pote-
ſtate iuriſditionali in dubium reuocaẗ vt an ſit poteſtas vel epiſco-
pus.ff.de teſta.tuto.l.ex ſententia ſenat.conſul.libo.⁊ hoc eſt verum
quando ex ſententia ſuper iuriſditione ad aliud infertur preiudiciū
quam ſuper nudo onere iuriſditionis vt tunc non poſſit cognoſce-
re:quando ius ad quod infertur preiudicium tangit iudicem ⁊ par
tes in iudicio exiſtentes.Si autem cōmodum quod vltra iuriſdi-
tionis exercitum tangit preiudicium non exiſtētis in iudicio.ſ.ter-
tij bene cognoſceret an eſſet iudex vt quia in dubium reuocatur an
locus contractus vel delicti eſſet de territorio iudicis punire volen
tis tunc enim an territorium ſit vel non ſit iſtius poſſet preiudiciuȝ
inferre ſoli tertio qui nō eſt in iudicio ⁊ quia res inter alios acta ⁊c.
tale preiudicium non eſſet ponderandum.dicit Innocē.de reſcrip.
ſuper literis in verbo immo forſan ad ſi.glo.in verbo vel dic ⁊ meli⁹
⁊ in ſpecu.de compe.iudi.adi.§.j.verſi.ſed pone aliquis.ſub verſic.
iij.ad idem quod nota.Innocen.de foro compe.romana.lib.vi.in
verbo contractibus.Puto tamen quod ſi pars recuſaret ipſum vt
ſuſpectum vel peteret a ſuperiore cauſam ad ſe reuocari quod forte
hoc vltimo caſu audiretur quia licet tertio non poſſit inferri preiu-
dicium tamē veriſimile eſt quod fouebit id quod alias defendit ſuū
licet inter alios:argumento quod de conſimili cauſa dicitur.j.de fo
ro compe.cauſamque.¶ Uenio ad tertium caſum quando eſt que
ſtio inter tertium ⁊ vaſallum hūc caſum non attingit Innocen.dic
quod cognoſcet ordinarius quia hic caſus non eſt a legibus feudo-
rum determinatus ⁊ ſic remanemus ſub regula vt actor ſequatur fo-
rum rei ⁊ hoc dicit glo.hic.Idem gloſ.in libro feudi.de feu.ali.Im-
10 perialem.§.preterea.in verbo terminum.alle.de pace te.§.ſi duo.de
leg.cōra.§.ſi inter pares.hec ſufficiant de primo.¶ † Uenio ad ſe-
cundum qui in cauſa feudi ſint iudices appellationis.Innocē.hic
varie loquitur.Reſpondet primo quod ſiue appelletur a paribus
ſiue a domino in caſibus ſuis proximus ſuperior dominus feudi or
dinarius appellabitur:⁊ hoc quia vterqꝫ habet iuriſditionem a le-
gibus feudorum ⁊ ſic ordinariam habere cenſetur.¶ Not.quod vbi
iuriſditio datur per viaȝ legis quis cenſetur habere ordinariam.ff.
de iuriſ.om.iudi.l.⁊ quia.idem gl.de officio delega.p.⁊.g.⁊.c.ſuſpi
tionis.⁊ Innocen.de reſcrip.paſtoralis.Et hoc dicit verum quan-
do eſt ibi ſuperior iudex ordinarius reſpectu feudi:ſed ſi non eſt ibi
ſupior iudex ordinarius reſpectu feudi appellaretur iudex ordina-
rius in cuius territorio eſt res feudalis de qua agitur ⁊ hoc ponitur
in glo.ij.verſicu.ſed quero.Idem nota in glo.ij.in principio.verſic.
hoc ſaluo dicit ſi pares grauent poſſet appellari proximus ſuperi-
or.vel papa.ij.q.vj.ad romanam.Alij contradicunt dicentes quod
tantum proximus ſuperior appellabitur etiam ſi ſit laicus inquan
tum dixi ſupra appellari iudicem ordinarium loci vbi eſt feudū:va
riat prio dixi q̄d dixi poſtea d̄t hoc verū ſi agaẗ reali ſed ſi agitur de
iniuria quam paſſus eſt contra fidelitatem vel copulam fidelitatis
vaſallus a domino vel econuerſo appellabitur iudex ordinari⁹ rei.
argu.quia appellationes gradatim ſunt faciende.ij.q.vj.anteriorū:
poſtea recedit ab iſta ⁊ dicit quod iudex ordinarius ſub cuius iuriſ-
ditione res ſita eſt etiam ſi agatur de iniuria facta in re feudali:pu-
ta interdicto vnde vi vel alia ſimili:appellabitur iudex ordinarius
domini.Idem ſi agitur ad rem feudalē recuperandum.alle.l.aſſum
ptio.§.ſi.ff.ad municipa.dic ſi appellatur a domino qui eſt infeuda-
tus in iuriſditione ⁊ poſſeſſionibus a ſuperiori domino appellabi-
tur ſuperior dominus vt ſunt aliquādo epiſcopi abbates duces co-
mites ⁊ barones qui habent iuriſditionem ab Imperatore vel alijs
⁊ hoc dicit Innocen.in ſi.glo.ſi ſolum in poſſeſſionibus ſunt infeu-
dati ⁊ habent ſuperiorem dominum feudi ſiue a parib⁹ ſiue a domi-
no mediato appellatur appellabitur ſuperior dominus ſi non eſſet
ſuperior dominus ſi queſtio non tangit naturam feudi caſus eſt
indubitatus quia ſi ordinari⁹ tūc cognoſcit:ſuperior iudex ordina-
rij cognoſcet ⁊ ſi laycus eſt gradatim appellabitur alias poteſt ob-
miſſo medio appellari ad papam.ij.q.vj.ad romanam ſi cauſa tan-
git naturam feudi ⁊ ſic cognoſcunt pares vel dominus feudi:⁊ non
habent ſuperiorem dominum feudi.Caſus eſt dubi⁹ videtur quod
debebit appellari ad imperatorem.de offi.deleg.ab arbitris lib.vj.
quia habent iuriſditionem a lege ⁊ tenet hoc Ja.ardizo.in ſumma
ſua de vſi.feu.ſub Rubrica de conten.feu.dic concludendo ſi agitur
reali iudex ordinarius in cui⁹ territorio eſt res feudalis de qua agi-
tur appellabitur.Si agitur de iniuria quam contra copulam:vel fi
delitatem.ſuſtinuit appellabitur iudex rei inquātum agitur perſo
naliter ſi agitur mixta vt interdicto vnde vi:vel ſcriptam in rem ap
pellabitur ſuperior iudex illius vbi res eſt feudalis hoc eſt quod po
teſt concludi

teſt concludi ex dictis Innocentij.puto quod iudex ſuperior erit
iudex tribunalis:quia appellationes plus regulantur a tribunali:
quam perſona.de officio.or.Romana.li.vj.de conſue.c.j.e.lib.j.ti.
j.licet.Si habens ſuperiorem dominum pares vel dominus ille erit
iudex appellationis maxime ſi eſt infeudatus in iuriſditione ſi non
habent alium ſuperiorem tunc ſi conſuetudo aliquid diſponit illã
ſerua ſi conſuetudo nihil diſponit ſi ex cõſuetudine habent aliquod
tribunal certum in certo loco iudex erit iudex qui eſt ordinarius il
lius loci ſi non diſponit conſuetudo dicendum vt de iudicibus ha-
bentibus iuriſditionem abſq; territorio de quibus per Innocen.
de foro compe.cum contingat quia vel in loco vbi morantur: vel in
loco ſupra quem dat iuriſditio ⁊ ſecũdum qđ elegerit illius loci ele
cti ordinarius erit iudex appellationis puto tñ qđ ſi alibi elegerit
qđ vz electio dũmodo a ſuperiore permittatur ⁊ ſcđm electionẽ tri
bunalis ſuperior loci erit appellatiõis iudex ad hoc quod notat In
nocen. ⁊ Hoſtien.de officio.ordi.quanto.⁊ de hoc eſt glo.de probi.
feu.alie.per feu.§.ſi.in verbo cognitio:⁊ hoc verum quod ad domi-
num quo ad pares autem dicit gloſa.in loco preallega.in verbo per
pares quod cum illi procedant ad inſtar arbitrorum locus in actuz
eſt inter dominum ⁊ vaſallos.Si autem non apparet actum de loco
ſtabunt in loco in quo fuit in eos factum cõpromiſſum vel vbi fue-
runt electi arbi.ſi cum dicis.§.ſi arbiter ⁊ tunc appellabitur ſuperior
loci illius et hoc vbi cõcordãt de loco loci dominus ⁊ vaſallus:ſed ſi
ſunt diſcordes dominus poterit iubere eos adeſſe vbi voluerit ſalua
honeſtate quia domin⁹ maior eſt inter eos vt dicto.§.fina.⁊ hoc te-
net An.de iſer.reprobata ſequenti opinio.quia plus tenetur vaſal
lus domino quam ecõuerſo ſi de feu.fue.contro.cum domino:dum-
modo dominus eligat locum conuenientem.in auctentico de con-
ſulum.§.j.Et ſi ſit heſitatio de cõuenientia loci recurritur ad arbi-
triũ iudicis.ff.de verbo.oblig.continuus.§.cum ita.vel vnum locũ
eligat dominus inter vno termino in alio eliget vaſallus cũ debeãt
reddere vices vt in libro.feudorum de forma fidelitatis.niſi quic-
quid teneas licet prima magis placeat ſemper iudex appellationis
11 erit iudex in cuius loco factus eſt proceſſus.❡†Quero an in caſib⁹
in quibus dominus feudi eſt iudex an ipſi poſſint dominum dimit
tere ⁊ alterius iuriſditionem prorogare:dicit Innocen.quod non.
alle.j.titu.j.ex tranſmiſſa.ad hoc.j.titu.j.ex tenore dominus tamen
⁊ vaſallus bene poſſent dimittere pares curie quia non ſit alicui pre
iudicium.Idem barto.in.l.j.§.⁊ poſt operis.de oper.noui nunci.
⁊ de iudi.l.j.vbi dicit quod ſi domin⁹ habet aliquem ſubiectum: nõ
ſub ratione nude iuriſditionis ſed reſpectu alterius ſubiectionis:
vel tributi non poteſt ad inſtar clerici alterius prorogare iuriſditio
nem allega.in vſu.feudorum ſi de de feu.fue.cõtra.c.j.⁊ de probi.fe.
ali.c.Imperialem.§.propterea.⁊ ſunt verba gloſ.ibi in verbo vaſal
los.Idem Hoſtien.in ſumma de foro compe.§.j.verſicu.ſed nec vi-
detur.allega.in autentica.de ſanctiſ.epiſcopis.§.iconomos.⁊.§.ſe.
⁊ remittit ad ſummam de arbi.§.de qua re.verſic.ſed nuquid vaſal-
lus.Ad hoc optime qui ſi.ſint legi.per venerabilem.§.inſuper do-
minus autem ⁊ vaſallus licite poſſunt iudicium parium dimittere
12 quia in hoc nulli ſit preiudicium.❡†Quero qui dicũtur pares dic
quod omnes hij qui habent ſimilia feuda: ⁊ dicuntur pares vaſalli
eiuſdem domini vt in li.feu.ſi de inueſtitura.inter domi.et vaſallũ.
ori.c.ſi inter.nã ſuper feudo comitũ vocabunt vaſalli aliorũ comi-
tũ ſi alia feuda inferiorũ in cã inferioris ſimilia feuda habẽtes erunt
pares: ⁊ dicũtur pares vaſalli eiuſdem domini vt libro feu.loco pre
13 allegato.❡†Quero qui pares eligantur ⁊ per quos dic omnes nõ
eligentur nec vocabuntur ſed ex paribus vel vaſallis dominus vnũ
eliget alterũ vaſallus.ij.q.vj.placuit.Alij dicũt quod ipſi pares ex
ſe tantum eligent duos vel quot volunt quia ipſorum eſt iuriſditio
a lege data ⁊ ſic poſſunt quibus volunt dare argu.lxviij.di.c.ij.⁊.iij.
14 ❡†Nota hoc dictum quod vbi lex dat iuriſditionem pluribus vt
pluribus non intelligitur ſolide cuilibet data ſed omnibus poſſunt
tamen inter ſe aliquos eligere qui cognoſcant: ⁊ eligendo delegare
vidẽtur ⁊ illi partim ordinaria ⁊ partim delegata iuriſditione vten
tur ⁊ vide quod nota.de officio delega.prudentiam.⁊.ff.de offici.cõ
ſul.l.j.Hoſtien.adheret prime opinio. Alij quod ex cõſuetudine in
pluribus locis eligit tantũ dominus ⁊ ipſos curia conſtituit qđ pa
res eligant.Hoſtien.dicit qđ magis cõgruit iuri ⁊ equitati iudices
pares etiã dato qđ alias non habeant iuriſditionẽ vt not.Hoſ.j.e.
nouit.⁊ ponit.Joannes and.hic ſuper gloſ.qđ eo ipſo.habent a le-
ge qđ ſunt feudatarij gloſa.in dicta.l.imperialem.§.preterea.tenet
quod pares in concordia domini et vaſalli eligentur ſi diſcordant.
⁊ numero pari habebunt eligere:⁊ primo eligit dominus.ſecundo
vaſallus:⁊ oportet qđ vaſallus ſit talis:qui domino iurauerit veri
15 tatem.❡†Quid ſi dominus nõ habet pares: dicit Innocenti.qđ
arbitri eligentur ad ſimilitudinem iudicis ſuſpecti.j.de appella.cũ
ſpeciali.xj.q.j.ſi clericus quod credit Hoſtien.quãdo dominus eſt
actor vel vaſallus agit coram iudice rei qđ actor ſequitur forum rei.
de foro compe.cuz ſit.glo.in dicto.§.preterea.dic qđ deuoluitur ad
ordinarium:quia cum iuriſditio detur preter ius ceſſante modo:p
quem lex dat iuriſditionem iuriſditio reuertitur ad alueum anti-
quum.C.de iuriſ.omni.iudi.l.ij.C.vbi in rem ac.l.ſi.omnia proce-
dunt non ſolum in feudo laici ſed etiam eccleſie.quod dicit Hoſti.
16 notandum.❡†Quero quid ſi feudatarius alteri conceſſit aliquaz
partem feudi.Innocentius dicit quod ſub eo fieri debet quod di-
ctum eſt fieri cum primo feudatario ſecundum Innocen.ſecus er-
go ſi infeudaret in totum quia non remanet dominus medius ſed
primus.argu.de loca.potuit.l.ij.C.de iure emphi.⁊ qđ nota.de offi
ci.dele.ſuper queſtionum.§.porro.⁊ capitulo quamuis.eo.titu.lib.
vj.vide in ſumma Hoſtien.de feu.§.apud quem in ſumma odoffre.
ſub Rubrica quis cognoſcat de feudo ⁊ in ſumma archidiaco.ſub
17 Rubrica de conten.feu.❡†Quid ſi dominus feudi nõ prohibuit
feudatarijs ne litigarent coram ordinario:an iudicium valeat.gl.
in dicta.l.imperialem dicit.quod nõ quia poteſtas ablata videtur
ordinario ex quo certe perſone eſt attributa:⁊ quia factum eſt con-
tra legem hoc ipſo prohibentem quod alteri attribuit iuriſditio-
nem.C.de legi.l.non dubium hoc dicit verum An.de iſer.quando
dominus ignorauit eos litigare coram ordinario ſecus ſi ſciuit:et
non prohibuit quia ſcientia preiudicat.ff.de re iudi.l.ſepe ſicut in
illo qui ſcit procuratorem ſuum agere de eo quod ipſe ſibi non com
miſit quia debet dicere ⁊ prohibere alias preiudiciũ facit ſibi ſcien-
tia ſua.extra de officio delega.cum olim.ff.quod cum eo.l.fina.ſec⁹
ſi nõ potuiſſet prohibere ⁊ ſic ſoluuntur multa contraria.alle.ix.q.
ij.§.primo ipo autem negligente cognoſcere poterit ordinarius in
auten.de man.prin.§.ſi tibi quoq; ad hoc quod no.j.titu.j.ex tranſ
miſſa.⁊.c.verum.in auten.de ſanctiſ.epiſcopis.§.ſi quis autem pro
pecuniaria et ſit ad proximum ſuperiorem.ff.de appellati.l.impe-
ratores ſecundum An.de iſer.puto quod etiam ſi ſciat ⁊ taceat non
valeat iudicium quod hic non agitur de commodo tacentis.Nec
obſtat quod alias ſit ordinarius iudex quia ad aliũ deuolutum eſt
exercitium argumen.de reſcrip.ab excõmunicato ⁊ quod ibi not.de
cõceſ.preben.ſi capitulo.Non ob.qđ prohibita iuriſditione:nihilo
minus valeat qđ agitur vt dixi de reſcrip.ſuper literis q2 illđ proce-
dit quando non eſt alteri attributa ſed tantum prohibita.⁊ hoc te-
net Hoſtien.qui dicit ſentẽtiã ab ordinario latã fore nullã.Quero
qualem ordinem ſeruabunt.Rñdet Inn.qđ in procedendo ⁊ pares
⁊ domin⁹ ſeruabũt ordinẽ iudiciorũ q2 ſunt iudices ordinarij.qđ no
ta bene.An.

1 ☞Libello non eſt de neceſſitate actio inſerenda ſed tantũ factuz
ex quo actio concluditur equitate canonica.nu.4.
2 Legatus eſſe poteſt archiepiſcopus ſcilicet miſſus de tertio genere
legatorum.
3 Subtilitas pernicioſa ⁊ rigoroſa ⁊ vana canonibus improbatur.nu
mero.7.
4 Clauſula pure ⁊ ſimpliciter procedatur quid importet.
5 Iudex poteſt de facto ſupplere circa vitia libelli male concepti ⁊ ſic
fundamenti ex quo ſequi poteſt iudicij inanitas.
Idem in quocunq; actu ex quo ſurgeret iudicij fruſtratio in iſto ti.
c.cauſam.nu.3.
6 Iudex debet prouidere contra aduocatos calumnioſos iura peruer
tentes.
7 Subtilitas rationabilis per iurium intellectum commendatur dũ
tamen non inſiſtat contra mentem legis.
8 Delegatus archiepiſcopi arctatur ſequi ſtatuta archiepi.
9 Statutum tollens modum prouidendi ſecundum equitatem cano
nicam ⁊ reducens ad rigorem iuris ciuilis non valet.
10 Actio in iudicio an ſit exprimenda etiam ſecũdũ ius ciuile vbi plu
res deducuntur in libello aut deduci poſſunt actiones:⁊ quomodo
actio diffiniatur.

1 Dilecti.❡†Actio non eſt de neceſſitate in libel-
lo edenda ſed factum ex quo actio conclu-
datur.h.d.Due ſunt partes.In prima ponitur querela.
In ſecunda promiſſio.ſecunda ibi prouideatis.❡†No
ta primo archiepiſcopum poſſe eſſe legatum ſcilicet miſſum de ter
tio genere legatorum.de quibus.de offi.dele.capitulo primo ⁊ no.
3 eo.tit.c.j.libro.vi.❡†Nota.ij.quod ſubtilitas pernicioſa et rigoro
4 ſa canonibus reprobatur.❡†No.iij.quod de iure canonico actio
non eſt neceſſario in libello edenda ſed ſufficit ſimpliciter factum:
ex quo actio oritur vel ius agendi in iudicio exponere:et ſic de iure
canonico non eſt neceſſarius vſus actiõis:ſed ſufficit ſubeſſe equi-
tatem iuris agendi:et ſic in terminis canonici reduci videntur ad
illam equitatem iuris gentium que ſuberat anteq̃ foret ius ciuile:
quia ſola naturali agebatur et factum ſimpliciter proponebatur:⁊
manu regia iuſticia miniſtrabatur per quod ſatis poteſt dici quod
de iure canonico actio formalis non producatur ex pacto:ſed bene
ex pacto nudo agitur de iure canonico:ſicut agebatur ex equitate

iuriſgentium:anteq̃ forent iura ciuilia.Ad hoc qd̉ no.Innocen.
de conſti.que in eccleſiarum:ꝛ hec eſt cauſa quare teſtamentum ſo⸗
lemne ſecundum equitatem iuriſgentium : habet executionem.de
teſta.relatum.ꝛ capitulo cum eſſes.vnde in talibus non videtur ne
ceſſarius recurſus ad actum denunciationis euangelice:quia com
muni modo ex facto agitur:dummodo equitas ſuadeat ius agen⸗
di competere:quia talis vſus actionis non eſt neceſſarius ſecūdum
ius canonicum.Ad hoc quod no.Innocen.ſ.ḋ conſti.que in eccle⸗
4 ſiarum.de immu.eccle.quia pleriꝗ.¶†Nota.quid importent hec
verba in commiſſionibus procedatur pure:ꝛ ſimpliciter factum in
ueſtigando.quia excludūt proceſſum rigoroſum:a iure ciuili indu⸗
ctum.ꝛ procedendum eſt ſecundum ſolam equitatem iuris canoni⸗
ci:nihilominus quo ad alia iuris ordine obſeruato : de quo in cle⸗
5 men.ſi.de ver.ſigni.ꝛ per bar.in extraua.ad reprimendam.¶†No.
caſum in quo iudex ſupplet de facto ſcilicet circa vitia libelli male
concepti.ꝛ ſic fundamenti ex quo ſequi poteſt inanitas iudicij nam
iudicis intereſt ne iudicium coram eo inaniter agatur.ad hoc.ſ.ca
6 pitulo cum cauſam.ꝛ de libel.ob.capitulo primo ꝛ capitulo ſi.†No
ta ſecundum hoſti.prouidendum cōtra aduocatos cauilloſos per⸗
uertentes iura.C.man.l.ſi.poſt princi.verſi.ſed cum hi.ꝛ in auten.
conſtitu.que ex aſcripti.lib.in prin.col.v.ſ.de deci.ad audientiam.
quemadmodum iudei ſimplices conantur capere in ſermone.in au
ten.de exhi.ꝛ introdu.reis.§.Illud quoꝗ ad ſi.colla.vj.his autem
occurrere debet iudex:ſuper quo vide quod nota.de procura.peti⸗
7 tio.hoſt.¶†Oppo.quod ſubtilitas commendetur de ferijs capel
lanus.Quedam ſunt ſubtilitates quibus vtuntur cauilloſi:ad ſim
plices decipiendos in iudicijs.hec reprobantur vt hic.Quedam
eſt ſubtilitas rationabilis:per iurium intellectum.ꝛ hec commen⸗
datur vt de tranſla.capitulo ſecundo verſi.ſicut ergo.xxx.queſt.v.
iudicantem.de teſtibus cū clamor.xxiiij.queſt.iiij.eſt iniuſta.ſecun⸗
dum Uincen.Quedam eſt ſubtilitas vana : iſta reprobatur : vnde
dicit Imperator eius ſubtilitatem riſimus:ꝛ corrigēdam eſſe cen⸗
ſuimus.C.de legi.l.fina.vnde dicebat hoſti.in.deci.decreta.capella
nus.quot ſunt qui ſubtilitatibus inſiſtant contra veritatem ꝛ men
tem ſcripturarum.xxxvij.diſtincti.relatum.Quidam nimium ceri
moniales inſiſtentes litere contra mentem.de ver.ſigni.propterea
ꝛ capitulo intelligentia.Sunt ꝛ qui tantum ſubtilizantur:quod ſe
non intelligunt:ꝛ vera peruertunt.ꝛ hec reprobanda.xlix.diſtin.c.
ſ.verſi.ſed ſunt nonnulli.ꝛ ibi.de hoc.ꝛ.xxiiij.q.iij.cum ſacrati.gloſ.
in dicto.c.j.dicit quod aliquid aliquando fit in iure contra rationē
diſputandi.ff.ad.l.aquil.ita vulneratus.ad ſi.ꝛ magis preualet ſim
plicitas quam difficultas.inſti.de fideiuſ.l.j.§.ſed quia ſtipulatio⸗
nes.Ad hoc.l.ſancimus.C.ad tre.ſubtilitas autem facti inueſtiga⸗
tiua ad finem veritatis eruende eſt permiſſa ſecūda queſtione pria
in primis.de ferijs.cappellanus.¶ Quero ad intellectum caſus:a
quo huius actio in iudicio exprimi petebatur dicunt quidam quod
archiepiſcopus fratres coram eo agentes cogebat ad actionem in
iudicio exprimendam.ꝛ papa mandat iudicibus quibus cauſam cō
mittit quod non ſeruent hanc pernicioſam ſubtilitatem.Secunda
lectu.quod iſti iudices ad petitionē archiepiſcopi ab eo delegati co
gebant actionem in iudicio :exprimere forte propter expreſſam cō⸗
miſſionem archiepiſcopi vel propter diſpoſitionem ſtatuti archie⸗
piſcopi.¶Nota ex hac vltima ſecundum primum caſum quod ar⸗
chiepiſcopus ꝛ alius inferior pape non poteſt cauſam committere
tractandam poteſt ius canonicum ꝛ eius equitatem ꝛ ſecundum ri⸗
gorem iuris ciuilis ad hoc quod not.per glo.de here.ſtatuta.in glo
8 ſa in verbo figura.verſiculo.ſed dubitari.¶†Item nota delegatū
archiepiſcopi arctari ad ſequenda ſtatuta archiepiſcopi:de quo de
conſue.ſuper Rubrica ꝛ de eo qui.mit.in poſſeſſio.cum veniſſent.
9 xij.diſtinc.nos conſuetudinem.¶†Item nota quod ſtatutum tol⸗
lens modum procedendi ſecundum equitatem canonicam : ꝛ redu⸗
cens ad rigorem iuris ciuilis non valet.Ad hoc de probationibus
capitulo.ij.per quod poſſet attentari dicere quod non valeret ſtatu
tum per quod diſponeretur in foro canonico agi non poſſe ex pa⸗
cto vel iuramento : ꝛ quod teſtamenta non haberent executionem
cum duobus vel tribus teſtibus.valeret tamen ſtatutum cauſam
ſummariam reducens ad plenariam quia hoc non eſt contra iura ca
nonica argumētū eius quod notat gloſa finalis in clemētina de ver
10 borum ſignifica.¶†Oppono.gloſa ſecunda quod actio ſit in iudi
cio proponenda:ſeu exprimenda quia nemo ſine actione experitur
vt.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de nego.ge.ꝛ.l.quotiens.§.ſi tempora
li.ff.de admi.tu.ſ.c.examinata dic ſecūdum gloſ.ſi queratur an actio
ſit exprimenda ſecundum leges ſic : ſecundum canones non.legiſte
per illas.ll.ſ.allegatas.ꝛ quia actio eſt ius proſequēdi quod ſibi in
iudicio debetur.inſti.de actio.in princi.ſecundum canones actio nō
eſt exprimenda ſi tamen exprimatur ꝛ inepta quis ſuccumbit.et ſi
poſtea proponat aptam audietur.in.c.examinata.l.j.§.j.ff.ſi.meſ.
fal.mo.di.ꝛ hoc ſecundū opi.aliquorum.Alij vt lau.circa actionē di

ſtinguunt an plures ex eodem facto producantur actiones:ꝛ in li⸗
bello eſt edenda:an plures non producantur:ꝛ non eſt edenda alle.
ex quibus colligitur ex facto aliquādo plures colligi actiones.Aliſ
quando ſumitur actio pro cauſa agendi:ꝛ hec ſemper eſt in iudicio
exprimenda.ſ.de lib.ob.c.ſecundo quod no.ſi ſumitur actio pro pe
titione.i.pro libello illa bene eſt in iudicio agēda.de lib.ob.capitu
lo primo ꝛ hic eſt glo.Poſſet hic curioſus diſputare:quid ſit actio:
ꝛ an ſit ius:an factum que plus ſubtilis eſt:ꝙ vtilis:ꝛ plus legiſtas
attingit:ꝙ nos:licet poſuerim hic:dum iuuenis eram in antiquis
recollectis:ſed quia penes nos non eſt vſus actionis:ideo ſufficiat
remittere ad legiſtas.inſti.ḋ acti.in prin.Dy.bu.ꝛ Ray.ꝛ ad alios
ſcribentes:ꝛ ad Cy.in.l.edicta.C.de eden.Sed an agenti ſit neceſſa
ria actio : dic ſi queritur an ei ſit neceſſaria actio vt agere poſſit:et
vt ei realiter competat : dic quod ſic:vel aliud quod ſit loco actiōis
ſcilicet officium iudicis.inſti.de of.iud.per totum.de offi.iudi.ca.j.
ff.de mino.ꝑ totū.ꝛ ex qui.can.ma.ꝛ hoc de iure ciuili:ſine qua ne
mo experitur vt in iuribus primo alle.ſecundum canones ſatis di⸗
ci poteſt ſufficere factum tale ſubeſſe ex quo naturalis equitas di⸗
ctet ius agēdi competere:dato quod nulla actio producta reperia⸗
tur vel infuſa ab aliquo iure quia noſtro iure neceſſarius nō eſt vſus
actionis vt hic vndecima queſtione ſecunda quicunꝗ ſuffragio
vigeſima queſtione quinta iuramenti.ꝛ patet ex nota.de pactis ca
pitulo primo ḋ inſtitutio.cum veniſſent cum ſimi.Immo ſecun⸗
dum canonicam equitatem ſufficit factum tale proponi coram iu
dice.ex quo moueatur:ꝛ moueatur:ꝛ moueri poſſit iudicis officiū
ad quid agendum:in materia concernente peccatum licet ipſe inci
tans agere non poſſit:ꝛ ei ius agendi:vel petendi denegetur pacto
vel iuramento obſtante : quia ꝙꝙ agere non poſſit vel concludere
vt ſibi aliquid detur : concludere poteſt iudici : vt faciat quod ſibi
equum videtur ꝛ ipſe hoc agere debet.ne is contra quē agitur ma
neat in peccato:ꝙꝙ non poſſit aliter penitere:quoniam reſtitutio
immineat in conſequentiam immo iurans hoc notificare poteſt.ꝛ
hoc intimare iudici:vt patet ex no.de iureiuran.ad noſtram.in ver
bo ꝓcedit:quinimmo ipſimet poſſunt vt incitatores:ꝛ excitatores
officij iudicis : hāc iniqtatē intimare:ꝛ etiā ſup ea admitterent vt
teſtes:ꝛ computarentur in numero teſtium:vt patet de teſti.in om
ni.ꝛ dicunt.docto.in.ḋ.capitulo ad noſtram.ꝛ hac via agere poteſt
qui nihil poteſt preciſe petere quia clauditur ei os.ad hoc.l.plane.
et ibi Barto.ꝛ.l.fina.ff.de petitio.here.facit quod no.Innocē.de
cenſi.olim.et quod dicam.de proba.licet cauſam.ſuper gloſ.ſuper
verbo aſtringit.Nam quanꝗ iuramento quis repellatur a peten⸗
do:equitate ſuggerente non repellitur ab officio iudicis imploran⸗
do:vt dicit glo.de iureiurando.c.j.qd̉ me.cauſa.ad aures.in gloſ.ij.
De iure autem ciuili neceſſaria eſt actio quo ad habitum ſaltem:qꝛ
ibi neceſſarius eſt vſus actionis ſaluo quando aliquis locupletare
tur cum aliena iactura:quia licet ceſſet omnis actio:officio iudicis
prouideri debet:facto intimato vt dicit illa.l.plane.ff.de petiti.he
redi.ꝛ.l.finali.et ibi bartolus.et angelus.alias autem regulariter
neceſſarius eſt habitus actionis:quod intelligo ſi opponatur:ſi nō
opponeretur:procederet ius agendi formaliter deductum:ꝙꝙ nō
competeret habitu.ff.fa.herciſ.cum putarem:ꝛ.l.poſthumus.ff.de
inoffici.teſtamen.Si queritur ſi ſit neceſſario exprimēda:dic quod
actio poteſt ſummi multipliciter:primo modo pro quadam anti⸗
qua ſolennitate : et formali : in qua qui cadebat a ſyllaba:cadebat
a toto.ff.de fur.l.ſi ſeruus nauem:et tales formule etiam ſecundum
ius ciuile ſunt ſublate.C.de formulis.ſubla.l.vna.non eſt enim ne⸗
ceſſaria vt olim actionum impetratio a ſuperioribus de qua in.l.
ſecunda.§.deinde.ff.de ori.iuris.ſi ſumamus actionem pro libello
bene cōcepto in criminalibus.ij.queſt.viij.libellorum.In ciuilibus
de libel.oblig.ca.j.tunc aliquando eſt neceſſaria edicto de quo et an
partibus poſſit remitti et quid in ſummarijs:et quid in plenarijs:
dic vt in de libe.ob.c.primo vbi remittam ad gl.in clemen.ſi.de ver⸗
bo.ſigni.Ioan.Si ſumimus actionem pro cauſa agendi:an ſit ex⸗
primenda in libello glo.hic qd̉ in perſonali eſt exprimenda.in reali
non idem glo.in.l.j.ff.de eden.Aſſignat cauſam qd̉ in perſonali in
tereſt rei vt exꝓmatur:quia cum ex plurimis cauſis poſſit perſona⸗
lis competere:vt patet vt poſſit deliberare:an velit cedere:an con⸗
tendere:cauſa eſt exprimenda:nec ei nocere poteſt cum ſemper ſen⸗
tentia re ſtringatur : ꝙꝙ generalis ad cauſam in iudicio deductā:
vnde non poteſt prodeſſe ſi agatur ſine cauſa:ſed bene poteſt noce⸗
re.In reali autem non intereſt rei vt cauſa exprimatur : quia cau⸗
ſa expreſſa:ſententia ſimplex ad illam reſtringitur vt.l.ſi mater.ff.
de exceptione rei iudicate et ſi non exprimeretur ſententia in om⸗
nibus obſtaret:vt.l.eandem.§.actiones.ff.de exceptione rei iudica
te.Intereſt ergo eius potius quod non exprimatur vt ſic ſententia
obſtet in omnibus.dic in perſonali ſi non petitur procedit libellus
ſine cauſa.C.ḋ an.exceptione.l.finali.Idem ꝛ in realibus.ꝛ fortius
ſi petitur communiter tenetur:vt pe.et Cy.in.l.edicta.C.de eden.

qd̉ quedam

quod quedam eſt cauſa proxima quedam mediata ſeu remota. eſt
enim in perſonalibus dare cauſam remotam et iſta ipſa materia
ex qua producitur obligatio que eſt ipſum factum vel ipſum contra
here vel quaſi vel damnare vel quaſi.de quo inſtitutio. de oblig. ex
quaſi contract.ꝛ ex quaſi delict.per totum.ex hac materia ſi eſt apta
ad partū actionis ſurgit obligatio:qꝛ teneoꝛ tibi vel tu mihi ꝛ hec
vocat obligatio:q̄ eſt iuris vinculū quo neceſſitate tenemur ad ali-
quid dādum vel faciendū:ſcd̄m noſtre ciuitatis iura.inſti.de oblig.
in principio.ꝛ hec eſt duplex naturalis ꝛ ciuilis:quia oportet quod
materia ad partum actionis ſit a iure ciuili approbata: vt produ-
cat actionem:ꝛ ex illa approbatione producatur ciuilis:ꝛ tunc pro-
ducitur actio que eſt filia obligationis ꝛ actio in matrem illam aſ-
ſumit:vt.l.licet.§.eadem.ff.de procuratoribus.ſecundū autem ius
noſtrum ſola ſufficit equitas naturalis ꝛ iuriſgentium. vt ab illa
ſit approbata: quia illam imitamur vt producat actionem vel ius
agendi tenendo ſecundum nos:quod non ſit neceſſarius vſus actio
nis.ſi queritur an cauſa remota ſit exprimenda: vt ago quia emi vel
quia vendidi:vel quia locaui hec eſt ex neceſſitate exprimēda:quia
per proximam.ago quia obligatus es nō bene certificatur reus an
velit cedere vel contendere cum multe cauſe concurrant vel concur-
rere poſſint ad obligationes producendas.ff.de actio.ꝛ oblig.l.j.ꝛ
per totum.inſtitu.de oblig.cum titu.ſequentibus.Cauſa autem p̄-
xima ex neceſſitate non eſt exprimēda:quia ex remota ſatis conclu
ditur:vnde non arctoꝛ dicere dico quod mutuaui:dico quod mihi
es obligatus.ergo ꝛc.Et iſtam opinionem tenet di.inſtitu.de acti.
in principio.ꝛ communiter hec ſequuntur docto.Nec obſtat ſi dica
tur libellus debet concludere de neceſſitate:quia eſt argumētum le-
giſtarum:ſufficit enim quod concludat vere aut preſumptiue.l.om-
nes.§.lucius.ff.de his que in frau.credito.ſed dato contractu pre-
ſumptiue datur obligatio que ſemel poſita preſumitur: niſi appa-
reat quomodo ſit ſublata.C.de probationibus.ſiue poſſidetis.regu
la ſemel in alijs de regulis iuris.libro ſexto.igitur ad hoc quia in ex
ceptionibus ſufficit factum proponere:dato quod nō concludatur
immediate.ff.de pactis.l.ſi vnus.§.pactus.ſufficit enim dicere exci
pio quia feciſti pactum de non petendo:ꝛ non ſequitur expreſſe fe-
ciſti pactum.ergo non ſubeſt obligatio. quia non poteſt ſubeſſe ex
contrario pacto de petendo:vt ibi.non ob. quod non ſufficit quia
poſitum in preterito negat preſens ꝛ vnde non ſufficit dicere vel cō
fiteri fui dominus:quia tacite me nego dominum de preſenti:vt pa
tet in.l.certum.§.primo.ff.de confeſſo. quia factum quod ponitur
de preterito bene negatur in preſens:ideo bene fateoꝛ quod nō mu
tuaui:ſed quod non pono in preteritum non nego in preſens: dico
quod mutuaui peto te condemnari:nil dico circa illam obligatio-
nem:ergo nihil in preſenti nego.Item dato quod diceret dico quod
fuiſti obligatus:per hoc forte non vitiaretur libellus : vt dicam.j.
de libelli obla.c.primo.ꝛ ſentit immo expreſſe dicit ſpec.in titul.de
actio.ꝛ petitio.§.ſequitur.verſi.quid ſi ago.ꝛ quomodo reſpondea
tur ad.l.certum.§.primo.Reſpondebo.in dicto.c.primo.vbi etiam
allegabo dicta dom norum de Rota:ꝛ ex hoc decidit Cy.quandaꝫ
opinionem ſeu dubitationem:ſi opponitur contra confirmationē
electio facta fuit ab illis qui fuerunt excommunicati quod non ſit
admittenda:quia ponendo excōmunicationem in preterituꝫ:ante
actum electionis tacite abnegatur in preſens.vt dicta.l. certum.§.
primo.hoc dicit in exceptione ſecus in poſitione:quia bene poſſuꝫ
ponere quod fuerunt excommunicati:quia hoc eſt probabile ꝛ poſ
ſibile conſequenter quia dato quod articulus ſit dubius:nō eſt reij-
ciendus:quia forte a teſtibus declarabitur:vt paret.de probationi.
licet cauſam.ſed certe ꝛ ibi exceptio ꝛ articulus erat dubius:ꝛ tamē
admittuntur:ad hoc.de procuratoribus.accedēs.Item dico quod
exceptio hic non habet tacitam obligationeꝫ de preſenti: quia hec
verba fuerunt excommunicati poſſunt ponere factum excommuni
cationis:ꝛ ſic intelliguntur vnde factum excommunicationis po-
nitur in preteritum ꝛ negatur in preſenti:ſed ipſa excommunicatio:
vt eſt vinculum non ponitur in preteritum:ꝛ ſic in dubio verba non
debent intelligi interpretanda pro ponente.vt.l.inter ſtipulationē
§.primo.ꝛ quod ibi not.de verborum obligatio.Item ſi intellige-
rentur poſita in preteritum verbum excommunicatio:prout eſt vin
culum:non negaretur in preſens per ea que dicam de libel.obla.c.j.
quia hec non eſt intentio ponentis vel excipiētis.ad hoc quod no.
de cleri.excom.mini.illud.vbi tangitur hec queſtio.In reali autem
cauſa proxima eſt exprimenda:ſed non remota ꝛ in ea proxima cau
ſa realis eſt dominiuꝫ vel quaſi:vtile vel directum.Remota eſt cau
ſa cauſe ex qua ſurrexit dominium:vt venditio a domino vel alius
contractus aptus ad transferendum dominium vel etiam preſcri-
ptio ſpecificatio materie vt.l.ſecunda.§. cum quis.ff.de acquirēdo
rerum domi.vel ſimilia.de quibus.inſtitu.de rerum diui.per totū.
de acquiren.rerum domi.per totum:ꝛ ſic eſſe debet hoc debeo bene
dicere.ago quia dominus vel quia quaſi dominus:nō autem eſt ne

ceſſe quod dicam.ago quia dominus:quia emi ſufficeret tamen ex-
primere cauſam remotā:ago qꝛ emi.vel quia preſcripſi quia ex hoc
concluditur proxima:vt ſupra in perſonali dixi:ſed non actio ad ex
primendum:quia non eſt vtile reo: vt exprimam illam cum ſic ſim-
pliciter egi:obſtet ſententia in omnibus vbi contra me feratur.Si
ago expreſſa certa cauſa non obſtabit mihi in alia.l.ſi mater.§.j.de
excep.rei iudi.ꝛ no.j.l.eundem.§.actiones.eodem titu.ꝛ tenuit In
nocen.ī.eodem.ceterum.licet Pe.teneat contra quod examinabo
pleniſſime in.c.primo.de libel.obla.vbi Ioan.and.tangit ꝛ declara
bitur qualiter altero reſpectu eſt vtile reo:vt cauſa remota exprima
tur.Eſt etiam ei vtile vt poſſit cedere vel contendere quare videtur
quod hac cauſa nullam debeat exprimere:ſed ſufficit actorem certi-
ficare reum ſic quod videat que actio ſibi competat nō enim ad alias
circunſtantias arctatur:alias hoc eſſet ire in infinituꝫ.In perſona
li ergo non ſufficit proximam exprimere:quia ex ea certa actio non
concluditur:ſed ſic in reali quia proxima dat certam actioneꝫ:ꝛ hoc
eſt tenendum: ꝛ ſi dicatur cum non ſit de iure canonico neceſſarius
vſus actionis:ꝛ quod de iure ſufficiat expreſſio proxime:dico quod
licet non ſit neceſſariꝰ vſus actionis neceſſarium eſt ſic factum de-
terminari:ex quo detur equitas determinata ad certum ius agēdi
Si queritur an actio ſit exprimenda vidiſti quid dicit glo.Io.viij.
diſtinctione.quo iuris.dicit actionem nec iure ciuili nec canonico:
neceſſario exprimendam:quia ſufficit factum ſic proponi : quod ex
eo actio colligatur.Et ꝙꝙ opinio.ſint diuerſe:quas omnes recol-
ligit ſpecu.in titulo de acti.ꝛ peti.§.primo.per totum.§. quas enu-
merare parum foret vtile:ꝛ de quo.de iudi.examinata.de mutu. pe-
ti.c.primo.ij.queſtione ſexta.decreto.opinio.tamen quod ſit diffe-
rentia inter leges ꝛ canones ponit Innocen.hic alleg.pro legiſtis
l.quotiens.§.item ſi temporali.ff.de adminiſtra.tuto.inſti.de acti.
in princip.Communis autem modernorum tam legiſtarum ꝙ ca-
noniſtarum eſt opinio.quod non ſit neceſſario in libello actio eden
da:quod dicit Hoſtien. hic verum niſi ex rationabili cauſa videat
reum decipi ſi actio non exprimatur : quia tunc ſupplebit iudex. ff.
de offi.aſſeſſ.l.prima.ꝛ ex eadem cauſa permitteret aduocatum po-
ſitionibus reſpondere.j.c.paſtoralis.ꝛ dicit quod per hoc determi-
natur quod ſcripſit in ſumma.de libel.obl.§.quid debeat. ꝛ in ſpe.
in loco preal leg.ꝛ aſſignant cauſam legiſte vt Oldra.ꝛ Cy. in dicta
l.edicta.quia nō poteſt contingere quin per poſitionem facti ꝛ nar
rationem ꝛ concluſionem appareat que actio intentetur:ꝛ ſic ſatis
certificabitur reus ꝛ ſic nō eſt neceſſarium actionem exprimi:nā vel
eſt tale factum ex quo vnica tantum producitur actio ꝛ eſt planum
quia ex hoc certificabitur actio.ff.ſi certum pe.l.certum de teſti.li-
cet ex quadam ſi plures oriebantur ꝛ competunt ad diuerſa ex con-
cluſione ꝛ petitione rei:apparebit que eſt deducta quia preſumitur
intentata illa que competit ad id quod petitur.ff.de libe.ꝛ poſth.l.
gallus.ꝛ nota de officio ordina.conquerente ſi ſunt plures competē
tes ad idem tunc ſi vna eſt generalis alia ſit ſpecialis videtur inten-
tata ſpecialis.ff.de le.iij.l.hoc legatum.ꝛ.l.Item legata.§.proinde
ꝛ.l.legatum.Si ambe ſunt generales vel ambe ſpeciales : ꝛ ex facto
propoſito altera tantum poteſt colligi illa videbitur intentata:per
quam nihil vel minus ſuperfluit : nam ad rem legatam habeo plu-
res actiones ſi dico in libello quod teſtatoꝛ rem ſuam mihi legauit
videar deducere realem quia ſi diceremus intentatam perſonalem:
ſuperflueret verbum ſuam.Ad hoc.ff.de lega.primo.l.ſi quando:vt
ſi dico legatam mihi rem teſtatoris:ſi agitur pſonali ſuperfluit ver-
bum teſtatoris ſi dicamus realem ſuperfluit quod ſit allegata cau-
ſa remota tamen quia non eſt allegata proxima non in tantū ſuper-
fluunt ideo realis videtur deducta.hec vera niſi in libello eſſet op-
poſita clauſula non aſtringens quia non intelligeretur intentata p
quam minus ſuperfluit ſed illa ex qua minoꝛ ſequitur condemna-
tio ſecundum pe.ꝛ Cy.in dicta.l.edita.in quarta queſtione.ꝛ hoc ſi
a principio libelli opponeretur alias ſi diſputaretur ad merita: di-
co quod in dubio videretur deducta competens actori ꝛ in qua pro
bauit non competens ꝛ ſi vtraqꝫ competere poſſet intentata vide-
retur magis vtilis actori in obtinendo vt no.de officio.ordi. cōque
rente.ꝛ no.in.l.ſed ꝛ ſi poſſeſſori.§.ſi.de iureiur.vbi per Guil. de cu.
ꝛ bar.in.l.inter ſtipulantem.§.j.ff.de verbo.obli.ꝛ in.l.j.ff.de actio.
ꝛ obli.Hec vera niſi ſtatuta aliud diſponerent ꝛ ſtatuto diſponente
quod actio exprimatur de iure canonico hic eſt caſus quod non va-
let ſtatutum ſecundum vnum modum ponendi caſum.De iure au-
tē ciuili an valeret ſtatutum ſatis poſſet dici q̄ ſic:ꝛ tūc ſi ſtatutū di
ſponeret quod actio deberet exprimi an accuſationis nomen debet
exprimi quid tunc erit de accuſatione vide in ſpeculo de actio.ꝛ pe-
ti.§.primo in fine.§.ibi ſentit quod criminis genus nihilominꝰ de-
beat exprimi.etiam tenendo quod actio includat accuſationem : ſi
queritur an qualitas actionis ſit exprimēda in libello:vt quia agit
actione: et nominat ipſam in libello: et non dicit an agat vtili:vel
directa:an in dubio videatur deduxiſſe vtilem : an directam: tan-

gitur hoc dubium.de dilatio.litere.⁊ ibi remittam ad ſpecul. quod
hic non proſequor: tum quia ibi ſum tractaturus ex quo ibi tangit
Innocē.tum quia non video bene poſſibile quod facto ꝓpoſito nō
appareat que intentetur an vtilis vel directa:⁊ verba in concluſione
intelligi debent: ſcðm precedentem narrationem:quia precedentia
declarant ſequentia.vt.l.titia.§.j.ff.de verbo.oblig.cum ſimi. Vlti
mo Hoſtien.dicit hic non ſequendum rigorem legum vel glo. doc.
ipſum proſequentium ex quo arguit Hoſti.contra multas glo. In
nocen.ad hoc.de iura.cal.literas.⁊.tit.j.per tuas.ſm Hoſtien.vide
de materia glo.viij.diſt.quo iure.per gl.⁊.ij.q.vj.decreto.⁊ p Hoſti.
in ſumma.de libel.obla.§.quid debeat.⁊ pleniſſime in ſpec. de act.
⁊ peti.§.j.in prima.⁊.ij.colla. Si queritur an ſit exprimenda actio:
ſummendo actionem pro concluſione libelli dicendum quod ſic.ſm
glo.⁊ Bart.in.l.j.ff.de eden.quia ſi non eſſet concluſio in libello nō
eſſet certus reus an vellet cedere vel contendere ignorans quid pe-
tatur:⁊ cauſa proportionari debet concluſioni:⁊ cōcluſio cauſe:als
non procederet libellus vt ſi dicerem peto a te.c. quia res eſt in frā-
cia:ſic dicit glo.in.l.j.ff.de eden.⁊ in tantum hoc eſt verum.ſm bar.
quod ſi probaretur ſuper hoc libello cauſa apta non poſſet ſequi cō
demnatio.ff.de iuſti.l.habebat.l.j.§.j.ff.ſi menſ.fal.mo.di.⁊ circa hāc
cauſam:an exigatur tanta expreſſio.quod concludat ius agendi,in
tantum competere quod excludit ius excipiēdi:⁊ quod excludatur
omnis replicatio:⁊ quod etiam ius agēdi competat.de iure ſpecia-
li:vide per Innoc.de libel.obla.c.ij.per que dicit Bart.in dicta.l.j.
quod non eſt neceſſe quod in libello dicam teſtamentum rite factū
quia ex eo quod aſſero teſtamentum intelligo dicere de valido ⁊ effi
caci ⁊ rite facto.l.non putauit.§.non quenis.ff.de contratabu.⁊ qđ
not.ff.de iur.⁊ fa.igno.l.ſi poſt diuiſionem. Si ſumitur actio ꝓ exe
cutione non artatur ad petendam executionem:ſed ſufficit qđ nar-
ret factum ex quo concluditur obligatio. ⁊ actio ⁊ quod petat con-
demnari.poterit autem ſententia lata petere exequi aut iudicis of
ficio:aut actione in factum.C.de iureiurā.l.actori.ff.de re iudi.l.mi-
les.⁊.l.a diuo pio.⁊ hoc tenet glo.in cle.auditor.de reſcrip.ideo ſuf-
ficeret in reali:in principali libello petere condemnationem vel de
clarationem dominij.oporteret tamen quod poſtea ex officio poſt
ſcientiam peteret rem reſtitui. Ad hoc.ff.ad turpillia.l.j.in fin.licet
Guil.ibi ſentiat contra.de quo dic vt ibi pleniſſime ſcripſi in dicta
cle.auditor.per que etiam dicit Barto. quod ſi egi contra poſſeſſo-
rem:⁊ reperiatur quod non ſit poſſeſſor ſuper illo libello : licet non
poſſim obtinere vt reſtituar obtinebo vt declarer dominus:⁊ pro-
ficit mihi ſententia:ſi poſtea reperiatur ille poſſidere.in.l.ſi a te.§.j.
ff.de excep.rei.iudi.de quo dicam in.c.examinata ⁊c.

1 ☞ Excōicatus poteſt conueniri vt reus in iudicio ſed nō conue-
nire ſecus ſi ſit excōicatione minori notatus.nu.4.
2 Agere non poteſt in iudicio excommunicatus maiori. nu.4.
3 Excōmunicatus in iudicio conuentus non poteſt conſtituere pro-
curatorem excōmunicatum.
5 Excōicatus occulte poteſt in iudicio agere.
6 Excōicatus publice a quibus actibus videatur excluſus ⁊ an ſit dif
ferentia inter excōicatum occultum ⁊ publicum.
7 Excommunicatus publice quando poteſt in iudicio agere.
8 Excōmunicatus conuentus in iudicio non arctatur procuratorem
conſtituere ⁊ que perſone poſſunt cum eo licite participare.
9 Excōicatus in omnibus caſibus quibus in iudicio poteſt eſſe in il
lis pōt agere pro iniuria ſibi illata.
10 Procurator generalis ab excommunicato datus an dicatur legiti
me conſtitutus vbi excommunicatus poteſt dare ſpecialem ad de-
fendendum.
11 Excōicatus quō pōt dare ꝓcuratorem ſpecialem in cauſa defenſio-
nis vbi ipſe hꝫ iurare de calumnia.
12 Excōmunicatus non poteſt cōmunicare niſi ad eius damnum.
13 Excōmunicatus an poſſit eſſe in iudicio vt reus agendo in condi-
ctione ex lege vel petendo ꝙ actor compellatur perſiſtere in actiōe
porrecta ſcðm formam autentice qui ſemel.C.quomodo ⁊ quando
iudex.
14 Banniti ſeu deportati an poſſint agere ſeu conueniri.
15 Agere ſeu conueniri an poſſit periurus.

1 Intellerimus. ❡ † Excōmunicat⁹ poteſt conueniri ſed nō conuenire.
Ponitur queſtio.reſpōſio.⁊ reſponſionis ratio.Secun-
2 da ibi reſpōdemus.Tertia ibi:ne videatur. ❡ † No.j.ex-
communicatū nō poſſe agere:nec in iudicio aliqđ agere tanꝙ acto
3 rem. ❡ No.ij.excōmunicatum poſſe eſſe in iudicio vt reū. ❡ † No.
iij.qđ tūc debet in iudicio per aliū non excōmunicatum reſpōdere.
❡ No.iiij.cauſam quare cōpellitur reſpondere vt reus ne de ſuo de
4 licto cōmodum reportaret. ❡ † Opp.qđ excommunicatus poſſit
eſſe in iudicio.de cle.excom.mini.ſi celebrat.So.poteſt eſſe in iudi-
cio excōmunicatus minori:non excōmunicatus maiori.de except.
5 a nobis. ❡ † Oppo.qđ vt actor poſſit eſſe in iudicio vt de excep.
6 pia.li.vi. † So.poteſt ſecundū quoſdam eſſe in iudicio vt actor ex-
communicatus oculte vt ibi non excommunicatus publice.Ioā.
and.remittit de reſcrip.c.j.li.vj.Et eſt cōis opi.qđ nō ſit differentia
inter actum occultum ⁊ publictum quia iſtud poſſe in iudicio con
cernit vtilitatem priuatam:in qua tollerare nihil operatur vt not.
de ele.nihil ⁊ de procuratoribus capitulo finali.⁊ de dolo veritatis.
ergo.ſi velit dic eſſe in iudicio tanquam procurator vniuerſitatis:
vide qđ nota.Innocen.de procura conſulti.Si vult eſſe in iudicio
tanꝙ procurator alterius priuati vide de proba.poſt ceſſionem:ſi
vult eſſe in iudicio tanꝙ iudex vel vt teſtis.⁊ non poteſt.de teſti.ve
niens.de re iudi.ad probandum.de reſcrip.ſciſcitatus.Item nec vt
aduocatus . Item nec vt aſſiſtens actori vt puto . Item nec vt
promouens:nec vt proſequens inquiſitionem. Item nec vt cau-
ſam ſollicitās.Item nec vt notarius cauſe.Item nec vt tutor.Itē
nec vt alias legitimus adminiſtrator vt pater pro filio ⁊ ſimiles:ſic
nec filio pater excommunicatus poſſet auctorari ſed ſi eius conſen-
ſus requireretur tanꝙ in ſignum repudiationis ſatis poſſet dici ꝙ
poſſet intereſſe ſicut ⁊ remittere poſſet propter hoc verbum latum
ſtare poſſit in iudicio a quo vnus dumtaxat caſus excipitur quan-
do ſtat vt reus.Quandoꝗ vult ſtare in iudicio vt accuſator pro pu
blico intereſſe ⁊ adhuc non poteſt.de excep.a nobis.quandoꝗ vult
eſſe in iudicio agēdo.pro priuato intereſſe vel iniuria et non poteſt
regulariter ſi iudiciū agitetur coram delegato ab eo impetrato eſt
nullum.Si coram ordinario repellitur ſi opponatur.de excep.pia.
7 libro ſexto. † Fallit in cauſa appellationis et proprie excommuni-
cationis.de reſcrip.li.vj.c.j.An autē poſſit eſſe compenſando reſti-
tutionē petendo vel de nullitate dicere vel extraiudicialiter appel-
lando:notabitur de except.ſignificauerunt.⁊.c.cum inter.⁊.c.dile-
cti.de maio.et obe.de excep.pia.li.vj.vbi.An poſſit eſſe in iudicio
volūtario.de iudi.exhibita.⁊.c.ſuper his.de accuſa.per Innocē.vt
reus autem ſe defendendo poteſt:vt hic.De ſuſpenſo autem vel in
terdicto dicit hic Ioan.andre.poſt Fran.qđ non repellitur a iudi
cio.alle.Ioan.andre.de excep.a nobis.Idem credo in quolibet cri
minoſo ⁊ periuro:dum tamen iuramenti vinculum non cōcludat
ad iudicium.de iureiuran.verum ⁊.⁊.ſi vero.qđ me.cauſa.ad aures
8 ⁊.c.abbas cum ſimilibus. ❡ † Opp.qđ non arctetur excommuni-
catus ad conſtituendum procuratorem.ſupra de procura.querelā.
glo.dicit qđ putat eum non arctari ad conſtituendum procuratorē
licet poſſit ſi velit:quia nō inuenit forte qui ſic fideliter tractet cau-
ſam ſuam.glo.tenet Innocen.Pe.⁊ ab.nec obſtat qđ nullum repe
rierit:procuratorem:cum nullus debeat ei communicare : quia ſe-
cundum Vincen.pater tutor ⁊ ſimiles perſone : que licite commu-
nicare poſſent aſſument illud officium vel ſecundum eum : quia ex
quo permittitur excommunicato procuratorem conſtituere ad ſui
defenſionem : quilibet poteſt officium ſuſcipere:et in hoc quilibet
cōmunicare poterit.de ſent.excom.cum voluntate.⁊ ſi eum aliquis
impediret in dando procuratorē poteſt ipſe conqueri ⁊ agere:licet
ſit excommunicatus.ſimiliter ſi aliquis vadit romam pro iniectio-
ne manuum ⁊ offenditur in via poteſt conqueri. de exceptio.c.vlti.
9 ff.de iudicijs.ſi longius.ſecundum Vincen. ❡ † Nota bene quod
in omnibus caſibus in quibus quis excommunicatus poſſet eſſe in
iudicio:in omnibus illis caſibus ſi impediatur poteſt agere pro il-
la iniuria illata.Circa caſum ſibi permiſſum nō intelligas hoc di-
ctum ſic late:vt ꝓ omni iniuria poſſit eſſe in iudicio agēda vel age-
re vti poſſidetis:vel trahere exceptionem ad ius agendi. nec obſt.
quod not. Ioan.and.de reſcriptis.c.primo.libro ſexto. in nouella.
⁊ ſic ſaluatur illud ⁊ iſtud quod vbi habetur in verbo appellationis
ad ſi.Erit ergo i iudicio per procuratorē hoc caſu ſi vult ⁊ eſſe debet
de debito honeſtatis ſaltem propter notam cōmunionis de facto:
licet non peccet.de iure communicando:ſed nō ex neceſſitate: quia
ex quo eſt non voluntarius in iudicio poteſt perſonaliter eſſe in iu-
dicio.Idem dicit Innocen.hic in omnibus caſibus in quibus po-
teſt eſſe in iudicio vt poſſit conſtituere procuratorem.Unde in cau
ſa appellationis:⁊ vbi conqueritur de iniuſta examinatione pote-
rit eſſe in iudicio.vt de reſcrip.c.primo.libro ſexto.quia poteſtas cō
ſtituendi procuratorem regulatur a poteſtate agendi:ſimile in mi-
nore.de reſtitutione ſpoliatorum.ex parte.M.ad hoc quod no.de
reſcrip.edoceri.de procuratoribus.c.primo.Nam vt dicit Innocē.
melius eſt quod agat per procuratorem ꝙ per ſe non ob. no.de ſen
ten.excom.cum deſideres.quia licet abſolutio non poſſit recipi per
procuratorem vt ibi lis ſuper abſolutiōne bene poteſt agitari per ꝓ
curatorem:ſm Innocen.⁊ forſan poſſet attemptari dicere:quod li
cet,excōmunicatus in cauſa appellationis ne contemnere videatur
ante ingreſſum iudicij habet petere abſolui.de ſen.excom.per tuas
hoc non ꝓcedat quando litigat per ꝓcuratorem ⁊ in hoc ſit vtile liti
10 gare per procuratorem. † Nunquid autem excōmunicatus poſſit
litigare

litigare per procuratorem generalem tangit archi.de reſcrip.ca.j.
li.vj.ꝛ ibi dicit qđ licet poſſit dare procuratorem ſpecialem in cauſa
defenſionis:non tamen poteſt litigare per procuratorem:nec audi
tur procurator generalis datus ab excõmunicato ſuper articulis
defenſionis:vel appellatiõis:vbi alſ audiretur excommunicatus:
vel pcurator ſpecialis:niſi adijceret in forma procurationis:vt face
ret omnia que ipſe preſens facere poſſet.de dila.expoſuit. aſſignat
cauſam:q2 talis datio pcuratoris generalis nõ tenet:ꝛ dicit qđ fuit
dictum Uin.de procu.conſulti.Non placet mihi hoc: q2 inquantũ
procuratio generalis refertur ad negotia extraiudicialia abſq3 du
bio valet:tenendo qđ cõtrahere poſſit:de quo de dolo veritatis.de
ſen.excom.ſi vere.ꝛ qđ ibi no. Inquãtum conſtituit ad iudicia nõ
credo qđ ſpeciale exigatur mãdatũ vt defendere poſſit vel appella
re.Ideo in mãdato tali generalia cõprehenduntur:ꝛ ab ipſo exclu
dunt cauſe in qbus nõ põt agere:ꝛ includunt cauſe in qbus põt age
re:de mu.ꝛ ho.l.reſcrip.§.i.Itẽ inquantũ teneres qđ in mãdato de
defendendo excõicatum exigeretur ſpeciale mandatũ nõ ſufficeret
illa clauſula:vt pcurator facere poſſit ea que ſi pſens eſſet facere po
tuiſſet.vt no.de dila.expoſuit per eundẽ Uincen.ad quod dicimus
de clauſula de rato.de tranſacti.contingit.de relig.do.conſtitutis.
11 ¶ †Oppo.ſecundo cũ gloſ.qđ nõ poſſit per pcuratorem litigare:
quia h3 preſtare iuramentum calũ. In aut.principales.de iura cal.
12 dic reſponſio pt3 per.c.ſi.de iura.ca.lib.vj. ¶ †Oppo.iij.qđ nõ poſ
ſit eſſe in iudicio pp̄ter periculum cõionis: q2 talis participatio ei
eſt illicita:ꝛ aliis.de cle.ex.mi.ſi celebrat.ꝛ.c.illud.glo.dicit qđ licita
eſt ei cõmunio hec ad damnũ eius.de ſen.excõ.pro illorũ.ꝛ no. de ex
13 cep.cũ inter. † Nũquid aũt vt reus poſſit eſſe in iudicio agendo cõ
ditione ex.l.diffamari.vel petendo qđ actor cõpellatur perſiſtere in
actione porrecta:ſcđm formam.aut.qui ſemel.C.quõ ꝛ qñ iudex.ap
paret qđ nõ.q2 hoc eſſet ad eius cõmodum: ex quo ſic vult. dicit em̃
eſſe cõmodum qñ etiam contra ſe ſuam implet voluntatẽ.vt no. de
condi.ob cau.l.pe.ff.de fur.l.ſi pigno.in aut.de here.ꝛ falc.§.ſi vero.
de hoc.de excep.c.penul.Jo. de lig. querit quid de deportatis ꝛ dã
natis in metallum an agere poſſint an cõtra eos agi:agere non poſ
ſunt:quia perdunt que ſunt iuris ciuilis : licet deportatus retineat
actiones conſecutiuas ad iura que ibi competunt ꝛ retinet ad cõſe
quentiam:ꝛ ſatis puto qđ illud ius agendi nõ ſit pp̄ria actio ciui
lis:ſed ius agẽdi antiquũ cõpetens ex equitate iuriſgentiũ ſcđm qđ
nõ erat vſus actionis:q2 illud nõ tollitur ex perditione iuris ciuilis
e illo iure agi põt:qñ ius agendi tollitur remanẽte fundamento iu
riſgentium:vt no. Innocẽ.de conſti.que in eccleſiarũ. ꝛ no. Gui. de
ſu3.ꝛ Cy.poſt eũ.in.l.preſcriptione.C.de preci.imper.offe.nõ puto
tamen qđ illud ius agendi cõpetat ex tali equitate. de iure canoni
co excõicato:q2 nõ ſolũ priuatur exercitio actionis:ſed a ſtatu iudi
14 cij vt hic.†Nunquid aũt deportatus poſſit cõueniri:dic qđ nõ:quia
ſunt mortui iuriſditione:ſed aget contra poſſeſſores bonorũ. ff. de
bo.poſ.l.j.hoc puto p preteritis iuribus que transferunt in fiſcum
C.ad.l.iuliã.de vi.l.tutoris.p futuris aũt obligationibus deporta
tus põt agere ꝛ cõueniri.arg.ff.de fideiuſ.l.ſi debitor.ff.man.l.ſi ve
ro nõ remunerandi.l.is cuius.ꝛ pcedunt hec in deportato in dãna
to in metallum pcedunt ea que dicit hodie aut.in deportato:an p
pter ius aget pendet ex aut.bona damnatorũ.C.de bo.dãna.dic vt
15 ibi.†Quid de periuro dic qđ põt conueniri:l3 quidam dicunt cõtra
quia nõ poteſt iuuare.de calũ.xxij.q.v.paruuli. q2 hoc eſt iuramen
tum oneris:non honoris ſentit qđ non poſſit agere nõ bene ſentit
quia agere põt inquantũ in materia qua agit ſpecifice nõ repugnet
iuramentum:q2 reperit qđ periurus repellat ab agendo ſi iuramen
tum nõ obuiet ſpecifice ei.De monacho remittit de reſcrip.cum di
lecta.ꝛ de re iudi.cum.J.ꝛ.A.   Anto.

1 ☞ Clericus de omni crimine d3 coram iudice eccleſiaſtico conue
niri nec valet conſuetudo contraria pacto etiam aut iuramento in
ducta.nu.4.
Idem in ciuilibus ꝛ perſonalibus.nu.10.
2 Arguere licet de lege ad conſuetudinem ꝛ econtra.
3 Conſuetudine nõ licet qđ per legem non licet.
5 Leges non dedignantur ſacros canones imitari ꝛ in materia ſpe
ctante ad canones lege contrariante ſtandum eſt canoni.nume. 8.
ꝛ quando non contrariatur an qñq3 canon ſequatur legem.nu.12.
6 Iudicando aut cõſulendo in ſua materia in dubio an ſit credendu3
peritis in arte ſua vtq3 ceteris vero paribus plus creditur an vero
ſint omnes cauſe ciuiles ſcđm canones tractande.nu.8.
7 Iudex ſecularis h3 iuriſditionẽ in clericum degradatum.
9 Iudex eccleſiaſticus poteſt punire quãcunq3 perſonã tranſgredien
tem ſacram regulam.
11 Conſuetudo contra ius non valet niſi ſit multum rationabilis ꝛ le
gitime preſcripta.
Utilitas eccleſie an preferatur publice.
12 Iudex in iudicando an ꝛ quando debeat ſequi legem ciuilem vel ca
nonicam.

1 Clerici. ¶ †Clericus de omni crimine debet corã
eccleſiaſtico iudice conueniri nec valet cõ
ſuetudo contraria.h.d. Duo facit legem pbat. conſue
2 tudinem improbat. ¶ †Nota primo licitum arguere de
3 lege ad conſuetudinem:†ꝛ econtra quod non poteſt fieri per lege3
4 non poteſt fieri per conſuetudinem. ¶ †Nota ſecundo quod regu
lariter clerici in quacunq3 cauſa debent corã eccleſiaſtico iudice con
ueniri:ꝛ quod non poteſt conſuetudine induci vt clericus coram iu
dice ſeculari conueniatur:nec etiã peccato vel iuramento poteſt fie
5 ri.vt.j.titulo primo.ſi diligenti. ¶ †Nota tertio quod nõ dedignã
tur leges ſacros canones imitari:ꝛ ſic in materia ſpectante ad cano
nes lege contrariante canoni ſtandum eſt canoni. imperator pro
teſtatur ſe velle proſequi:ꝛ ſeruare regulas ſacras.in aut.quomodo
oportet epiſ.§.j.col.j.per hoc arguit Franc.docto.legum poſtponẽ
dos doctoribus decretorum:etiam ſi non ſunt clerici quo ad hono
6 rem deferendum.†In iudicando autem vel conſulendo in materia
ſua.in dubio eſt magis credendum.in arte ſua peritis ceteris pari
7 bus plus creditur.vt not.de teſti.cauſam. ¶ †Oppo.quod aliquo
caſu tractetur cauſa clericorum coram iudice ſeculari.j.eodem.cum
non ab homine.de penis.c.ſecundo.lib.vj.in vltima glo.Sol.doct.
hic in non degradato contrarium in degradato.de quo dic vt ibi.ꝛ
8 j.eodem cum non ab homine. ¶ †Oppo.quod non faciat ad pro
poſitum ratio que ponitur in principio:quia deciſum eſt de conſue
tudine:ꝛ nõ de lege.dic quod facit per locum a maiori ſi canon vin
cit legem fortius conſuetudinem ꝛ ſic legem non ſcriptam ꝛ particu
larem:erat enim conſuetudo regis omnes fures puniri a iudice ſe
culari.per decreta.dicit Joan.andr.quod cauſe omnes eccleſiaſtice
ſunt tractande ſecundum canones:ꝛ non ſecundũ leges:tam in exa
minatione q̃ in diffinitione:nulla contradictione admiſſa.in aut.
de ſanct.epiſco.§.ſi autem eccleſiaſtica.ꝛ ſeq.§.pro omnibus.ꝛ cum
ille textus indiſtincte loquatur:ex hoc concluditur : quod cauſe ec
cleſiaſtice inquantum cora3 iudice ſeculari tractantur:decidi debẽt
ſecundum canones:ꝛ non ſecundum leges. Ad hoc in aut. de mã.
9 principis.§.ſi vero.auten.canonicum.colla.iij.†Item dicit Joan.
andre.ſecundo quod epiſcopi poſſunt quancunq3 perſonam tranſ
gredientem ſacram regulam punire.in auten.de ſanct. epiſco. §. vt
10 autem omnis eccleſiaſticus.colla.ix.† quod dicit hic non poſſe cle
ricum conueniri in criminali coram ſeculari. idem dicit in ciuili
bus ꝛ perſonalibus.vt patet.j.eodem qualiter.titulo primo.c. ſi di
11 ligenti. ¶ †Oppo.cum glo.quod valeat cõſuetudo cõtra ius.x.di.
de his.ꝫ.de cõſue.c.ſi.So.valet conſuetudo quando eſt rationabi
lis:ꝛ legitime preſcripta:vt ibi irrationabilis non:vt erat iſta.hec
enim erat irratiõabilis:quia cõtra libertatem eccleſiaſticam in qua
nutritur ius publicũ:ꝛ vtilitas publica.de quo.viij.di.fruſtra.glo.
12 fuit vin. ¶ †De materia decre.an canon ſequat legem vel ecõtra.
vide de ope.no.nun.c.j.dic ſi queritur an lex vel canon ſit ſeruandus
in materia ſpectante ad iudiciũ eccleſie canon ſeruandus eſt:ꝛ non
ſeruanda lex:vt hic:ꝛ hoc quando natura materie eſt talis:quia ec
cleſiaſtica vel ſpiritualis:ſed ſi altero accidenti vt quia cõueniretur
clericus coram eccleſiaſtico a laico:vel cauſa laici tractaretur.dic vt
dicam.j.de foro cõpe.qđ clericis:ideo ſi cauſa tangit clericum,con
uentum:vel agitur de re eccleſiaſtica:vel ſpirituali.tractãda eſt cau
ſa ſecundũ deciſiones eccleſiaſticas.Si materia eſt ciuilis tantu3 ſe
quenda eſt lex.in foro ſuo dũmodo non inducat ad peccandum.de
preſcripti.c.ſi.de conſue.c.ſi.ꝛ no.in regula poſſeſſor.de re.iur.li.vj.
Si materia eſt mixta:ſi lex obuiet canoni:ꝛ poſſit ſeruari ſine pecca
to:in foro ciuili ſeruanda eſt lex:in foro canonico lex canonica.Si
fori ſunt diuiſi:vbi eſt lex:vt no.de teſta.relatum ꝛ.c.cum eſſes.hoc
verum niſi materia eſſet pia : q2 ſeruandus eſſet canon. Ideo puto
ſi in cauſis dotis libertatis teſtamenti ad pias cauſas pupillorum vi
duarũ:vel aliarum miſerabiliũ perſonarum canon aliquid ſtatue
ret contra rigorem legũ:qđ canon ille ſeruandus eſſet in illa mate
ria quia quo ad tales pꝛectiones ꝛ defenſiones ſunt ſubiecti iudici
eccleſiaſtico:de quo.j.ti.j.c.licet:ꝛ.c.ex tenore : ad hoc qđ no.in.d.c.
cum eſſes:ꝛ idẽ in cauſis pauperu3:ꝛ eſt glo.expreſſa.de teſtamen.
relatum.Si fori non ſunt diuiſi:quia ambo ſunt vniti in eccleſiam:
vt quando eccleſia habet temporalem iuriſditionẽ in locũ: tunc di
co qđ ſeruandus eſt canon.de ap.cum ſit romana:ꝛ.c.ſi duobus.ad
hoc qđ no.j.ti.j.licet:immo idẽ ſi alter accidentaliter:vel ex conſue
tudine fori vniantur:vt dicam ibi:ſi lex nõ poſſit ſeruari ſine pecca
to ſeruandus eſt canõ.de pſcri.c.ſi.de cõſue.c.ſi.no.in reg.poſ.de re.
iur.lib.vj.vbi glo.ad hoc qđ no.de iureiur.l3.lib.vj.ꝛ vbi nõ vellent
ſeculares iudices ſuare canones in materia peccati poſſent ad hoc
cõpelli per eccl'iaſticos iudices vt ibi.In caſu ergo noſtro ſcđs eſt ca
non quicquid dicat lex.in aut.de eccle.ti.§.ſin vero crimen.
1 ☞ Iudex prouidere d3 ne clerici cora3 eo litigent ſine prelati au
toritate prelati.
2 Monachi qñq3 appellãtur in vulgari fratres.
3 Iudex põt de facto ſupplere ſuper habilitate perſonarum ꝛ circa li
belli ineptitudinem.

4 Epiſcopus poteſt eſſe prelatus monachorum qñ abbatia eſt vnita epiſcopatui.nu.8.
5 Monachi non poſſunt eſſe in iudicio ſine autoritate ſui epi in agẽdo lʒ ſecus in defendendo.nu.6.
6 Procurator pro alterius noīe in iudicio cõparere põt ſine mandato in defendendo tñ cautionibus debitis preſtitis.
7 Capitulum non poteſt impetrare ſine prelato etiã in caſibus in q̄bus agere prohibetur ſine conſenſu capituli.
8 Eps nõ põt eſſe abbas iure cõmuni.
9 Capituli acta nõ põt indiſtincte eps retractare lʒ ſint ſine eius conſenſu celebrata.
10 Sententia lata pro capitulo qui egit in iudicio ſine epi aut prelati conſenſu an valeat.

1 **Cauſam.** †Judex prouidere debet ne clerici liti gent coraʒ eo ſine autoritate prelati.b.
o. Cauſam committit: delegatum inſtruit: et cauſam
inſtructionis ponit.ſecunda ibi:prouideas.tertia ibi:ne
ſi.Caſus.Quidam monachi dulmeñ.monaſterij habebant cauſam
tanq̄ actores:contra monaſterium albaneñ.Jn curia litere fuerũt
impetrate.Jnter alia pars cõtra quã impetrabant,petebat a papa
ꝙ ſi iſti dulmẽ.volebant aliquid petere:venirent ad iudiciũ:ſi legitimati:ꝙ ſi contingeret ſniaʒ ferri:ipſa eſſet valida:⁊ lis ſopita:ite
rato non poſſet ſuſcitari:papa cauſam cõmittit:⁊ cõſtituit iudicẽ:⁊
2 aſſignat cauſam. ❡†Not.ꝙ monachi aliqñ appellantur fratres:
qñq; monachi.fratres appellant in noſtro vulgari mendicantes.
monachos appellamus habentes bona in cõi:⁊ ſic eos fratres ap
3 pellat papa.de exceſ.prelato.nimis iniqua.❡†Nota hic regulam
iudicẽ poſſe ſupplere de facto ſuper inhabilitate perſonarũ:in qui
bus fundat iudicium:qñ ex eo ſurgit nullitas iudicij: ⁊ fruſtratio:
q: iudicis intereſt ne coram eo fruſtret iudicium.ad hoc.c.eccleſiaʒ:
vt lite pendente.⁊ idem in quocunq; actu: ex quo ſurgeret iudicij
fruſtratio:ideo ſupplet circa ineptitudinem libelli male concepti:
vt patet.de libel.ob.c.j.Ad hoc gloſ.de elec.c.j.li.vj.in verbo abſen
4 tia.in fi.⁊ in ſpe.de iur.ca.§.ſup eo verſi.qd ſi tutor.❡†No.argu.ꝙ
5 epiſcopus poteſt eſſe prelatus monachorum.❡†Not.ꝙ monachi
nõ poſſunt eſſe in iudicio ſine autoritate ſui epiſcopi:⁊ ſic capitulũ
non agit ſine probato.de quo de reſcrip.edoceri:⁊ hoc quando ſunt
6 actores:quod patet ibi ingrediantur.❡†Opp.ꝙ conuentus poſ
ſit eſſe in iudicio ſine prelato:ſaltem vt reus:q: quilibet poteſt alte
rum defendere ſine mandato:cũ cautionibus debitis:vt no.de pro
cura.c.j.So.dicit.Joan.an.ꝙ iſti fratres dulmeñ.monaſterij erant
actores:quod patet ibi litẽ ingrediantur:ꝙ ⁊ ſequitur Jo.an.in ad
7 di.ſpe.in ti.de Reſcrip.preſentatis.§.Rõne quoq; eius.in fi. ⁊†ex
hoc concludit ꝙ in caſibus in quibus nõ põt conuentus agere ſine
prelato:ꝙ nihilominus impetrare põt literas cõuentus ſine prela
to:q: vt patet in antiqua cauſa erat cõmiſſa audienda:⁊ diffiniẽda
abbati de euenſtani:⁊ tamen abſq; noua impetratione:dũmodo in
agendo perſona conuentus legitimet:agere põt coram eiſdem.Jdẽ
dicit econuerſo ſi cauſa eſſet conuentus in tantum ꝙ eſſet diuiſa ad
miniſtratio:quo caſu non ageret prelatus ſine conuentu:nihilomi
8 nus poſſet impetrare:vt ipſe ibi no.❡†Oppo.ij.ꝙ nõ ſit poſſibile
quem eſſe abbatem ⁊ epm:de prebend.de multa:cuius contrarium
innuit litera.So.eſt poſſibile intelligẽdo qõ abbatia eſſet vnita epa
tui:nam tunc eps eſt loco abbatis:⁊ ſic poteſt preeſſe monachis ſibi
exiſtentibus:⁊ erit caſus in quo ſecularis clericus:preeſſe poterit ec
cleſie regulari:⁊ ſic regularis poteſt vniri ſeculari:de quo in cle.j.de
electio.per pau.vel erat eccleſia cathedra.ſicut in anglia ſunt multe
regulares que ſunt ⁊ cathedrales:quo caſu eps eſt eps ⁊ abbas.⁊ ſic
nõ ob.etiam de conceſ.prela.cum noſtris.vbi non poteſt eps habe
re cathedralem cum prepoſitura.Ad primum dicunt expreſſum.de
9 offi.ordi.debet.❡†Oppo.ꝙ nõ valeat indiſtincte retractare que
ſunt acta per monachos:de reſcrip.edoceri.Jntellige qõ negocium
erat grande:vel quãdo erat cõmune ſm Jnn.j.de his que fi.a prela.
quãto.ſm Jnn.in antiqua dicitur ꝙ agebatur ſuper quadã eccleſia
cuius gratia olim cõſueui tractare:an ⁊ quando agat prelatus ſine
conuentu:vel conuentus ſine prelato:qõ nunc obmitto:q: ſcriptuʒ
eſt de reſcrip.edoceri.vbi etiam de poteſtate impetrandi.Quid au
10 tem de particularibus eccleſie:dicam.j.de teſti.cum olim.❡†Que
ro an ſi lata ſit ſententia pro conuentu ſine prelato valeat ſententia
illa:dicit hic Pe.qõ non reuocaretur ob hoc ꝙ lata foret abſq; pre
lato.C.de procura.l.non eo minus.pro hoc glo.C.qñ ⁊ qñ iu.ſi ea.
vbi no.glo.ꝙ ſententia lata pro non contumace:etiam teneat:licet
non valeat contra eum.Jdem quod iſta ſentit glo.in.l.properandũ
§.ſin autem reus.C.de iudi.⁊.l.quãuis.C.de adul.credo ꝙ nec ꝓ cõ
uentu teneat ſententia:ſicut nec ſententia lata pro nõ contumace:⁊
furioſo.ff.de re iud.l.furioſo.C.qñ ⁊ quãdo iu.quia hic nullitas ex
alio q̄ ex mero furore conuentus:vt non valeat ſentẽtia pro eis:ſed
contingit ex eo:q: non habet poteſtatem ſolus conuentus rem in
iudicio deducendi ad preiudicium eccleſie:⁊ hoc ex mero rigore:ſi
cut communiter tenent docto.ſententiam non tenere pro non cita
to in.d.l.ſi ea.⁊.l.furioſo:ex hoc ceſſat.l.non eo minus.que loquitur
quando nullitas ſurgit a principio meri fauoris.Ad hoc quod ple
niſſime ſcribit Jnno.⁊ arch.quicquid ibi ſenſerit cõpoſt.de reſcrip.
diſpendia.li.vj.in verbo nec proceſſus valeat.⁊ ibi Joã.an.quod re
ſcriptum impetratum contra tenorem illius.c.non valeat: nedum
quo ad proceſſum pro impetrante:ſed nec quo ad proceſſum pro eo
contra quem eſt impetratum.Gloſ.colligit prelatum cõuentum nõ
eſſe in iudicio ſine conſenſu capituli: nec capitulum ſine conſenſu
prelati.alle.iura:⁊ remittit ad.c.edoceri.Jtem hoc.iij.q.v.c.vltimo
doct.hic excipiunt caſum:in quo eſt in iudicio conuentus ſine con
ſenſu prelati.ſi conuenitur ex maleficio.ſm vincen.quod eſſe põt:vt
no.de ſymo.dilectus:ſm Jo.an.⁊c.

1 ☞ Clericus depoſitus incorrigibilis deponitur per curiam ſecularem ad requiſitionem eccleſie ⁊ per traditionem factam ⁊ non aliter pro quo intercedit eccleſia ne mors infligatur.nu.19.
2 Judicandi actus in clericos eſt laicis interdictus.
3 Clericus quibus delictis poſſit deponi.
4 Delictum non probatur ſola criminis deprehenſione niſi cum hoc concurrat vt aliter de delicto conuincatur.
5 Quomodo aduerſus clericum delinquentem procedatur.
6 Excommunicatio ⁊ anathematizatio quomodo inter ſe differunt. numero.32.
7 Depoſitus clericus etiam incorrigibilis incontinenti non eſt ſub poteſtate iudicis ſecularis antequã tradatur ſed adhuc eccleſiaſtico iudici ſubeſt.
8 Pena creſcit creſcente delicto ſeu contumacia.
9 Contemnere vel ex contemptu peccare quis dicatur.
10 Excõicatio vel depoſitio an ſit vltima pena ſupplicij per eccleſiam imponendi.nu.18.
11 Judicis ordinarij poteſtate ceſſante iniuſtitia adminiſtranda habetur recurſus ad extraordinarium ſubſidium.
12 Brachium ſeculare inuocare eſt via ſubſidiaria non autem principalis.
Clericus nõ poteſt incarcerari per iudicem ſecularem pro debito ciuili niſi deficiente poteſtate eccleſiaſtica.nu.17.
13 Delicto irregularitatem cauſante nõ immediate ſupponitur clericus iudici ſeculari.nu.19.
14 Jrregularis nõ dicitur ipſo iure depoſitus.
15 Homicidium non eſt omni tempore dignum degradatione.
16 Clerici an puniantur pena exilij.nu.17.⁊ qño ſi degradentur dʒ eccleſia intercedere ne tradantur pene temporali.
17 Clericus incorrigibilis an ⁊ quando videatur ſubditus poteſtati ſeculari.
19 Clericus degradatus dicitur incontinenti exutus omni priuilegio clericali ⁊ ſubditus poteſtati ſeculari ⁊ qñ alias videatur eidem poteſtati ſeculari ſubiacere.
20 Clericoruʒ quorũcunq; appellatione qui cõprehendantur.
21 Clericus etiam in minoribus cõſtitutus eſt capax actus degradationis ratione incorrigibilitatis vel delicti.
22 Clericus quis dicatur incorrigibilis vel ex quibus deprehendatur incorrigibilitas.
23 Aduerſus clericum delinquentem nõ eſt vtendum gladio temporali niſi premiſſo ſpirituali.
24 Delicti ratione in quo poſſit eſſe perditio plurimorũ ſi id impunitum remaneret.nu.ſeq.
25 Exitium idem eſt quod mors ſeu mortis periculum ⁊ dicitur ab exeo is.
26 Judex poteſt reddere ius ⁊ ſententiã ferre quocunq; die ſolenni aduerſus delinquentes notorios.
28 Delinquens quando dicatur eſſe deprehenſus in delicto notorio.
Teſtis non poteſt eſſe laicus in delictis contra clericum.
29 Delinquens repertus in flagranti delicto deprehẽſus an poſſit ex ſola deprehenſione tanq̄ notoria puniri quo ad aliquem probationis gradum.
30 Delinquentis clerici deprehenſio in eodem delicto facta per clericos an proficiat ad inducendum notorium.
31 Jn delicto an liceat laico impune clericum deprehendere vt nõ dicatur incurrere excõicationem.
Judex ſecularis non poteſt clericum delinquentem ⁊ in delicto repertum impune capere.
33 Contra delinquentem etiam clericum quomodo in penis irrogandis procedi debeat.

1 **Cum non ab homine.** †Clericus depoſitus incor
rigibilis deponitur per curiam ſecularem. Communis
2 diuiſio.Secũda ibi:Conſultationi.❡†No.j.qõ regula
riter act⁹ iudicãdi clericos eſt laycis interdict⁹:⁊ qõ cleric⁹ cuiuſcũq;
ordinis

ordinis quo ad hoc gaudet p̄uilegio clericali ⁊ quod clericus cuiuſ-
cunqȝ ordinis etiam in minoribus eſt ſuppoſitus iuriſditiōi eccle-
ſiaſtice ⁊ ab eo ſolo poteſt iudicari ⁊ quod quilibet clericus: etiam
3 in minorib⁹ eſt capax ſnie depoſitionis. ¶ †Scḋo nota hic aliqua
crimina depoſitione digna furtum homicidium ⁊ piurium: et alia
4 enormia: de quibus .ȝ. eo. titu. at ſi clerici. ¶ †Nota tertio qḋ ſola
deprehenſio in crimine nō probat delictum: niſi cuȝ hoc concurrat
vt aliter de delicto conuincatur. ad hoc. ff. de adult. l. capite quinto
5 ⁊ l. quomodo. §. ſi. ff. de edi. edic. ¶ †Nota. practicam procedendi
contra delinquētē: quando proceſſus capit principium a delicto:
quia conſtito de delicto deponitur: ſi delictum eſt depoſitione di-
gnum: ⁊ ſi ſe corrigat: quia non iterat: vel continuat delicta: ⁊ depo
ſitionem ſeruet. ⁊ penam: ⁊ penitentiam iniunctam bene quidem:
alias ſi ſit incorrigibile: predicta non ſeruando excommunicatur:
6 tertio anathematizatur: ⁊ vltimo traditur curie ſeculari. ¶ †No-
ta aliud eſſe quem excommunicare: ⁊ aliud quem anathematizare:
7 qḋ qualiter intelligatur dicam cuȝ gloſ. ¶ †Nota depoſitum ⁊ etiā
incorrigibilem: anteq̄ tradatur: non eſſe ſub poteſtate ſeculari: ſed
8 adhuc iudici ſubeſſe eccleſiaſtico. ¶ †Nota qḋ creſcente contuma-
9 cia. ⁊c. vt lite non conteſt. quoniam. in ſi. ¶ †No. quis contemnere
dicatur: vel ex comtemptu peccare. qui multotiens ab homine cor
10 rectus non emendat. ¶ †No. qḋ vltra depoſitionem: ⁊ excommuni
11 cationem: non videtur eccleſia habere vltra quid faciat. †Et nota
qḋ ceſſantibus remedijs ordinarijs: habetur recurſus ad extraordi
naria: vt deficiente poteſtate eccleſiaſtica in ſubditos corrigendo:
ſiue defectus ſit in facto. de of. ordi. c. j. xxiij. q. vj. adminiſtratores.
xcvj. diſtin. cum ad verum: ſiue in iure: vt hic: recurſus habetur in
12 ſubſidium ad iudicem ſecularem: †⁊ ſic via inuocandi brachium ſe
culare: eſt ſubſidiaria non principalis ſcilicet in defectū poteſtatis
eccleſiaſtice: ſiue detur defectus in facto: ſiue in iure: non poteſt er-
go principaliter inuocare: per que dixi iudicem eccleſiaſticum non
poſſe arctare ſecularē ad carcerandos clericos pro debitis: ibi ha-
bet poteſtatem carcerandi: ⁊ carceres habiles ad clericos detinen-
dos: ad hoc dictum. c. adminiſtratores: ad hoc. ea. q. principes. de
13 offi. ordi. c. j. ¶ †Nota crimina: etiam irregularitatem cauſantia
non immediate ſupponere quē iudici ſeculari: nec pro his traden-
14 dus eſt curie ſeculari ante incorrigibilitatē. ¶ †Nota irregularem
15 ipſo iure nō fore depoſitum: ſed deponendum. ¶ †Nota hic aper-
tum quod pro crimine homicidij quis non degradatur: quia expe-
16 ctatur incorrigibilitas. ¶ †Nota ar. eccleſiam non habere penam
exilij: ⁊ quod in degradationis actu eccleſia intercedere debet ne
tradatur clericus pene temporali. Ad hoc de verbo. ſig. nouimus.
17 ¶ †Nota quod delictum depoſiti: etiam cum incorrigibilitate: nō
ſubmittit: nec depoſitio: quem iudici ſeculari: anteq̄ tradatur: ⁊ ſic
videtur quod propter incorrigibilitatem: etiam depoſiti: quis nō
perdat priuilegium clericale: poſſet colligi contra: vt depoſitus cū
incorrigibilitate perdat priuilegium: nec exigatur alia traditio vl'
degradatio: per quod videtur homicidam pluries iterantem non
eſſe degradandum: ſed iterantē poſt depoſitionem: eſſe ſtatim ſub-
18 iectum: abſqȝ alia traditione. ¶ †Oppo. primo eccleſiam habere
alias penas vltra excōmunicationē: de quibus de homici. pro hu
mani. libro. vj. in glo. iij. Solu. non intelligas quod eccleſia non ha
beret alias penas vl' vltra quid faciat ex defectu poteſtatis: quo ad
penas ſed quia de facto propter huius potentiam hic nō poterat
19 corrigi. ¶ †Opp. ſecundo quod data incorrigibilitate non ſtatim
puniatur per ſecularem: anteq̄ tradatur. de cle. excom. capitulo. ij.
in ſi. de ver. ſign. nouimus. Solu. dicit Hoſtien. in quantum litera
dicit eum per ſecularem poteſtatem comprimendum: hoc eſt veruȝ
ad requiſitionem eccleſie vel per ipſius traditionem ⁊ nō aliter pro
quo etiam intercedit eccleſia ne mors infligatur. ȷ. de ver. ſig. noui-
mus. Sed iudex ſecularis faciet quod ſibi videbitur. Joan. and. di-
cit quod hec decreta. non loquitur in degradato: in quo non putat
neceſſariam incorrigibilitatem: ſed dicit eum ſtatim eſſe de foro ſe-
culari vt in dicta decret. nouimus de penis capitulo ſecundo in ſi.
libro. vj. In verbali ergo depoſitione intelligitur quod hic dicitur.
vide practicam poteſt eſſe duplex. Una quod clericus depoſitus ſe
cuta incorrigibilitate degradetur et tunc non expectatur alia tra-
ditio quia in degradationis actu exuitur omni priuilegio clerica-
li. de pe. c. ij. libro. vj. et non eſt neceſſara alia traditio maxime cum
ſit preſente iudice ſeculari. Secundo modo poteſt practicari vt iu-
dex eccleſiaſticus ſtante depoſitione: ⁊ ſecuta incorrigibilitate eum
tradat vel requirat ſecularem pro pena ⁊ ex hoc ipſo traditus eſt:
ex quo habes clericum etiam preter degradationis actum in caſu
degradationis imponende poteſt abſqȝ degradatione tradi et ſic
exui priuilegio clericali etiam remanentib⁹ ordinib⁹ ⁊ nimirū q̄ et
non depoſitus verbaliter aliquando exuitur priuilegio clericali: p
ſolam monitionem trinam cum actu immixtionis circa leuia vt de
ſenten. excommu. In audientia. contingit. et capitulo perpendi-
mus. Tertio modo poteſt intelligi quod eo quod eſt depoſitus:
abſqȝ alia traditione: vel degradatione: ſtante ipſa incorrigibilita-
te: perdat pri uilegium et ſubſit poteſtati ſeculari ⁊ hoc modo intel
ligitur Joan. andr. quod ſi ſola monitio trina: per quam concludit
incorrigibilitas: exuit quem priuilegio clericali. de ſen. excō. in au-
dientia abſqȝ alia traditione vel degradatione: fortius cum exuit
incorribilitas ſurgens ex monitione trina in iam depoſitū: nec hec
litera dicit ipſum tradi vel degradari ſed comprimi. Dictum Joā
and. procedit abſqȝ dubio: quando incorrigibilitas ſurgit ex trina
monitione ſed ſi aliter eſſet incorribilis vt quia depoſitus iterato ſe
immiſceret tunc eſt magis dubium ſed ſatis decret. hoc probat. Et
hoc tene licet pet. reſtrixerit hanc penam ⁊ traditionem ad primaȝ
practicam exponens comprimendus ⁊ primo degradandus. ſecun
dum Joan. and. Jo. de lig. dicit hic neceſſariam traditionem quia
ſicut dominium non tranſit ſine traditione. C. de par. traditionib⁹
ſic nec hic comprimitur per iudicem ſecularem niſi tradatur ⁊ pro-
pterea iura vtūtur illo verbo tradere hoc nihil eſt dicere tene quod
20 dictum eſt. ¶ †Quero primo qui comprehendantur appellatio-
ne clericorum quorumcunqȝ: dicit Hoſtien. quod eccleſia compre-
hendit perſonas eccleſiaſticas: qui gaudent priuilegio canonis. ſi
quis ſuadente. de ſenten. excom. non dubium. ⁊. c. porro. ⁊ idem vi-
detur de familia epiſcopi. de quo de officio archidia. c. fin. §. j. ſecun
dum Hoſtien. ¶ Nota bene quod appellatiōe clericorum compre-
hendūtur iſti: etiam quo ad forū. dicam. ȷ. de foro compe. c. ij. Com-
prehendit etiam clericos prime tonſure tantum. de eta. ⁊ qual. cum
21 contingit. ⁊ quid de coniugatis vide de cleri. cōiug. c. j. li. vj. ¶ Ter
tio ex litera arguit clericum etiam in minoribus capacem degrada
22 tionis actu de quo de cle. excom. clerici. ¶ †Quero qualiter depre
hendetur incorrigibilitas: dic quod deprehendetur: quia ſtatim eo
depoſito ſi ſe corrigat vel dicat ſe paratum corrigere: imponetur ei
penitentia ⁊ in monaſterium detrudetur ad penitentiam peragen
dam. ȷ. de penis. tue. C. de ſportul. l. ij. vbi ſena. l. ſi. et iam dixi quod
ſi ei penitentia eſt iniuncta ⁊ non ſeruet quod erit per hoc incorrigi
bilis ⁊ poſſet tradi ſed hoc nō plȝ. Intelligo ergo eū incorrigibilem
quādo reuertitur ad priora delicta vel in illis perſeuerat vel ter mo-
nitus nō deſiſtit vt ſentit Joan. an. Et aduerte cum ſolum ſit illi de
bita imponenda penitentia. Non puto quod per hoc intantum de
beat vita attenuari quod veriſimiliter moriatur vt dixi. de verbo.
23 ſigni. nouimus. ¶ †Quinto per literam dicit Hoſtien. non vten-
dum gladio temporali niſi premiſſo ſpirituali ad hoc de here. c. ij. ⁊.
c. excommunicamus. §. j. ⁊ de homici. poſtulaſti. de cle. excō. mi. c. ij.
⁊ idem in iudice ſeculari quia ipſe ⁊ eius gladius ſunt partes eccle-
ſie. vnde ſi vult recte procedere primo recurrit ad ſpiritualem gla-
dium antequam vtatur ſuo remittit ad ea que no. de treu. ⁊ pa. c. qḋ
ſit iuſtum bellum. in ſi. ad hoc de iniur. ⁊ dam. dato. c. j. ⁊ quod nota
24 de for. competen. poſtulaſti. ¶ †Sexto in quod poſſit eſſe pditio
plurimorum dic propter exemplum. de ſta. mo. ea que. §. j. vbi de
hoc vel etiam plurimos damnificando: vel occidendo: de offi. pſi.
25 l. congruit. vnde prouindendum ne alijs exitium ſit. i. mors. †Eſt
enim exitium idem quod mors vel mortis periculum et dicitur. ab
26 ex eo is: vt no. de offi. preſi. l. diuus: †⁊ de talibus etiaȝ diebus qua-
drageſimalibus redditur ius ⁊ paſcalibus. C. de ferijs. l. prouincia-
27 rum. ſecundum Hoſtien. ¶ †Ultimo dicit Joan. and. quod litere
intentus eſt. in ſi. inquantum dicit vl' alia pena ⁊c. quod q̄q̄ pro eo
intercedat eccleſia: nihilominus et aliam penam poteſt imponere
iudex ſecularis exilium tamen etiam eccleſia imponere poſſet. iij. q.
28 iiij. hi qui. ȷ. de calumni. capitulo primo de penis capitulo ſi. libro.
vj. ¶ †Uenio ad gloſ. oppo. quod deprehenſione clerici delictum
non efficiatur notorium quia regulariter laycus in crimine non
teſtificatur contra clericum ſecunda. queſt. vij. ca. j. ij. ⁊. iij. vj. queſt.
prima beatus. xj. q. j. capitulo ſecundo de teſti. de cetero. non poteſt
ergo talis deprehenſio tranſire in notorium. Gloſ. dicit deprehen-
ſionem talem poſſe tranſire in notorium duobus caſibus. Primo
quando deprehēſioni aſſunt clerici ⁊ preſentialiter interſunt depre
henſioni delicti ⁊ detentiōi ſpacio. xx. horarum. Secundo quando
per laycos deprehenduntur. miſſos tamen autoritate prelatorum
ſuorum. de ſent. excommu. vt fame quo caſu duo ſequuntur. Pri-
mum quod deprehenſi delictum poteſt eſſe notorium. Secundum
quod tales capiuntur abſqȝ pena excommunicatiōis. ¶ Quatuor
ſunt videnda. Primo an deprehenſio ſola inducat notorium: vel
probet delictum: quo ad aliquem probationis gradum. Secundo
dato quod inducat an deprehenſio clerici per laycos proficiat ad
inducendum notorium. Tertio an layco impune liceat deprehen-
29 dere clericum in delicto. ¶ †Ad primum glo. in. l. capite quinto. ff.
de adult. dicit quod inducit tantum indicium glo. de eo qui duxit
in ma. ex literarum. in gloſ. prima dicit quod dep̄henſio inducit in-
famiam nec plene probat alle. l. placet. §. vltro. ff. de ritu nup. idem
Joan. xx. q. vltima. capitulo primo ad hoc. xij. q. j. non dicatis. glo.
lxxxj. di. pro cōcordia. diſtinguit an deprehenſioni aſſit ſimilitudo
in actu delicti: et tranſire poteſt in notoriū. dico qḋ deprehenſio po
teſt inducere iudiciū poteſt inducere famaȝ: ⁊ notorium factū ſcḋm
quātitatem aſtantiū ⁊ qualitatem deprehēſionis. ſi dep̄henſio fiat

paucis aſtātibus maxime in delicto de facili nō publico vt eſt adul
terium.non inducit niſi indicium: ſic loquitur.l.capite quinto.
Si deprehenſio fiat pluribus aſtantibus poſt delictum: ita quod
teſtes non poſſint eſſe teſtes delicti: ſed deprehēſionis poſt delictū
aut detētionis:⁊ tūc q̄ aſtātes nō poſſunt eſſe teſtes actꝰ delicti hoc
poteſt tantum inducere infamiam vt dicit glo.in.c.ex literarū:⁊.xv.
q..ſic.ſi.⁊ his caſibus verificatur glo.Lau.l.diſ.de his.⁊.c.ſi quis dia
conus ⁊ tenet Hoſt.⁊ Mo.hic qui dicunt deprehenſionem non ſuffi
cere ad probationem niſi aliter cōuincatur ⁊ ſic debet intelligi text.
hic qui vltra deprehenſionem exigit conuictionem: ſi deprehenſio
fiat in actu delicti aſtante toto populo vel maiori parte populi ita
quod immediate delictum apprehendant: et hoc poteſt eſſe noto-
rium quia vniuerſitas populi et vicinia teſtis eſſe poteſt de pur.ca-
no.cum dilectus.Et vide quod not.Innocen.de officio delec.c.ij.
li.vj.ſic poteſt loqui glo.hic.⁊ Jo.l.di.ſi quis diaconus tamen tran-
ſit in notoria ex ſola de prehenſione populi ſumendo ipſam pro ca
ptura ſed bene tranſit ex deprehēſione populi ſumendo pro appre-
henſione ſenſus naturalis et immediati alias non poteſt eſſe teſtis
niſi per auditum ⁊ hoc eſſet potius probare famam quam notoriū.
Idem ſi ſumatur deprehenſio pro probatione indicialiter facta vel
confeſſione talia enim tranſeunt in notorium ſaltem iuris ⁊ ſic po-
teſt intelligi de adul.c.ſi.⁊ glo.lxxxi.di.preſbyter ⁊ ibi Archi.ad hoc.
l.di.de his.not.e.ti.c.ſi quis preſbyter.ff.de officio preſi.l.nec quid-
30 quam.§.circa aduocatos ⁊.l.illicitas.§.illicita.¶ †Ad ſecundū an
exigatur quod deprehenſio ſit clericorum: gloſ.hic exigere videtur
deprehenſionem fieri debere a clericis vel auctoritate ſui iudicis a
laicis.Idem glo.lxxxi.diſ.ſi quis preſbyter quia laicis non creditur
cum oppido ſint īfeſti clericis.ij.q.vij.laicos ⁊.c.laici quod ſequitur
hic Mo.concludens delictum dici notorium quando crimen depre
henditur a clericis ab epiſcopo miſſis et coram vicinia publica: ſed
capitur a laicis non propter hoc reputatur conuictus.ij.q.vij.lai-
ci.ſ.e.at ſi clerici.ſecundum Hoſtien.⁊ Abba.dic ſi agitur de depre
henſione que ſumitur per actum confeſſionis vel teſtificationis dic
de confeſſione.ff.eodem at ſi clerici.de teſtimonio.j.de teſti.de cete-
ro.cum concor.Si agitur de deprehenſione in delicto ⁊ effectu im-
mediate ex ea ſurgente illa non inducit effectum probationis iuris
niſi ſit facta auctoritate ſui iudicis ſic loquitur gl.Si agitur de effe-
ctu vulgationis ſurgentis ex captura hic effectus eſt in facto et poſ
ſet inducere infamiā vt dicit glo.ſ.eodem at clerici et tenet hic In-
nocen.⁊ Hoſt.quod poſſet etiam inducere notorium ſi totus popu
lus non ſolum actui deprehenſionis ſed etiam actui delicti infla-
granti crimine eo deprehenſo forent preſentes nec hoc caſu requiro
omnes vel maiorem partem fore clericos ſed dico quod laici ſuffici-
unt alias durum foret aliquid notorium probare contra clericum.
ad hoc de pur.ca.cum dilectus.vbi notorium dicitur delictum cuiꝰ
teſtis populus eſt cuius appellatione maxime laici comprehendū
tur.ad hoc de coha.cler.tua.ibi teſtimonio bonorum virorū.Item
quia notorium cōprehendit in ſe famoſum.contra infamatum aūt
laici teſtificantur.vt no.de accuſatio.cum pe.de reſtitu.de cetero.et
quia non eſt poſſibile inter tot aliquos non eſſe clericis nō infeſtos
⁊ hoc ſentit Hoſtien.hic.⁊ ponit Joan.and.ſuper hac glo.inquan
tum dicit glo.tali deprehenſione crimen effici notorium.dicit Ho
ſtien.licet alias:id eſt quando non eſt crimen notorium laici ad teſti
31 ficandum non admittūtur.¶ †Ad vltimum dic quod regulariter
ſi ſine autoritate ſuperioris laicus capiat clericum incurrit excōmu
nicationem.de ſenten.excom.nuper.⁊.c.vt fame.fallit ſcōm docto.
vbicunqȝ percuti poteſt ſine pena a laico ſm Hoſtien.de ſent.excō.
c.iij.§.penul.⁊ idem Fran.qui hoc dicit indubitatum.Immo etiaʒ
ſi licentia prelati haberi non poteſt: quia eſt in fuga: ſine pena excō-
municationis poteſt detineri:⁊ ſic intelligitur decretū vt fame.de
quo ibi remittit Jo.and.in glo.iſta duo.argu.ff.de his que in frau.
credi.ait pretor.§.ſi debitorem.habebitur tamen diſcretio vt curia-
lius teneatur ꝙ laicus ſm Guil.na.⁊ Abb.Hoſtien.in.d.c.nuper.
hoc non fatetur vt vbi leges capturam permittāt clericus capi poſ
ſit: niſi canonicum ius detur expreſſum.idem Archi.lxxxi.di.preſ-
byter.⁊ tenet Hoſtien.in ſumma.de ſenten.excom.§.ſi quis debet.
ſub.§.pprijs.ver.fallit hoc.Sis ergo cautus ſi vis abſqȝ ſcrupulo li
citas fore tales deprehenſiones: quod officiales laici in hoc deputē
tur executores ⁊ captores a prelatis ſuis ⁊ ſic conſului epo Caſtella
32 no in venetijs.¶ †Oppo.cum glo.et verbo excōmunicari: qꝺ tex.
inculcet cum anathema ſit excōmunicatio:⁊ idem repetit ⁊ excom-
municationis appellatio maiorem comprehendit.de ſenten.excō.
ſi quem.So.exponit glo.excōmunicari.i.ſuſpēdi: ſed quomodo ſu-
ſpenditur iam depoſitus.Intellexit forte glo.de ſuſpenſione ab in
greſſu eccleſie vel ſimilibus tanqȝ laicus: ſm Pe.⁊ Ab.vel ſm Hoſ.
excōicatio reſpicit minorem excōicationem anathematizatio maio
rem.Uel dicit qꝺ excōicatio reſpicit maiorem excōicationem cum
ſolennitate de qua.xi.q.iij.debent.ſm Hoſti.ad hoc cle.de penis.ſi
quis ſuadente.ver.⁊ quia.⁊ hoc tenet Jo.and.⁊ dicit qꝺ de anathe-
mate dicitur ad Galathas.j.⁊ ad Corin.vlti.de quibus.xxiij.q.iij.

§.ſi.Et dicūt deriuatores qꝺ dicitur ab ana quod eſt ſurſum ⁊ tecta
quod eſt quedam figura ad formam litere: quia imprimebatur fron-
tibus damnatorum.Dicitur ergo anathema quaſi antecta.i.ſuper
na maledictio.de qua.xxiij.q.iij.Guilliarius.Jo.and.ſolennitas
autem talis anathematis eſt: quia hanc facit eps.xij.epis preſenti-
bus cum candelis accenſis quas debent in fine anathematizatiōis
33 eijcere ⁊ pedibus conculcare.¶ †Opp.cum glo.vltima qꝺ non de-
beat hac forma procedi immo debeat prius excō municari.ſecundi
ſuſpēdia.tertio deponi.quarto.aliter pena grauari.xxiij.q.iij.for-
te.xxxiij.diſt.quorundam.cum.Contraria pcedunt quando pena
incipit a delicto quo caſu ſi tale eſt crimen qꝺ debeat ſuſpendi: ſuſpē
ditur ſi tale qꝺ debeat deponi deponitur:⁊ ſi ſit corrigibilis nō pce-
ditur vlterius ſi ſit incorrigibilis excōicabitur ⁊ anathematizabit.
Et ſi eccleſia vltra non habeat quid faciat tradetur curie ſeculari.ſic
dicit debere intelligi.iij.q.iij.clericus.xi.q.j.ſi quis ſacerdotuʒ.per
que glo.firmat regulam quem non tradi curie ſeculari niſi ſubſit in
corrigibilitas.Excipit.Caſus primus eſt in falſario literaruʒ apo
ſtolice ſedis: ſecus in falſario aliarum literarū: q̄ alia pena imponit
vt ptʒ de cri.fal.ad falſariorū ⁊.c.ad audientiam.Scꝺs eſt in crimi-
ne hereſis hic nō bene excipitur quia crimen hereſis tranſit cum re-
gula: cum non tradatur ſi ſe velit corrigere.de hereticis.vergentis.
de his caſibus per glo.de hereti.ad abolendam.de verb.ſigni.noui-
mus.Alium caſum addunt quidam.ſ.c.ſi quis ſacerdotum.xi.qꝺ.j.
qꝺ tenet ſpe.in ti.de compe.iudi.adi.§.j.verſi.in quibuſdā.quem ca
ſum glo.hic ponit ſub regula qn̄ eſt incorrigibilis ⁊ idē glo.j.de ver.
ſig.nouimus.que dicit hoc benignius:⁊ ideʒ gloſ.ſ.eo.at ſi clerici.
in glo.Alium caſum dant quidam in ſciſmatico.vt in.c.de liguribꝰ
xxiij.q.v.quod tenuit bonagui.ſed cōiter intelligitur de incorrigi-
bili: ſi tamen eſſet ſciſma contra romanam eccleſiam poſſet compre
hendi ſub caſu hereſis ſecus ſi contra epm.per not.de ſciſma.ſuper
rubrica.de hac materia in.c.honoratus.in gloſ.xix.q.iij.quoniā.de
teſti.cog.c.ij.Legiſte volunt quemlibet pro quocūqȝ delicto in quo
perſonalis vel ad perſonam venit pena imponēda debere degrada
ri.vt.C.de epiſ.⁊ cle.aut.clericus.⁊ vide Bar.in.l.j.in ſi.ff.de penis.
hos aūt caſus latius examinaui.ſ.eo.at ſi clerici.vbi ad alios addi
di.Unum dicit Jo.an.qꝺ contumacia tanto maior videtur quāto.
ex re minori conſurgit ſm Jo.qui ſic no.xcvj.di.duo.
1 ☞ Reſcripto contra violentum impetrato conuenitur qui ſcien
ter in vitium ſucceſſit ⁊ quando alias trāſeat ad alias perſonas etiā
perſonaliter ꝙ contra quas impetratur.nu.4.et.7.
2 Poſſeſſorium vti datur contra ſpoliantem ita et contra in vitium
ſuccedentem non tamen eadem actionis ſpecie.
3 Succeſſor ſingularis quo caſu ſuccedit in vitium defuncti ⁊ quomo-
do non conuenitur eadem actionis ſpecie qua ipſe defunctus.nu.
2.et.5.⁊ etiam reſcripto impetrato contra defunctum qūo,⁊ quādo
poteſt ex eo conueniri.nu.7.
4 Delegata iuriſditio contra vnum tranſit ad ſingularem rei ſucceſ-
ſorem ⁊ vitij:⁊ reſtricta ad vnam ſpeciem actionis ex concluſione re
ſcripti tranſit ad aliam perſonam contra quam eadem actꝰ compe
tit in genere licet in ſpecie diuerſa.nu.ſeq.
6 Succeſſori ſingulari non nocet vitium autoris quantum ad impe-
diendum ius preſcribendi quo cauſatur ius agendi ipſi ſuccedenti
vel excipienti.
7 Reſcriptum non tranſit ad heredem eius qui non erat in rerum na
tura tempore date reſcripti vel ad aliam perſonam ſino diuerſam
8 Agēdi excipiendi ius an actiue ⁊ paſſiue tranſeat in ſucceſſorem
nu.ſeq.vſqȝ ad ſi.c.
9 Excipiendi ius an tranſeat contra ſingularem aut vlem ſucceſſorē.
10 Priuilegia an tranſeant actiue ⁊ paſſiue in ſucceſſorem.
11 Iudicij inſtantia inchoata contra predeceſſorem an tranſeat in ſin-
gularem aut vniuerſalem ſucceſſorem.
12 Iuriſditio an tranſeat in ſucceſſorem.
13 Exequendi ius an tranſeat in ſucceſſorem.
1 Qualia gu. ¶ Per reſcriptum impetratum cō-
tra violentum conuenitur qui ſcienter
ſucceſſit in vitium.hoc dicit.Prima narrat factum.Se
2 cunda prouidet ibi.precipimus.¶ †Nota primo quod
ſicut poſſeſſorium datur contra ſpoliantem: ita cōtra in vitium ſuc
cedentem: ſed non datur eadem ſpecies actionis: quia non ſpeciali
ter interdictum vnde vi: ſed datur idem poſſeſſorium: quia conditio
ex decreta.ſpecu.de reſtitutione ſpoliato.vt ibi not.⁊ eodem titulo
3 cum ad ſedeʒ.¶ †Nota ſecundo caſum in quo ſucceſſor ſingularis
ſuccedit in vitium predeceſſoris quando ſcienter ſubrogatur in re
violenter ablata: et hec ſiue habeat cauſam a detentore: vt in.c.
ſepe.et quod ibi nota ſiue non: vt quia propria autoritate ſit in
4 greſſus.¶ †Nota tertio quod iuriſditio delegata contra vnum:
tranſit ad ſingularem ſucceſſorem rei:⁊ vitij ⁊ quod iuriſditio de-
legata ex concluſione reſcripti reſtricta ad vnam ſpeciem actio-
nis tranſit ad aliam perſonam contra quam eadem actio com-
petit in genere licet diuerſa in ſpecie:⁊ hoc operatur continuatio
⁊ approbatio

⁊ approbatio vitij:⁊ ex hoc datur caſus in quo reſcriptuȝ ad alias
perſonas extenditur etiam principaliter quam contra quas eſt im
5 petratum:⁊ eſt ſimile.ȝ.de ali.iu.mu.ca.fac.c.j. ¶ †Primo oppo-
no qđ non conueniatur ſucceſſor ſicut predeceſſor:hoc quia prede-
ceſſor interdicto vnde vi: ſucceſſor condictione ex decre.ſepe.de re
ſti.ſpo.c.cum ad ſedem.iuncto.c.ſepe.So.dictio ſicut:hic non eſt ſi
cutiſſimum.i.nō notat omnimodam ſimilitudinē quia non idem-
ptitatem actionis in ſpecie: ſed in genere:ſimile.de ſumma trini-
damnamus:in verbo.cum ergo:⁊ ibi concor.de hac dictione ſicut.
Interdictum enim ſtricte datur contra ſpoliantem: mandantem
vel ratum habentem:condictio ſepe ↄ ſcienter in vitium ſucceden-
tem datur condictio ex canone reintegranda.iij.q.j.alias violētia
concomitaret ſolum vniuerſalem ſucceſſorem:qui ſucceſſit in om-
nem cauſam.l.pomponius.§.cū quis.ff.de acqui.poſſ.de quo not.
de filijs.preſ.veniens.ſecundum Ho.Tan.⁊ Vin.Quo igitur ad or
dinem procedendi ſimiliter deciditur: quia ſicut in prima forte ex
forma reſcripti cauſa erat cōmiſſa ſummarie tractanda:ſic ⁊ tracta-
bitur contra ſucceſſorem. Idem ſi cōmiſſa fuiſſet appellatione re-
mota:⁊ ſic non ſolum tractatur:⁊ ſic ſuccedens in vitium non ſolū
ſuccedit in iuriſditione:ſed etiam ſuccedit in formula procedendi:
data iuriſditioni procedetur etiam quo ad effectū quia ſicut cōtra
primum procederetur ad condemnationem fructuum de reſti.ſpo.
grauis.⁊ ſic procedet ad condemnationem contra iſtum in vitium
6 ſuccedentem. ¶ †Oppo.qđ vitium auctoris non noceat ſingulari
ſucceſſori.ff.de diuer.⁊ temp.pre.l.an vitium.So.ſi queritur an vi-
tium auctoris noceat ſucceſſori quantum ad impediēdum ius pre-
ſcribendi:quo cauſatur ius agendi ſuccedenti:vel excipienti hec eſt
materia per ſe:de qua in.l.vitia.ff.de acqui.poſſ.⁊.d.l.an vitium.
in regula.qđ ipſis.ff.de reg.iu.l.pomponius.§.cum quis.de acqui.
poſ.⁊ dicam.de preſcrip.ſi diligenti.et aliquid de iure pa.cura.Si
queritur an vitium actoris noceat ſingulari ſucceſſori quo ad ius
agendi cauſandum cōtra ſingularem ſucceſſoreȝ:de hoc agitur hic
7 ⁊ dicam plenius ſuper glo. ¶ †Venio ad gloſ.oppo.qđ reſcripto
impetrato contra predeceſſorem nō conueniatur ſingularis ſucceſ
ſor quia regulariter reſcripta: vt ſtricti iuris: non extenduntur ad
alias perſonas ꝙ̄ nominatas in reſcripto.de offi.delega.p.⁊.g.ad
hoc qđ plus eſt non conuenit ſucceſſor vniuerſalis.vt.ȝ.de reſcrip.
ſignificauit.Idem q̄ꝛ reſcriptum non tranſit ad heredem eius; qui
non erat in rerum natura:tempore date reſcripti.l.ſi.ff.que ſen.ſine
ap.re.So.gl.hic arguit pro ⁊ cōtra an reſcriptum ↄ predeceſſorem
tranſeat ad ſucceſſorem et arguit Primo quod ſic.j.de conceſ.pre.
ꝓpoſuit.Secūdo adducit tex.de ali.iu.mu.ca.fac.Tertio.quia re-
ſcriptum habet vim decre.epiſtole.xix.di.in memoriam.ergo ſicut
decre.epiſtola poteſt trahi ad conſequentiam.ff.de legi.l.non poſſi
tis.etiam decretum in perſonā predeceſſoris tranſit ad ſucceſſorem
ff.de fidei commiſſi.here.l.cum quaſi. ¶ Ante quam veniā ad deci-
ſionem.no.glo.in duobus.Primo enim dicit reſcripta equiparari
cōſtitutionibus ⁊ ſic de conſtitutionibus ad reſcripta licite arguit.
Secūdo dicit reſcripta equiparari decretis ⁊ ſententijs ⁊ ſic de vno
ad alium licite arguit pro deciſione ⁊ ſolutione obiectorū. ¶ Glo.
ponit aliquos intellectus.Primus quod ex eiſdem literis etiā ſpe
cie ⁊ ſub eadem iuriſditione conuenitur ſucceſſor ſub qua ⁊ predeceſ
ſor cōueniret.Scōs qđ conueniatur ex nouis literis que nūc noui-
ter emanarunt ſm primū ſe intrudens in beneficium quod alter ſpo
liauerat ab altero poteſt cōueniri per illud reſcriptum et coram eiſ-
dem iudicibus coram quibus poterat et prim⁹. ¶ Zid contra.reſcri
ptum non extenditur ad perſonam omnino diuerſam vt ibi ſed ad
coniunctam quia ſucceſſor fit rei ⁊ vitij:ſuper qua ⁊ quo eſt impetra
tum reſcriptum bene conuenitur vt hic ſimile quia propter ſuccede
re in vitiū ſubrogatur in actiōe.de reſti.ſpo.ſepe. ſic i eo qui ſuſcepit
rem ab alienante cauſa iudicij mutādi vt.ȝ.de.ali.iu.mu. cauſa fac.
per totum.Iteȝ quia eo ipſo quod occupat rem qua ille ſpoliatus
fuit videtur ratum habere eius vitium.dat ſimile.j.de immu.eccle.
aduerſus.Hanc opin.tenuit.Lau.⁊.Bar.brix.in.q.ſubti.de reſcri-
ptis.verſicu.queritur vtrum per reſcriptum.Secundus eſt intelle-
ctus qui procedit abſq₃ dubio quod vi antiqui reſcripti contra pre-
deceſſorem non conueniatur ſucceſſor ſed hic conuenitur ex vi iſta-
rum ſecūdarum literarum per quas papa mandat vt ſecūdum teno
rem primarum cauſa decidatur ⁊ hunc intellectum tenuit dama.ſe-
quens magiſtrum ſuum:⁊ idem Vin.Hoſt.Innocen.⁊ Egi.quod
proceditur ex vi ſecūdi reſcripti ⁊ hoc ꝓbant ex verbo precepimus
alias dixit reſpondem⁹ ſimile de off.dele.cum.R.Item cum ad in-
ſtar priorum ⁊ formā eorūdem ſit ꝓcedendū nō per ipſas ad.c.ꝓpo-
ſuit.ȝ.alle.reſpondent qđ illud operatur clauſula amoto quolibet
detentore alias non trāſiſſet ad illicitum detentorē.Nō ob.qđ reſcri
ptum habet vim decre.⁊ conſtitutionis q̄ꝛ id verum qn̄ datur ad cō
ſultationē vel in quantū decidit.Inquantuȝ iuriſditionem confert
non extenditur vt in.c.p.⁊.g.ad.l.cum queſtioni.dic qđ illud in ſnīa
vel decreto ⁊ quando fertur pro:ſecus in priuilegio vel reſcripto ⁊ in
ſnīa qn̄ fertur contra iā defunctum:vt no.glo.ff.de re.iu.l.neratius.

Nec ob.ſi dicas ſententiaȝ non valere etiā pro mortuo:cum non ſit
cōtumax:vt dixi.ȝ.c.cum cauſam:q̄ꝛ intelligo quando fuit citatus
ante mortē:⁊ iudex ignorabat mortē:ſed quia intellectus glo.nota
bilior eſt:⁊ decidit.tex.ſecūdum eum aliquid dubitationis.Eſt du-
bium ꝑ practica eius quādo dicatur ſucceſſiſſe in vitiuȝ dicit qđ eo
qđ ſucceſſit in rem ſciens ad ſe non pertinere: hic enim vitioſus eſt
poſſeſſor.C.de acqui.poſſ.l.ſi.Contrariū ſentit in alia parte gl.que
ſentit illum ſuccedere in vitiū qui occupat ſcienter:ſciens illā poſ-
ſeſſam violenter a deiectore exigit enim qđ hoc ſciat: dum dicit qđ
ratū habere videtur. ⁊ pro primo facit litera dū dicit eam poſtmo-
dum eſſe ingreſſus: pro ſecundo facit litera ibi dicebatur violenter
occupaſſe.vide ſi probetur qđ primus fuit violētus:et qđ ſecundus
occupauit defuncto tradente:abſq₃ dubio ꝓcedit intellectus idem
puto ſi ꝓbetur qđ primus deiecit:⁊ ſecūdus ꝓpria autoritate occu-
pauit illo mortuo: ſciens primum deieciſſe:et his probatis adhuc
procedit intellectus.Idē ſentiunt doc.in litera ſi ſciens deiectionē
occupauit iudicis autoritate: putans et hoc purgare vitiū.Idem
puto ſi ignorabat deiectionem ſciebat tamē reſcriptum impetratū
cōtra primum:tanꝙ̄ contra deijcientem:⁊ hoc probat litera ibi di-
cebatur eccleſiā.p.occupaſſe ⁊c.non dicit q occupauerat ſatis enim
pōt dici decre.procedere quādo occupauit cum vitio:ignorans de
iectionē:⁊ reſcriptum ↄ eum vt deijcientem impetratū:ita qđ cum
vitio ſit ingreſſus:⁊ nō iudicis autoritate:vel cū iudicis autoritate
ſciens ſe nō habere ius:quia hic eſt ſucceſſor in re cū vitio.l.ſi colo-
ni.C.de agri.⁊ cen.⁊ ſic vbicūq₃ cōditio ex illa.l.vel coditio ex decre.
ſepe.cōpeteret ↄ ſingularem ſucceſſoreȝ:qđ dicam de reſti.ſpo.ſepe.
tunc reſcriptū ſe extendet:ſecus ſi tantum cōpeteret conditio ex ca-
none reintegrāda.que bene habet aduertere practicus in proban-
do:⁊ extendendo reſcripto:⁊ etiā in libello ⁊ hec ſufficiant ꝑ decla-
ratione rudis intellectus decre. ¶ Pro examināda materia huius
decre.ſunt vidēda plura.Primo cui actio cōpetens contra prede-
ceſſorem tranſeat ad ſingularē ſucceſſorem vel vniuerſaleȝ.Secūdo
quid de iure excipiēdi.Tertio quid de priuilegio.Quarto quid de
inſtantia.Quinto qd de iuriſditione.Sexto quid de iure excipien
8 di et exequendi. ¶ †Venio ad primum.dic ſi queritur an ius agen
di actiue trāſeat ad ſucceſſorem.dic vt per Dy.in regula.ſi quis in
ius.de reg.iu.li.vj.⁊ in.l.falſum.§.qđ ſi dicitur.ff.de dam.infec.per
Bar.in.l.ſi tertius.§.ſi prius.de aqua plu.arc.per Iac.de arc.in.l.
qui bona.§.ſi.de dam.infec.et per.gloſ.in.l.j.ff.de aqua plu.ar.de
quo non ago hic quia non ad propoſitum.Si queritur an ius agen
di cōtra predeceſſorem tranſeat ad ſucceſſoreȝ:dic ſi eſt vniuerſalis
⁊ ius cauſans a predeceſſore:tranſit ad ſucceſſorem ſi ius agendi nō
eſt ex delicto:quia heredes paſſiue ſuccedunt in oneribus defuncti
vt.l.pro hereditarijs.de here.ac.Si eſt penale ex delicto quid de iu
re ciuili habetur in.l.j.C.ſi ex.delic.defunc.⁊.l.j.⁊.ij.C.ſi reus.vel ac-
cu.mor.fue.đ iure cano.habetur de ſepul.c.ſi.Si ſucceſſor eſt vniuer
ſalis non cauſans ius a predeceſſore:vt ſucceſſor in dignitate ſucce
dit in ciuilibus ⁊ legitime contractis.de foro compe.dilecti.de re-
ſcrip.ſignificauit:in illegitime contractis non.xxxv.queſt.ix.quod
quis.de precar.capitulo ſecundo de re.eccle.non alie.ſi quis preſby
terorum.xij.q.ij.nō liceat.đ cle.conin.diuerſis.ne prela.vices ſuas
querelam.Si ius agēdi eſt ex delicto:vel penale non tranſit ad ſuc-
ceſſorem ſed de hoc dic vt in regula delictum.de reg.iur.libro.vj.in
l.iubemus.C.de ſa.ſan.eccle.⁊ quod dicam plene de dolo ⁊ cōtuma
cia capitulo primo aliquid per glo.et Innocen.de or.cog.cum dile
ctus.ſi ſucceſſor eſt ſingularis:ſi queritur an ſuccedat in iure agendi
reali:dic quod ſic:q̄ꝛ realis actio ſequitur rem.ff.de rei ven.ſi nauteȝ
ſed actio proprie non tranſit:ſed directorium actionis ex noua poſ
ſeſſione:ſi actio eſt in rem ſcripta adhuc tranſit.l.emptor.et.l.poſt
venditionem.ff.de aqua plu.ar.l.i.§.illud.ff.quorum lega.Si actio
eſt mere perſonalis: tunc in ſpecie non tranſit contra ſingularem
ſucceſſorem vt.l.prima.§.heres.ff ad trebel.l.ſi.ff.de contrahenda
emptione.Etiam ſi obligatio competat ad rem vel circa rem.vt.l.
ſi.et quod ibi nota.ff.de ope.no.nun.vnde pactum de non edifi-
cando in re non nocet ſingulari ſucceſſori quoniam poſſit edifi-
care: et pactū de nō locādare nō nocet emptori:vel de nō reuocan
da locatiōe vt.l.emptorē.C.loca.In gn̄e aliqn̄ bene trāſit ius agēdi
ad ſingularem ſucceſſoreȝ:quando ſcienter ſuccedit in vitiū vt quia
rem inuaſam ſciens ingreditur vel rem occupatam occupat cum vi
tio:vt.l.ſi coloni.de agri.et cenſi.et.capitulo ſepe.de reſtitutio.ſpo.
9 ¶ †Venio ad ſecundum quid de iure excipiendi:an tranſeat con-
tra ſingularem ſucceſſorem: et ſic queritur an ius excipiendi proſit
ſingulari ſucceſſori de hoc non queritur hic: dic vt per Barto.in
d.§.ſi prius.ſi queritur an tranſeat contra ſingularem ſucceſſorem:
dic ſi per tranſitum rei ad ſingularem ſucceſſorem factum: equitas
exceptionis perimitur:non tranſit exceptio ad ſingularem ſucceſſo
rem.l.finali.C.de iure domi.et de fideiuſſe.libertate.l.cum quaſi.ſi
non perimitur equitas exceptionis dic ſi eſt exceptio proprie di-
cta et rei coherens illa tranſit.l.exceptione exceptiōe rei iudicate.
et tradite.l.finali in fine de pignoribus.l.ſi per tuas.in fine.l.inui-

cem.§.pleriq̈ʒ.ff.de reg.iur.cum ſi.Si exceptio erat ꝓprie dicta ⁊
coherens perſone: tunc tranſit ꝯ ſuccedentē titulo oneroſo.l.apud
celſum.§.de auctore.⁊.§.ſe.ff.de except.doli.Si autē exceptio erat
impropria exceptio:ſed ideo cōpetebat quia cōpetebat actio exem
plum in ſpoliatiōis exceptione:⁊ non tranſit ꝯ emptorem.C.loca.
l.emptorem.cum ſi.Sic nec actio daretur:vt ibi no.vide de hoc per
But.in.l.ait pretor.la.ij.ff.de iureiur.⁊ per Dy.in dicta regula.ſi
quis in ius.hec vera niſi vbi dixi.ſ.actionem dari ꝯ ſingularē ſuc⸗
ceſſorem:quia et tunc talis exceptio daretur.ideo ſpoliationis ex⸗
ceptio competit ꝯ ſingulares ſucceſſores:contra quos q̄ꝙ in gene
re cōpeteret poſſeſſorium:⁊ non interdictū ſpecificum:vt no.Inn.
licet variauerit:⁊ ibi dicam.j.de or.cog.cum dilectus.⁊ ponit in gl.
in verbo exceptionis:que incipit hanc exceptionem.hec procedūt
in ſingularibus ſucceſſoribus.¶ Ad vniuerſales autem cauſantes
ius a predeceſſore non eſt dubium tranſire:ſed ſi non cauſant ius a
ꝑdeceſſore vt ſunt ſucceſſores in dignitate.Si ex iuſto contractu vł
cauſa habuerit originem:tranſit ſicut ⁊ actio:ſi habuerit originem
ab iniuſta cauſa non tranſit:ſi a delicto:vel quaſi.ſentit Innoc.qđ
tranſeat ius excipiendi.Et ſi nihil peruenerit in glo.pꝛealle:in ver
bo exceptionis: ver.in ſucceſſores autem in dignitate:in ca.cum
dilectus.ad hoc dictum.c.cum dilectus.ſed non placet:vt ibi dicā:
⁊ in contrarium eſt gloſ.ij.q.prima in primis.et de iure pa.cura.de
officio autem iudicis dic idem:quia ſi eſt mere perſonale non tran
ſit contra ſingularem ſucceſſorem ſi eſt reale tranſit nam eſt dare of⸗
ficium iudicis mere perſonale.l.quedam.§.ſi is.ff.de eden.⁊ eſt offi
cium iudicis in rem ſcriptam in.l.in cauſe.§.interdum.de mino.de
quo p Inn.de reſti.in inte.cum ex literis.⁊ quod aliquando ſit per
ſonale dicit Inno.ſ.de conſti.cum.M.in gloſ.in verbo reuocatis.
verſi.ſed ſi poſſeſſores:⁊ ſunt verba Bar.in.d.l.ſi certus.§.ſi prius.
cognoſcere autem ſecundum eum an officio iudicis ſit mere perſo⸗
nale:an in rem ſcriptam:quando equitas eadem que ſubeſt contra
principalem:ſubeſt cōtra ſucceſſorem:tunc eſt in rem ſcriptā: alias
10 eſt perſonale alle.l.qui bona.§.ſi.ff.de dan.infec.¶ † Uenio ad ter
tium quid de priuilegio ⁊ in priuilegijs an tranſeat ad vniuerſalem
ſucceſſorem actiue:aliquid ibi per Cy.⁊ Bar.in.l.licitatio.§.fin.ff.
11 de publica.¶ † Uenio ad quartum quid de inſtantia an incobata
contra predeceſſorem trāſeat ad ſingularem ſucceſſorem:vel vniuer
ſalem.Innocen.hic ſe expedit hoc modo: ſi queritur an inſtantia
incohata cum vno poſſit illo mortuo expediri cum iudice dic quod
ſic:ſi cauſa tanbit publicum intereſſe ⁊ iam liquet de cauſa:⁊ ſic in⸗
telligit.l.q̄uis.C.de adul.ibi enim loquitur quando de crimine cō⸗
ſtabat confeſſione nam hec inſtantia:ex quo liquet de crimine etiā
abſente:vel mortuo accuſatore per iudicem finiri debet:ne delictuʒ
remaneat impunitum.ad hoc quod no glo.de elec:cupientes.li.vj.
in verbo excludentes.⁊ in pluribus locis.¶ Si queritur an trāſeat
ad ſucceſſorem facit hāc regulam:quia regulariter tranſit ad ſucceſ⸗
ſorem vniuerſalem.ff.de rei ven.l.is qui:⁊.l.fin autem.§.j.ff.de iu⸗
di.l.tam ex contractibus.cauſantem ius a predeceſſore.¶ Secūda
quo ad ſingularem ſucceſſorem non tranſit:⁊ hoc ſiue agatur reali
ſiue mere perſonali: quia cautum non reperitur quod inſtantie ſic
tranſeant:niſi ad vniuerſales ſucceſſores.C.de acqui.here.l.qui vel
in dominis.quo ad procuratores.ff.de procu.in cauſe.⁊.l.mutari.
⁊.l.ſi procutor vel de filio in patrem.ff.de iudi.l.tam ex contrac.ad
hoc vltimo excipit quando ſcienter rem accepit a deiectore.j.de re⸗
ſti.ſpo.ſepe.per quod videtur velle qđ hic nedum tranſeant litere
ſed etiam inſtātia.¶ Tertia regula inſtantia cum predeceſſore trā⸗
ſit ad ſucceſſorem non cauſantem ius a predeceſſore quando realis
eſt queſtio:hoc eſt tangens dignitatem ſecus ſi perſonalis.Ex his
infert quod cauſa incepta ⁊ inſtantia contra ſpoliatorem non tran
ſit ad ſucceſſorem ſingularem etiam ſi ſola reſtaret ſententia:quia
hoc interdictuʒ perſonale eſt.ff.de vi ⁊ vi ar.l.j.§.j.Immo ⁊ ſi actio
eſſet realis oporteret quod noua actio intentaretur contra nouum
poſſeſſorem.ff.de peti.here.l.pe.⁊.de rei ven.l.is a quo ⁊.l.ſe.ff.de re
iudi.l.in ſumma.§.ſi.vnde oportet qđ incipiatur a capite cōtra ſuc
ceſſorem:in interdicto vnde vi:niſi ſcienter rem receperit a deiecto⸗
re:de reſti.ſpo.ſepe.agetur tamen ex eiſdem literis dum tamen for
ma literarum patiatur:vt quia talis erat quod concludebat poſſeſ⸗
ſorium:et petitorium:immo ⁊ ſi in literis expreſſe continentur agi
poſſet de vtroq̈ʒ.ꝯ cauſa.poſ.c.j.de ſequeſtr.poſ.c.j.Aduerte:inten
tus eſt Inno.quod cum quo ad iuriſditionē tranſeat hec decre.poſ
ſit multipliciter pacticari vt dixi.ſ.circa glo.inquantū durat iuriſ⸗
ditio contra ſuccedentē in vitium ſi quoquomodo vitioſe ſuccedat
non durat inſtantia niſi quando ſtricte ſuccedit in vitium illo caſu
quo competeret conditio ex decretalium.ſepe.quod eſt notabile:ex
quo enim lis erat principata cum deiectore et ſubrogatur quis ſciē⸗
te in re ⁊ lite videtur ſubrogatus etiā in inſtantia . Ex his ſecūdo in
fert qđ ſi agaẗ petitorio cōtra aliquē:ſup aliqua eccleſia:ratiōe titu⸗
li traſeat ad ſucceſſorē in titulo qui eſt ſucceſſor vniuerſalis:nō cau
ſans ius a ꝑdeceſſore: lʒ qdā dicāt ſucceſſorē debere litē iſtā expedi
re quaſi inſtantia ad eum tranſeat:et ſi nō hʒ ſucceſſoreʒ iudex illam
expediet:vł alius ad quem pertinet illam proſequetur:vt.no de re
ſti.ſpo.olim.ſibi placet qđ non tranſeat:quia hic non agitur nomi
ne eccleſie:nec defenſio ſit nomine eccleſie : quo caſu ꝓcederet quod
dicunt:ſed agitur hic nomine perſone:⁊ tales lites non transferun⸗
tur de perſona ad perſonam:niſi in heredibus : vel vniuerſalibus
ſucceſſoribus:eo reſpectu quo ſuccedūt.Hec dicit vera etiam ſi tan⸗
tum eſſet in lite proceſſum qđ de cauſa liqueret dic tu in caſibus in
quibus dixi.ſ.actionem non tranſire ad ſucceſſores:in omnibus il
lis ſortitus nō tranſibit inſtantia:in caſibus in quibus dixit actio⸗
nes tranſire in vniuerſalibus trāſit ſiue ſit vniuerſalis cauſans ius
a predeceſſore:ſiue non vt ſentit hic Inno.quando actio tranſit:q2
nomine eccleſie:⁊ iuſta.ff.ꝯ his qui no.infa.l.ſi ſeruus.l.ſi in rem.ff.
de rei ven.de ꝑto.ſtip.l.j.in ſi.⁊ pen.ap.mors.interue.⁊ ibi per Cy.
Fallit in fiſco herede:ratio quia nō eſt heres proprie:ſed quaſi:que
ratio non placet per.l.tam ex contractibus.de iudi.ſed ratio eſt ſpe
cialitatis quia fiſcus habet ſeparatos iudices.ff.ſolu.ma.l.ſi con⸗
ſtante.§.ſi.per que credo qđ inſtantia inchoata contra laicum non
tranſit ad eccleſiam:que habet ſeparatum iudiceʒ ad quod glo.Io.
xj.q.j.clericum nullus.hec vera in ſucceſſore directo in fideicommi
ſario dic qđ inchoata cum defuncto bene tranſit ad fideiuſ.ſed non
inchoata cum herede : quia non eſt ſucceſſor heredis : ſed defuncti:
mediante perſona heredis.l.j.§.iuncta.l.cum hereditas.ff.ad tre⸗
bel.ad ſingularem ſucceſſorem dic per viam ceſſionis bene poſſet
transferri.ff.de procur.l.in cauſe.§.ſed ⁊ ſi.niſi obſtet vitium litigio
ſi de quo dicam vt lite pen.eccleſia.⁊.ca.dilectus.Ipſo iure autem ſi
res vel ius agendi tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem de neceſſita⸗
te vt quia duo diuidunt inter ſe hereditatem ⁊ vnus erat cōuentus
⁊ trāſit vt.l.in iudicio.fami.herciſ.per Ja.de are.in.l.inter quos.ff.
de dam.infec.ad hoc.l.ſed et ſi vnus.§.filio.in ſi.ff.de iniur.C.de rei
vx.ac.l.j.§.⁊ hec.ſi res vel actio non tranſit de neceſſitate:tunc non
tranſit inſtantia.l.ij.§.non ſolum.C.de here.vel ac.ven.l.ſi pignori.
in ſi.ff.fa.her.l.ij.C.de here.vel ac.ven.hec ponit Bar.in.l.ſi cum ho
minem.ff.de fideiuſ.Fallit ſecundum Inno.hic in ſucceſſore ſcien⸗
ter recipiente rem a detentore ſpoliante:non procederet ergo quā⸗
do aliter ſe intēderet poſt mortem illius ⁊ ſic non procederet in ter
minis decre.quod bene no.hec vera ſaluo q̄ꝙ in tangentibus publi
cam vtilitatem.In quibus lis poterit ſi de cauſa liquet expediri cū
iudice vt.l.q̄uis.C.de adul.in quibus beneficialibus autem lis ⁊ in
ſtantia poterit finiri cum iudice vel cum eo cuius intereſt:immo de
bebit anteq̄ʒ ad electionē procedatur.vt in.c.j.⁊.ij.vt lit pen.lib.vj.
12 ¶ † Uenio ad quintum quid de iuriſditione:⁊ ſi agitur de iuriſdi⸗
tione ordinaria:dic ſi eſt vniuerſalis ſucceſſor attenditur iuriſditio
predeceſſoris:vt.l.abſens heres.in prin.ff.de iudi.⁊ hoc vbi cauſat
ius agendi a predeceſſore ⁊ agitur de iure proprio tituli ſecus ſi ius
agēdi fundeẗ ſup eccleſia:vel dignitate.hec vera niſi omnino iudex
ſit diuerſus vt dixi.ſ.in inſtantia.vnde ſi ſuccedat clericus conueni
tur ſub iudice eccleſiaſtico ſi eſt ſucceſſor ſingularis vt quia ſpoliator
alienauit non ſubiecto iuriſditioni eius cui ſpoliatus eſt ſubiectꝰ
ſatis dici poteſt qđ iuriſditio in auctorem nō extenditur ad ſucceſ⸗
ſorem quia non reperitur hoc iure cautum.ſtetur ergo regule actor
forum rei.ad hoc de ali.iu.mu.ca.fac.c.j.⁊ quod no.de conſti.eccle⸗
ſia.ad hoc dictum Io.in.d.c.clericus nullum.ad hoc de ali.iu.mu.
ca.fac.ca.ij.Si autem eſt iuriſditio delegata dic ſi cauſa ſui natura
non eſt tranſmiſſibilis in ſucceſſorem non tranſit reſcriptum.vt in
cauſa beneficiali in cauſa vſufructus et ſimilibus vt in cauſa ſuper
delicto.Si cauſa ad cuius diſcuſſionem impetratum eſt reſcriptuʒ
eſt tranſmiſſibilis in ſucceſſorem:⁊ ſit mentio de ſucceſſore tacite vł
expreſſe:⁊ extenditur.ij.q.j.in primis.ij.q.j.preſentium.iij.q.vj.hoc
quippe.de conceſ.preben.propoſuit.cum ſi.Si non eſt facta men⸗
tio:⁊ res non eſt integra que non integra dicitur licet fuerint opi.
per ſolam citationem de fo.compe.propoſuit.de offi.dele.gratum
et.c.relatum.⁊ tranſit ad ſucceſſorem vniuerſaleʒ de reſcri.ſignifica
uit.ſi res eſt integra ſi predeceſſor non eſt nominatus in reſcripto:
ſed comprehendebatur ſub clauſula generali:⁊ non poteſt conue⸗
niri ſucceſſor.de reſcrip.ſignificauit.Fallit hoc in ſucceſſore qui eſt
prelatus eccleſie:q2 clauſula reſcripti in qua agebat comprehende⸗
re predeceſſorem trāſit ad ſucceſſorem ratio quia reſcriptum funda⸗
tur contra eccleſiam:que eadem remanet licet mutetur ſucceſſor.ſe⸗
cundum Inno.in.d.c.ſignificauit quia ibi q̄ꝙ debitum fuiſſet con
tractum a comite : forte ratione comitatus perſona principaliter
obligatur non dignitas comitatus ſecus quando obligatio contra
hitur in cauſam eccleſie:quia etiam principaliter obligatur licet poſ
ſit prelatus conueniri vt adminiſtrator.ff.de procu.l.procurator q
pro euictione.cum ſi.Si predeceſſor eſt nominatus in reſcripto: et
reſcriptum impetratum eſt pro vel cōtra eccleſiam ⁊ tranſit ad ſuc⸗
ceſſorem:ratio quia reſcriptum fundatur contra eccleſiam:que ea⸗
dem remanet.xij.q.ij.liberti.ad hoc.c.dilecti.j.tit.j.ſi eſt impetratū
pro vel contra perſonam:ſi ſucceſſor eſt ſingularis ſolum in re non
extenditur ſi eſt ſucceſſor rei ⁊ vitij:extenditur vt hic ⁊ de ali.iu.mu.
ca.fac.c.j.ſi ſucceſſor eſt vniuerſalis trāſit quia cum ordinetur ad ſo⸗
lam indaga⸗

lam indagationem iuris non eſt preiudiciale alicui.l.ij.C.qñ libel.
princip.datus.ꝛ hoc maxime procedit in exemptis contra quos cõ
ceduntur reſcripta vel quando reſcriptum eſt conceſſum ab imme-
diato ordinario:quia tunc ceſſat odium reſcripti quod fundatur ſu
per ſtrictione iuriſditionis ordinarie:ꝛ eius preiudicio.nec ob. pre
dictum.c.quoniam abbas.vbi diſtinguitur an nomine proprio an
appellatiuo.ꝛ ſic in proprio non tranſit ad ſucceſſorem:quia ibi quã
do ad perſonam applicatur iuriſditio que poteſt eſſe perſonalis:et
realis hic quando non applicatur iuriſditio ad perſonam predeceſ
ſoris.ſi agitur ad creandam in alterum iuriſditionem ſuper cauſa tã
gente predeceſſorem tranſmiſſibili in ſucceſſorem. Ideo iuriſditio
ad cuius executionem emanat efficitur tranſmiſſibilis paſſiue in
ſucceſſorem in ſecutiua:ꝛ appendicias ſue cauſe.ff.de acquiren.he-
re.l.ſi quis heres.Inquantum dixi reſcriptum iuriſditionis tranſi
re ad ſucceſſorem intellige verum ſi tempore dati reſcripti viuebat
is contra quem datum eſt reſcriptum:ſi tunc erat mortuus nõ trãſit
quia non inuenit principale fundamentum.l.ſecunda.ff.que ſentẽ.
ſine appel.reſcin.Forte tamen poſſet valere illo caſu pro ſucceſſore:
licet notetur contra.ff.de fideicom.li.l.cum quaſi.ꝛ no.ff.de reg.iur.
l.neratius.Et ſunt hec verba vt plurimum Ioan. and.in regula.ſi
quis in iuſ.lib.vj.ꝛ Ioan.calde.hic.Ex his patet quod diſtinctio:
quam ponit ſpecu.in titu.de reſcrip.preſenta.§.ratione etiam eius
in princip.non ꝓcedit an impetretur in reali an in perſonali:vt pri-
mo caſu tranſeat.ſecundo non:quia vitium rei ſequitur remin reali
quia iuriſditio non eſt ius annexum rei:ꝛ alia eſt poſſeſſorio prede-
ceſſoris alia ſingularis ſucceſſoris.ff.de rei vendi.l.ſinauteʒ.Reſcri
ptum autem contra vices gerentem in alia non tranſit ad dominũ:
vide Innocen.de reſcriptis.eam te.ꝛ in ſpe.de lega.§.reſtat.verſicu.
Item finitur mortuo.Et ex his deciditur quod inquantum heres
vſurarij poteſt conueniri pro vſuris ablatis a defuncto reſcriptum
ſuper vſuris reſtituendis tranſit ad heredem quicquid ſenſerit ſpec.
13 in.d.verſi.item mortuo.de quo de vſuris tuas dudum. ¶†Venio
ad vltimum quid de iure exequendi:an tranſeat ad ſucceſſorem.In
no.videtur hic velle quod ſententia contra ſingularem poſſeſſorem
non poſſit exequi niſi prelata ſummaria cognitione.de qua de re iu
di.l.a diuo pio.§.j.ꝛ.j.de teſti.veniens.el.ij. Barto.hoc late exami-
nat.in.l.creditores.C.de pigno.Cyn.de ali.iu.mu.ca.fac.l.j.in.ix.q.
dic ſequendo Barto.ſi ſucceſſor eſt vniuerſalis eiuſdem conditiõis
tranſit ius exequendi ad ſucceſſorem.l.heredeʒ.ꝛ.l.quod ipſis.ff.de
reg.iur.ſi ſucceſſor eſt vniuerſalis:ꝛ diuerſe conditionis:vt quia lay
co ſucceſſit pupillus vel eccleſia tunc eſt dubium propter notata de
foro compe.verum.ꝛ que ſcribit Barto.in.d.l.iij. in.j. queſtione ſed
ſolutio patet ex illo brocardo an priuilegiatus ſuccedens non pri-
uilegiato vtat̃ ꝑuilegio de quo p Cy.in auſ.q̃s actiões.in.v.q.ꝛ no.
Ioan.and.de iure patro.c.j.lib.vj.de quo plenius dic vt in.j.qõ.di-
ſputata que incipit clericus florentinus quam florentie diſputaui.
ad hoc dictum Ioan.xj.queſtione.j.clericuʒ nullus. Si ſucceſſor eſt
ſingularis:ꝛ quicquid dixerit Cyn.in.d.l.j.dic ſecundum Barto.ſi
agitur de executione iuris perſonalis vel ſententie late in perſonali
in contractibus executio non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem: qꝛ
prius agi debet reuocatoria inſtitu. de actio.§.ſi quis in fraudem.
ad hoc.l.j.§.ſi neceſſe.ff.ſi muli.ven.no.In vltimis autem volunta-
tibus diſtinguitur an doloſe ſit facta alienatio:ꝛ tranſit ius exequẽ
di:an non doloſe ꝛ non tranſit ius exequendi.l. certa forma.C.vt in
poſſ.leg.ꝛ.l.ſi legatorum.ff.eodem.ꝛ in.l.fina. Quandoqꝫ agitur de
executio iuris realis ꝛ tunc ſi ſingularis ſucceſſor non habet cauſaʒ
ab eo non tranſit ius exequendi.l.ſepe.in fi.ff.de re iudica.c. quãuis
ff.qui.res iu.non no.l.j.ꝛ.ij.ſi habet cauſam ab eo tũc diſtinguit tres
caſus.Primus quando ius exequendi tempore alienatiõis erat in
eſſe deductum:vt qꝛ iam erat lata ſententia ꝛ tranſit ius exequendi
l.ſi ſuperatus.§.j.ff.de pigno.de execu.rei iudi.l.ſi mater.§.fi.ꝛ.l.iu-
dicatum.§.fina.Secundus caſus quãdo ius exequendi nõ eſt in eſſe
deductum:ſed erat in actu producendi:qꝛ iam lis erat mota: ꝛ tunc
ſi per talem litem res eſt facta inalienabilis ; vt quia erat queſtio
de dominio:ꝛ ſic res erat litigioſa:ꝛ contra talem ſucceſſorem trãſit
ius exequendi.ff.de litigio.l.ij.ſi autem non obſtante tali litigio po
terat res alienari:vt quia erat queſtio ſuper ſola hipoteca quo caſu
reſpectu proprietatis non contrahitur vitiũ litigioſi tunc nõ trãſit
ius exequendi:ſed opus eſt nouo proceſſu cõtra ſucceſſorem.in aut.
de litigio.§.ad hec.poſita in auten.habita ſecundum ſolu. Roſ.in
dicta auten.hec in ſingulari.In vniuerſali tranſit ius exequendi vt
in.l.tam ex cõtractibus.ff.de iudi.niſi mutaretur iudex per ſucceſſo
rem quo caſu eſt dubium ſed ſatis poſſet dici quod tranſiret ius exe-
quendi:ſed actu non poſſet fieri per primum iudicem niſi haberet rẽ
in ſuo territorio:ſed tunc fieret per alium de quo dicam de fo.com-
peten.poſtulaſti.ad hoc quod no.Cyn.C.de confeſſo.l.j.ꝛ dicam.de
confeſſ.c.fina.Tertius caſus quãdo ius exequendi non eſt in eſſe de-
ductum:nec in actu producendi:ꝛ non tranſit exequendi ius ad ſin
gularem ſucceſſorem.l.ſi mater.§.fina.ꝛ.l.ſi iudicatum.§.fina.de ex-
ceptio.rei iudica.Hec omnia vera niſi per ſuam ſcientiam:vel pa-
tientiam preiudicaret ſibi nouus poſſeſſor.de re iudica.quãuis.ff.
de re iudica.l.ſepe. Aduertendum tamen quod vt fiat executio. vbi
dixi illam tranſire ſi fiat contra principalem contra queʒ eſt lata : nõ
exigitur alia liquidatio:ſed vbi ſit contra ſucceſſorem oportet quod
illa liquident contra eum que dixi requiri:vt quia habuerit cauſam
vel quod ius exequendi ſit in eſſe deductum vel ſimilia vel ſaltem
exigitur quod ſit notorium hoc vel manifeſtum.l.emptor.ff.de act.
emptionis ſecundum Barto.Sed poſſet dubitari ſi res alienaretur
in non ſuppoſitum alterius territorij an hoc ius exequẽdi tranſiret
contra illum in alia dioceſi exiſtentem:ꝛ ſi quidem res eſſet in terri-
torio:ſinautem ſatis puto ius exequendi tranſire de foro competẽ.
Romana.§.contrahentes.Si res trãſiret ſine vitio litigioſi ad aliã
dioceſim:non credo quod ex hoc tranſiret ius exequendi per .l.cum
quedam.de iuriſditione omnium iudicum de foro.cõpeten.poſtula
ſti.ꝛ hec ſufficiant pro cõmuni lectura iſtius capituli.Ant. de but.

1 ☞ De priuilegioꝝ dubijs apoſtolice ſedis ſolꝰ papa cognoſcit et
non inferior.
Fallit quando fuit clara ꝛ aperta ita quod nulla cadit dubitatio ꝓ-
babilis nam tunc inferior poteſt dicere obſtat vel non obſtat.nu-
mero.3.
2 Interpretari eius eſt cuius eſt condere.
3 Iudex inferior non cognoſcit de dubijs priuilegiorum pape aut
principis.
Fallit qñ nulla cadit dubitatio probabilis quia tunc dicere põt ob
ſtat vel non obſtat.
Fallit etiã qñ dubitatur de iure priuilegiati.
Delegatus an poſſit interpretari dubia reſcripti.
4 Statutarij qui ſtatuta fecerunt an poſſint illa interpretari.
5 Iudex inferior licet non cognoſcat principaliter diſpenſatione pa-
pe vel priuilegio cognoſcit tamẽ de extrinſecis,ad illam executiuis.
6 Iudex eſſe põt ſolus papa vel imperator ſeu rex in cã propria preſer
tim eccleſie.nu.8.
7 Prelati licet non cenſeantur dñi rerũ ecclie ſed tantum procurato
res ꝛ adminiſtratores ſolus tamen papa eſſe cenſetur.
9 Papa oĩa poteſt de poteſtate abſoluta ꝛ eſſe põt iudex in cauſa ſui
patrimonij.
10 Teſtis eſſe poteſt papa in cauſa eccleſie ꝛ de illa iudicare.nu.8.
11 Arbitrator an quis eſſe poſſit in cauſa propria.

1 Cum veniſſent. ¶†De dubijs priuilegio
rum apoſtolice ſedis ſolꝰ
papa cognoſcit ꝛ non inferior. h.d. Et non diuiditur.
2 ¶†No.primo quod eius eſt interpretari cuius eſt cõde-
re:ꝛ quod ſolus papa dubia ſuorum priuilegiorum interpretatur.
3 ¶†Oppo.j.quod interpretetur inferior dubia verba priuilegiorũ
pape.argu.de iudi.quanto quia incidenter quis iudicat de eo quod
principaliter non cognoſcit patet in.l.j.C.de ordi.iudi.&.de in inte.
reſtitu.cauſam in fi.So.dicit glo.ſi verba priuilegij ſunt aperta ꝛ cla
ra:ita quod nulla ibi cadit dubitatio probabilis cognoſcit inferior
ꝛ dicere poteſt obſtat:vel nõ obſtat.quia hoc non eſt cognoſcere; aut
examinare:ſeu interpretari cum talia cadant ſuper dubio.ff. de leg.
iij.ille aut ille.patet per Inno.de teſti.cum clamor.ad hoc optime
de reſcript.cum contingat.de priuil.cum perſone.lib.vj.de priuil.ac
cepimus.de reſcrip.ab excõmunicato.Si enĩ priuilegium dicat ſub
ꝓtectione recepimus clarum eſt quod non inducitꝰ exemptionem:ꝛ
ſic poterit iudicare.ad hoc de reſcript.ab excõmunicato:ſecus ſi pri
uilegij verba ſunt dubia.vt hic.Dic concludendo ſi queritur an infe
rior cognoſcat de priuilegio pape ad preiudicium pape dic qđ non
quia non poteſt inferior eſſe iudex in cauſa.xxij.diſti. per totum.de
maio.ꝛ obe.cum inferior.Ideo ſi ꝓducatur priuilegium exemptio-
nis ad preiudicium pape:de illo non inducat inferior.de arbit.cum
tempore ſic intelligunt aliqui hanc decre.Si vertitur in dubium de
poteſtate pape concedentis an ipſe concedere potuerit ; vel non ad-
huc de hac poteſtate inferior non cognoſcit.Si vertitur in dubium
de validitate priuilegij aut eius intentu ſi dubium non eſt probabi
le:quia apparet caſus apertus vel tale dubium eſt per gl. cõmunes
vel opinio.communes decidibile:ſatis puto inferiorem de hoc poſ
ſe cognoſcere ſicut videmus quotidie iudices ſuper talibus iudica-
re quando incidenter venit ſecus ſi principaliter ſuper hoc adeatur
quia tunc papa eſt adeundus vt dicit hic Innocen.Si ibi cadat ꝓ-
babilis dubitatio:qꝛ non põt per regulas bene decidi; ita qđ oĩno
ſenſus priuilegij eſt obſcurus:ꝛ tunc ſi dubitatio cadit circa verita-
tem vel falſitatem narratorum in priuilegio bene cognoſcit inferior
ſecundum Innocen.Si dubitatur de priuilegiati an ſit capax talis
priuilegij adhuc cognoſcit ſecundum quoſdaʒ quos hic recitat Io
annes and.Si dubitatio eſt ſolum circa verba priuilegij:tunc ſolus
papa interpretatur maxime ſi queritur de interpretatione genera-
li que omnibus preiudicet.Inferior autem non niſi faciat de man-
dato pape.de poſtula.prelato.c.primo hec vera ſunt in priuilegijs

pape conceſſis: de priuilegijs pape conceſſis non iudicat niſi papa
de tranſla. prela. c. j. xxj. di. in nouo: vt dixit glo. De multiplici autez
interpretatione dic vt in. §. ex his. hic alleg. ⁊ no. de poſtu. prela. c. j.
Ubi autem dixi eum non poſſe cognoſcere: credo quod ſi cognoſcat
4 ſententia eſt nulla: q: hic eſt defectus ptãtis. † Nunquid aũt ſtatuta
rij: qui ſtatuta fecerunt: ⁊ illa poſſint interpretari: habetur. j. de ver.
5 ſignificatio. ex parte. † Aduerte tamen quod licet non cognoſcat in
ferior principaliter de diſpenſatiõe pape: vel priuilegio cognoſcit
tamen de extrinſecis executiuis ad illam: vt ſi diſpenſatũ eſt in duo
bus curatis cognoſcet an cura animarum negligatur. Joan. andre.
6 de offic. ordina. ordinarij. lib. vj. ¶ † Oppo. ij. quod papa non poſ
ſit cognoſcere de priuilegijs ſuis: q: nemo iudex eſſe poteſt in cauſa p
pria. iiij. queſtione. iiij. c. j. ⁊ ij. C. ne quis in ſua cauſa. l. vna. Item in
talibus papa non litigat per ſe: ſed per procuratorem. de confir. vti.
vel inuti. cum dilecta. hãc cõfirmat: q: lites ſine ſuſpitione procede
re debent. iij. q. v. quia ſuſpecti. Item quia res eccleſie romane pprie
ſunt pape ſicut res fiſci imperatoris quaſi patrimonium. ff. ne quid
in loco pub. l. j. §. hoc interdictum. Itẽ de cauſa fiſcali cognoſcit pro
curator ceſaris. ff. de offi. pro conſu. l. nec quicq̃. Glo. reſpõdit quod
ſpeciale eſt in papa vt poſſit eſſe iudex in cauſa propria: ſicut impe
rator in cauſa fiſcali. ff. de his que in te. delen. l. proxime. xxj. di. nunc
7 autem. † no. glo. quamquã enim prelati non dicantur domini reruz
eccleſie: ſed pcuratores: ⁊ adminiſtratores: de dona. c. ij. ⁊ no. de cau
ſa poſ. cum ſuper. per Archi. de offi. or. preſenti: ſolus papa domin⁹
cenſetur bonorum eccleſie romane. per hoc videtur quod admini
8 ſtrator ſit bonorum aliarum eccleſiarum: quod no. † Uel ſecũdo ſol
uit gl. mentaliter eam declarando: quamquam quis non poſſit eſſe
iudex in cauſa propria: vt in contrario: poteſt tamen quis eſſe iudex
in cauſa eccleſie: cuius eſt prelatus: ſicut poteſt eſſe teſtis. xiiij. q. ij. ſi
per imprudentiam. xxiij. q. iiij. guiliſarius. vij. q. j. ſicut. fatetur gloſ.
quod conſultius: ⁊ honeſtius faciet ſi alteri ſubdeleget. ij. q. vij. nos
ſi. ff. de offi. procon. l. nec quicquam. Cetera que ſequũtur in gloſſ. j.
verſic. ⁊ hoc intelligitur: vſq3 ad ſi. ſatis reputo expedita cum gloſ. j.
De materia glo. vide glo. de app. dilecti. Joan. vij. q. j. ſi quis ab epi
ſcopo: ⁊ c. ſi quis ergo. xxj. di. §. nunc autem. xlv. di. diſciplina. Inn.
de elec. noſti. de ver. ſig. ex parte. de cenſi. cum venerabilis. vide text.
cum glo. de penis. Romana. li. vj. de ſen. excom. dilecto Jo. j. diſtin.
9 ius autem. † Si queritur an papa poſſit eſſe iudex in cauſa propria
patrimoniali. papa poteſt quicquid vult de poteſtate abſoluta. ff.
de legi. l. princeps. C. de legi. l. digna vox: de ordinata autem debet
alteri committere: per iura glo. ⁊ hoc in cauſa ciuili. in cauſa delicti
proprij dic quod poteſt eſſe iudex in cauſa propria: quia a nemine
iudicatur: excepta hereſi. xxj. di. nunc autem: vbi Archi. ix. q. iij. alio
rum. xl. di. ſi papa. dicit Inno. de ver. ſig. ex parte in glo. magna. ver
ſicu. ſi autem. idem dicit Barto. in. l. j. C. vt nemo inuitus. alle. Cyñ.
in. l. ſi alijs. §. belliſſime. ff. quod vi aut clam. ⁊ in. l. eſt receptum. de
iur. om. iu. ponit practicam ſententie Arch. in. d. §. nunc autem: quã
do iudicat in cauſa propria: et quando ſemetipſum iudicat: ſcilicet
ego talis papa pp hoc ſcelus qd infelix cõmiſi iudico me deponen
dum. Si autem in cauſa eccleſie: dic quod poteſt eſſe iudex: etiam in
cauſa ordinata: quia quicquid dicat glo. non eſt dominus: ſed pro
curator. xv. qd. vlti. c. j. de preben. c. iij. ſicut: nec alij prelati: quãdiu ta
men viuit poteſt imutare: quadrata rotundis: excepta violatione fi
dei: de ordinata tamen non licet pape ſine cauſa alienare. xij. q. ij. nõ
liceat. poteſt ergo eſſe iudex: ⁊ teſtis: quia non preſumitur eum ali
ter iudicaturum quam deus. de app. nouit. ff. de offi. preſi. l. j. caueat
tamen quod iuſte iudicet: quia ſibi terribilius eſt quam parti. ix. q.
iij. aliorum. C. de iudi. l. rem non nouam: ⁊ patet. de re iudi. cum eter
ni. lib. vj. Inferior autem in cauſa propria non poteſt eſſe iudex: lo
quendo de patrimoniali. not. Joã. ij. q. vij. ſi quis ab epiſcopo: ⁊ c. ſi
quis ergo: nec in cauſa iniurie perſonalis: vt ibi: ⁊ no. de penis dile
ctus: ſic nec familie proprie: vt ibi: niſi ex hoc reſurgeret turbatio iu
riſditionis: ⁊ hoc faceret ſpecialiter ad tuendam iuriſditionem ma
xime ſi ſit notorium. de offi. deleg. c. j. ⁊ quod ibi no. ad hoc de penis.
Romana. li. vj. ſaluo caſu. c. Romana. de penis ad ſi. libri. vj. ad hoc
xxiij. q. iiij. inter querelas: qui eſt bonus tex. Arch. ij. q. vij. ſi quis er
ga. xlvj. di. ſeditionarios: quod tene quicquid dixerit Bar. lxix. xlv.
di. ⁊ qui emendat: vbi dicit Judicem poſſe vendicare propriam in
iuriam dũtamen faciat animo corrigẽdi: ⁊ non iniuriandi: ſeu ex in
dignatione: ⁊ hoc verum: vt dicit ibi Archi. ſiue verberibus: ſiue ex
communicatione eum corrigere intendit licet quidam contra. Ibi
⁊ hec vera niſi iniuria etiam perſonalis ſit manifeſta: vt dicit Inno
cen. in dicto. c. ex parte. alleg. ij. queſtione. vij. ſi quis ab epiſcopo: et
dictum. c. guiliſarius: quia non eſt in ea iudex: vt dicit Innocen. in
dicto capitulo ex parte. alleg. ij. queſtione. vij. ſi quis ab epiſcopo: q:
non iudicat in ea ſed nec cognoſcit. ſed tantum exequitur quod mi
hi non placet: quia ſaltem iudicat in notorijs: niſi extraiudicialiter
faciat ſe defendendo primum tamen tenet Cyn. in quo habuit In
nocen. quod dic poſt Jacobuz de are. in. l. prima. C. ne quis in ſua cã
ſa ſibi di. vbi latiſſime hoc diſputat: ⁊ concludit quod poteſt iniu
riam notoriam perſonalem cognoſcere: quia vt executor nõ poteſt
recuſari. de appellatio. nouit. Iniuriam autem reſpicientem digni
tatem indiſtincte poteſt: per iura. s. allegata: ⁊ hanc ſententiaz Cy.
recitat Barto. in. l. ſi quis aliquid. §. primo. ff. de penis: ⁊ illam te
net: ⁊ allegat dictum Innocen. in. c. ex parte: ſi cauſa ſpectat ad mẽ
ſam prelati credo idem ſicut dicimus in actu autorizandi. clemẽ. ij.
de rebus eccle. non alie. ⁊ in actu teſtificandi. no. de teſti. in ſuper: p
10 Joan. and. † Si cauſa eccleſie eſt poteſt teſtificari: ⁊ iudicare vt in. c.
guiliſarius. alleg. in glo. dicit tamen pau. ij. queſtione. vij. ſi quis er
ga. quod poteſt recuſari. argumen. de officio. delega. inſinuante: vbi
recuſatur conſanguineus prelati cauſa eccleſie. fortius ipſe prelatus
hoc etiam tenet Pet. poſt eum Cyn. vt ſaltem aſſocietur: vel alius
detur per. l. apertiſſimi. C. de iudi. ⁊ dicit Cyn. valde fore equum. in
dicta. l. prima. C. ne quis in ſua cauſa. Hec vera inquantum iudicat
iudicial'r cognoſcẽdo vel põt iniuriã vlciſcẽdo. Inquãtũ aũt extra
iudicial'r ad defenſionẽ iuriũ eccl'ie: ⁊ ẽt ad defenſionẽ ppriam põt ſe
ſpũaliter ſententiãdo: quia tunc hoc non facit vt iudex. de ſenten. ex
cõmu. venerabilis. lib. vj. de ſenten. excõmu. dilecto. de verbo. ſigni.
ex parte. Idem quando ſententiat ſuper facto notorio: vbi vt defen
ſor ſententiat. vt dicit Innocen. in. d. c. ex parte. ⁊ d. c. venerabilib⁹.
11 † Nunquid autem quis poſſit eſſe arbitrator in cauſa propria: dic
quod ſic: vt not. in dicta. l. vna: ⁊. xxj. diſtin. nunc aũt. ⁊ not. de iureiu
ran. quintanallis. De materia. de maledic. c. iij. per hec conſuluit la
pus ſua concluſione. xxxix. quod pleban⁹ habens eccleſias ſubiectas
poſſit excõmunicare rectores eccleſiarum ſubiectarum non ſoluen
tium canonem antiquitus debitum. Hoc quia debitum erat eccle
ſie ⁊ conſequenter capitulo: ⁊ ſic non erat iudex in cauſa propria: ma
xime quando ſuperior eccleſia habet epiſcopalem iuriſditionez: vel
quaſi: quia tales redditus tunc ſubrogantur in locum quarte debi
te de iure cõmuni: ⁊ ſic ſuper tali debito: vt notorio poteſt ſententia
re: quia non eſt tam iudex quã executor. alleg. ad hoc. quod no. In
nocen. in. d. c. ex parte: ⁊ maxime quando facit ad defenſionem iuris
ſui: quia talis cõmunicatio potius eſt extraiudicialis quam iudicia
lis ſecundum lapum de caſti. Inquantum tamen quis litigat cũ pa
pa non vocat eum ad ius ſine eius permiſſione ⁊ venia: ſicut dicim⁹
in liberto vt. l. bene a zenone. C. de quadri. preſcrip. in verbo iuſſiõe
in cauſis tamen imperij ſi ſunt fiſcales cognoſcit procurator ceſaris
regulariter: ⁊ preſes: ⁊ de his que ſunt proprie cognoſcit procurator
fiſci. vide gl. in. d. l. bene a zenone. ad hoc quod no. in rubrica. C. vbi
cauſe fiſ. ⁊. ff. de officio. pcu. ceſa. l. prima. per hec dicit Joan. ij. que
ſtione. vij. ſi quis ab epiſcopo: quod ſi quis dicat epiſcopo tu es fili⁹
ruſtici de hac non poterit cognoſcere ſecundum eum. In caſibus in
quibus dixi papam vel p̃latum nõ eſſe iudicẽ ſaltẽ in papa. de hone
ſtate eſt dubium quid de cauſa ſiat. glo. qd tutum eſt in papa qd alte
ri deleget ⁊ hoc tenet Inno. in. d. decret. q: ſi põt imperator dare p
curatores ordinarios fortius delegatos: quia plus eſt ſuſpitio in or
dinarijs quã i delegatis. q: tales ordinarij ſunt magis familiares: ⁊
ſic dicit Inno. ibi quod obtinuit de conſuetudine. dat ibi aliud re
medium quod de conſenſu vtriuſq3 partis eligantur arbitri. xj. q. j. ſi
clericus. ij. queſtione. v. quia ſuſpecti. s. de offic. delega. ſuſpitionis.
Hec omnia vera ſunt inquantum prelatus vult cognoſcere de iuri
bus aut rebus eccleſie non cauſatis a priuilegio indulgentia: vel cõ
firmatione pape quo caſu ſeruandum quod hic dicitur. Inquantũ
autem cognoſcere velit de iuribus aut rebus eccleſie cauſatis a con
ceſſione pape ſerua quod dixi in glo. j. Inquantum autem papa ve
lit cognoſcere de priuilegijs a ſe conceſſis inferioribus: abſq3 dubio
poteſt vt dixi. Ex his patet quod diſcuſſio quam facit Inno. de cen
ſi. venerabilis. de verbo. ſigni. ex parte an cognoſcit prelatus de pri
uilegio exemptionis non eſt neceſſaria quo ad vitiũ defectus pote
ſtatis: ex quo ſubiectio eſt ius eccleſie ſed bene quo ad facultatem re
cuſandi: vel facultatem non valendi cognoſcere: quia habet originẽ
a conceſſione pape: quo caſu ſuam diſcuſſionem ſatis puto expedi
tam. de priuileg. cum perſone libro. vj. vbi dixi non poſſe papaz eſſe
iudicem in cauſa propria vel inferiorem prelatum. An ſi cognoſcat
⁊ non apponatur valeat ſententia: puto quod ſic in papa in inferio
re prelato vbi dixi eum recuſandum vt in cauſa eccleſie valeret: vbi
dixi non poſſe tenet Inno. quod nõ valet iudiciuz in dicto. c. ex par
te. alleg. C. ne quis in ſua cauſa. l. prima. C. de arbit. l. pe. De pote
ſtate an cognoſcat de iniuria familie ſue vel alio rectore temporali:
vide per Cyn. poſt Jaco. de are. in. d. l. j. C. ne quis in ſua cauſa, ⁊ per
Barto. ff. de penis. l. ſi quis aliquid. §. legatis.

1 ☞ Laycus cõuenitur coram iudice eccleſiaſtico ratione peccati ⁊ maxime periurij vel pacis fracte.

2 Deus omnia ſcit ⁊ ſolus eſt cordium ſcrutator ac ſecretorum cognitor.

3 Iudicis ſecularis iuriſditionem non debet papa turbare nec de ca ſe intromittere.

4 Iuriſditionis habitum licet imperator habeat a papa exercitium tamen dei mandato intantum eſt illi appropriatum quod irreuo

cabile effi

cabile efficiatur a papa.
5 Delegata cauſa ab ordinario ſuperiore iuriſditionem delegataʒ cō firmante vel de mandato ſuperioris illa delegata nō pōt ordinariꝰ illam reuocare.
Iudex ordinarius nō pōt ſuum locū tenentem reuocare qñ ille fuit cōfirmatus a ſuperiore.
6 In denuntiatione pcti quot requiruntur.
Peccator qño debeat moueri de peccato ſuo.
7 Appellaſſe qui aſſerit arctatur onere probandi.
8 Clauſula ſi peccauerit reſpicit nedum occulta ſed etiam manifeſta.
9 Iuriſditio duobus ſignis tribuitur videlicet priuilegio ꝛ conſuetudine ꝛ vbi eſt queſtio de iuriſditione inter regem ꝛ epiſcopum qui aſſerit ſe habere iuriſditionem de conſuetudine debent ſubditi reſpondere ſub epiſcopo.
10 Iudex eccleſiaſticꝰ pōt quēlibet rōne pcti cohercere ſi eſt in eccleſia pōt directe ſi extra indirecte.
11 Iniuriam nemini infert qui iure ſuo vtitur.
12 Imperator ſub eſt pape ꝛ ſuo dioceſano quinimo ꝛ cuilibet ſimplici ſacerdoti vt per eum poſſit excōmunicari.
13 De genere alicuius dicuntur deſcendentes etiam ex matris perſona.
14 Scire quilibet preſumitur facta ſui coniuncti a quo deſcendit.
15 Litis triplex eſt pars.
16 Appellari pōt p laycum a ſuo iudice ſeculare ad eccleſiaſticum vbi adeſt materia peccati vel qñ deficit iudex ſecularis.
In materia appellandi attenditur qualitas iudicis a quo et ad quem.
17 Acta geſta corā iudice a quo probāt ꝛ fidem faciunt in iudicio ad qō appellatur.
18 Papa dicitur habere poteſtatem immediate a deo ꝛ non ab homine ꝛ qui hanc poteſtatē negat: negat ſe chriſtianū que pape ptās in materia peccati reſtringitur ad xpianos. nu. 19.
Imperator ſeu princeps dicitur habere poteſtatem a papa et populo.
20 Eccleſie permittiť preciſa correctio peccati.
21 Iudex pōt qñqʒ imponere penam tpalem a legibus ſtatutam rōne peccati.
22 Iuſtitia neminem cognoſcit.
23 Finis correctionis peccati eſt vt quis a vitio correctionis pcti retrahatur ad virtutem.
24 Pax eſt caritatis vinculum.
25 Caritas eſt dilectio dei ꝛ proximi.
26 Iudex eccleſiaſticus cognoſcit de cauſa circa pacem et iuramentum.
27 Diſſimulatio peccatorum inferiorum in prelato eſt peccatuʒ mortale.
28 Pax ꝛ treuga inter ſe differunt.
29 Ad contumacem reducendum plura ſunt remedia adhibenda.
30 Ubi de pace facta dubitatur poteſt eccleſia laycos compellere ad treugas.
31 Clauſula ſine ſtrepitu ꝛ figura iudicij quid importet ꝛ qño ꝯ ipſam admittuntur exceptiones legitime.
32 Excommunicati ꝛ ethnici equiparantur cum quibus chriſtianis non licet participare ex eo qꝛ vtrīqʒ ſeparati ſunt a ſacramētis eccleſie.
33 Eps qño dicitur iudex ordinarius vbi iudex maior ꝓuincie aliqueʒ ledit.
34 Ethnicus ꝛ ethna quid ſignificat.
35 Aduerſus denuntiatorē que exceptiones admittať ne denuntiatio noceat accuſato.
36 Feudalis cā qñ pōt tractari p̄alium ꝙ per dominū feudi etiā ſpeciali priuilegio.
37 Legatus pape pōt ſupponere terrā interdicto ex eo qō nō obſeruat mandatum pape.
38 Denuntiationis materia que ꝛ qualis ſit ꝛ qua via fieri poſſit. numero. ſeq.
39 Agendi modus eſt multiplex.
40 Denuntiatio quotuplex.
41 Denuntiatio euangelica an ꝓcedat ab actu caritatis vel iuſtitie.
42 Denuntiatio euangelica an ſit precepti vel conſilij.
43 Precepta negatiua ſemper obligant ꝛ ad ſemper niſi forte reuelatione diuina.
44 Uirtutum actus non quolibet modo ꝛ tempore fieri debent ſed ſeruatis debitis circunſtantijs que ad hoc exiguť vt actus ſit virtuoſus.
45 Correctio fraterna triplr pōt obmitti ꝛ an obmittens fraternā correctionem peccet mortaliter.
46 Corrigere prelatum an ſubditus teneatur.
47 Corrigi an quis poſſit vbi ex correctione ſit deterior.
48 Denuntiare an quilibet poſſit fratrem ſuum chriſtianum delinquentem.
49 Peccator humiliter corrigendo nō peccat nec nouā ſibi dānationē acquirit. nu. 48. ꝛ qño debeāt pctōres corrigi. nu. 32. 33.
50 Denuntiari poteſt omnis perſona que eſt in peccato nec pōt dignitate excuſari.
51 Correctio ſeu denuntiatio pro quibus peccatis habet locum.
52 Denuntiatio euangelica an habeat locum in peccatis occultis ſicut in publicis.
53 In denuntiatione euangelica que forma ſeruari debeat.
54 Procedi qño debet aduerſus peccatores denuntiatos.
55 Denuntiationes euangelice finis ꝛ effectus quis ꝛ qualis ſit.
56 Denuntiatio iudicialis quotuplex eſt.
57 Denuntiatio iudicialis priuata cui ꝛ contra quem competat.
58 Falcidiā vel trebellianicam de legatis ſeu fideicōmiſſis detrahens an poſſit denūtiari hac ſpecie denūtiationis euāgelice ſeu iudicialis vt videatur peccare mortaliter.
59 Preſcriptione tutus qui vere naturaliter obligatus erat an poſſit denūtiari via denūtiationis euāgelice vt in foro cōſciētie nō videatur poſſe preſcribere. nu. 64.
60 Filiuſfa. obligatus ratione mutui et tutus ex ſenatuſconſulti macedo. diſpoſitione: an poſſit contra dictam exceptioneʒ macedo. denuntiari euangelice tanꝙ videatur naturaliter obligatus etiam in foro penitentiali.
61 Mulier quod obligari nequeat pro debito alieno diſpoſitione ſenatuſconſulti velleyani an poſſit denuntiari euāgelice tāꝙ videať obligata naturaliter ꝛ in foro penitentiali. nu. ſeq.
62 Pupillus an dicatur poſſe naturaliter obligari vt poſſit contra ipſum excipi p denuntiationem euangelicam vt etiā videať in foro penitentiali obligatus.
63 In omni caſu in quo aduerſus naturalem obligationē daretur reſtitutio tūc aduerſus illā nō daretur denūtiatio ex quo naturalis obligatio tolliť per aliam naturalē obligationem.
65 Exceptione rei iudicate tutus qui tamen eſt naturaliter obligatus poteſt denuntiari euangelice vt dicta denuntiatio ei obſtet.
66 Teſtamentū nitens impugnari ratione preteritiōis vel ſolēnitatis nō obſeruate an poſſit arctari ad voluntatē defuncti obſeruandaʒ per denuntiationem euangelicam.
67 Denuntiatio iudicialis etiā priuata cōtra quem competat.
68 Denuntiationis iudicialis priuate quis ꝛ qualis ſit effectus.
69 Denuntiatio iudicialis in quo differat ab euangelica.
70 Denuntiatio canonica quotuplex eſt.
71 Denuntiatio regularis que et cuius ſit effectus et qua forma poſſit expediri.
72 Papa hʒ habitu vtrūqʒ gladiū autoritate euangelij ꝛ pōt ipſe ſiue eius delegatus vti tpali iuriſditione.
Iudex eccleſiaſticus quo caſu poſſit vti iuriſditione temporali etiā incidenter. numero ſeq. vt quando agitur contra pietatem naturalem. nu. 78.
73 Papa pōt cognoſcere de qōne feudi inuito dño ratiōe violati iuramenti ꝛ pacis.
Iudex eccleſiaſticus pōt ſe intromittere de re tpali rōne violati iuramēti ꝛ pacis fracte ꝛ ſic indirecte.
74 Appellari pōt a iudice ſeculari ad papā ſeu aliū ſuū delegatū ꝓ iniuſtitia ſnīe per viā denuntiationis.
75 Feudi queſtio īter duos vaſallos dʒ per dominū feudi terminari ſi vero ſit inter dn̄m ꝛ vaſallum dʒ per pares diffiniri.
76 Lex abrogata an poſſit allegari.
77 Legem ſicut papa pro ſe recipit an ita contra ſe recipere teneatur.
Conſuetudo vel ſtatuta prouincie an ligent eccleſiam eiuſdem prouincie.
78 Heres an poſſit cōpelli ad faciendū ſepulchrum defuncto.
79 Colligens vuam p̄maturam teneť dño ad dānum: ꝛ maturā perdit expenſas dñoqʒ illa reſtituere tenetur.
80 Quomodo procedi debeat aduerſus colligentes vuas maturas vel prematuras vbi fuit exordium per viam denuntiationis iudicialis.
81 Exceptiones que poſſint admitti contra denuntiationem iudicialem vel regularem ſeu canonicam vbi in euangelica denuntiatione admittuntur infames de crimine emendati.

1 NOuit. ¶ † Laycus ratione peccati: ꝛ maxime periurij vel pacis fracte coram eccleſiaſtico iudice conuenitur. Diuidit Hoſti. in tres partes. In prima excuſat ſe papa oſtendens quod non intendit iudicare de feudo ſed de peccato. In ſecūda ibi nō igitur. Oſtendit quod res non debet proceſſum ſuum ad iniuriam reuocare: ꝛ hoc probat diuerſis exemplis ꝛ teſtimonijs ſcripturarum. In tertia ibi nec igitur oſtendit quod ipſe papa non debet hoc diſſimulare: ꝛ concludit ſub triplici forma vel quod certus ſit ipſe rex quod niſi obediat papa mandabit legato vt contra ipſum regem procedat ſecundū tra

ditam ſibi formã.¶ Nota deum omnia ſcire.Ipſe eniȝ cognitor eſt
ſecretorum.xxxij.diſtinctio.erubeſcant peccatores:⁊ dicitur ſciens
omnia de electio.fundamenta.lib.vj.quod homini eſt impoſſibile.
3 ¶ †Nota papam non debere turbare iuriſditioneȝ iudicis tempo
4 ralis nec de ea ſe intromittere†⁊ ſic dato quod habeat habitum iu-
riſditionis.Imperator a papa:exercitium tamen mandato dei in
tantum eſt in illi appropriatum quod efficiatur irreuocabile a pa-
pa.⁊ ſic illam non tenet vt delegatus alias illam reuocare poſſet:
5 †⁊ facit quod ſi cauſa delegetur ab ordinario ſuperiore iuriſditionẽ
confirmante:vel de mandato ſuperioris quod non poſſit ordinari⁹
illam reuocare:⁊ ſic non procedit.l.iudicium ſoluitur.ff.de iudic.et
ſic facit quod cum imperium romanum ſit traſlatum in principem
confirmante papa quod populus non poſſit illaȝ reuocare. de quo
6 de conſtitu.que in eccleſiarum.ij.diſtinctio.lex eſt. ¶ †Nota quot
requiruntur in denuntiatione exigitur primo quod peccauerit in
te.id eſt te ſciente:vel ſecundum Hoſtien.i.in damnationem tuam:
ſi hoc celaueris ſi non monueris ſi monitione non proficiente eccle-
ſie non denuntiaueris vel quia offendit ⁊ ledit te:vt innuunt ſequẽ-
tia.Nunquid autem hec autoritas extendatur ad omnes habetur.
ij.queſtione.i.ſi peccauerit:⁊ de here.cum ex iniuncto. Secundo q̃d
fiat de fratre in quo comprehenditur omnis chriſtianus.xi.queſtio-
ne.iij.ad menſaȝ:⁊ de multiplici fraternitate habetur de regula.Jo
annes.Tertio exigitur quod fiat quedam ſecreta monitio:⁊ exigi-
tur quod fiat hoc modo oſtendendo peccatum ſuum obſecrando et
rogando quod peniteat:⁊ cum in hac non adhibeatur teſtis proba
ri poterit per ſolum iuramentum ſecundum Hoſtien.Et not.de di-
ctione ſolum que alios excludit.Quarto debet fieri ſecunda moni-
tio:que probatur per iuramentum monentis:⁊ alterius adiuncti:
tertia vero debet plene probari ⁊ hoc reſpicit quod ſequitur. Quin
to debet dici eccleſie ⁊ eccleſia debet ipſum habere pro ethnico:⁊ pu
blicano:⁊ ſi iudicialiter procedatur debet ipſum excommunicare:⁊
ex hoc habet finẽ denuntiationis iudicialis:quia ſi ſe non corrigit
eum excommunicat. Sexto exigitur quod qui dicit eum peccaſ-
ſe de hoc faciat fidem eccleſie vel paratus ſit de hoc fidem facere corã
competenti iudice:⁊ ſic videtur quod vbi allegatur peccatum:⁊ ab
aduerſa parte negatur ad hoc vt videatur an ſpectat ad iudicem ec-
cleſie de hoc preambulo an peccet:vel non habet eccleſia cognoſcere
ſic in ſimili no.ȝ.eodem.ceterum an clericus ſit ſpoliatus:⁊ ſic in via
declinatorie poteſt opponi de hoc an ſit peccatum quod venit di-
ſputandum ad merita cauſe:⁊ ſic habes vnam exceptionem litis fi-
nite quando ad ceſſionem cauſe principalis ceſſat iuriſditio ſic ad-
mittitur exceptio ab extraneo quod non contraxit in dioceſi:vbi
conuenitur.not.de foro competen.romana.§.contrahentes.lib.vi.
7 ⁊ not.Innocen.de reſcript.ſuper literis.¶ †Nota quod in denun-
tiatione euangelica:⁊ in quocunq; alio proceſſu dicens formam ſer
uatam arctatur ad illam probandam.Ideo grauatur onere proban
di dicens ſe appellaſſe ⁊.j.x.dies appellaſſe.de appellationi.ſignifi-
cauerunt.not.de electio.capitulo primo.⁊.c.vt circa.libro.vj.ad hoc
8 cle.cauſam.de electio.⁊ quod ibi no.¶ †Nota quod autoritas illa
ſi peccauerit nedum reſpicit occulta peccata:ſed etiam manifeſta.
9 xlv.di.ſȝ illud.xj.queſtione.iij.precipue ſecundum Pet. ¶ †Nota
duo ſigna tribuentia iuriſditionem ſcilicet priuilegium ⁊ conſuetu
dinem ⁊ arguit ab.pro hominibus de monte peſſulano vt ſub rege
non reſpondeant ſed ſub epiſcopo cum eſt queſtio inter eos ⁊ regem
10 ⁊ ſic fuit diu ſeruatum.¶ †Nota eccleſiam poſſe quemlibet ratione
peccati cohercere:⁊ ſi eſt in eccleſia hoc poteſt directe:ſi extra eccleſiã
indirecte.ij.queſtiõe.j.multi.de deci.de terris.de iudeis:⁊ ſi iudeos
ſecundum Uin.ad hoc de vſu.poſt miſerabilem.de priuilegijs:quã
11 to.¶ Uenio ad ver.non igitur.¶ †No.primo quod nemini infert
iniuriam qui iure ſuo vtitur.de electi.eccleſia. de fur.iniuriã.j. Rñ.
ſecundũ Hoſt.¶ Not.ſecũdo arg.quod ſuffraganei eligunt metro-
politanum ad hoc de poſtu.prela.bone.el.ij.ſed ceſſat argumentum
ſi dicis procurare mouendo ⁊ inducendo vel forte ſpectabat ad eos de
12 conſuetudine ſecundum Hoſti.¶ †Nota imperatorem ſubiectum
eſſe pape:⁊ ſuo dioceſano quinimo ⁊ cuilibet preſbytero.xvij.diſtin
ctio.quoniam.xcvj.diſt.duo ſunt.de peni.omnis.ex hoc dicit Ho.
quod patet excellentia dignitatis eccleſiaſtice:⁊ ſacerdotalis reſpe-
ctu regalis:q: null⁹ clericus ſubeſſe poteſt imperatori perſonaliter
imperator autem ⁊ etiam papa in eo quod peccatores ſubſunt ſim-
plici ſacerdoti de peni.omnis ad hoc de iureiur.nimis. ⁊ ideo dixit
omnis q: nemo ſine crimine viuit.Concluſit enim deus omnia ſub
peccato vt omnibus miſereretur.de peniten.diſt.ij.Si enim inquit
ſecundum Pet.⁊ Abb.⁊ ſic imperator poteſt a quocunq; ep̃o excõ-
13 municari in cuius dioceſi conſiſtit.ſecunduȝ P.¶ †Nota hic qs
dicatur de genere alicuius quia idem eſt dicere de genere quod de
deſcendentibus ⁊ quod plus comprehendit deſcendentes ex perſo-
na matris.Nam vt dicit Hoſtien.hic erat deſcendẽs ex perſona ma
14 tris remittit ad ſpecu.hyſtoriarum.lib.xvij.c.iij.†Et not.quod qui
libet ſcire preſumitur facta coniuncti ſui a quo deſcendit.l.de tute-
la.C.de in integ.reſti.mi.l.octaui.ff.vnde cognati.¶ Nota hic tri-
plicem partem litis.exordium proſecutio:⁊ ſentẽtia.⁊ dicitur exor-
dium ante lit.conte.vel quando lis conteſtatur curriculis decurſis
dicitur datis inducijs ad deliberandum poſt lit.conteſt. peroratur
15 aũt per allegationes.¶ †Nota hic q̃d in iudicio ſeculari:in quacũ-
q; parte iudicij quis grauetur recurſus poteſt haberi ad iudicem ec-
cleſiaſticum quod eſt intelligenduȝ vbi ad adeſt materia peccati:vel
quando deficit iudex ſecularis vel deeſt caput prouincie.vt.j.dicam
⁊ ſic patet quod vbi appellatur ad eccleſiam attenditur qualitas tri
bunalis iudicis ad quem:⁊ non iudicis a quo vt poſſit appellari añ
17 ſententiam:⁊ poſt ad hoc.j.de foro competen.licet.¶ †Nota quod
acta geſta:coram vno iudice faciunt fidem coram alio ad quem ha-
betur recurſus vel ad quem appellatur.de quo de teſti.cauſam.el.j.
18 ¶ †Nota quod poteſtas pape nõ eſt ab homine ſed immediate eſt
a deo poteſtas autem imperatoris a papa:⁊ habuit eam mediante
populo.xvij.diſtinctio.§.huic etiam:⁊ vide de origine papatus.xxi.
diſtinctio.in princip.⁊ in.d.§.huic etiam:⁊ vide quod ibi no. inquã
19 tum dicitur quod habuit a concilijs. ¶ Nota quod poteſtas pape
hic videtur in materia peccati reſtringi ad chriſtianos negat igitur
ſe chriſtianum qui negat hanc poteſtatem.de maio.⁊ obedien.ſoli-
20 te.ad finem.¶ †Nota quod preciſa correctio peccati permittitur
eccleſie:quando peccatum eſt publicum forus ergo eccleſie etiam in
materia peccati eſt preciſus quando peccatum eſt publicum:⁊ iacet
21 quis in peccato.†poterit ergo ſecundum Joan.de peccato etiaȝ iu
dex ſecularis imponere penam temporalem a legibus ſtatutam xx-
22 iij.q.v.ſunt quidam. ¶ †Nota quod in miniſtrando iuſtitiam ⁊ in
modo procedendi ad finem corrigendi peccatum non eſt habenda
acceptio perſonarum immo ſic iudicabitur magnus vt paruus.
23 ¶ †Nota finem correctionis peccati vt quis a vitio retrahatur ad
24 virtutem.¶ †Nota quid eſt pax quia vinculum eſt caritatis.†Ca-
25 ritas autem eſt dilectio dei ⁊ proximi ſui ſecundum Pet.⁊ cum cari
26 tas ſit ſpecialis virtus qua ſaluamur:⁊ fides.Ideo circa pacem ⁊ iu
ramentum ſpecialis cognoſcit eccleſia.ad hoc de electio. venerabi-
lem.de treu.⁊ pa.c.ſecundo.⁊ eſt pax etiam hoſti ſeruanda.xxiij.q.j.
27 Joan.⁊.c.ſe.¶ †Nota diſſimulationem peccatorum inferiorum eẽ
mortalem in prelato.lxxxj.diſtin.error.de treu.⁊ pa.c.j.de priuileg.
28 quanto.de ſenten.excõmu.quanto.hoſt.¶ †Nota differentiaȝ eſſe
inter pacẽ ⁊ treugas.ad hoc de treu.⁊ pa.in rubrica.⁊ capitulo prio.
29 ¶ †Nota plura remedia adhibenda contra contumacem reducen-
dum.de dolo veritatis ad cordandos diſcordes ad curandum egro
30 tos.xxviij.diſtin.c.fina.de peni.⁊ re.omnis.¶ †Nota quod vbi de
pace dubitatur fracta eccleſia poteſt compellere laycos ad treugas:
31 ⁊ vbi pacem fecerunt ad illam reformandaȝ.¶ †Nota in hac denun
tiatione proceditur de plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij. Et nota
quod in proceſſu admittuntur nihilominus legitime exceptiones:
⁊ procedetur de plano:quia nõ dabuntur ita prolixe dilationes:nec
recipientur:vbi aliter darentur ſi alio modo ageretur. Hec enim q̃ſi
omnia ex arbitrio iudicis pendent conſideratis perſonis cauſis lo-
cis:⁊ temporalibus.de tranſactioni.c.fina.ſecundum Hoſtien.vide
cle.ſi.de verborum ſignifica.⁊ in extraua.ad reprimendam per Bar-
to.⁊ vide in.l.j.§.fina.ff.de preto.ſtipu.⁊ hec ſufficiant pro notabili-
bus.¶ Uenio ad dicta doctorum ⁊ expediam.Primo quedam lite
ralia.Secundo veniam ad materiam denuntiationis. Tertio ad
32 glo.¶ †Oppo.quod non habeatur vt ethnicus licet enim loqui cũ
gentilibus ſed non cum excommunicatis.xi.queſtione.iij.cum excõ
municato dic quod non ſunt omnino ſimiles:quia vterq; a ſacramẽ
33 tis eccleſie ſeparatur ſecundum Pet.¶ †Oppo.quod papa potue
rit inducere legem melius facientem que dicit quod ſi iudex maior
prouincie aliquem ledat epiſcopus eſt ordinarius.facit in auten.vt
34 diffe.iudic.§.ſi tamen contigerit.col.ix.¶ †Quero primo quid ſit
dicere ethnicus:dic quod ethna eſt mons in arabia ſecundum alios
in ſicilia de quo ex riuulus ſulphuris ⁊ continuo viget ignis ſic iſti
erant in igne continuo.vel ſecundum hug.ab ethnos quod eſt gen-
tilis.tales ergo merito ſunt vitandi ſecundum Hoſt.⁊ publicanus.
id eſt publice peccans ad ſecundam expoſitionem.j.q.j.nonne.xlv.
35 diſti.ſed illud. ¶ †Quero ſecundo quam excuſationem poterit al-
legare Rex francie:dic quod legitima monitio non preceſſerit: vel
denuntiator ſit criminoſus.iij.queſtione.vij.iudicet vel aliam quã-
cunq; iuſtam cauſam:⁊ ex hoc colligitur quod.j.§.fina.non mandat
cognoſci de cauſa principali:ſed an denuntiatio ſit admittenda ſm
36 Innocen.vel dic vt.j.dicam ſecundum eundem Hoſtien. ¶ †Que
ro.iij.quid eſt hoc ſpeciale priuilegium quod habere poterant in co
gnoſcẽdo de cauſa feudali:vt alius cognoſceret a domino feudi: dic
quod forte rex anglie habebat priuilegium a rege francie quod non
iudicaretur per ipſum tanquam per eius dñm:ſed per cões eorum
iudices vel per alias certas perſonas ab eis electas cõmuniter.Idẽ
ſi ſuper hoc haberet ſpecialem conſuetudinem ſecunduȝ Innocen.
Hoſtien.autem intelligit quod priuilegium dabat hanc poteſtateȝ
pape:⁊ loquitur de ſpeciali priuilegio conceſſo a beato Petro. q̃d
etiam dicitur generale.de tranſlatio.prelato.c.j. ſpeciale autem eſt
attenta perſona pape cui ⁊ non alteri competit.de offic.deleg.quod
tranſlationem

tranſlationem : generale reſpectu omniū chriſtianorū:ſuper quos
dat poteſtatem.vt.j.probatur quod non ſolum patet propter dictū
priuilegium ſed etiam propter conſuetudinem.ad hoc.j.titu.j.cleri
cus ⁊ probatur hec lectu.ſecundum eundem.de tranſla.prela. quan
to.§ .j.dictum Inno. procedit ſi loquimur de priuilegio quo alteri
quam proprie:vel pape datur poteſtas cognoſcēdi principaliter de
feudo:vel alteri quā domino feudi quia illud eſt ſpeciale:nec eſt da
tum a petro.dictum hoſtien.procedit loquendo de priuilegio quo
ſpecialiter papa cognoſcit de peccato:⁊ iuramēto hoc bene habuit
37 a petro.¶ †Quero quarto quis eſt hic proceſſus quem agitare de-
bet legatus:dic ſupponere terram interdicto.de ap.nouit.de offic.
deleg.nouit ⁊ mandat iſtis prelatis vt illam ſententiam obſeruent:
nam propter hoc:⁊ vt prelati ſciant executionem ⁊ intentionem pa
pe:prelatis dirigitur hec decre.ſecundum Hoſt.⁊ ſic reducit autori-
tes ad concordiam.ſ.iſtam ſi peccauerit:⁊ illam apoſtoli peccantem
coram omnibus argue:⁊ prima procedat in occulto.ſecunda in pu-
38 blico.vnde ſcribitur diſtribuite ⁊c. ¶ †Ultimo venio ad materiam
denuntiationum quam Archidia.expedit ⁊ glo.ij.queſtiōe.j.ſi pec-
cauerit.Inno.⁊ Hoſti.in.c.romana.de cenſi.§.ſane Guar.in decre.
religionum Grego.x.de reli.do.Bar.in extraua.ad reprimendam:
39 in verbo denuntiationem.†Pro cuius euidentia premitto quod
multiplex eſt modus ⁊ via agendi:quandoq; via actionis:vt in ciui
li.inſtitu.de actio.per totum:⁊ in.§.j.ʒ.eodem dilecti. Quandoq;
officio iudicis ſubrogato loco actionis.ff.de mino .per totum.⁊ ex
qui.cau.ma.de offi.iudi.c.j.⁊ in toto titu.de in integ . reſtitu. quan-
doq; via accuſationis de accu.per totum.quandoq; via inquiſitiōis
de accuſatio.qualiter.⁊.c.cum oporteat. de ſymo. licet heli.⁊ he p-
xime due vie competunt demum in criminalibus. in ciuilibus au-
tem non:niſi vbi ſolus intenditur finis correctionis peccati:vt not.
de iureiuran.ad noſtram.ij.⁊ ſic concurrit cum euangelica vel iudi-
ciali.vt.j.dicam.Differt tamen quia in officio iudicis non eſt neceſ
ſaria ſolennitas denuntiationum de quibus hic ad quod gloſſ.qđ
me.cau.c.abbas.Alia eſt via agendi per modum denuntiationis:⁊
de iure antiquo digeſtoꝝ non admittebatur hec denuntiatio:niſi p
officiales.ff.de cuſtodia reo.l.diuus.C.de accu.l.ea quidem.de offi.
prefecti vrb.in.l.prima.§.ſane ſecundum Bart.in dicta extraua.ad
reprimendam.Hodie autem hec denuntiatio admittitur magis la
te vt.j.patebit.De officiali autem denūtiatore habetur in dicta. l.
diuus.de accu.olim.de teſti.cogen.preterea.de ſtatu mona.ea que.⁊
c.in ſingulis cum ſi.quem nos teſtem ſinodalem intelligimus ⁊ ap-
40 pellamus.¶ †Uidendum igitur de hac ſpecie denuntiatiōis quā
proſequor per duo media.Primo quotuplex eſt denuntiatio . Se-
cundo de formis eius ⁊ effectibus.dic quod denuntiationū alia iu
dicialis:alia canonica:alia regularis. ¶ Uenio ad euangelicam cir
ca quam.Primo videbimus aliqua circa perſonam denuntiantē.
Secundo aliqua circa perſonam denuntiatam.Tertio aliqua circa
41 eius formam.Quarto aliqua circa eius finem ⁊ effectum. ¶ †Ad
primum quero an denuntiatio euangelica procedat ab actu cari-
tatis an iuſtitie:dic prout ordinatur ad tollendum peccatum proce
dit ab actu caritatis:prout ordinatur ad inſtruendū alios per exē-
plum procedit ab actu iuſtitie.xi.q.iij.precipue:ſecundū Archidia.
42 ij.q.j.ſi peccauerit. ¶ †Secūdo quero an ſit precepti hec denuntia-
tio:an conſilij.Quod ſit precepti facit:quia loquitur per verba im-
peratiua.xlv.diſt.ſed illud.cum.c.ſe.lxxxiij.diſt.per totum:ergo ca-
dunt ſub precepto.xiiij.q.j.quod precipitur.de verbo.ſigni. in his:
pro ⁊ contra ſubtiliter ⁊ copioſe.allegat Archi.ij.qđ.j.ſi peccauerit
Io.an.dicit quod in prelato eſt precepti ⁊ ſi non facit peccat.de off.
ordi.irrefragabili.xlv.diſt.ſed illud.cum.c.ſeq.lxxxiij.diſt. per totū.
In alio non prelato dicunt quod non eſt precepti ſed conſilij:nec il-
laqueat ad peccatū vnde non tenetur aliquis ad hoc:niſi vt ad alia
opera pia:niſi ratione officij vel cui hoc pertineat.xxiij.q.iiij.duo:⁊
fuit dictum Inno.in vna parte.In alia dicit quemlibet teneri ſi cre
dit ſuam denuntiationem prodeſſe:⁊ denuntiātibus non eſt graue
denuntiare.xxij.q.v.anima:nam nimis graue eſſet denuntiantibus
ſi ob hoc a ſuis negotijs retrahi deberent:vel ſi propter hoc deberēt
inimicitias vel pericula aliqua incurrere:quia licet denuntiare bo-
num opus ſit ad illud nō tenemur:ſicut nec ad alia bona opera:niſi
in caſu predicto:⁊ quando ſic ſe offert oportunitas vt dictum eſt: qꝛ
quando ſic ſe offert oportunitas eſſet peccatum negligentie:niſi de-
nuntiaret.hec vera dicit in delicto continuato : ⁊ iterationem reci-
piente:ſecus in momentaneo. Ioan.de ligna. dicit quod ſi fiat de-
nuntiatio circa commiſſum non eſt precepti.ratio quia monitio cir
ca cōmiſſum ſit propter penitentiam quam iniungere non poteſt
priuatus:nec ad ipſam compellere:ſed circa ſecundam non ſit moni
tio ad penitentiam eius quod nō eſt commiſſum:ſed tendit ne pec-
cet quod poteſt quilibet priuatus prohibere:tenetur enim quilibet
propulſare vim factam ſocio:de ſenten.excōmu.quā te.eo.titu. dile
cto. quanto magis tenetur propulſare periculum anime: tamē at-
tenta origine.ſ.caritate tenetur priuatus:ſed invim ſolius precepti
tenetur ſolus prelatus ſecundum Ioan.de ligna.Concludit Archi
dia.quod eſt precepti ſed non ſemper eſt peccatum. Unde aduerten
dum quod quedam ſunt precepta negatiua:⁊ hec prohibent actus
peccatorum:quedam affirmatiua:⁊ hec non prohibent:ſed inducūt
actus virtutum.Actus autem peccatorum ſecundum ſe ſunt mali:⁊
43 nullo modo bene fieri poſſunt:nec aliquo modo:aut tēpore:†ex hoc
ſequitur quod precepta negatiua obligant ſemper:⁊ ad ſemper:niſi
forte reuelatione diuina.xxiij.q.v.ſi non licet.xxxij.q.j.non eſt cul-
44 pandus. xiiij.q.v.dixit.de diuor.Gaudemus. † Actus autem vir-
tutum non quolibet modo fieri debent:⁊ tempore:ſed ſeruatis debi
tis circunſtantijs: que exiguntur ad hoc:vt actus ſit virtuoſus.ſcili-
45 cet vt fiat vbiq;:et ſm qđ dʒ ⁊ qñ dʒ.† Cōcludit ergo quod fraterna
correctio tripliciter poteſt obmitti.quandoq; meritorie: quandoq;
ex caritate obmittitur:vt quia timet ne deteriores fiant.allega.di-
ctum auguſtini in principio de ciuitate dei.Secundo modo obmit
titur cum peccato mortali:quando preſumit probabiliter:quod ad
eius monitionem corrigeretur:⁊ tamen propter timorem:vel tepi-
ditatem obmittitur.l.diſt.ſi quis dyaconus. xl. diſtin.ſi papa. xvij.
diſtinctio.ſunt nōnulli.Tertio modo cum peccato veniali : quādo
ex timore vel tepiditate eſt tardior ad corrigendū non tamē obmit-
teret ſi conſtaret ei quod corrigi deberet.Hoc modo viri ſancti ali-
quando obmittunt corrigere delinquentes.ij.q. vij. qꝛ plerīq;.xvij.
q.j.§.quando vero.Hoc in non prelato.In prelato autē hoc dicit eē
peccatum vbi corrigere valet abſq; ſcādalo alias expectet tempus.
46 ¶ †Tertio quero an ſubditus teneatur corrigere prelatum:dic qđ
inquantum correctio eſt actus iuſtitie non pertinet ad ſubditum re
ſpectu prelati.xxj.diſtinctio.inferior.⁊.c.ſubmittitur:ſed inquantū
eſt actus caritatis ſic:non tamen cum preſumptione vel proteruia.
Unde dicit apoſtolus.ſeniorem ne increpaueris:ſicut aſina reprehē
dit balaam.ij. q. vij. ſicuti ⁊. §. Item cum balaam cum capitulo ſeq.
47 ¶ †Quarto quero an poſſit quis corrigi qui ex correctione fit de-
terior . archidi.vbi ſupra concludit quod inquantū correctio eſt vir
tus iuſtitie in qua agitur etiam de bono cōmuni que pertinet ad p-
latos hec non eſt obmittenda propter timorem eius qui corrigitur
ne fiat deterior:immo iudex contra eum procedit . iiij. diſtin.forte.
xxiiij.qđ.v.qui vitijs.Alia eſt que eſt actus caritatis cuius finis eſt
emendatio delinquentis non habens citationem:ſed ſimplicē mo
nitionem:⁊ hec vbi timeretur quod peior fieret debet obmitti: quia
ea que ſunt ad finem debent regulari ſecundum quod exigit ratio fi
48 nis.xxiij.qđ.v.prodeſt ſecundum archidia. ¶ †Quero an quilibet
poſſit denuntiare.docto.hic dicunt quod omnes infames ⁊ mulie-
res admittuntur dummodo non perſeuerent in crimine:nec per ex-
ceptionem ⁊ cauillationes ſunt repellendi.non enī refert qui denū-
ciet dū tamen anima ſaluetur. de iureiurando quēadmodum in ſi.
de cogna.ſpi.tua ad quam admitteretur quis dato quod iuraſſet nō
denuntiare.de iureiurando quemadmodū:quia iuramentum eſſet
temerarium inquantum denuntians principaliter intenderet cor-
rectionem peccati:et non intenderet principaliter propriū inter-
eſſe:vt ibi no.ad hoc quod no.glo.hic ⁊ de teſti.in omni.de iureiurā
do tua.de cogna.ſpi.tua.glo.ij.queſtione.j.ſi peccauerit.ſic debet in
telligi.glo.fina.hic relata.ad euangelicam recte loquitur:⁊ hec ſuffi
ciant quantum ad perſonā denuntiantē.Archi.ij.q.j. ſi peccauerit
de exiſtente in peccato dicit quod q̄q̄ non admittatur ad denuntiā
dum ſi iacet in peccato actus tamē correctionis in eo cadere poteſt
quia in eo non eſt ex toto deletum iudicium ratiōis propter tria ta-
men ex peccato precedenti redditur indignus ad corrigendū ſi pec
catū maius cōmiſit:⁊ corrigit de minori:⁊ allegat illud Math. vij.
qui videt feſtucam ⁊c.Primo quod quanto maius eſt peccatū cor-
rigentis tanto maius poteſt ſcandalum innuere.argumē.xl. diſtin.
multi.Secundo ex ſuperbia corrigentis qui peccata ſua paruipen-
dēs ſeipſum proximo prefert ſeueritate auſtera dijudicans alioꝝ
peccata contra illud.xj.queſtione.iij.cunctis:⁊ cōcludit etiam in cor
rectione hac penſandum vtrum tale eſt vitium quod nunq̄ habue-
rimus.⁊ tunc cogitemus nos homines eſſe : ⁊ habere potuiſſe : vel
tale quod habuimus:⁊ iam non habemus:⁊ tunc tangat memoriā
cōmunis fragilitas vt illam correctionem non odium:ſed miſericor
dia precedat.Si autem inuenerimus nos in eodem vitio eſſe : non
obiurgemur ſed congemiſcamus:⁊ inuitemus ad equalitatem peni
49 tendum.†Ex his patet quod peccator humiliter corripiendo non
peccat nec nouam ſibi damnationem acquirit ſi ſic corrigat ſecundū
archidia.hanc etiam poteſt proſequi ille cuius intereſt ratione rei
familiaris.vt hic ⁊ etiam petere vt cum non poſſit agere penitentiā
niſi ſatiſfaciat quod reddat ei quod ſibi debet ſecundum Innocen.
50 ¶ †Uenio ad perſonam denuntiatam:⁊ quero primo quis poſſit
denuntiari dic quod quilibet iacens in peccato:nec in hoc excuſat di
51 gnitas vt patet hic. ¶ †Quero pro quibus peccatis habeat locum
denuntiatio:⁊ correctio ; dic quod pro peccatis cōmiſſis in quibus
perſiſtit:⁊ cōmittēdis.xxij.q.v.hoc videtur.⁊ no.de ſponſa. tua nos
52 ⁊ an in occultis dixi ſupra. ¶ †Quero ſecundo an denuntiatio euā
gelica habeat locum in peccatis occultis ſicut in publicis. Pet.te-
net hic quod habeat locum in occultis:⁊ publicis. xj. queſtione.iij.

pꝛecipue.ꝛ eſt tex.hic Joan.and.hic videtur velle quod in foro eccle-
ſiaſtico non habeat locum in peccatis omnino occultis:ſed que ꝓ-
bari poſſunt:quia omnino occulta iudicio dei ſunt ſeruata.vj.que-
ſtione.j.ſi omnia:ꝛ caueat denuntians quod eum peccatorem con-
uincere poſſit.quia etiam ſi epiſcopus ei non creditur.vj.q.ij.ſi tan-
tum.ꝛ.c.placuit.Innoc.dicit quod ſi peccatū eſt occultum illud oc-
culte perſequi debet:ꝛ tandē debet habere eum ꝓ ethnico ꝛ publica
no eum occulte vitādo.alleg.xlv.diſt.nō ocioſe dic ſi queritur an oc-
culta peccata poſſint corripi:ꝛ etiam caſtigari:caſtigatione gene-
rali:dic quod ſic:vt in.c.ſi ſacerdos.de offi.oꝛdina.Si an poſſint coꝛ
ripi in ſpecie ſi ſunt occulta alijs:ꝛ nota corripienti poſſunt abſq̄
dubio occulte corripi vt ſunt occulta:dum tamen ſeruetur modus
in corrigendo:vt occulta corripiat occulte publica publice.vij.q.ij.
ſi tantum.ꝛ.c.omnia.ꝛ.c.placuit.ꝛ ſic intelliguntur he autoritates:
ſi peccauerit in te:ꝛ illa peccantem corrige coram omnibus.Si an
poſſint denuntiari ſi ſunt omnino occulta.Joan.tenet quod.ſ.ar-
chidia.tangit.ij.queſtione.j.ſi peccauerit ꝛ dicit aliquos dicere oꝛdi
nem fraterne correctionis ſic ſeruandum:vt primo corrigatur in ſe-
creto.ſi audiuerit bene quidem ſi non ꝛ peccatum eſt omnino occul
tum dicebant non vlterius procedendum:ſi ad notitiam populi in-
cipit tranſire debet vlterius procedi.ſecundum quod dominus mā-
dat.hoc eſt contra dictum auguſtini quod peccatum fratris non de
bet occultari ne putreſcat in coꝛde.v.queſtione.v.non nos.Jdeo di
cit archidia.quod quam diu ſpes eſt de correctione per ſecretā mo
nitionem debet illam pluries iterare:nec debet vltra procedi:ſi non
valet admonitio,procedendum eſt vlterius quātumcūq̄ peccatum
ſit occultum ad teſtium inductionem niſi forte timeretur quod dete
rioꝛ fieret:quia tunc eſt deſiſtendum.puto quod ſi peccatū eſt omni-
no occultum:facta prima monitione poſſit adhibere vnū vel duos
qui potius poſſint prodeſſe quam nocere:vt cum eo corripiant:ſi ſe
corrigat habemus obtentum.xxij.queſtione.v.hoc videtur:ꝛ tenet
hoc archidia.ꝛ ſi coram eis fatetur crimen poſtea procedere ad de-
nuntiationem:ꝛ per eos probare ſi negaret coram alio vel alijs cum
adhuc poteſt denuntiare eccleſie hoc eſt prelato qui poſſit potius
prodeſſe q̄ nocere:et tunc ſuperioꝛ cui eſt facta denuntiatio:cum
non conſtet ei niſi per vnum teſtem habebit eum occulte vitare:pro
eo oꝛare eum crebro admonere poterit etiā in genere excōmunica
re iſto modo ſufficit ad correctionem vnus teſtis:ꝛ ſic intellige glo.
que dicunt quod in penitentialibus ſufficit probatio per vnum te-
ſtem:vt not.glo.ij.queſtione.j.multi in verbo ſeculari ad ſi.de ſpon.
preterea.xxij.queſtione.v.hoc videtur de con.diſt.iiij.cum itaq̄.de
conſanguinitate ꝛ affinita.ſuper eo.ſic intelligo.xlv.diſtin.ſed illud
xxij.q.v.hoc videtur.Si peccatum eſt occultum probabiliter tamē
habet locum denuntiatio abſq̄ dubio:vt hic dicunt docto.ꝛ fortiꝰ
ſi ſit publicum licet fines forte ſint diuerſi vt dicam vbi tractabatur
53 de effectu.¶ †Quero circa formam que exigantur in hac denuntia
tione euāgelica:ꝛ ꝛ que ſunt de eius forma.dic quod in ea debet pro
cedere duplex monitio.Prima probatur per monentem.Secunda
per monentem ꝛ alium vel alios:de teſti.ꝛ in omni.arc.ij.q.j.ſi pec-
cauerit.dicit ſi peccatum eſt publicum non exigatur monitio:iuxta
illud peccantem coram omnibus argue.xlv.di.ſed illud:ſi occultum
ꝛ inferat alijs nocumentum ſpirituale:vel temporale:vel coꝛpoꝛale
puta traditio ciuitatis hoſtibus:vel occulta hereſis:multos occul-
te a fide deuians:cum hic peccet in alios:ſtatim non expectata mo-
nitione:denunciabit:niſi forte ſciret quod ad eius monitionē vellet
ſtatim corrigi:nam quilibet debet ſic corrigere ſi poteſt:quod illius
fama non ledatur:que eſt vtilis ipſi peccanti:non ſolum in tempo-
ralibus:in quibus homo quantum ad multa patitur detrimentum
amiſſa fama.de teſti.teſtimonium.ij.q.vij.teſtes:ſed etiam quātum
ad ſpiritualia:quia multi pre timoꝛe infamie retrahūt a peccato:cū
autem ſe ſentiunt infamatos libentius peccant:de pe.di.j.quis ali-
quando.Jtem quia vno infamato alij infamantur:quia dicitur cle-
rici vel religioſi hoc faciunt:ſi non inferat pluribus nocumentū exi
54 gitur monitio.¶ †Foꝛma autem procedendi eſt quia in eo proce-
dunt de plano:abſq̄ foꝛma iudicij:vt hic litera dicit:ꝛ admittuntur
omnes teſtes:dummodo non ſint crimínoſi:etiam ſi eſſent infames
mulieres:ꝛ minoꝛes:ſecundum Jnno.vt ſupꝛa dixi in denuntiante.
55 ¶ †Quero circa effectum quis ſit finis et effectus huius denuncia-
tionis euangelice.dicit Joan.an quod huius effectus eſt vt pecca-
toꝛ peniteat:non vt beneficio:vel officio priuetur:niſi retento oꝛdi-
ne:vel beneficio:penitere non poſſet de tempo.oꝛ.c.vltimo:ꝛ tunc
per conſequentiam non directo priuatur.ſ.q꞉ aliter penitere nō po-
teſt:ſm Jo.an.ſentit ergo Jo.an.quod finis huius denunciationis
compellat preciſe.Jnno.dicit qđ ſi peccatum eſt occultū finis eius
eſt vt habeat denunciatum priuatum pro ethnico ꝛ publicano:vt
ſonat autoꝛitas.ij.q.j.ſi peccauerit.xlv.di.non ocioſe:ſi peccatum eſt
manifeſtum manifeſte debet proſequi dictum euangelicum denun
tiando crimen eius iudici:ꝛ probando per teſtes:ꝛ tandem debet eū
habere pro publicano publice:etiam ſi non eſſet excōmunicatus:
etiam non habendo familiaritatem cum eo:ſed non debet eum vita

re in oꝛatione:nec in mēſa:nec in alijs huiuſmodi.puto quod ſi pec-
catum eſt occultum:notum ſoli deo:denunntiati finis eſt hoc denū-
tiare prelato:qui poſſit prodeſſe:ꝛ non nocere:qui prelatus plura
habet remedia.Primum vt inſiſtat oꝛationibus oꝛando pro eo.Se
cundum vt inſiſtat monitionibus occultis exhoꝛtādo.Tertium vt
eum vt peccatoꝛem vitet ſacramēta denegando:ꝛ ſi ſic non proficiat
poteſt eum etiam excommunicare in genere:argu.de offi.oꝛ.ſi ſacer
dos.Aliud agere non poteſt:ne publicet peccatum:quia proditoꝛ
eſſe non debet.ij.q.vij.§.de his.Si peccatum eſt publicum:tunc po-
teſt adhibere illa remedia:ꝛ etiam publice vitare:per hanc autem
viam non debet ipſum ſententiare ſpecifice:quia hec non eſt via oī-
no iudicialis:ꝛ ideo denegantur alia remedia iudicialia.ſic intelli-
go Jnnocen.ꝛ forte poterit ei denegare ſacramēta niſi appareat de
56 penitentia:ex quo perſeuerat in peccato.¶ †Uenio ad ſecundā ſpe
ciem ſcilicet ad iudicialē.¶ Quero primo quotuplex eſt:dic quod
eſt duplex quedam publica:quedam priuata publica eſt que compe
tit ex puro ꝛ mero officio in qua non exigitur monitio:ſed in ea iu-
dex ex ſuo officio procedit:per denuntiationem ſuoꝛum officialiū
ꝛ habet locum in notoꝛijs tantum.C.de accu.ea quidem.xxxv.q.vj.
epiſcopus in ſinodo.ff.de cuſto.reo.l.diuus.de offic.prefect.vrb.l.j.
§.ſane.Jn caſu tamen delicti leſe maieſtatis contra imperiū eſt hoc
nouum quod per denuntiationem factam a quocunq̄ poſſet proce
di.vt in extrauagan.ad repꝛimendam vbi bar.dicit quod iſte denū
tiatoꝛ habet vim cuiuſdam mandatoꝛis:ideo inſiſtens incidit.l.j.§.
incidit.ff.ad turp.ꝛ.l.ab accuſatoꝛe.ꝛ.l.denuntiatoꝛes.dicit tamen
ſpec.in titu.de denuntia.§.j.verſi.vt autem in ſi.quod licet ſit ceptꝰ
proceſſus per modū denuntiationis canonice ſi tamen difficultas
aliqua ingeratur tranſitur ad modum inquiſitiōis nec punietur de
nuntiatoꝛ cum non ſua voluntate deſiſtat.de ſymo.licet hely.§.cū
igitur.Quedā eſt ſpecies denuntiationis iudicialis que dicitur pri
uata:circa hoc quero an competat.Secundo contra quem.Tertio
que ſit eiꝰ foꝛma.Quarto quis ſit eius effectus.Quinto in quo dif-
57 fert ab euangelica.¶ †Ad primum an competat:dic quod compe-
tit leſo ꝓpter ſuum intereſſe:quādo ille:quia eſt leſus nō poteſt age-
re in foro oīno cōtentioſo rigoꝛe iuris inſpecto.Aut ꝑ conditionē
perſone:vt quia ſeruus aut poteſtati ſubiectus.Jdem putat barto.
in extrauagan.ad repꝛimendam:vbicūq̄ propter potentiam aliqs
ſe iuuare non poteſt vel audet alias facta querela ſuperioꝛi etiam ſi
vltra non proſequatur iudex ex officio procedat quod ampliat ſpec.
in titu.de denuntia.§.primo verſic.vt autem.etiam ſi timet ratione
ſuperioꝛitatis:quia eius eſt dominus vel tyrannus ꝛ ſi propter po-
tētiā timet denuntiare poterit ſuperioꝛi eccleſiaſticus ex officio pro
uidere per pene impoſitionem:ꝛ ſufficientem cautionem.de reſtitu.
ſpo.literas.de preſumptio.literas.de iureiurā.ad noſtram.Jdem ſi
ſit timoꝛ iuris vt q꞉ ab agendo alijs vijs ſe excluſit iuramento.de iu
reiuran.debitoꝛes.ꝛ dicto.c.ad noſtram.ꝛ.c.quemadmodum:ꝛ pu-
to quod vbi timoꝛ impedit agere:vt iuris aut facti:tunc poterit fie-
ri ſine monitione:ſi timoꝛ monitionem impedit argumē.de appel.
ſi iuſtus:ꝛ quod ibi not.Competit etiam in ſpectantibus ad foꝛum
veniale ꝛ in ruſticis oppreſſis.ff.de offic.preſi.l.nec quicq̄.§.de pla-
no:per que puto idem in omnibus miſerabilibus perſonis oppreſ-
ſis:vt in cauſis ſuis poſſit per hanc viā ſic de plano ꝓcedi:ꝛ que mi
ſerabiles dicantur perſone numerat Jnno.de offic.delega.ſignificā
tibus quod bene not.quia ex hoc habes multas ſummarias cauſas
ff.de offic.prefe.vrbis.l.j.§.quod autem Juſti.de his qui ſunt ſui vel
alie.iuris.§.j.Jdem puto in monachis ꝛ cōuerſis ꝛ prelatis vel alijs
querelantibus qui propter defectum voluntatis repellūtur ab agē
do.vt not.Joan.and.de offic.oꝛdi.preſenti.lib.vj.ꝛ not.de preben.
graue.eo.li.not.Jnnocen.qui cle.vel mona.inſinuante.cōpetit etiā
patri conquerenti de filio vel liberto.l.j.§.cum patronus.ff.de offi.
proconſul.ꝛ.l.nec quicq̄.§.de plano.Jdem dici poteſt de prelatis
conquerentibus de ſubiectis.xj.queſtione.iij.clericus.j.de exceſ.pre
la.c.j.ꝛ de eccleſia conquerente.de beneficiatis vel oblatis eccleſie vel
monachis.ꝛ hec via agendi quo ad caſus ciuiles fuit introducta a
iure ciuili.nec eſt denuntiatio proprie ſed officium iudicis vel ſup-
plicatio quedam qua ſuperioꝛ aditur.in foro autem canonico per
viam denuntiationis precedentibus caſibus admittitur etiam lay-
cis contra laycos agentibus quando adeſt defectus iuſtitie vel cri-
menꝰ ſui natura eſt eccleſiaſticum vel ratione pacis vel iuramenti.
Jtem quando crimen eſt notoꝛium:vel quando non auditur in fo-
ro ſeculari inſpecto rigoꝛe:naturalis tamen equitas dictat ius agē-
di competere vt in obligatione naturali.idem dicit Jnnocē.ſed ob
miſit Joan.an.ſi denegatur ius agendi inſpecto rigoꝛe etiam in fo-
ro eccleſiaſtico:quia non competit ius agendi de iure canonico in
foro contentioſo:vt in pacto nudo:ꝛ iuramēto:que etiam de iure ca
nonico actionem non producunt.ſic ſentit hic Jnnocentius.quod
de iure canonico non agatur ex pacto nudo nec producat actionē
ſed agatur tantum via denuntiationis iudicialis.de quo dic vt dixi
de pac.c.j.de inſtitu.cum veniſſent:ꝛ not.xxij.queſtione.ij.quicunq̄
ſuffragio plus puto quod et agi poſſet de iure ciuili per viam illā:
ne iuſtitia

ne iuſtitia denegetur ex equitate:quia agebatur ante dum iuſtitia
manu regia miniſtrabatur.l.ij.§.deinde exactis de origi.iuris.ff.et
not.Inno.de conſtitu.que in eccleſiarum.⁊ not.C.ſi contra ius vel
vti.public.in.l.ſi.per Cyn.⁊ Bal.de ſuza.cuius originaliter fuit di-
ctum:⁊ hoc quando quis locupletatur cum aliena iactura:vt.l.pla-
ne ⁊.l.fina.ff.de petitio.here.⁊ forte etiam ſine denuntiatione euan-
gelica ſic agetur in foro canonico:quia nō eſt neceſſarius vſus actio-
nis:vt dixi.§.eodem dilecti.Competit etiam illi qui propter iura-
mentum excluditur iniuſte a petitione ſibi debiti: vt quia iuramen
tum eſt iniuſte exactum:dum tamen principaliter intendat fineꝫ cor
rectionis peccati vt no.de iureiurā.debitores.⁊.c.primo.⁊.c.ad no-
ſtram licet hoc non ponant hic docto.idem competit vbicunqꝫ de-
lictum eſt perpetratum ſi crimen perpetratum recipiat augmentū
propter multiplicationem actuum:vel continuationem iniurie: ſi-
cut quando aliquis perſiſtit in illicito contubernio vel quando per
ſiſtit in iniuria rapiendi de iureiurando quemadmodum. Compe-
tit etiam pro crimine committendo vt ab eo deſiſtat.de deſpon.im-
pube.ad diſſoluendum.xxij.queſtione.v.anima.ſecundum Innoc.
cōpetit etiam cuilibet miſerabili perſone oppreſſe.lxxxvij.diſtin. p
totum. Item competit grauato in principio vel medio litis coram
capite prouincie:vbi difficilis eſt aditus ſuperioris:in auten.vt dif-
fi.iudic.§. ſi vero contigerit col.ix.⁊ eſt tex.hic quod eſt valde notan
dum pro iſtis ciuitatibus ſuperiores non recognoſcētibus: ſi de iu
dicibus appellationis prouident per ſtatuta. Item competit quia
per hanc viam pauperi agenti compellitur diues dare elemoſynaꝫ.
vij.diſtinctio.ſicut hi vbi hoc no Jo. puto tamen quia propter hoc
non ceſſet officium iudicis vbi arguitur peccatum nec eſt mod' agē-
di:vt eſt caſus cum not.docto.de iureiuran.ad noſtram.ij.⁊ no.glo.
ff.quod met.cau.abbas ⁊.c.ad aures ⁊ eſt hoc vtile quia non erit ne-
ceſſaria monitio de qua hic.In alijs caſibus non admittitur niſi ta-
men reducibilibus ad iſtos.als ſi hoc diceretur periret iuriſditio tē
poralis:⁊ omnes cauſe per iſtam viam reducerentur ad forum eccle-
ſiaſticum ſecundum Joan.and.⁊ ideꝫ dixit Guar.in dicto.c.religio
58 nem.†Ex his decidit barto.in extrauaganti ad reprimendaꝫ quid
de eo quod deducitur per falcidiam de legatis vel trebellianicam de
fideicommiſſis cum illud ſit naturaliter debitum .C.de iuris ⁊ facti
igno.l.cum quis.de reg.iur.l.quis per errorem.An talia detrahens
poſſit denuntiari hac ſpecie denuntiationis quaſi peccet mortali-
ter videtur quod non:quia de iure canonico agitur ad has quartas
de teſta.Raynutius ⁊.c.Raynaldus.quod non permitteret ius ca-
nonicum ſi detrahentes peccarent.dicit ibi Barto.quod quedam
eſt naturalis qua quis obligatur eo quod alienum tenet cum aliena
iactura ⁊ damno:⁊ ſic obligatur ad reſtituenduꝫ:⁊ pro tali vt nutriē
te peccatum bene agitur euangelica denuntiatione.ff.de condictio.
indebi.l.nam natura.Quedaꝫ eſt naturalis qua quis obligat ad ali
quid implendum de nouo:⁊ in hac quedam eſt que ſurgit ex puro
deliberato ⁊ ſpontaneo conſenſu obligādi iuxta illud. verba de ore
meo non faciam irrita:vt ex pacto nudo:vel iureiurando interpoſi-
to ab alio ꝙ a liberto.l.vt iureiurandi.de ope.lib.ff.de fideicom.l. ſi
quis pro eo.vel in alia qua quis conſentit obligari tertio alteri ſti-
pulanti.ff.de verborum obligatio.l.ſtipulatio iſta.§.alteri. ⁊ adhuc
poteſt pro tali agi hac via ad hoc optime quod not.Jo.i.queſtione.
vij.quotiens cordis.Quedam eſt naturalis obligatio que non ha-
bet originem a conſenſu:vt in obligatione ad penam ex maleficio.
de qua in.l.non ſolum.§.primo.ff.de iniur.non enim ex hoc ſurgit
a conſenſu vo ſed interpretato quantū em̄ in ſe delinquens non cō
ſentit obligari ſed putat ſemper euadere penam hic eſt quod in fo-
ro conſcientie quis ad talem penam nō tenetur.xij.queſtione.ij.fra-
ternitatem.vbi Jo.⁊ pro tali non agitur quedam que ſurgit ex pre-
ſumpto non certo ⁊ determinato cōſenſu vel non proprio ſed trahē
te originem a conſenſu alterius ⁊ non habet locum denuntiatio.
¶ Ad propoſitum ſi teneretur opi.pe.⁊ Cy.de qua in dicta.l. cum
quis.de iu.⁊ fac.igno.quod non daretur obligatio naturalis in reti
nendo per fal.vel trebel.planum quod denuntiari non poſſet: ſꝫ te-
nendo opi.quod ibi ſit naturalis.Dic quod illa non ſurgit ex con-
ſenſu.ꝙꝙ enim naturaliter teneatur habito reſpectu ad inſgentiuꝫ
quo iure quarte retentio non erat inducta:non tamē quia ſurgit ex
conſenſu tenetur cum teſtator videatur velle in teſtamentis ſuis le-
ges locum habere que de falci.loquuntur:vt.l.nemo poteſt.de leg.i.
⁊ de teſta.requiſiſti:⁊ heres etiam videtur adeūdo vti velle legis fal-
ci.beneficio:ſatis puto hoc verum niſi teſtator expreſſe vetauerit fal
ci.vel trebel.etiam ignarus ſui patrimonij:quia tunc apparet de vo
luntate defuncti;vnde ꝙꝙ lex fauore heredis permittat eum detra
here quod eſt inductum propter malum principium deficientium
in caritate volentium implere ſine lucro voluntates defunctor cō-
59 pelleretur per hanc denuntiationem ad illam implendā. † Ex his
deciditur quid de tuto preſcriptione qui vere debitor erat: an ſic re-
maneat naturaliter obligatus quod cōtra eum poſſet agi via denū-
tionis euangelice dicit Barto. quod auditur via denuntiationis
euangelice ꝙꝙ denegetur ius agendi in foro ſeculari:nec obſtat qꝺ
preſcriptio tollat effectum naturalis.l.fina.ff.rem ra.habe.vbi per
Dyn.l.ſicut.C.de preſcriptio.xxx.vel.xl.annorum:quia licet tollan
tur effectus ciuiles ipſa tamē naturalis non tollitur: nec naturalis
effectus illam ſequens quod puto verum maxime quando preſcri-
bens ſcit ſe debitorem:vt no.barto.in.l.ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſu
ca.quo caſu quid in foro contentioſo canonico dixi de preſcriptio.c.
fina.⁊ in queſtione quam florentie diſputaui:que incipit clericus.
60 †Ex his deciditur quid de tuto exceptione macedo. qui vere mu-
tuum recipit tenet barto.quod denuntiari non poteſt: qꝛ hec exce-
ptio ſurgit ex delicto creditoris quod poteſt opponi denuntianti:
vt dictum eſt:vt no.ſ.Credo filium denuntiare poſſe:ſi ex hoc fact'
locupletior eſt.Idem ſi non eſt factus locupletior: quia intantum
damnificauit alium:quia ius naturale tale non preſumit delictum
quod in necem patris mutuauerint quia ex quo purgatum eſt non
obſtaret exceptio antiqui delicti:⁊ quia exceptio delicti non obſtat
agenti denuntiatione iudiciali:quia crimen non repellit quē a ſuo
iure conſequendo:ſed prima ratio eſt melior:quia crimen annexuꝫ
61 iuris agendi bene obſtaret.ff.de doli exceptio.per totum. †Ex his
infertur quid de muliere tuta velleiano:dicit Barto.eam non poſſe
denuntiari:quia etiam ſoluens repetit ſecundum canones.de ſolu.
c.ſi.tibi no.quia hec naturalis nō eſt firma:quia propter imbecillita
62 tem mulieris ſe obligantis pro debito alieno.† Idem putat in pu
pillo qui naturaliter obligatur:quia illa naturalis non ſurgit a deli
berato ⁊ maturato conſenſu:nam ſi ſic obligatus ſolueret reſtituere
tur ex edicto de minoris naturali equitate īducto.C.ſi aduerſus ſo-
lu.l.fina.ff.de condi.indebi.l.interdum.ff.de in integr. reſtitu.l.j.in
muliere ⁊ pupillo ſi facti eſſent ex hoc locupletiores denuntiari poſ
ſent abſqꝫ dubio.Si vero non ſunt locupletiores puto in muliere ⁊
minore ſaltem doli capace:ſi non eſt ſaluum ius agendi contra aliū
ſtipulanti ⁊ agitur de damno quod denuntiari poſſet ſi agitur de lu
cro:vt quia obligatio eſt ex cauſa lucratiua vel ſaluum eſt ius agen-
di contra alium.dic quod tunc procedit dictum Bart.Sed an in fo
ro penitentiali teneatur dixi in decret.quia plerıqꝫ.de immu. eccle.
63 dic vt ibi dixi poſt Innoc.†Ex his dicit generaliter quod in omni
caſu quo aduerſus naturalem daretur reſtitutio quod tunc aduer-
ſus illam non daretur denuntiatio:quia obligatio naturalis exclu-
ditur per aliam naturalem obligationē:vt.l.ſi vnus.§.pactus. ff.de
par.ſecundum Bart.hoc puto quando cauſa dande reſtitutionis
fundaretur ſuper imbecillitate conſenſus:vt non firmi ⁊ deliberati
64 animi: vt dixi ſupra.†Ex his deciditur quid de tuto preſcriptiōe q
vere debitor erat:an ſic remaneat naturaliter obligatus quod cōtra
eum poſſet agi via denuntiationis euangelice:dicit bart.quod au-
ditur via denuntiationis euangelice ꝙꝙ denegetur ius agēdi in fo
ro ſeculari:nec ob.quod preſcriptio tollat effectum naturalis .l. fin.
ff.rem ra.ha.vbi per Dy.l.ſicut.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.anno.quia
licet tollantur effectus ciuiles ipſa tamen naturalis nō tollitur nec
naturalis effectus illam ſequens quod puto verum maxime quādo
preſcribens ſcit ſe debitorem:vt not.barto.in.l.ſe.§.ſi viam.ff.de vſu
ca.quo caſu.quid in foro contentioſo canonico dixi de preſcrip.c.ſi.
65 †Ex his deciditur quid de tuto exceptione rei iudicate videtur qꝺ
denuntiari poſſit quia remanet naturalis.ff.de condi.indebi.l.iulia
nus dic quod dato quod peccet de hoc non poteſt cognoſci poſt ſen
tentiam:l.ſi quis cum totum.§.plane.⁊.§.ſi quis ancillam.de excep.
rei iudi.de iureiur.l.nam ⁊ poſtea.§.i.ꝑ quo facit:quia in certis tan
tum caſibus permittitur:vt per inſtrumenta de nouo reperta.de re
iudi.imperator.dicit tamen qꝺ dubitat:puto qꝺ ſi vitium ſententia
⁊ iniuſtitia non ſit per partes remiſſibilis:qꝛ tunc non purgatur vi
tium conſcientie non ceſſet denuntiatio immo poſſit agi de iure cō-
muni.quia ſententia nō tranſit in rem iudi.vt no. ſuper rubrica . de
re iudic.⁊ no.glo.de re iudi.cum bertoldus.⁊.c.inter monaſterium.
⁊ no.docto.eo.titu.lator ⁊.c.conſanguinei.vt in beneficiali ⁊ matri-
moniali.Si vitium ſi hic eſt per partes remiſſibile:tunc partis negli
gentia tranſiuit in rem iudi.quia aliquo partis tacito conſenſu po-
teſt excuſare conſcientiam non auditur denūtiatio ideo dixi quod
ſi a debitore petantur vſure vel executio cōtractus vſurarij ſi poſtea
in executione ſententie opponatur exceptio vſuraria:non admittit
exceptio:ſi ſententia tranſiuit in reꝫ iudi.quia acquieſcendo potuit
vſuras remittere.Hoſtien.tamen ſentit hic ſuper glo.in verbo. iudi
care quod habeat locum denuntiatio:ſed prehabita ſummaria co-
gnitione de iniuſtitia ſententie.Si autem reclamauerit inquantuꝫ
potuerit vt quia ter appellauit:⁊ ſemper ſecuta eſt iniuſta ſentētia:
dico quod auditur ꝙꝙ iura in foro contentioſo eum excludant: ſic
66 loquuntur iura que allegat barto.ex his datur via ad multa. †Ex
hoc patet quid de herede ex inutili teſtamento:vt quia non habet
debitam ſolennitatem teſtium:vel quia peccat in preteritione filij.
Nunquid rumpens teſtamentum poſſit denuntiari:vt impleat vo-
luntatem defuncti etiam reſpectu eius quod in foro cōtentioſo im-
plere non teneretur puto quod ſi teſtamentum deficiat in ſola ſolen
nitate teſtium quod talis poſſit denuntiari:quia hic adeſt fundamē
tum firmum conſenſus teſtantis ⁊ naturali ex eo obligationis quā-

quam ius non aſſiſtat:nec ciuile:nec canonicum:in terris imperij in
relictis ad non pias cauſas:vt patet de teſta.cum eſſes.⁊.c.relatum.
⁊ quod ibi not.nec ob.ſi dicatur eo quod teſtator elegit ſolēniter nō
teſtari:elegit ⁊ conſenſit veniētes ab inteſtato ſuccedere:⁊ conſequē
ter conſenſit ſcriptos non ſuccedere:vt patet ex no.l.conficiuntur.
ad ſi.ff.de iure codi.q2 ſciebat eos in quos ſecundū ius naturale cō-
ſentiebat.de iure naturali ſuccedere.vnde quo ad illud ius conſenſit
ꝗꝗ non conſenſerit quo ad ius poſitiuū quod ius ſic interpretaī.
In rumpente autem ratione preteritionis hic eſt maior dubitatio
⁊ in ipſo puto quod non habeat locum denuntiatio:quia ius poſi-
tiuum infringens ex altero capite habet naturalem equitatem ob-
fuſcantem equitatem voluntatis:vt quia naturalis equitas dictat
vt filij cōtra debitum ordinem charitatis ab hereditatibus parentū
non excludantur alijs heredibus prelatis.Hinc eſt quod etiam lo-
cus pius inſtituatur filijs exheredatis: in conſcientie foro nō eſt qs
in hoc conſulendus:vt.l.ſi quis ad declinandam.C.de epiſco.⁊ cle.
xix.queſtione.ſi.c.pe.⁊ ſi.xvij.q.iiij.quicunq;.ex quo concluditur fi-
lium vt tutum naturali equitate contra naturalem ſurgentem ex cō
ſenſu inordinato:⁊ contra nature inſtinctum:licite poſſe retinere ꝑ
que dixi de facto ſuaſionibus inductum ad renuntiandum ⁊ iuran-
dum de non repetendo:⁊ ſic non rumpendo teſtamento habere re-
media contra iuramentum non obſtāte ſi dicatur quod ad hoc fue-
rit inductus ex nouo dolo.per.c.cum dilecti.de dolo ⁊ contumacia.
67 ¶ †Venio ad ſecundum contra quem competat hic denuntiatio:
dic vt ex dictis patet quod competit contra quemcunq; iniuſte agen
tem tenentem:⁊ in peccato iacentem: non valentem excuſare con-
ſcientiam.vnde dicit hic Inno.quod competit contra peccantem ꝑ
criminibus perpetratis ſi recipiant augmentum ꝑpter multiplica
tionem actuum vel propter cōtinuationem iniurie:ſicut eſt quando
aliquis perſiſtit in illicito contubernio:vel quando perſiſtit in iniu-
ria rapine:ſed hoc eſt dubiū an ⁊ quomodo poſſit excuſare conſcien
tiam vt ſic repellat denuntiationem ſi habet aliquam iuſtam cauſaȝ
excuſandi de quibus ſupra dixi planum:ſi nullam aliam cauſam ha-
bet.dicit Inno.hic quod ad excuſandum conſcientiā ſufficit qđ di-
cat:⁊ ad repellendā denuntiationē non pertinet ad nos vel denun-
tiantem cognoſcere:an iuſte vel iniuſte teneā: hic tamen ſcio quod
non teneo cōtra cōſcientiā nec aliam teneor excuſationeȝ facere: ⁊ ſi
aduerſa pars.ſ.denuntians voluerit probare qđ res quā denuntiat⁹
tenet ad ipſum ſpectauit non admittitur:quia licet forte fuerit ſua
poteſt eſſe qđ per iudicium:vel alio iuſto modo:eſt facta tenētis: et
denuntiati:ſed vellet ꝓbare qđ iniuſte teȝ ⁊ ꝯ cōſcientiā admittend⁹
eſt:ſed hec eſt difficilis probatio:quia ⁊ ſi probet rem ſuam fuiſſe:nō
tamen probat quod contra conſcientiā:vel alias iniuſte teneat.Cō-
cludit tamen quod ad excuſandam conſcientiam vbi probatur rem
denuntiātis fuiſſe oportet aliquam cauſam iuſtam allegari licet nō
ꝓbetur conſcientiam excuſantē: puta quia dicat licet ſua fuerit ami
ſit eaȝ vel fuit mihi pignori obligata: probare tamen non tenetur et
creditur dicere verum niſi cōtra ꝓbetur:quia hoc ſufficit ſi ſue con-
ſcientie ſatiſfaciat.hec vera dicit quando occultum eſt peccatum et
quod iniuſte teneat.Si autem eſt publicum:ſicut publice conſtat de
peccato:ita ⁊ publice cōſtare oportet de ſatiſfactione conſcie.xlv.di.
ſed illud ſecundum Innocen.Reſidet ergo concluſio ſi conſtat no-
torie ⁊ publice de iniuſta detentione:ad purgandam conſcientiam
non ſufficit verbotenus dicere ſe non habere leſam cōſcientiam niſi
aliter probetur etiam dato quod aliqua iuſta cauſa allegatur ſi pec-
catum non eſt notorium:⁊ denuntiatio fiat nihilo probato: ſufficit
ad excuſandam cōſcientiam leſam:ſed ſi aliquid eſt probatum: p qđ
concludatur peccatum ſufficit ad excuſandam conſcientiā dicere cō
ſcientiam non habere leſam:aliqua iuſta cauſa allegata: ⁊ non pro-
bata.Hoſti. dicit quod ſi probetur rem fuiſſe denuntiantis conclu-
ditur peccatum in tenente:niſi aliud probetur:quia res preſumitur
eius cuius ante fuit niſi aliud probetur.C.de proba.l.cum res.⁊.l.ſi-
ne poſſidetis.xlv.diſt.ſed illud:⁊ ex quo conſtat de intentione acto-
ris:niſi probetur exceptio ſufficiens in contrarium:actor obtinebit
vt eccle.bene.c.j.ſecundum Hoſt.Io.and.perſiſtere videtur in con-
cluſione.Inno.barto.in extraua.predicta in hoc paſſu concludit: ſi
nullam cauſam excuſandi habeat non ſufficit ſecundum bart.vt di-
xit Innocen.ſi alleget aliquam iuſtam cauſam; ſi dependet ex eius
facto:q2 dicit ſe ſoluiſſe ſe emiſſe vel ſimile.Quid ſi primo negauit;
⁊ probatum eſt contra eum:non debet credi aſſertiōi:⁊ excuſationi.
ff.de probatio.l.cum indebito.de ſolu.c.fina.C.de non nu.pecu.l.cō
tra qui propriam.Si eſt confeſſus intentionem actoris; dicit tamē
ſe ſoluiſſe vel emiſſe ſtandum eſt excuſationi ſue:ſi aliter non probat
actor ſuum intentum.C.de teſti.l.ſi quis de teſtibus.⁊ de ſentē.l.cuȝ
paꝭ.ff.de iureiuran.l.cum qui.ſi probat aliter denūtiator ꝙ per cō-
feſſionem:tunc recurrendum eſt ad coniecturas cuius vice ⁊ fame
ſit denuntiatus:vtrum eius aſſertioni debeat credi.l.non omnes.
§.a barbaris.ff.de re mili.vtrum parua ſit,vel magna.ff.de iureiurā
do.l.ſed ⁊ ſi. Si vero cauſa eſt talis:que alio dependet:quia dicit ſe
habere ab alijs:⁊ ſic eis credere:videndi ſunt qui ſunt illi:⁊ cui⁹ opi-
nionis:⁊ an hoc habuerint ante litem motam.de teſti.licet ex quā-
dam:⁊ ſufficit quod habuerint a ſuo procuratore.ff.pro empt.l.qđ
vulgo.Idem ſi defunctus aliquid ſibi dixit credit enim recte illi he-
res.ff.de bo.liber.l.qui cum maior.alˀs ſi excuſaret conſcientiam ſine
cauſa vel preſumptionibus non legitimis non ſufficeret:quia licet
non teneat contra conſcientiam tenet contra conſcientiā erroneaȝ
⁊ ſimiliter peccat.de ſenten.excōmu.inquiſitioni:non ſufficit tamē
probare defunctum tenere contra conſcientiam:niſi probetur here-
dem contra conſcientiam tenere per que dicit heredem ante certifi-
candum quam denuntietur:vt.l.quod te.ff.ſi certum peta.ff.depo-
ſi.l.ſi quis inficiatus.prius enim peccatum precedere debet quā de-
nuncietur:vt in autoritate ſi peccauerit in te:ſed ſi heres non patiī
certificari ſe in hoc peccat:⁊ perinde eſt ac ſi certificat⁹ eſſet.ff.quod
vi aut clam.l.prima.§.ſed ariſto.Eſt enim hec affectata ignorantia:
de qua dicitur ignorans ignorabitur.ſecundum Bart.videte ſi te-
neretur opinio.Innocen.multum lederetur virtus denuntiatiōis:
facile enim eſſet denuntiato aliquam allegare excuſationem :ſed ꝑ
Innocen.facit quia in iſtis in quibus agitur de ſecreto conſcientie
ſtatur dicto ipſius vt patet de ſenten.excommu.ſi vero,de homi.ſi-
gnificaſti.puto quod in foro mere penitentiali ſtandum eſt dicto de
nuntiantis.Idem puto quo ad viam denuntiationis euāgelice nō
iudicialis.Caueat tamen quod illam recte informet:alˀs vt ignorās
ignorātia captata ſe perderet:vt dixi:ſi agitur via iudiciali: ſi nihil
eſt probatum:vel probari poteſt de peccato ſtandum eſt dicto denū
tiati:ſi notorie conſtet de delicto:planum quod tunc debebit ex ꝓ-
batione iuſte cauſe allegare ⁊ conſcientiam excuſare ſi conſtat con-
tra eum confeſſione ex quo aliter non probetur poterit ipſam ſola
excuſationis allegatione purgare:vt dixit bart.ſi conſtat probatio
ne aliqua:ex quo in foro iudiciali vere non preſumptiue conclude-
retur peccatum hic eſt dubitatio:modus enim procedendi per viaȝ
huius denuntiationis exigit certitudinem peccati:non ſolum ap-
parentiam ſed dato quod appareant teſtes deponentes:per hoc ne
ceſſario non concluditur peccatum:poſſunt enim dicere falſum:⁊ li
cet dicant verum multe cauſe extrinſecus potuerunt accidere:quas
innoteſcere non poteſt denuntiatus.vnde cum agatur de pulſatio-
ne conſcientie ſue ſatis puto quod aliqua allegata iuſta cauſa .⁊ iu-
rato quod de illa non poteſt facere conſtare:vt quia non habet pro
bationes in prompto:vel illas perdidit quod ſtabitur eius iuramē-
to ſecundum qualitatem perſone aſſerentis ⁊ iurantis.⁊ hec ſit con
cluſio.¶ Venio ad tertium que ſit eius forma :dic priuata ciuilis
non habet formam monitionis:inquantum agitur in foro ciuili:li
cet ex vrbanitate ſeruari poſſet.ff.de ſeruitu.ruſtico.predio.l.quidā
iber⁹.In foro canonico bene exigitur monitio de qua loquitur hec
decreta.⁊ trina.⁊ ſaltem duarum vltimarum plena probatio.hec ve
ra quando ſit denuntiatio peccati in quo eſt ⁊ perſeuerat regulari-
ter.Fallit in matrimonio in quo eſt ſpeciale:vt valeat denuntiatio
abſq; monitione:vt no.docto.vt lit.non conteſta.capitulo primo.
ſuper gloſſ.vbi poſſunt ſpecialitates matrimonij:⁊ eſt gloſſ.de de-
ſpon.impube.ad diſſoluendum.Hec vera in crimine commiſſo: ſe-
cus ſi denuntiatio fiat propter committendum:quia non exigiī mo
nitio:vt not.gloſ.in dicto.c.ad diſſoluendum.Ad hoc de ſpon.tua.
licet de plano expediatur:vt hic in ſi.⁊ ſic ſummarie:⁊ ſine forma iu-
dicij:non tamen omittenda eſt veritatis indagatio ſecundum Ho-
ſtien.Item de plano expedietur quo ad dilationes:quia non dabū
tur ſic prolixe dilationes:nec recipientur ſicut ſi alio modo agereī:
⁊ omnia pendebunt arbitrio iudicis:⁊ debent conſideratis perſo-
nis cauſis ⁊ locis expediri.de tranſactio.c.fina.ſecundum hoſti.Itē
in hac cauſa examinatur ⁊ ſententia fertur.Item talis denuntiatio
eſt in ſcriptis porrigenda:⁊ quod lis ſit conteſtanda:vt pȝ ibi vtruȝ
iuſta ⁊c.ſecundum Hoſt.Idem puto vt ſententia ſit in ſcriptis fe-
68 renda.argu.cle.ſi.de verbo.ſignifica.¶ †Ad quartum quis ſit de-
nuntiationis huius effectus:dicunt corrigatur peccatum:res reſti
tuatur:⁊ leſus ſeruetur indemnis:⁊ de hac loquitur hic.nam ſecun-
dum Io.and.denuntiatio de qua agitur hic fuit iudicialis priuata.
69 ¶ †Ad vltimum in quo differt hec denuntiatio iudicialis ab euā-
gelica:⁊ in quo conuenit loquendo de iudiciali expedienda in foro
canonico conuenit in fine:quia in qualibet intenditur finis corre-
ctionis peccati:ſed in euangelica finis qeſcit in ſola correctione pec
cati:ex parte denunciantis non reſtitutionis directe rei:licet aliqū
ſequatur finis reſtitutionis rei quare aliter non poteſt penitere de
peccato:ſed hunc finem habet indirecte.Iudicialis habet fineȝ cor-
rectionis peccati:⁊ reſtitutionis rei:quia in hac intenditur partis i-
tereſſe priuatum:⁊ damnum ſi aliter penitere non poteſt: niſi de in-
tereſſe ſatiſfaciat.Differunt autem proſecutione : quia proſecutio
finis euangelice eſt vt habeatur pro publicano: vt ſonat autoritas
ſcilicet vt euitetur ſicut publicus peccator.vnde preciſe non cogitur
niſi indirecte abſtrahēdo ſacramenta:poſſet tñ in genere excōicari:
vt dixi ſupra argu.de offi.ordi.ſi ſacerdos.Sed in canonica iudicia-
li ꝑciſe cōpellitur:q2 excōicatur:⁊ īterdiciī:vt hic ⁊ de ap.nouit . Itē
euangelica competit pro peccato occulto;dum tamen occulte nun-
tietur:vt

tictur:vt dixi ſupra.iudicialis pro publico.Ad hoc dictuȝ.c.ſi ſacer
dos.Item in euangelica auditur quilibet.In hac ſolum cuius in⸗
tereſt.Item in euangelica proceditur abſq; forma iudiciali:cum ſit
fori penitentialis:in hac aliquis ordo iuris obſeruatur:vt patet ex
dictis.Item in euangelica admittuntur omnes teſtes et infames:
dummodo non ſint criminoſi.In iſta oportet quod teſtes ſint legi
timi:cum intendatur finis temporalis:ſm Inno.Item euangelica
admittitur in omni cauſa peccati.iudicialis habet locum ſolum in
certis caſibus:de quibus dictum eſt ſupra in ſecundo membro.Naȝ
non admittitur in omnibus in quibus cõcluditur peccatum:alias
periret temporalis iuriſditio:vt dicit Bartol.et Ioan.an.Errant
ergo qui dicunt denuntiationem euangelicam locum non habere:
vbi pro remedio habet locum concurſus iuris ciuilis licet peccatuȝ
arguatur:nec hoc hic dicit Ioan.an.in euangelica negat bene hoc
in iudiciali:non enim dicendum eſt quando ordinarius poſſit ad⸗
monere ſubiectum:contra quem poteſt agi de iure ciuili:ad penitẽ⸗
dum ſi peccat.Item nec dicendũ:quod non poſſit ipſum aut occul
te:aut publice:ſecundum qualitatem peccati habere pro ethnico:⁊
euitare:⁊ denegare ſacramenta:nec ob.ſi dicatur quod totus forus
ſecularis corrumpetur:quia hec via non eſt preciſa:quaquam enim
poſſit excommunicare in iudiciali:vel aggrauare:vt hic:nõ in euã⸗
gelica:ſed tantum vitare.item poſſet in genere excommunicare:nõ
in ſpecie.habebit ergo locum forus iudicialis:forte enim talia non
timebit peccator.Recurſus ergo erit pro iuſtitia ad forum ciuilem.
Item eſt differentia:vt dicunt hic doc.ſuper gloſ.quia in euangeli⸗
ca:licet non repellantur a denuntiando infames:⁊ mulieres: repel
luntur tamen criminoſi.in iudiciali vero:de qua loquitur decreta.
etiam criminoſi admittuntur:niſi ſint excommunicati.de excep.ex⸗
ceptionem:vel niſi alia exceptio legitima opponatur vt exceptio
ſpoliationis.de ord.cog.c.ſi.vel alia preiudicialis.⁊ hoc quia crimẽ
non repellit a ſuo proſequendo:cuius finalis intentus eſt huius de
70 nuntiationis iudicialis: non ſolum correctio peccati. ¶ †Venio
ad tertiam ſpeciem ſcilicet canonice.et quero quotuplex eſt:dic qđ
duplex:quedam generalis ⁊ publica:vt quando agitur de matrimo
nio diſſoluendo:vel eius impedimento.de ſpon.c. preterea.de clã.
deſpon.cum inhibitio.⁊ hanc iudex ex officio proſequitur: ſi denũ⸗
tians eam proſequi detractat.deſpon.cum in tua.in hac non requi⸗
ritur admonitio.vt no.glo.de deſpon.impu.ad diſſoluendum: ma⸗
xime quando fit pro peccato committendo vt ibi.Alia ſpecialis cõ
petens ſolum illi cuius intereſt habere bonum prelatum vel bonuȝ
eccleſiaſticum ſubditum:⁊ fit ad hoc vt quis de ſuo beneficio remo⸗
ueatur.xvi.q.vij.filijs.de offi.cuſto.c.j.⁊ requiritur triplex monitio
ſicut in iudiciali per eadem iura.de accu.qualiter.ij.de ſimo.lȝ heli.
⁊.c.per tuas.⁊ habet locuȝ ſuper criminibus perpetratis.ſi recipiũt
augmentum propter multiplicationem actuum:vel propter conti
nuationem iniurie:ſic quando quis perſiſtit in illicito contubernio
vel quando perſiſtit in iniuria rapine.de qua de iureiurando quẽ⸗
admodum.⁊ dicit Inno.qđ ſi denuntiare valens videt crimen cõ⸗
mittendum ⁊ non denuntiat qđ peccat:ſi delictum eſt commiſſum:
⁊ in eo perſeuerat.dicit qđ tanta poſſet eſſe denuntiandi oportuni
tas ⁊ tanta credulitas proficiendi qđ eſſet peccatum non denũtia⸗
re:licet non tantum:ſicut tacere crimen committendum.Si autem
eſſet graue denuntiantibus denuntiare vt quia debent propter hoc
abſtrahi ⁊ deſiſtere a ſuis negotijs:vel ſi hoc faciunt poſſunt incur⸗
rere inimicitias vel pericula aliqua non peccant:quamq; enim bo⸗
num ſit denuntiare:ad hoc quis non artatur ſicut nec ad alia opera
niſi quando ſic ſe offert oportunitas vel credulitas perficiendi.Sed
non credo qđ hec habeant locum in canonica:quia ad penam non
71 artatur aliquis ad denuntiandum. ¶ †Venio ad vltimam ſcilicet
ad regularem.dicit Ioan.and.qđ regularis ſecundum diuerſas re⸗
ligioſorum inſtitutiones expeditur de plano ⁊ ſimpliciter:nec con
tra eam appellatur.de appella.ad noſtram.⁊.c.reprehenſibilis.⁊.c.
cum ſpeciali.§.vltimo.de materia huius vide in ſpecu.de denunti.
§.ij.verſicu.vt autem ibi nihil plus dicit:ſed ſimpliciter recitando
tranſit.dicit Innoc.hic de alia denuntiatione mentionem faciunt
canones que non eſt modus agendi per ſe:ſed precedit accuſationẽ
vel denuntiationem.et de hac loquitur.ij.q.vij. quapropter.⁊.c.ſe⸗
quen.⁊.c.accuſatum.⁊.c.ſequen.j.de accuſa.c.ſi.⁊ de calum.c.ſi.et in
multis alijs.⁊ de hac que etiam a iure autenticoruȝ fuit inuenta:vt
in auten.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſi quis.⁊.§.neceſſitatem.⁊.§.
ſe.modicum agimus:quia non eſt modus agendi plene ſecundum
Innocen.nec neceſſarius ſed fit ex vrbanitate quadam.ff.de ſeruitu
ti.ruſtico.predi.l.quidam yberus.Aduerte tamen quod illa denun
tiatio habet vnum effectum quod vbi reus in iudicio veniret ⁊ con
fiteretur:alias nõ damnaretur in expẽſis libelli ⁊ citatiõis.ſed ſi añ
eſſet requiſitus ⁊ denuntiatus quantumcunq; confiteretur debituȝ
damnaretur in expenſis citationis ⁊ libelli:vt dicit Guiliel.de cug.
in.l.omnes.C.de epiſco.⁊ cle.¶ Venio ad glo.glo.prima ponit ca⸗
ſum.in ſi.prelatus autem mandat quod ſententiam quam ferre con
tigerit obſeruent.alias comminatur quod eos de negligentia pu⸗
72 niet ſecundum Ioannem and. ¶ †Oppo.cum gloſ.ij.quod ſe in⸗
tromittit de temporali iuriſditione vt patet infra titu.proximo.li
cet.⁊.c.ſequen.glo.dicit quod regulariter ſe non intromittit.Exci⸗
pit duos caſus. Primus quando iudex eſt negligens. Secundus
quando vacat imperium.Alios addit hic Innocẽ.ſed de his ⁊ alijs
videbitur in.d.c.licet.⁊.c.ſeq.et infra de foro competen.cum ſit.⁊.c.
ſi clericus. Sol.in verſi.ſed videtur oppo.quod papa habet vtrũq;
gladium.xcvj.diſtin.duo ſunt.de maio.⁊ obedien.ſolite. Secundo
quia iura celeſtis ⁊ terreni imperij a deo pape tradita ſunt.xxij.di⸗
ſtin.c.j.Tertio quia habuit autoritatem euangelij ecce duo gladij
ſunt hic quos tranſtulit ad ſucceſſores.xl.diſtin.c.j.glo. allegat pro
⁊ contra.⁊ quod habeat vtrunq; faciunt preallèg.in contrarium eſt
hec decre.xcvj.diſtin.cum ad verum.de appel.ſi duobus.qui fil.ſint
legitimi.cauſam.⁊ quia imperium ⁊ ſacerdotium a deo fuerunt in
auten.quomodo oportet epiſ.in princi.coll.j.¶ Gl.cõcludit quod
papa habitu habuit et habet vtriuſq; gladij poteſtatẽ.⁊ in hoc im⸗
perium dependet a poteſtate pape:tamen executionem tranſmiſit
chriſtus ⁊ eccleſia in imperatorem quo ad gladium temporalẽ.Ali⸗
quando enim illã exercuit per ſacerdotes.xi.q.j.relatum.⁊ illam eo
tranſlato exercere non poteſt:quia quedam poſſumus in alios trãſ
ferre:que nobis non licet retinere.xij.q.ij.quatuor.xi.qõne.iij.te qui
dem.Concluſionem hanc communiter canoniſte tenent.adducit
Ioan.Io.xviij.Conuerte gladiuȝ in vaginam:⁊ inducit Ioan.an
dree.illud Ber.ad Eugeniũ.Aggredere ſubditos ſed verbo et non
facto quid vſurpare gladium tentas quem ſemel iuſſus es impone
re in vaginam.⁊ infra ad Thimotheum.iij. oportet epiſcopum nõ
eſſe percuſſorem.vnde fatenduȝ quod miniſter noui teſtamenti eſt
miniſter manſuetudinis:⁊ ſacramenti vnitatis. Sacramentum ve⸗
ro altaris repreſentat vnionem chriſti ⁊ eccleſie quaȝ ſignificat vnio
anime ad corpus:quia ſicut anima viuificat corpus ſic chriſtus per
ſacramentum viuificat eccleſiam.Ideo executio gladij temporalis
qui diuidit animam a corpore penes miniſtrum ſacramenti vnita⸗
tis eſſe non debet.dicit ergo Ber.vbi ſupra gladiũ temporalem ha
bet papa nutu.Imperator iuſſu:miles vſu:vel manu:⁊ hoc innuit
extrauagã.Bonifacij vnam ſanctam.de hac materia qui ſi.ſint legi
timi.cauſam.per Hoſtien.eo.titu.per venerabilem.§. rationibꝰ.vi
de plene per Inno.j.ti.j.licet per Io.xx.diſt.qm.xxij.diſ.c.j.xcvj.di.
cũ ad verum.⁊.c.duo.ij.q.vij.§.his ita reſpondetur.xxxviij.diſt.epi
ſcopus gubernatorem.de priuil.c.ij.in.j.gl.de maio.⁊ obe.ſolite.qđ
papatus habeat habitu iuriſditionem temporalem tenet Ioan.de
ligna.quia in habentibus ordinem in vniuerſo impoſſibile eſt duo
eque eſſe perfecta.Imperator ergo:quia non eſt maior nõ erit equa
lis.Item quia multitudo principatuum eſt mala.Item quia impe
rator dominus temporalium papa ſpiritualium ⁊ temporaliuȝ in
finem ſpiritualiuȝ.j.q.iij.ſi quis abiecerit.ſicut ergo anima domina
tur corpori:ſic papa imperatori.Iteȝ quia principatus pape eſt in⸗
fuſus a deo.xxxj.diſt.in nouo.principatus temporalis ab homine.
xciij.diſt.legimus.ergo principatus dei eſſe debet ſupra principatũ
hominis.Item chriſti dei vicarius ſicut deus hanc omnimodã ha⸗
bet poteſtatem:quia vicarius idem conſiſtorium habet cum ordi⸗
nario.de conſue.c.ij.de foro compe.Romana.lib.vj.item principa⸗
tus optimus eſt vbi vnus principiatur.ij.politicorum.⁊ iconomi⸗
corum.vnus ergo princeps in orbe.item quia ſic eſt in regimine cele
ſti.nobiliſſimum eſt ergo regimen ſpiritualium ergo ab illo depen⸗
73 det imperium.Ioan.de lig.¶ †Glo.in verbo directe oppo.qđ imo
hic iudicet de feudo.cum eum compellat ad reſtitutionem cũ ipſuȝ
compellat ad emendandum peccatum.glo.dicit qđ non compellit
directo ad reſtitutionem feudi:nec de illo feudo iudicat ſed tantum
eum inducit ad penitentiam.⁊ de peccato cognoſcit in ꝯſequentiã
eum coget reſtituere feudum ex quo aliter penitere non poteſt.⁊ hec
fuit mens litere.Hoſtien.dicit qđ etiam vt cognoſcat de feudo po⸗
tuit hic adiri papa ⁊ excuſatur eius proceſſus:quia rex Frãcie volebat
eſſe iudex in cauſa huius feudi.qđ non licet.C.vt nemo in cauſa pro
pria.l.j.⁊ nolebat cauſam iudicari per pares:quoruȝ iuriſditioni ſe
ſubmittere non volebat.Et volebat rex Francie per curiaȝ ſuã me⸗
rito illi ſuſpectam audiri:fuit ergo ad eccleſiam recurrendum.in au
ten.vt diſ.iudi.§.ſi vero cõtigerit.col.ix.So.excuſatur proceſſus:quia
hic tractabatur de violatione iuramẽti ⁊ pacis.⁊ hinc innuitur pa⸗
pa.alias quãcunq; vaſallus committeret feloniam cõtra dominũ.et
quãcunq; iniuſte damnaretur:haberetur recurſus ad iudicẽ eccleſia⸗
ſticum:nec tamen hoc caſu dicit omnino denegandã audientiã.nã
eſſe poſſet quod iniuſte ⁊ inique proceſſum eſſet.⁊ hoc ratione peccati
examinare poſſet eccleſia ſummarie:⁊ ſcdm qđ inuenerit admittere
vel repellere talem.ar.C.de adul.l.quoniã Alexandrũ.C.de adul.l.
74 vbi.⁊ qđ no.de of.deleg.paſtoralis.§.quia vero. ¶ †Nota qđ pro in⸗
iuſtitia ſentẽtie habetur recurſus ad papã.vel per viã denuntiatio
nis qđ ſatis puto:quãdo acquieuit timens appellare ob tyrannideȝ ſu⸗
perioris:ſecus ſi ſñie acquieuiſſet:quia põt ex hoc cõſciam ſuam quali
75 tercunq; excuſare ſñiam obtinẽs. ¶ †Oppo.qđ ad ipm nõ ſpectet
cognitio etiã ſuper iure feudi:ſed ad pares curie.vt.ſ.e.ceterũ.⁊ qđ
ibi no.So.dicit glo.qđ ad dñm ſpectat cognitio:quãdo qđ eſt inter va
ſallos:ſecus ſi inter ipm ⁊ vaſallũ.forte eñi hic erat qſtio inter vaſal⸗

los vel hoc dicit ipſum.i.curiam ipſius ſub qua comprehenduntur
pares qui cenſetur eſſe curia ipſius regis vel erat infeudatus in iu-
riſditione. ¶ Glo.ſequens colligit duo notabilia. Ad primuȝ facit
de conſue.c.iij.lib.vj. Ad ſecundum de preben.cuȝ in eccleſijs.li.vj.
76 ¶ † Oppo.cum glo.in verbo quicunqꝫ.qđ non liceat allegare.l.ab
rogatam.C.de ve.iur.enu.l.ſi.§.hec omnia.xix.diſt.ſi romanorum.
dic qđ lex abrogata poteſt allegari non vt ius faciat:ſed vt ipſi ha-
beatur notitia vt oſtendatur quantam dilectionem habuit p̄nceps
ad eccleſiam vel ſecundo licet lex ſit ſic ſublata ratio motiua legis ⁊
naturalis non eſt ſublata que allegari poteſt.l.eas.ff.de capi.di.vel
dic qđ princeps arguit ex lege abrogata.C.de conſti.pec.l.ij.§.⁊ ne-
minem.non inferior a principe vt ibi:vel dic qđ hic lex tranſiuit in
contractum vel priuilegium non ſuppoſiti vt eccleſie:ideo poteſt re
uocari ad preiudicium nō ſubiecti:ſecus ſi non tranſiuit in contra-
ctum vel priuilegium vt in contrario ſecundum Inno.⁊ idem Ar-
chi.xi.q.i.quicunqꝫ.alleg.C.de dona.que ſub modo.l.perfecta.xcij.
q.ij.non enim.⁊ no.de dona.c.ſi.ad hoc.l.ij.ff.de decr.decur.⁊ quod
no.ff.de iuſtit.⁊ iur.l.omnes populi.⁊.C.de iure immu. Idem dici-
mus de ſtatuto vt non reuocetur ſi tranſiuit in priuilegium vel con
tractum.vt no.de reli.do.cōſtitutus.de or.cog.dilectus. Ideȝ dicit
archi.qui ad literam ponit dictum Inno.xi.q.i.quicunqꝫ.⁊ no.idē
de elect.licet canon.lib.vj.dixi non ſubiecti pro tanto qꝛ bene reuo-
caret ſtatutū ad preiudicium ſubiecti.vt no.de iureiuran.in noſtra.
poſt Inno.an ⁊ quando lex abrogata poſſit allegari.dixi in.j.cōſti.
vbi Io.an.⁊ per archi.in.c.frequens.de reſti.ſpo.lib.vj.⁊ aliquid de
conceſ.preben.autoritate martini.⁊ per Bar.in.l.j.ff.de coniungē.
cum eman.li.per Hoſtien.in ſumma.de immu.ec.§.inquantuȝ ſub
§ ſed nec illi immunitas.verſicu.ſed nec credendum.⁊ ſequentibus.
77 ¶ † Ultimo glo.querit an ſicut recipit legem pro ſe papa:ita reci-
pere teneatur contra ſe.dic qđ no.x.diſt.lege aſſignat cauſam Inno
cen.qꝛ eo qđ lex eſt facta ad cōmodum eccleſie.ligat eccleſiam:qꝛ ap-
probatur per canones.x.diſt.ſi in adiutorium.Concluſio eſt qđ vbi
lex cōmunis vel cōſuetudo particularis editur ad vtilitatem eccleſie:
ligat eccleſiam:niſi expreſſe ab ea reprobetur lex ſiue cōſuetudo par-
ticularis nō ligat eccleſiam inquantum diſpoſuit ad eius incōmo-
dum niſi expreſſe ab eccleſia approbetur ſtatutum autem locale:ſiue
ad cōmodum ſiue ad incōmodum eccleſie edatur nō ligat eccleſiam
niſi expreſſe approbetur.ſ.de conſti.eccleſia. Patent due prime cō-
cluſiones.x.di.per totum.xxxvij.di.ſi quid veri.⁊.c.ſe.ad ſi.de priui
le.c.ſi.de no.oper.nunti.c.j.⁊ de cōſue.c.j. Tertium probatur per.c.
eccleſia.⁊.xcvj.di.bene quidem.⁊ de cōſti.que in eccleſiaruȝ. Has po
nit Inno.hic.⁊ Hoſtiē.de ſol.c.ſi.archi.x.di.lege.lxiij.di.in ſinodo.
⁊ no.viij.di.quo iure.⁊ no.ideȝ archi.xj.q.j.quicunqꝫ.vbi eſt hec lex
⁊ ſecūdum hoc plus operatur cōſuetudo quam ſtatutum.ratio pōt
aſſignari ex his que habentur.de ſi.inſtr.cum.p.tabellio.nec ob.qđ
teneatur recipere cōtra ſe qđ approbat ꝓ ſe.iiij.q.iij.ſi qs teſtib⁹:qꝛ
hoc ſpeciale in fauorē eccleſie:ideo in eius leſionē retorqueri nō dȝ
78 C.de legi.qđ fauore.vel dic vt no.de hereti.fraternitatis. ¶ † Glo.
ſignat cōtrariuȝ in verbo corripere.ff.de peti.here.l.hereditatis. Il
la concordat:dicit enim ⁊ eſt notabilis caſus qđ ad iudicem eccleſia
ſticum pertinet:licet nulla actio cōpetat compellere heredem vt fa
ciat ſepulchrum defuncto.⁊ in hoc poteſt arctare heredem. Concor
dat enim inquantum hec decre.dicit iudicem eccleſiaſticum habere
iuriſditionem ⁊ diſcordat inquantum negat:ſed ſpecialis eſt caſus
quia hic eſt actus pius ſcilicet ſepulture ſicut ⁊ in alijs pijs recurrit
ad eccleſiam.vt no.glo.de teſtamen.cum eſſes. Nam quando contra
pietatem naturaleȝ agitur iudex aditur eccleſiaſticus.⁊ in hoc cedit
lex canoni.ad hoc.de emptio.⁊ vendi.c.ij.de eo qui du.in matrimo
niū cum haberet.j.de iureiurando.cum quidam.⁊.c.quintauallis.
79 ¶ † Oppo.qđ non ſemper peccans puniatur.nam colligens oliuā
inmaturam peccat:⁊ tamen non punitur.ff.ad.l.aquil.ſi ſeruus ſer
uum.§.ſi oliuaȝ.dic qđ immo ſatis punitur:quia colligendo imma
turam tenetur ad damnum:colligens maturam perdit expenſas.⁊
reſtituere tenetur oliuam collectaȝ domino.de malo animo nō pu-
nitur:quia lex aquil.reſpicit damnum qđ hic non eſt:ex quo colle-
80 cta eſt matura. ¶ † Glo.pen.querit qualis erit hic proceſſus:dicit
glo.qđ erit de plano:non in forma iudicij:ſed in formam denuntia-
tionis.ſic.ij.q.iij.abolitio.vel de plano.i.ſine ſtrepitu iudicioruȝ.de
accu.olim.⁊.c.ſicut.⁊.j.de ſta.mona.c.ſi.vbi de hoc. Dicit Hoſtien.
qđ prime expoſitioni eſt ſtanduȝ:quia hic loquitur in denuntiatio
ne iudiciali in qua procedendum eſt de plano:ſed non eſt examina-
tio veritatis obmittenda.vt dixi.ſ.quaſi dicat nō ergo excluditur
81 ex toto forma iudicij qđ vult prima expoſitio. ¶ † Quero que exce-
ptiones admittantur contra denuntiationem.dicit glo.qđ obijci-
tur ⁊ admittitur exceptio criminis.⁊ hoc ſiue proſequatur iniuriaȝ
ſuam ſiue non:cum in moduȝ denuntiationis agat repellitur:quia
non moueretur bono zelo ad correctionem alterius.iij.q.vij.qui ſi-
ne.⁊.§.porro.cum concor.de quo remittit.ij.qđ.j.ſi peccauerit. Tu
dic qđ in canonica ⁊ euangelica procedit glo. In euangelica tamen
admitterentur infames de crimine emendati.vt no.hic Ioan. Uin
cen.⁊ Innocen.⁊ no.ij.q.j.ſi peccauerit.⁊ de teſti.in omni. In iudi-
ciali vero de qua agitur.hic dicit Hoſtien.quod etiam criminoſus
auditur niſi opponeretur excommunicatio.de excep..vel ſpoliatio
ſiue depredatio.de ordine cogni.cum dilectus.⁊.c.fina.vel alia pre-
iudicialis exceptio.putat etiā quod hec denuntiatio ſit in ſcriptis
porrigenda.⁊ quod ſit lis conteſtanda vt patet in verbis ſuperiori-
bus ibi.vtrum iuſta ſit.

1 ☞ Aſſertio reſponſio debet fieri in iudicio per ipſas partes non
autem per aduocatos partium.nu.ſeq.nec ex hoc videtur aduocati
officium excluſum.nu.4.
2 Lis conteſtata eſſe cenſetur per ipſum dominum quando aduo-
catus preſente clientulo et non contradicente proponit aliquid in
iudicio .
3 Furioſus licet eſſe non poſſit in iudicio poteſt tamen eſſe indiſcre-
ta perſona ſed debet factum proponere per alium diſcretum.
4 In reſponſionibus partiuȝ ad poſitiones poſſunt aduocati inter-
eſſe ne cauilloſa exceptione vel oppoſitione obſcura clientulus ca-
piatur.
5 Facta quare ſint quandoqꝫ per principales partes proponenda in
iudicio nō tamen per ipſos aduocatos.nu.1.
6 Que ſint perſone que litigare poſſunt in iudicio per procuratoreȝ
vt nō teneantur perſonaliter reſpondere ⁊ perſone que in iudicio ꝑ
ſe ſtare nequeunt quō per procuratorem admittantur.
Luxurie crimen eſt maius in muliere quam maſculo.
7 Prodigis vel luxurioſis dātur curatores ex eo quia intereſt reipu-
blice ne quis re ſua male vtatur ac ſimiliter principis intereſt vt ha
beant ſubiectos locupletes.

PAſtoralis. ¶ Primo ſtatuit. Secundo a ſta
tuto vnam cauſam excipit.⁊ nō ſu
1 matur propter breuitateȝ. ¶ † Nota primo qđ facti nar
ratio in iudicio debet fieri per principales perſonas:⁊ ſi-
militer reſponſio.⁊ ſic conteſtatio litis non habet fieri per aduoca-
2 tos. ¶ † Si tamen aduocatus proponeret preſente clientulo.⁊ non
contradicente.⁊ ſimiliter aduerſarij aduocatus reſponderet:poſſet
dici conteſtationem fieri ſicut enim aduocati confeſſio preiudicat
clientulo.de appel.cuȝ cauſam. Ita ⁊ interrogatio ⁊ reſpōſio.⁊ hoc
vbi conceditur per iudicem.vt per aduocatos factum proponerent
qđ fieri poteſt.vt no.Ioan.an.de proba.in preſentia.in verbo ꝓpo
3 ni. ¶ † No.ſecundo qđ licet furioſus non poſſit eſſe in iudicio.ff.de
re iud.l.furioſo:poteſt tamen in iudicio eſſe indiſcreta perſona.ſed
debet factum proponere per alium. Ad declarationem facti dicit
Hoſtien.qđ epiſcop⁹ elien.inter alias conſultationes inſeruit quo
modo cauilloſi aduocati:deum non timentes:⁊ homines non reue
rentes auertebant clientulos a propalanda veritate non ſuſtinētes
qđ clientuli ſine ipſis aliquid de facto proponerent.⁊ huic facto pa
4 pa medetur. ¶ † Oppo.ſecundum hoc excludetur procuratoris of
ficium ⁊ aduocatorum contra totum titulum.de procurato.et de
poſtulan.dic qđ non intendit excludere vſum procuratoris:ꝑ quos
etiam poteſt lis conteſtari que ſit narrando ⁊ reſpondendo de litis
conteſt.c.vno.ſed hoc intendit qđ proſequens cauſam ſiue ſit domi
nus ſiue procurator habet factum narrare ſecundum Inno.pet.ab.
Hoſti.⁊ egi.dicunt tamen qđ decr.nō ſeruatur.non excluditur etiā
aduocati officium quia habebit formare libellum apte.alias re-
pelletur.ff.ſi menſ.fal.mo.di.l.j.⁊.j.c.examinata. Idem in exceptioni
bus ⁊ poſitionibus formandis ſm Gof.⁊ Hoſti. Sed in reſponſio-
nibus ad poſitiones poterit intereſſe vt caueat ne cauilloſa exceptio
ne vel poſitione aut obſcura aut duplici cliētulus capiatur:⁊ ſic in-
telligitur ſm Hoſtiē.ff.de adul.ſi poſtulauerit.§.queſtioni.ff.de of-
fi.proconſu.l.nec quicꝙ̄.§.aduocatus. Ad ea vero que ſunt facti in-
terrogati.vt in lit.cōte.vel poſt. Reſpondebunt principales.etatē
enim habent de ſe loquantur.de con.di.iiij.cum pro paruulis.⁊ ipſi
principales aduocatos inſtruent in veritate facti in quo ius poſitū
5 eſt.ff.ad.l.acquil.ſi ex plagis.§.in clino. ¶ † Ex quo aduocati ꝓpo
nerent ius vtiliter ⁊ honeſte non opprobrioſe vel ſub dolo.C.de po
ſtu.l.quiſquis.Hoſtiē. Ratio autem quare per principales ꝑſonas
factum eſt proponendum:eſt qꝛ ⁊ per principales iuratur de calū.ff.
de iura.calū.autē.principales:⁊ qꝛ melius de facto ſuo preſumūtur
ſcire veritatē quam aduocati vel extranei.de reſcrip.ab excōmuni-
cato.cum cōcor.veritas autem ab his qui melius ſciunt inquirenda
eſt.de electi.ſcriptum:qui ma.accu.poſ.videtur.de teſti.preſentiuȝ.
lib.vi.ſm Hoſtien. ¶ Opp.qđ per alios reſpondere poſſit quis in
iudicio.ff.de ꝓcura.nō ſolum.ff.qđ cuius vin.l.j.⁊.l.item corū. Sol.
dic qđ quedam ſunt perſone que poſſunt litigare per ſe:eligunt liti-
gare per ſe:⁊ debent factum ꝓponere nō per aduocatum.vt hic ſi eli
gunt litigare per ꝓcuratorem ⁊ poſſint.⁊ ideȝ in eis qđ in principa
6 libus dixi. Ad hoc reducuntur aliqui caſus glo. ¶ † Quidam ſunt
qui nō poſſunt litigare per ſe:ſed habent litigare per ꝓcuratorem:
⁊ tunc principales nō arctantur ad ꝓponendum factum:qꝛ nō poſ
ſunt:ſed tunc procuratores ſunt principales perſone que habent li
tigare per alium. Gl.dicit qđ regulariter ꝓcedit tex. Fallit in caſib⁹.
Primus quando quis ad reſpōdendum tenetur pro alio ratiōe of-
ficij.ff.de

ſicij.ff.de procura.l.non ſolum. Secundo fallit in vniuerſitate que
habet reſpondere per alium ſecundum glo.vt dicta.l. Item eorum.
⁊.l.j.non obſt.ſecundum Innocen.qđ vniuerſitas per ſe iuret de ca-
lum.l.ij.§.etiam.C.de iura.calum.dicit Innocen.qđ licet per ſe iu-
ret.vt timore iuramenti litē calumnioſam dimittat tamen per aliū
reſpondet vel ſecundū eū vniuerſitas non iurat per ſe:ſed per aliū
nec obſt.l.predicta:quia iurante ſindico vniuerſitatis vel collegij:ꝑ
conſequens ipſa vniuerſitas iurare intelligitur.ff.de adminiſtrati.
tu.l.ita tamen.§.geſſiſſe.de regu.iur.qui per alium.lib.vj.de quo.j.
de iura.calum.in pertractandis:nec mirū ſi per alium qui litem cō-
teſtatus non eſt iurare poteſt vniuerſitas cum regulare ſit qđ princi
palis iuret.⁊ tamen per alium reſpondere poteſt vt per procurato-
rem qui fuit litem conteſta.vt in auten.principales.C.de iura.calū.
ſecundum Innocē.Idem tenuit Accur.in.d.l.ij.ſed alternatiue lo-
quitur qđ vel curabit ſindicus vel maior pars adminiſtrantium ci-
uitatem vel vniuerſitatem:alias abſurdum foret totam vnam ciui-
tatem vel magnam vniuerſitatem venire ad iurandum ſecundum
glo.ibi Cy.tenet qđ ſi vniuerſitas habet ſindicum vel iconomum iu
rabit per illum:ſi non habet ſindicum vel iconomū iurabit maior
pars vniuerſitatis vel adminiſtratorum vniuerſitatis.Idem Bar.
ibi.Idem dicunt docto.vt per alium reſpondere poſſint in pluribꝰ
fideiuſſoribus ⁊ heredibus vnius.ff.iudi.ſol.l.iam tamen.⁊ in pluri
bus exercitoribus eiuſdem nauis.ff.de exerci.l.j.§.ſi.Tertius eſt ca
ſus ſecundum glo.in excommunicato qui poteſt ⁊ debet per alium
reſpondere.ꝫ.eo.intelleximus.hic puto vt per procuratorē:ſed nō
per aduocatum reſpondebit ad factum:ſcilicet vel ipſe vel procura
tor:vnde caſus non recte excipitur:⁊ idem in caſu precedenti:qꝛ per
hoc vniuerſitas non reſpondebit per aduocatum:non enim fuit li-
tere intentus excludere officium procuratoris ſed aduocati tantū.
vt dixi in tex.⁊ ſic non recte excipit iſte caſus.Quartus caſus in epi
ſcopo qui litigat per aliū.v.que.iij.quia epiſcopi:ſed hic caſus nō
congruit vt precedens non enim litera excludit procuratorem.de
quo ibi.Item illuſtres.ff.de procu.l.ſi.nec hic recte excipitur.Item
indiſcreti:ſic ergo erit caſus in quo aduocatus reſpondebit ⁊ admit
titur ad proſequendam inſtantiam.licet non habeat mandatū ad
litigandum:ſed eo qđ preſens eſt factum ab aduocato interpretabi
tur factum a domino.Idem dicit glo.de furioſo ⁊ prodigo muliere
luxurioſa:caſus furioſi nō recte excipitur:qꝛ litigabit per curatorē
qui curator reſpondebit per ſe vel per procuratorem. non per aduo
catum qđ dicit de prodigo procedere poſſet:qꝛ ſatis comprehendi-
tur appellatione indiſcrete perſone:ſimiliter ⁊ qđ dicit de luxurio-
ſo id eſt prodigo:qꝛ exponi poteſt de luxurioſa id eſt prodiga.ff.de
damno infe.l.ex damni.in ſi.j.reſpon.cum ſuis cōcor.de quo in ſpe.
de actore.ver.Item opponitur contra actorem.⁊ ver.ſe.vbi tangun
tur.An viro luxurioſo detur curator ſicut mulieri ⁊ qđ mulieri def
patet.inſti.qui.te.ſa.poſ.§.prodigus.⁊.§.mulieri.ff.de priuile.cre.
l.dabimus.de poſtu.l.j.§.ſi.⁊.l.ſeq.de maſculo dicit ibi ſpe.qđ nō da
bitur curator.Ideo enim magis datur mulieri quā maſculo:qꝛ in
ea magis ardet ſtimulus carnis ⁊ magis opprobrioſum eſt amicis
⁊ generi:ſi mulier fornicetur quam maſculus.Item ſexus mulierū
magis fragilis ⁊ debilior eſt.Item litigat per alium religioſa.j.e.c.
ij.lib.vj.Et ex predictis patet ſecundum Hoſti.qđ illud priuilegiū
per aliū habent aliqui aliquando propter dignitatem.aliqui ꝑpter
fragilitatem vel indiſcretionem.alij propter multitudinē:alij pro-
pter delictum breuiter ſecundum eum quicunqꝫ ſeipſum regere nō
debet vel neſcit:ſiue ex delicto vel alio modo hoc cōtingat:debet et
poteſt per alium talia expedire.de eta.⁊ qua.c.ij.⁊.iij.niſi forſan tan
tum ſit delictum qđ omnis audientia negetur.xxiij.diſt.in nomine
ad ſi.iij.q.j.§.patet.xxiij.q.v.non nos.xxj.diſ.in tantum.xvj.q.vij.ſi
7 quis deinceps.alꝰs ſemper audiendus eſt.†nec cōſideratur in hoc fa
uor delinquētis:ſed reipublice cui expedit ne quis ſua re male vta-
tur.inſti.de his que ſunt ſui vel alieni iuris.§.ſed hoc tempore.In-
tereſt enim principis vt habeat ſubiectos.in autē.vt iudi.ſine quo
quo ſuffragio.§.cogitatio.coll.ij.alꝰs oportet qđ ꝑncipalis ex quo
per ſe agit vt per ſe reſpondeat.remittit ad no.per eum in ſum.e.ti
tu.§.que ſunt neceſſaria.ſub.§.vtroqꝫ.ver.ſi autem vtraqꝫ pars.et
ſe.de poſtu.verſi.quid pertinet.ſecundum Hoſtien.⁊c.

1 ☞ Libello ineptam petitionem continente in iudicio per acto-
rem propoſito ſeu actione reus abſoluitur ab inſtantia iudicij.
2 Actio rei vendica.eſt debilis pro rebus corporalibus tamen exigit
dominium ex parte agentis.
3 Actio confeſſoria ⁊ negatoria que ſit cuiqꝫ et contra quem cōpetat.
4 Actionem licet quis in libello nō arcetur exprimere tamen ſi ine-
ptam exprimat ſuccumbit in inſtantia iudicij.
Inſtantia iudicij ſi quis ſuccubuerit propter propoſitionem actio
nis inepte nō tamen alio iudicio impeditur quominus poſſit aptā
petitionem pro eadem re proponere.
5 Actio rei vendicationis poteſt competere pro re corporali ratione
rei incorporalis vt in iure patronatus qđ habet quis in eccleſia pōt
patronus vendicare ipſam eccleſiam.
6 Sequeſtri actus cadit in re corporali pro iure incorporali in ea cō-
petenti.
7 Libellum non habet iudex incontinenti lacerare ratione ineptitu
dinis occulte que delegatur in probationibus.
Fallit quando ineptitudo eſt aperta.
8 Sententia ſuper petitione inepta quō formari debeat.
9 De vna actione licite ad aliam poteſt quis tranſire licet in prima
ſuccubuerit.
10 Sententia ab inſtantia ſeu obſeruatione iudicij debet cauſam in ſe
continere alias non valet.
11 Patronus quomodo habet aliquam poſſeſſionē in eccleſia ratio
ne iuris patronatus vt poſſit ipſam eccleſiam vendicare.nu.5.
12 Probatio non eſt admittenda ſuper inepta petitione ⁊ ad hoc ſo-
let allegari quod fruſtra quis admittitur ad ꝓbandum quando ꝓ-
batum non releuat.
13 Preſentare quomodo poteſt is apud quem ſequeſtrum factum eſt.
14 Iuris exercendi poteſtas quomodo dicatur eſſe quandoqꝫ penes
eum penes quem eſt poteſtas fructus colligendi.
15 Sequeſter quis eſt.
16 Sequeſtrum an fiat ab vno.
17 Actio confeſſoria vel negatoria datur poſſidenti ius vel rem ⁊ alte-
ri ius neganti ad tuitionem ſui iuris ⁊ ad reiectionem turbationis
libertatis aut iuris datur etiam confeſſoria poſſeſſori ne inquiete-
tur ⁊ hoc cum eſt in quaſi poſſeſſione ſeruitutis ⁊ cui alias ſeu aduer
ſus quem ac pro quo competant dicte actiones.nu.21.
18 Actio rei vendicationis datur poſſidenti contra ſolummodo de-
tinentem.
19 Sequeſtrario ſpoliato ſuo ſequeſtro an competat actio rei vendi-
cationis pro ſequeſtro recuperando.
20 Sequeſtro facto an dicatur perdere poſſeſſionem rei ſequeſtrate is
qui poſſidebat vt in dubio preſumatur poſſidere is apud quem ſe-
queſtrum eſt factum ⁊ que actio competat contra ſequeſtrarium ꝓ
ſequeſtro habendo.
22 Libellus ex quibus ineptitudinibus poſſit vitiari et quomodo li-
bellus alias ineptus poteſt ſubſtentari per hec verba adiecta vide-
licet peto predicta omni iure modo et forma quibus melius poteſt
⁊ debet.nu.ſeq.
23 Actio ex quibus poſſit dici inepta ⁊ impertinens.
24 Sententiandum quando ſit per iudicem ſuper libello inepto.
25 Sententia ſuper libello inepto quomodo formari debeat.
26 Sententie effectus ſuper libello inepto qualis ſit.
27 Sententiari an poſſit per iudicem libello intentato et formato in
actione depoſiti vbi tantum probatur commodatum etiam confeſ
ſione partis.
28 Condemnatio an poſſit ſequi ſi peto fundi medietatē ad me ſpe-
ctare pro diuiſo et aliam fundi medietatem ad me ſpectare pro in-
diuiſo.
29 Delegati iuriſditio ex quo durat vſqꝫ ad annum an facta abſolu-
tione ab obſeruātia iudicij propter ineptitudinem libelli perima-
tur dicta iuriſditio vt non poſſit cognoſcere ſi poſt apta propo-
nantur.

1 Examinata. ¶ †Si actor ineptām actionem
proponit reꝰ abſoluitur ab inſtā-
tia iudicij:ſi poſtea aptam proponat reus reſpondere co
gitur.Diuiditur in.iiij.partes.In prima pronuntiatio
nis ratio.In ſecunda ipſius rationis declaratio.In tertia pronun
tiatio.In quarta proteſtatio.Secunda ibi.Quia cum.Tertia ibi
2 Unde.Quarta ibi ita tñ. ¶ †Premittitur quod eſt dare rei ven.
que cōpetit pro rebus corporalibus.⁊ hoc exigit dominiū ex parte
agentis.ff.de rei vendi.l.in rem:poſſeſſionem aut detentionem ex
parte conuenti.ff.de rei vend.lege officium.⁊ lege qui reſtituere.no
ta in lege prima.C.de aliena.iudi.mutan.cauſa facta.in ſpeculo.de
3 ceſ.actio.§.primo verſicu.Item quid ſi mihi cedis. ¶ †Secundo
quia incorporalibus datur quedam realis ad inſtar corporalium:
que appellatur confeſſoria aſſerenti ſibi ius eſſe ⁊ negatoria negan
ti ius eſſe in re:de quo hic in glo.⁊ de verborum ſignificatio.abba-
te.vbi per Innocentium.et de cauſa poſſeſ.cum ſuper.et capitulo
cum eccleſia ſutrina.hec datur contra poſſeſſorem ad reſtituendum
et datur contra non poſſeſſorem turbantem vt deſiſtat a violentia
vel turbatione.⁊ ſic in hoc habet naturam diuerſam reali pro re cor
porali:quia iſta datur tantum ad reſtituendum poſſeſſionem vel
detentionem.hec datur ad reſtituendum et ad non turbandum.et
ex hoc concluditur quod hec datur poſſeſſori:illa demum non poſ-
ſeſſori.ff.ſi ſeruitus vendicetur.lege ſicuti.§.ſed ſi queratur.et lege ſi
forte.§.primo et nota gloſſa hic.et in capitulo cum eccleſia.de cau-
ſa poſſeſſio.ff.ſi ſeruitus vendicetur.lege ſi forte.§.primo. ¶ Ter-
tio premitto quod ſecundum glo.decre.habet duas lect.vna quod
hic agebatur confeſſoria.alia quod rei ven.ſecundum primā quod

ageretur rei vendi.fuit inepta actio ⁊ intentio ſecundum ſecundā
ſola intentio:quia actio erat apta. ¶ Caſus proſequendo vtranq̄
lectu.gloſ.Dum eſſet queſtio inter nobilem virum.v.de riparia.ex
vna parte.⁊ milites campanos ex altera de iure patronatus cuiuſ
dam eccleſie de concordia partium poſſidente dicto iure dicto no
bili viro.v.⁊ fuit factum ſequeſtrum in quendam vicedominū.tan
dem nobilis ille.v.de riparia dedit petitionem in qua narrabat pri
mo qđ erat verus patronus eccleſie:quare petebat dictos milites
condemnari ad reſtitutionem poſſeſſionis dicte eccleſie:tandem p
ductis probationibus ad fundandam intentionem teſtes proba
runt qđ poſſidente dicto nobili poſſeſſio fuit ſequeſtrata penes ſe
queſtrum.⁊ publicatis atteſtationibus papa cognouit quod iſtius
nobilis intentio non erat apta : quia concludebat ad poſſeſſionem
reſtituendam eccleſie:⁊ agebatur confeſſoria ad reſtituendum ſecun
dum vnum intellectum:ſecundum alium agebat rei vendi.⁊ ſimilis
erat concluſio vt poſſeſſio reſtitueretur.et de duobus erat alterum:
vel quod poſſeſſio tranſiret in ſequeſtrum.et non competebat ſibi
vendicatio vel confeſſoria ad reſtituendum contra milites qui non
poſſidebant vel non tranſierat poſſeſſio in ſequeſtrū ⁊ remanſerat
penes nobilem petentem reſtitui.et ſic intus habebat quod extra
4 petebat:ideo abſoluit milites ab inſtantia proteſtantis. ¶ †Nota
primo quod quamquam nō arctetur quis ad actionē in libello ex
primendam:ſi tamen ineptam proponat:ſuccumbit et aptam po
teſt proponere in alio iudicio:⁊ ſic abſolutio que fit ratione inepte
actionis eſt ab obſeruatione iudicij:non autem abſoluit diffinitiue
5 ſeu ad merita concludit ⁊c. ¶ †No.ij.ſecundum intellectum qđ hic
agèretur rei vendi.quod res corporalis ratione iuris incorporalis
poteſt vendicari.ad hoc.ff.de contrahen.emptione.lege qui taber
nam.⁊ ſic intellexit Innocen.hic.⁊ ſic ratione iuris patronatus qđ
quis habet in eccleſia:quis po teſt vendicare eccleſiam : ⁊ quod pa
tronus etiam laicus habet aliquam poſſeſſionem eccleſie:ſed non
credo quod habeat naturalem vel ciuilem aliquam:quia non poſſi
det vt dominus in totum vel in parte:⁊ habet aliud ius ſeparatum
a dominio vſufructu vel vſu.quorum iurium demum reali reſpectu
datur vera poſſeſſio vel naturalis aut ciuilis.habet ergo quandam
quaſi poſſeſſionem reſpectu iuris ⁊ bonorum eccleſie conſeruandi:
quo reſpectu poteſt vendicare corpus eccleſie: quo per alium poſſeſ
ſo tollitur libertas ſic bona conſeruandi.de reſtitu.ſpoliatorū.piſa
6 nis. ¶ †Nota tertio quod actus ſequeſtri cadit in re corporali :pro
iure incorporali.in ea competenti:⁊ ſic non bene colligitur quod in
corporalia ſequeſtrentur:niſi hoc indirecto modo.et colligunt do
cto.quod ſpiritualia ſequeſtrantur.ſicut ⁊ in eis cadit miſſio.infra
de eo qui mitti.in poſſeſ.capitulo ſecundo.item nota quod ſeque
7 ſtrum cadit in re immobili ſecundum pet. ¶ †Nota quarto qđ vbi
ineptitudo actionis ſiue in intentione:ſiue in concluſione:non pa
tet ex forma proponendi: ſed detegitur in probationibus :ſtatim
iudex non lacerat libellum nec repellit:ſed reſeruat illam diſcutien
dam:vſq̄ an probationes ex quibus detegitur ineptitudo.et illam
tunc repellit non ante.Quedam enim aperta eſt ineptitudo ſui p
poſitione.⁊ hec ſtatim reijcit libellum.Quedam occulta que detegi
tur in probationibus:⁊ iſta tunc repellit cum fuerit facta detectio.
et non ante. ¶ Nota.v.quod rei vend.non datur poſſidenti vel con
tra non poſſidētem:nec datur confeſſoria prout dirigitur ad reſti
8 tuendum. ¶ †Nota ſexto practicam pronuntiandi quando actio
⁊ intentio eſt inepta debet enim dicere pronuntiamus intentionē
9 tuam non tenere. ¶ †Nota quod de vna actione licite tranſitur ad
10 aliam de quo.de religio.domi.conſtitutus. ¶ †Nota cautum pro
teſtari de iure eius contra quem promulgatur ſententia ad quod ſe
non extendit virtus ſententie.item quod in abſolutione ab obſer
uatione iudicij cauſa in ſententia eſt exprimenda.de quo de re iudi
ca.ſicut.⁊ eſt hoc intantum verum quod aliter non valet abſolutio
in auten.de iudi.§.oportet.tenet Joannes and.in capitulo finem.
de dolo.ſuper glo.magna et in addi.que incipit et hos ſequitur ad
11 finem. ¶ †Oppo.quod dato quod etiam poſſediſſent milites cam
pani non potuerint agi rei ven.ad poſſeſſionem reſtituendam:nec
aliquo alio iure ratione iuris patronatus.patronus enim non ha
bet nec dominium eccleſie:nec partem dominij vt vſus vel vſufru
ctus ergo nec naturaliter.nec ciuiliter poſſidet.item nec in laicum
cadere poſſet poſſeſſio eccleſie vt ſpiritualis.de preſcriptio.cauſam
dic quod proprie non poteſt patronus ratione iuris patronatus:
maxime laicus tenere eccleſiam:ſed dicit Hoſtien.quod hic tenebat
eccleſiam defendendam ⁊ ordinandam ad preſentationem ſui: ſecū
dum Hoſtienſem.idem Goffre.⁊ poterat tolerari quod ſic teneret.
xvi.queſtione prima.conſtitutum .⁊ queſtione.vij.conſiderandum
et capitulo filius.alias vero eccleſiam vel aliud ius ſpirituale : non
poterat proprie poſſidere. decima queſtione prima per totum .de
preſcrip.cauſam.Goffre.Ratione enim cure bonorum ne dilapidē
tur et vt eccleſia in bono ſtatu conſeruetur.dicitur in eccleſia habe
re quandam quaſi poſſeſſionem huius preeminentie:quo reſpectu
vendicat liberum ingreſſum eccleſie ⁊ detentionem quandam :que
tamen non excludit cuſtodiam epiſcopi ſicut dicimus in miſſo in
poſſeſſionē ex primo decreto ratione cuius altero ſic detinente po
teſt vendicare eccleſiam ratione huius iuris:quod eſt notandū:vel
ſequeſtrata fuit penes hunc vicedominum:qui erat vicarius epiſco
pi : et eccleſiaſtica perſona : in quam cadit poſſeſſio ſpiritualis.
12 ¶ †Oppo .quod inepte et contra ſe hic ſe fatigaret in poſſeſſione
probanda:et ſic articulus tanquam impertinens: et probatio non
erat admittenda.C.de proba.ad probationem.de offi.dele.cum cō
tingat.de teſti.c.de teſtibus.Sol.dicit.pe.et.ab.quod hic voluit p
bare poſſeſſionem:ne cogeretur reſtituere rem: niſi aduerſarius de
proprietate doceret.ff.de rei vendi.l.fina.vel non producebat teſtes
ſuper poſſeſſione:ſed ſuper proprietate :⁊ propter cauſam predictā
faciebat eos interrogari ſuper poſſeſſione.⁊ hoc plus eis placet nec
articulus erat impertinens cum ſaltim proficeret reo ad abſolutio
13 nem ratione inepte petitionis. ¶ †Quero an vicedominus apud
quem factum eſt ſequeſtrum poſſit preſentare. Innocen.dicit quod
ſic:quia debet interim fructus rei ſequeſtrate percipere: etiam ſi nō
14 fuerit poſſeſſor. ¶ †Nota bene hoc dictum quod penes eum eſt po
teſtas iuris exercendi penes quem eſt poteſtas fructus colligendi:
licet non ſit poſſeſſor:quod no.quia ampliat materiam.c.conſulta
tionibus.de iure patrona.⁊ quod no.de electio.querelam.de cauſa
poſſeſ.cum eccleſia.⁊.c.cum olim.cum ſi.Hoſtien.dicit quod nō per
cipit fructus tanquam pars per quod videtur quod non poſſit pre
ſentare.⁊ ſic limitabitur quod dicitur quod poſſeſſor:quia facit fru
ctus ſuos.⁊ illos colligit preſentabit. Illud eſt verum.quando illos
colligit nomine proprio:⁊ ex hoc patet ratio quare creditor in pi
gnus eccleſiam cum vniuerſitate non preſentat:quia fructus colli
git nomine alieno.de re iudi.cum bertoldus. Primum tenet Joā.
de ligna.per.c.conſultationibus . Nota tamen dictum Innocentij
de iure credo quod procedat dictum Hoſtienſis . pro quo optime
capi.cum bertoldus.De miſſo autem in poſſeſſionem poteſtarie:q
electus eſt contumace vniuerſitate:an interim exerceat iuriſditionē
tenet ſpecu.qđ non. in ſpecu.de primo ⁊ ſecundo decreto.§. viden
15 dum.ver.quid ſi quis electus.in.iiij.colū. ¶ †Quero cum glo.j.qs
eſt ſequeſter.dicit glo.qđ eſt is apud quem res in iudicium deducta
communiter a litigantibus deponitur. Inquantum exigit gl.rem
in iudicium deducta vt procedat ſequeſtrum.nō eſt hoc neceſſariū
ſufficit enim ſuper huius iure poſſe diſceptari:licet nondum ſit in
iudicium deductum ius inquantum exigit.qđ cōmuniter a litigan
tibus fiat hoc verum in ſequeſtratione voluntaria:ſecus in neceſſa
16 ria.que aliquando fit autoritate iudicis inuita parte. ¶ †Secun
do quero:an ſequeſtrum fiat ab vno.gl.dicit qđ nō exiguntur enim
plures.⁊ in hoc differt a depoſito:quia vnus ⁊ plures deponunt.ff.
depoſi.l.licet.Hoſtien.hoc dicit verum regulariter.interdum enim
fit ab vno:puta a iudice qui mandat ex officio quandoq̄ rem ſeque
ſtrari.ſ.de renun.olim.de ſequeſt.poſſeſ.⁊ fruc.c.j.ſecundum Hoſti
enſem qui remittit ad ſummam.de depoſito.§.in quibus.⁊ vide de
17 hoc.de depoſito.c.j.in ſi.ij.glo. ¶ †Uenio ad gl.ij.videtur quod re
cte egerit ſuper iure patronatus dato qđ fuerit poſſeſſor. Confeſſo
ria enim vel negatoria datur poſſidenti ius vel rem ⁊ alteri ius ne
ganti ad tuitionem ſui iuris.⁊ ad reiectionem turbationis liberta
tis aut iuris.ff.ſi ſerui.ven.l.ſi forte.⁊.l.ſicuti.§.ſed ſi queratur. Con
feſſoria enim datur poſſeſſori ne inquietetur: ⁊ hoc cum eſt in quaſi
18 poſſeſſione ſeruitutis. ¶ †Item ⁊ poſſidenti datur rei vendicatio
19 contra ſolummō detinentem.ff.de rei ven.l.officium ad ſi. ¶ †Hu
ius contrarij timore gl.legit dupliciter tex.Primo qđ hic ageretur
rei ven.⁊ intentus erat agentis declarari ius patronatus ad ſe ſpe
ctare ⁊ rem.i.eccleſiam ratione huius iuris ſibi reſtitui ex dictis te
ſtium conſtitit ipſum tempore ſequeſtri poſſediſſe.⁊ hec erat inten
tio inepta:q: vel eo animo poſſeſſionem ſequeſtrauit vt poſſeſſionē
transferret.ff.depoſi.l.licet.⁊ tunc non milites:ſed ſequeſter poſſide
bat inepte ergo ab eis petebat reſtitui.vel ipſe dedit animo vt ſolā
detentionem transferret retenta poſſeſſione : qđ in dubio preſumit
gloſ.niſi tradat hoc animo vt transferat poſſeſſionem.⁊ idem:quia
poſſidebat ⁊ poſſidenti non datur actio.inſti.de actio.§.j.ff.vti poſ
ſide.l.j.§.j.Ex quibus concluditur qđ nec rei ven.nec poſſeſſorio ad
reſtituendum agere poterat.fatetur glo.qđ agere poterat depoſiti
ſequeſtrariam contra ſequeſtrum hoc caſu.⁊ etiam rei vendi.contra
eum:quia ⁊ illa quandoq̄ datur poſſeſſori contra detentatores:vt
commodatarium ⁊ ſimiles ſecundum glo.contra milites autem nō
competebat:q: nec erant detentatores nec poſſeſſores ſecundū hoc
actio erat inepta reſpectu directorij actionis.non autem reſpectu
principij iuris agendi:q: vendicatio ſibi habitu cōpetebat:licet nō
actionis directorium.vt.d.l.j.C.de ali.iu.mu.cauſa.fac.Ex hoc ha
bemus plura.primum qđ in rei ven.ſuccumbit non probans poſſeſ
ſionem vel quaſi:quando conſtat eum cōtra quem agitur nō poſſi
dere: ſed dic hoc verum quando cōſtat ⁊ non fuit ab initio interro
gatus an poſſideret.alias ſi fuerit interrogatus ⁊ reſpōderit ſe poſ
ſidere cōuenit vt ſe liti offerens niſi agēs ſciuerit eū nō poſſidere.ff.
de rei ven.l.is qui ſe liti.Itē hoc verū ſi ſolū perſiſtat actor in ſua to
tali petitione

tali petitione:ſed ſi petat vt ſuper parte pronunctietur ſcilicet vt de-
claretur dominus debet pro eo ſententiari.ſi plene probauit ſe do-
minum vt declaretur dominus ⁊ proderit hic declaratoria:quia ſi
contingat eum contra quem eſt lata ſententia nouiter poſſidere po
terit ex eadem inſtantia dicta ſententia exequi contra eum:contra
quem eſt lata vt patet.in.l.ſi a te.§.j.ff.de excep.rei iudica. ſecundū
vnam lectu.quam ibi tenet Bart.Nec obſt.qd ſententia non proſit:
nec obſit variata poſſeſſione:etiam ſtante idoneitate perſonarum.
vt.j.de except.aduerſario:⁊ quia hic variatur cauſa ⁊ res:quia non
agitur ratione recentis poſſeſſionis:quia non variatur ſubſtantia
iuris agendi ſcilicet dominium:ſed variatur ſoluȝ directoriū actio
nis:⁊ quia ſententia facit notorium dominium:quia attrahit ad ſe
poſſeſſionem de cauſa poſſeſ.cum ſuper.⁊.c.cum dilectus.ca.aduer
ſario.Non obſt.qd abſolutio eſt perſonalis ex parte rei:ideo enim
non prodeſt ſuperueniente poſſeſſione:ſed declaratio dominij rea-
20 lis reſpectu ⁊ antique ⁊ noue poſſeſſionis.¶†Secundo dicit glo.
qd in ſequeſtrum non tranſit poſſeſſio:niſi hoc actū ſit expreſſe:hoc
tenuit Joan.⁊ Innocen.gloſ.notant contrarium in legibus hic al
legatis.⁊ gl.in.c.j.de ſequeſt.poſ.ſcilicet qd in dubio poſſideat:niſi
contra agatur.¶In glo.hoc ideo quidam dicunt qd glo.male di-
cit vel loquitur de ſequeſtro id eſt depoſito.qd tantum ſit ab vno vl
vbi dicit ea mente ⁊c.dic qd preſumitur niſi contra agatur. Moder
ni tamen legiſte.vt no.Cy.in.l.vnica.de prohi.ſequeſtra.faciunt dif
ferentiam inter voluntariam ſequeſtrationē ⁊ neceſſariam. In pri
ma in dubio transfertur poſſeſſio. In ſecunda nō:vt quando ſit ad
iudicis mandatum in caſibus no.j.de ſequeſt.poſ.c.ij.ad hoc:quia
multi ſunt modi perdende poſſeſſionis inter quos hic non reperit
ff.de acquiren.poſ.l.iij.§.genera.⁊.l.ſi quis ante. Item quia noua-
tio voluntaria tollit priuilegia antique actionis.⁊ fideiuſſores ⁊ pi
gnora nō neceſſaria.ff.de noua.l.etiam.⁊ quia alia eſt cauſa fideiuſ-
ſionis voluntarie ⁊ neceſſarie.ff.qui ſatiſd.cog.l.ſi fideiuſſor.no.de
offi.delega.ab arbitris.lib.vj.⁊ ibi ſimilia ſuper vltima glo. Nō ob-
ſtat qd iudex facit perdi poſſeſſionem.ff.de acquiren.poſ.l.qui vni-
uerſas.§.iteȝ pretor:q: ſi vellet hoc poſſet:ſed in dubio hoc velle nō
cēſetur vt in tantum preiudicet partibus:ex quo propter ſolū deti-
nere habet intentum ſuum.Non.obſt.qd facit iudex facere videtur
pars.ff.de euic.ſi ob cauſam:quia id verum eſt:latius tamen inter-
pretatur factum partium quam iudicis.⁊ hoc tenet Jo.an.⁊ Bar.
in.l.intereſſe.niſi de voluntate iudicis aliud appareat alias hoc ex-
preſſum.de ſequeſt.poſ.⁊ fruct.c.j. Fatetur tamen Jo.an.hic:qd li-
cet perdatur poſſeſſio ſuis caſibus:non tamen perduntur beneficia
poſſeſſoris competentia tempore ſequeſtri.puta qd ſibi nō incum-
bit onus probandi:⁊ quod actore non probante abſoluatur:⁊ his ſi
milia tollitur tamen ſecundum legiſtas onus ſequeſtri neceſſarij ſo
la ſatiſdatione.ff.de offi.preſi.l.ſenatus.in ſi.C.de agri.⁊ cen.l.litib⁹
dicit Joan.and.qd hoc non procedit in caſu clemen.j.de ſequeſtra.
poſſeſ.⁊ fruc.⁊ ipſe no.in ſpe.ſuper rubrica.de ſequeſtra.poſſeſ.c.ſi.⁊
hoc:quia iſta ſequeſtratio non eſt ſimpliciter permiſſiua ſed prece-
ptiua cum adiectione penarum ex cauſis ne vitioſe incumbat poſ-
ſeſſori beneficij:de eo qui mit.in poſſeſ.cum qui.lib.vj.⁊ ne in peti-
toris grauamen habentis pro ſe ſententiam litem protelet:ſumpt⁹
litis faciens ex fructibus beneficij.de materia ſequeſtrationis ple.
per Joan.mo.ſuper regula locupletari.de reg.iur.lib.vj.¶Tertio
dicit ibi glo.qd cōtra ſequeſtrum poteſt agi depoſiti.Hoſtien.dicit
qd ante completam conditioneȝ ſequeſtri que eſt vt vincenti detur
ſi per partem ſtat:quominus ſententietur.datur preſcriptis verbis
contra ſequeſtrum.ff.de dolo.ſi oleum.vel contra partem. de dolo
vt ibi.Si poſt completam cōditionem agendum eſt cum ſequeſtro
depoſiti ſequeſtraria.ff.depoſi.l.ei apud quem.§.j.⁊.l.ſi in alia.§.cu
ius ſequeſtri.nulla ergo hic actio competebat contra ſequeſtrum:
quia nonduȝ vicerat nec ſteterat per milites quominus vinceret ſe-
cundum Hoſtien.¶Quarto dicitur qd contra ſimplicem detento
rem datur rei ven.Aduerte contra naturaliter ⁊ ciuiliter poſſiden-
tem abſq; dubio datur contra naturaliter poſſidentem.alias deti-
nentem idem vt no.ff.de rei vendi.in rubrica contra ciuiliter etiam
poſſidentem datur.vt ibi no.⁊ no.in.l.ſi.C.vbi in rem ac.⁊ in pluri-
bus alijs locis:⁊ in ſpecu.de acti.⁊ peti.§.j.verſicu.is qui.in.vj.colū.
vbi Joan.and.in addi.dicit Azo.idem tenere in ſumma.de rei ven
di.nec obſt.qd non habet facultatem rei tradende:quia habet facul
tatem animo relaxandi ciuilem.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.de acq-
renda poſſeſ.Contra etiam ſolum detentorem datur vt hic.⁊.l.of-
ficium.de rei ven.⁊ tenet hoc Archi.iij.q.j.§.ſed notandum.Hec ve
ra quando habet detentor facultatem rei reſtituende.vt dicit tex.in
d.l.officium.ad ſi.Inno.in commodato ⁊ alijs detentoribus fateri
videtur hoc verum ſi non conſtat eos non poſſidere vel non liquet
pendente iudicio:⁊ hoc eſt planum:quia in dubio detinens preſu-
mitur poſſeſſor.hec colliguntur ex his que no.in.c.quoniam frequē
ter.§.qd ſi ſuper.in glo.ſuper verbo ſuper rebus ibi:commodatari⁹
autem:⁊ ratio colligitur ex his que not.de priuile.cum olim.in ver-
bo dederat.in ſi.glo.Si autem iudicio pendente vel ante cōſtet euȝ
non poſſidere non conuenitur rei ven.⁊ ſic dicit debere intelligi.lex
officium in fine.Legiſte per illam legem communiter damnant
iſtud dictum:ſed non intelligunt.Hec eſt mens Innocen.antequā
eſſet inuentum remedium nominationis in iudicio indiſtincte de-
tentor conueniebatur:quia habebat facultatē rei reſtituende.Ho-
die autem habet priuilegium ne cogatur ſubire preiudicium nomi
nando dominum in iudicio.Eſt ergo ſenſus Inno.qd ſi non cōſtet
detentorem eſſe detentorem qd preſumitur poſſeſſor:vt dixi.nō au-
ditur niſi aliquam faciat fidem qd ab alio detineat nominando do
minum in iudicio.audiretur tamen hoc probando. Ex his appa-
ret an contra miſſum in poſſeſſionem poſſit agere rei ven.Hoſtien.
vt recitat Joan.and.de do.⁊ contu.contingit.tenet qd ſic per dictā
legē officium.ad ſi.Fatetur qd nō reſtituet:niſi ille preſtet cautionē
ſi actor euinceret infra annum rem reſtitui.ff.de rei ven.l.ſi is a quo
cautum tamen dicit qd vocetur poſſeſſor:vt ſi voluerit reȝ defendat
Innocen.in.d.c.quoniam.in verbo poſſeſſionem.tenet cōtra:quia
miſſus ſolus non detinet:immo ipſe cum alio antiquo poſſeſſore
rem cuſtodit:⁊ ſic non habet facultatem rei reſtituende:quia tāquā
cuſtos ⁊ cum alio.ff.de damno infec.l.ſi finita.§.ſi quis autem.⁊ al-
legat pro ſe dictam.l.officium.in fine.primum ergo procederet quā
21 do ſic eſſet miſſus qd ſolus haberet detentionem.¶†Uenio ad ſe-
cundum intellectum glo.dicit ſecundo intelligi qd hic agebatur cō-
feſſoria ad cuius declarationem dic qd eſt dare negatoriam ⁊ confeſ
ſoriam:que competit pro iuribus vendicandis in re.⁊ dicit qd con-
feſſoria datur aſſerenti ſibi ius in re:negatoria datur neganti alteri
ius eſſe ⁊ dicenti rem liberam:⁊ dicit quod habet naturam:vt detur
non poſſidenti ad conſequendam poſſeſſionem iuris vel rei ratio-
ne iuris:et datur etiam poſſidenti ad tuendum ſe aduerſus moleſtā
tem.ff.ſi ſerui.vendi.l.ſicuti.§.j.⁊.l.ſi forte.§.j.⁊.l.ſicuti.§.ſed ſi que-
ratur.vnde dicit glo.hic nobilis vir egit negatoria negando ius de
beri militibus ⁊ aſſerendo eos poſſidere. ⁊ petendo vt poſſeſſio ſibi
reſtitueretur.In hoc male egit inquantum petebat poſſeſſioneȝ re
ſtitui.⁊ ſic intentio fuit inepta:licet actio fuiſſet apta.de hac mate-
ria cui competat confeſſoria:vel negatoria:⁊ an in terminis noſtris
eſſet negatoria:vel confeſſoria:patet ex his que no.infra de verbor
ſignifica.abbate.⁊ no.de oper.no.nuntia.l.ſi prius:huic intellectui
obuiat ſecundum Hoſtienſem:quia iſte actiones competunt domi
nis prediorum.ff.ſi ſerui.ven.l.ij.§.hec autem actio.at patronus do
minus non eſt.dicit Goffr.⁊ Hoſtien.hoc verum in directis:vtiles
vero competunt non dominis.vt conductori vectigalis.ff.de ſerui.
l.ei qui.vel dic qd licet non habeat dominium eccleſie habet domi-
nium illius iuris.vel dic illa iura loquuntur in ſeruitutibus reali-
bus.que debentur a re rei.quo caſu oportet qd agens ſit dominus
fundi dominantis.In perſonalibus autem ſufficit eſſe dominum
iuris vt patet in vſufructuario.ff.ſi vſufruct.peta.per confeſſoriam
vel negatoriam.per totum.Intentans ergo iura hec:caueat an ad-
uerſarius poſſideat rem ratione iuris.et debet agere et concludere
poſſeſſionem reſtituendam eccleſie vt libere illo iure vtatur.an poſ
ſideat ſcilicet agens vel aliter.⁊ concludat.ne moleſtetur.alias licet
ſibi actio competeret intentio foret inepta:concludendo ad reſtitu
endum:ſed huic intellectui obuiat litera ibi nec rei vendicationem
intentare.nec poſſeſſionis ⁊c:quia exponendo rei vendi.vel confeſ-
ſoriam vel negatoriam:illa poterat intentari:licet non poſſet con-
cludere ad reſtitutionem poſſeſſionis.¶Tertius intellectus quod
actio ⁊ intentio erat inepta.eo quia pro iuribus incorporalibus nō
datur rei vendicatio:ſed datur cōfeſſoria vel negatoria.lege prima
§.per hanc.⁊.l.vendicatio.ff.de rei vendi. Hic autem egit rei vendi.
⁊ concluſit in ea ad reſtituendam poſſeſſionem actio fuit inepta:q:
rei vendicatio pro tali re non competebat.Iteȝ ⁊ intentio:quia da
to quod competijſſet non datur ad reſtituendam poſſeſſionem con
tra nō poſſidentem:⁊ proportionatur hic intellectus litere:que pon
derare videtur duos defectus ⁊ reſpectu actionis et reſpectu inten-
tionis id eſt nec rei vendi.⁊c.non tenet Innocen. hunc intellectum
quia litera hic innuit.quod etiam pro incorporalibus competat rei
vendi.ſed hic inepte proponebat ſcilicet agendo ad reſtitutionem
poſſeſſionis contra non poſſidentes ratione iuris enim iure datur
rei vendi.ff.de cōtrahenda emptione.lege qui tabernam.ſecundum
eum.ff.de lega.primo.lege ſi domus.⁊ ſi fuiſſet actio patuiſſet defe-
ctus libelli a principio non in probationibus:et ſic a principio de-
buiſſet reijci. ¶Quartus intellectus quod hic agebat quadā actio
ne reali ſeu in rem.que dicitur vendicatio late:non tamen in totuȝ
ſapit naturam rei vendi.quia datur pro iuribus in re.lege prima.§.
per hanc.ff.de rei vendi.et hec non ex toto habet naturam confeſſo
rie:quia iſta datur etiam poſſidenti. Illa non poſſidenti ad rem vē
dicandam.de qua.ff.ſi vſufructus petatur.lege vltima.§.fina.inſti-
tu.de actio.§.primo.de exceptio.cum venerabilis.de maioritate ⁊
obedientia.inter quatuor.actio ergo erat apta:ſed intentio erat ine
pta:de hac actione in rem generali facit Innocentius mentionem.
infra de reſtitutione ſpoliatorum.olim cauſam.in verbo dominuȝ.
alleg.ff.de mor.infe.lege prima.de religi.⁊ ſump.fune.l.ſi ſepulchra

quod nota.ſic ergo:quia intentio eſt inepta licet nõ actio:bene pro
nuntiatur intentionem ſuam non tenere.ff.ſi meſ.fal.mo.di.l.j.vn-
de propter hoc actio dicitur inepta:q: intẽtio eſt inepta. ¶ Quin-
tus intellectus quod hic egit exprimendo ſe agere rei ven.⁊ in ſub-
ſtantia actionis non defecit:quia hoc verbum eſt aptum compre-
hendere:⁊ confeſſoriam:⁊ negatoriam.⁊ ſic indubio debuit libellus
interpretari:ſed habuit intentionem ineptam:quia licet confeſſo-
ria competat ⁊ vendicatio lata poſſeſſori:non datur tamen ad poſ
ſeſſionem vendicandam:contra non poſſidentem:vel poſſidendi
ad petendam poſſeſſionem. Ideo papa bene pronuntiauit ſuã in-
tentionem non tenere.⁊ ſic pronuntiat.l.ff.ſi meſ.fal.mo.di.l.j.§.j.⁊
propter hoc dicitur actio inepta:quia intentio eſt inepta:quod ex
ipſis actis apparuit:quamquam enim confeſſoria competat etiam
poſſidenti:dummodo ius habeat in re:vt patronus:qui agere po-
teſt contra eum:qui prohibet vti iurepatronatus:vel ſe liti obtulit
ff.de rei vendi. l.j.§.hoc autem.ſi vſufru.pe.l.vlti.ff.ſi ſerui. vendi.l.
loci.§.ſi quis mihi.⁊ lege ſi quis diuturno. Sed cum iſte.m.nõ tan-
tum ius ſed etiam poſſeſſionem haberet vt probatum eſt:male in-
tentauit rei vendicatio.vel cõfeſſoriam. Habentur ergo tres intelle
ctus principales. Primus quod actio erat apta:ſed intentio ine-
pta. Secundus intellectus quod agere rei vendi.vel confeſſoria vel
vendi.lata:vel quia generaliter fuit propoſita vendicatio:⁊ ſic ſub-
diuiditur in quatuor. Alius quod erat inepta actio ⁊ intentio.di-
cit hic Innocentius quod poterat agi vti poſſide .ſcilicet pro mo-
leſtijs. Hoſtienſis dicit quod melius ſibi competit quaſi vti poſſi-
detis.ff.ſi ſeruitus vendice. lege ſecunda.§. pompo.vel ſecundum
cum dabatur ei officium iudicis.ſ. de offic.iudi.capitulo ſecundo
ſecundum Goffred.ſed dicit Hoſtien.quod canoniſta non habet de
his curare:cum non habeat actionem proponere in iudicio.ſ.e.di-
lecti. Et iſte aduocatus fatuus fuit exprimere actionem.forte vt vi-
deretur Rabi:qui ſi tacuiſſet philoſophus fuiſſet ſecundum eum.
¶ Pro declaratione materie huius videnda ſunt plura . Primo
que ineptitudines vitient libellum. Secundo de modo ſententian
di:⁊ quando ſententietur. Tertio de effectu ſententie ſuper inepti-
22 tudine libelli. ¶ † Ad primũ dic:quod quando libellus eſt ineptus
ratione ſolennitatis:de qua in criminali.ſecunda queſtione.viij.li-
bellorum.⁊.ff.de accuſ.l.libellorum. In ciuili de libel.obla.c.j.et in
clemen.fina.de verborum ſignifica.hoc abſq; dubio vitiat libelluʒ.
Quandoq; datur ineptitudo forme reſpectu narrationis ⁊ conclu
ſionis:vt quia narratio nõ proportionatur concluſioni:dicit ſe do-
minum ⁊ concludit ad dandum.vel dicit ſe poſſeſſorem ⁊ concludit
damnari ad reſtituendum poſſeſſionem:⁊ adhuc vitiat vt hic ⁊ lege
prima.§.primo.ff.vti poſſide.ſi tamen libellus eſt ſine concluſione.
⁊ habeat ſolam narrationem.dicunt aliqui:quod nõ vitiatur libel-
lus.no.glo.ff.de accu.l.libellorum.C.de accu.in cauſis. Barto.in le
ge quid ergo.§.pena grauior.ff.de his qui notan.infa.⁊ maxime in
poſſeſſorio.no. Joan.ij.q.iiij.quia preſulatus.no.de ordine cogni.
cum dilectus.⁊ quod ſcribit. Innocen.de ſepul.in noſtra preſentia.
⁊ hoc tenet Innocentius.de lit.conteſta.cap.primo quod dicit ma
xime verum:quando de iuribus agitur vel vbi confeſſoria vel nega
toria intentatur.ff.ſi vſufruc.peta.lege vti frui.tutius tamen eſt ali
quid petere.ſecunda queſtione prima. notum.j. queſtione.iiij.quia
preſulatus. Hoſtien.in dicto capi.j.dicit libellum non recipienduʒ
in quo nihil petitur.cum ſine petitione condemnari non debeat.ff.
communi diuidun.l.vt fundus:nec in alio quam petituʒ eſt poteſt
condemnari.ff.de fideicõ.lib.l.ſi.niſi forſan.de ſpiritualibus:et in-
ter religioſos agatur de quo de iudi.dilecti.⁊ quando factum coraʒ
papa proponitur. Bart.in.l.libellorum.remanet quod in crimina
li procedat libellus ſine concluſione:per.l.j.in fine.ff.ad turpil.et ſi-
militer dicit in.§.pena grauior.quod iudex non habet ſequi cõclu-
ſionem partis.quod no.per dictam.l.j.in fine.ff.de poſtu.quos pro
hibet. Puto quod in his in quibꝰ iudex ex officio ſupplere poteſt:
ſufficiat libellus ſine concluſione:⁊ in talibus credo quod alterare
poſſit petitionem ⁊ concluſionem partis vt notanter dicit Barto.
in dicto.§.pena grauior:quod bene no.vnde ſi inepte concluderet.
Iudex ex officio apte ſuppleret:dum tamen factum eſſet ſic propo-
ſitum.quod iudex de concluſione iuris eſſet certus. Si ſumus in ca-
ſibus in quibus iudex non habet ſupplere:oportet quod pars con-
cludat aliquid petendo:quia per petitionem in iure propoſitaʒ ⁊c.
C.de iudi.lege rem non nouam.C.de lit.conteſta.l.j.alias non eſſet
dare cauſam:quare conteſtatio non induceretur per reſponſionem
ad poſitionem quod negat tex.de lit.conteſta.capitulo primo.hec
procedunt maxime:quando pars nõ poteſt concludere obſtante iu
ramento:⁊ non deficit officium iudicis.de iureiuran.ad noſtram.ſi
tamen narratio ſit latior quam concluſio:attenditur libellus reſpe-
ctu concluſionis ⁊ non narrationis.de foro competenti.ex parte.b.
de dila.litere.⁊ no. Dy.in regula nullus pluribus. de regulis iuris
libro.vj. Ideo dicit Cy.de proba.cum te.quod narrata ſuperfluo vl
tra concluſionem libelli non ſubijciuntur neceſſitati probandi.alle
gat.de appella.ſcio.⁊ lege magiſtratus.de verborum obligati. Et ſi

narratio eſſet ſtrictior quam concluſio:ad huc attenderetur conclu-
ſio.argumen.lege prima.§.ſi ſtipulanti.ff.de verborum obligati.ad
hoc quod not. Cal.de ordi.cogni.cum dilectus.generaliter autem
hec concluſio procedit:peto mihi iuſtitiam exhiberi:licet aliter cõ-
cluſio non ſpecificetur.de offi.ordina.c.j.de ordi.cogni.cum dilectꝰ.
vbi per Innocen. Et conſulo quod in libellis ponatur etiam poſt
ſpecialem concluſionem ⁊ multum iuuat libellos. Conſulo et quod
ponatur iſta que communiter etiam hodie ponitur: peto predicta
omni iure modo ⁊ forma quibus melius poteſt ⁊ debet:puto tamẽ
quod licet libellus aliquo caſu non procedat ſine concluſione quod
ſemper procedat ſine narratione ſi habet concluſionem: quia cõclu-
ſio concludit niſi narrationem.vt ſi dico peto te condemnari ex mu
tuo ad centum. Sed eſt dubium:quid ſi concluſio fieret ſuper execu
tione.vt peto eum cogi ⁊ compelli antequam petatur condemna-
ri. Barto.in lege prima.C.de except.rei iudi.dicit quod non proce-
dit vt in.l.ſi cum nulla.ff.de re iudi.per iſta iura:que dicunt ante nõ
debere executionem fieri quam fiat condemnatio.ſatis poteſt ſalua
ri libellus intelligendo quod petita executione per prius videatur
petita condemnatio ex quo narratio eſt ad hoc apta: quia executi-
ua ſupponunt diſpoſitiua precedere.ad hoc.ſ.capitulo primo . le-
ge illud.ff.de acquirenda hereditate.de ſponſa.ex parte.no.gloſ.de
religio.domi.conſtitutus.in verbo iuxta ratum. verſicu. immo:ſa-
tis ad hoc quod no. Barto.ff.de rei vendi.lege ex diuerſo. vbi dicit
quod ſi peto rem reſtitui.quia dominus videor per prius petiuiſſe
me dominum declarari:quaſi hoc ſit preambulum neceſſarium. Itẽ
ſi dico peto cogi ⁊ compelli:quia poteſt intelligi cogi via executiua
et hoc redderet petitionem ineptam.⁊ via condẽnatiua:⁊ hec apta
in dubio interpretari debet deducta.ad hoc lege prima.ff.de rei vẽ-
di. Non ob.lex ſi cum nullam.ff.de re iudic.vbi dicit Barto .⁊ dicta
lege prima .quia ibi conſtabat agentem velle executionem ante cõ-
demnationem. Idem ſi diceret.peto cogi ⁊ compelli.⁊ ad predicta
condemnari:quia prepoſteratio non vincit.ff.de heredi.inſtitu.le-
ge talem.de ſolu.lege nec ordo.ſ.de reſcriptis cauſam.vt dicit. Bar
to.in dictis all'. Obmiſſio autem petitionis executionis nõ vitiat
libellum.vt nota.de reſcriptis.cle.auditor.in prima gloſ.nec puto
prepoſterationem narrationis ad concluſionem:vt quia narratio-
nem precedat concluſio vitiare libellum.de reſtitu.ſpoliat.literas.
de exceptio.cum venerabilis. Quandoq; libellus eſt ineptus reſpe
ctu cauſe ⁊ nõ procedit libellus.vt ſi dicerem ago quia rex eſt in fran
cia:vel quia gaius talia promiſit.no.ſ.e.dilecti. vnde dicit Gui.de
ſuʒ.in lege edita.C.de edẽdo.quod ſic quis ſuccumbit ſuper inepta
cauſa deducta in libello.ſicut ſuper inepta actione : quia cauſa ſub-
rogatur loco actionis.de conſtitu.eccleſia.ad hoc lege prima.§.hec
actio.ff.ſi quis teſta.li.eſſe iuſ.ff.de donat.inter virum et vxorem.ſi
donate.in princi. Quandoq; libellus eſt ineptus reſpectu cauſe et
actionis.vt quia contra meſſorem narro me locaſſe:⁊ puto condem
nari ex locato contra quem illa non competit:ſed actio preſcriptis
verbis:ex edicto ſi meſſor.vt lege.j.§.j.ff.ſi meſſor falſuʒ modũ dixe.
Quandoq; eſt ineptus in actione ad cauſam.vt q: cauſa in ſe apta:
actio inepta ad cauſam vel econuerſo:et adhuc ſi opponatur libel-
lus nõ eſt admittendus .vt dicam infra. Quandoq; libellus eſt in-
eptus actionis.⁊ poteſt eſſe multipliciter.primo:vt quia narro con
cludentia actionem et peto condemnari officium iudicis implorã
do:⁊ talem actionem vel obligationem non ſupponit.vt.ff.de actio
ne empti.lege qui per colluſionem:ſed; ſaluatur : quia videtur in-
tentatum officium actionis deſeruiens. dicit butrigarius.in lege
harum.ff.ſi ſeruit.vendi.C.de vſuris.lege quarta.et lege in contra-
23 ctibus.ex quibus cauſis maiores. ¶ † Secundo modo eſt inepta
actio reſpectu materie.ſuper qua intentatur : quia rei vendicatio-
nem intento pro re incorporali :et ſi hoc conſtaret reijceretur libel-
lus. Si tamen non conſtat verbum vendicatio.latiſſime ſumptum
comprehendit confeſſoriam : et procedit libellus : dumtamen in-
tentio ſit apta vt dixi ſupra poſt Innocentium. ¶ Tertio modo
actio dicitur inepta reſpectu intentionis : quia narratio et conclu-
ſio ſunt apte : ſed reſpectu facti deficit intentio : quia narro titium
poſſidere.dico me dominum et peto condemnari ad reſtitutionem
hic libellus ab initio procedit: ſed conſtito quod intentio ſit in-
epta : quia ille non poſſidet : ſed ego :reijcitur agens et pronuntia-
tur intentionem non tenere vt hic:vel dicitur ſibi ne ſe fatiget in
proſequendo.de reſtitutione ſpoliatorum.capitulo primo . Idem
ſi deficiat in directorio actionis. ¶ Quarto modo eſt ineptitudo
actionis reſpectu iuſtitie:quia narratur ius competere et vere non
competit:tunc ſi defectus iuris eſt notorius non procedit.et reijci-
tur libellus.vt notat Innocentius hic in additio.⁊ in capitulo pri-
mo.de officio vicarij.de libello obla.capitulo ſecundo. Si non eſt
notorius procedit libellus.ff.de inofficio.teſtamento.lege poſthu-
mus.§.primo.ff.familie herciſcun.lege cum putarem . Quandoq;
libellus eſt ineptus reſpectu modi agendi : vt quia non eſt pro-
portionabilis via agendi ad id ad quod agitur : licet alia propor-
tionetur:vt quia poſſum accuſare:eligo viam denuntiandi vel poſ
ſum denun-

ſum denuntiare:eligo viam accuſandi ⁊ non procedit libellus.de
deſpon.impube.ad diſſoluendum:puto tamen quod ſi talis ſit ma
teria:in qua iudex ex officio ſupplere poſſit quod ſi ſint talia narra-
ta ex quibus iudici innoteſcat:quia reiecta concluſione accuſatio-
nis poterit procedere vt ſuper intimatione:et denuntiatione qua-
dam:vt eſt caſus recte intuenti in dicto capitulo ad diſſoluendum.
Si tamen libellus comprehendere poſſet duas vias:vnaꝫ compe-
tentem:alteram incompetentem:adhuc procederet libellus. vt ſu-
per competenti:quia libellus eſt diuiduus ⁊ indiuiduus:vt ille nõ
inficitur ab inutili:vt in regula vtile.⁊ nota in dicto capitulo ad diſ
ſoluendum.ad hoc de.reſcriptis inter ceteras.ad hoc lege ſi a te.§.i.
de exceptio.rei iudi. ¶ Uenio ad ſecunduꝫ circa quod videndum
eſt. Primo quando ſuper ineptitudine libelli ſit ſententiandum.
Secundo qualiter.Tertio de effectu ſententie ſuper ineptitudine:
24 ⁊ cum hoc expedio glo.vlti. ¶ † Oppo.quod iudex ſtatim debeat
lacerare libellum ⁊ ſententiare ſuper ineptitudine.ꝫ.eo.cauſam.ff.
de offic.aſſeſ.lege prima.de deſponſa.impube.ad diſſoluendum.de
electio.conſtitutus.gl.dicit quod ſi ineptitudo eſt ſolennitatis pa-
tens ex ſerie libelli.vel alias notoria.iudex debet illam ſtatim reij-
cere:que dicit vera Inno.ſiue appareat ineptitudo ex forma libelli.
Idem ſi notoria eſſet ineptitudo licet non propoſita.ꝫ.de offi.vica
rij.c.j.⁊ quod ibi no.dicit autem quod reijcit libellum abſoluendo
reum ab inſtantia iudicij:et condemnando actorem in expenſis.ff.
de iudi.l.eum quem temere:dicunt etiam aliqui vt Innocen.quod
iudex poteſt libellum dentibus lacerare.vt not.in illa.l.j.ff.de offic.
aſſeſſo.et hoc maxime:quando ex tenore libelli patet defectus po-
teſtatis ſeu iuriſditionis quo caſu facto iudicat libellum inciden-
dum.xi.qõ.i.ſacerdotibus.Sed ſi libellus ſeu libelli ineptitudo eſt
dubia:ſtatim non eſt reijciendus libellus:quia licet iudex ſupplere
debeat de iure.de facto ſupplere non debet:ſuppleret autem de fa-
cto.quicquid ſenſerit Abb.⁊ Hoſtien.ſi ſupplerent factum dubium
vt certum:ſupponendo:⁊ propria autoritate examinando quam-
quam enim ſupplere de iure ſit reijcere libellum:quando eſt inept⁹
non eſt ſupplere de iure examinando factum dubium ex quo ſurgit
libelli ineptitudo.non putat tamen Innocen.libellum ineptum:ſi
nec actor:nec reus poſſideat.vt lite non conteſt.quoniam.§.quod
ſi ſuper.⁊ ſic falſitas cauſe non reddit petitionem ineptam niſi ſit
notoria.Erit auteꝫ notoria vbi pendente iudicio detecta eſt inepti
tudo ſententiando intentionem non tenere.vt dicit hic gloſſa et ſic
debet intelligi ⁊ declarari quod ſcribit ſpecu.in titu.de offi.iudi.§.
de ſer.ver.in ſentente quocꝫ prolatione.⁊ idem tenet Frede.ſuo cõ-
ſilio cen.Si tamen quoquomodo tolerari poteſt petitio admitten-
da eſt:quia interpretandus eſt libellus pro actore.ff.de indic.lege ſi
quis intentione.⁊ lege ſolemus.ſecundum Innocentium.⁊ ſi dubi
tetur quomodo hic erat ineptitudo.dicit Innocẽtius quod appa-
ret eo quia ſuper tali libello non poteſt aliqua promulgari ſenten-
tia condemnatoria vel abſolutoria:ſi enim abſoluat reum non pro
deſt ei:quia non poſſidet:⁊ ſic nõ proderit ſententia:et ſi poſtea poſ
ſidere ceperit eidem agenti nõ obſtabit exceptio rei iudicate:pro-
pter nouam poſſeſſionem.Item eum condemnare non poteſt:pro
pter impoſſibilitatem ſententie.et contra ius vt rem reſtituat quã
non poſſidet:nec poſſedit:vel ad minus dolo non deſijt poſſide-
25 re.¶ † Ad ſecundum qualis erit ſententia:dic quod vbi ab initio
eſt notoria:vel apparens ineptitudo ex forma:ſententia erit inter-
locutoria ab obſeruatione iudicij:cum condemnatione expenſarũ:
poterit etiam facto pronuntiare lacerãdo libellum vt hic dicit In-
nocentius.ff.de aſſeſſ.lege prima vel incidendo.vndecima queſtio-
ne prima ſacerdotibus.ſi libellus eſt ineptus et notoria iniuſtitia:
ſatis puto quod poterit ſententia ferri diffinitiua:tanquam ſuper
notorio:ita quod non erit tantum interlocutoria:facit quod dicaꝫ
de exceptio.litis finite.infra de exceptioni.paſtoralis.⁊ quod nota.
de lit. conteſta.capitulo primo.libro ſexto.Quandocꝫ libellus nõ
eſt euidenter ineptus:ex ſui ſerie vel forma:quia formaliter narra-
tur:et concluditur:ſed detegitur in probationibus ineptitudo in
intentione vel directorio actionis.Petrus dicit quod formalis ꝓ-
nuntiatio eſt:vt litera dicit vt pronuntietur intentionem non tene
re quod ſequitur hic Innocentius ⁊ ſpecu.in loco proxime allega-
to.videlꝫ in dicto verſiculo in ſententia.et dicit petrus quod erat
interlocutoria:et quo ad inſtantiam tantum:vt patet hic:q᷑ aptaꝫ
proponere poteſt ſecundum pet.puto quod ſi ſuper libello pronun
tietur aliquid pro actore:vt quia feratur declaratoria pro eo quod
fieri poteſt.vt dixi ſupra quod hec erit diffinitiua.Si pronuntia-
tur contra actorem tantum videtur quod ſit diffinitiua:quia non
ſolum finit inſtantiam:ſed ius agendi.nulli enim eſt dubium hanc
ſententiam fore diffinitiuam per quam quis in reali abſoluitur:
quia non poſſidet:ſicut illam.quia non probauit:quicquid ſenſerit
Innocentius.de officio delegati.cum contingat.vnde non debet
pronuntiari abſoluendo ab obſeruatione iudicij:ſed pronuntiabi-
tur intentionem non tenere.vt hic dicit Innocentius ⁊ ſpeculator
in loco preallegato.Non obſtat ſi dicatur:non eſt diffinitiua:quia
ſi poſtea aptam producat auditur:quia dico pront prius ageba-
tur ex illa diffinitiua eſt:et niſi mutet actionem ſtantibus terminis
vt prius non auditur:nunquam enim illam iterare poterit:niſi no-
ua ſuperueniat poſſeſſio ex parte rei:et tunc noua dicetur actio:et
ex noua cauſa non ex antiqua. de exceptioni.aduerſario:niſi dica-
mus eam interlocutoriam hoc reſpectu:quia non tollit ſubſtan-
tiam actionis:ſed ſolum ius actionem dirigendi:hinc eſt quod vt
dixi.poteſt ferri ſententia pro actore.vbi probauit intentum reſpe
ctu iuris ſui:ergo abſolutoria non totaliter finit ius actoris.alias
illa agere non poſſet ſuperueniente noua poſſeſſione quod eſt fal-
ſum.vt dicta lege ſi a te.§.primo.et de exceptioni.aduerſario.quod
tamen non puto tutum cum negari non poſſit:quin ſemper opor-
teat cauſam agendi mutare.ſi agere velit ſuccumbens.ibi autem
dubium eſt.an ſententia fuerit ab obſeruatione iudicij.vt quia ſim
pliciter reus fuit abſolutus:ſi inepta eſt petitio.in dubio preſume-
re debemus eam latam propter ineptam petitionem:quia ſecun-
dum precedentia intelligi debet ſententia.ff.de ſuſpecti tutoris. le-
ge hec enim nota.de electio.ſuper eo.et in regula in penis.de regu-
lis iuris libro ſexto ſicut dicit ſpecula.in titulo de officio iudicis.§.
deſeruit.verſiculo quid ſi iudex.ad hoc gloſ.in lege prima.§. primo
ff.ſi menſor falſum modum dixerit.⁊ vbi ex actis non pateret.dicit
ſpecula.quod poterit hoc probare per iudices et conſiliarios cauſe
argumen.lege tertia.ff.de ſuſpectis tuto. Unum aduerte quod ſen
tentiando debet exprimere cauſaꝫ quando abſoluit ab obſeruatio
ne vt hic eſt caſus:adeo quod ſi non exprimit Ioãnes andree tenet
26 in capitulo finem. de dolo quod non valet ſententia. ¶ † Ad ter-
tiuꝫ de effectu ſententie ſuper inepto libello.an ſi ſuper eo pro acto
re pronuntietur aliquo caſu valeat ſententia:⁊ an pronuntiari poſ
ſit hanc queſtionem tangit ſpecul.in titulo de officio iudicis dicto
§.deſeruit.verſiculo quid ſi iudex.vbi dicit quod quandocꝫ libellus
eſt ineptus reſpectu rei petite:quia ius quod petitur non propor-
tionatur ad rem:⁊ tunc ſpecula.dicit quod ſi actor probat eius in-
tentum ⁊ actio poteſt quoquomodo proportionari intentioni agẽ
tis:puta ſi per confeſſoriam petuntur vſuſfructus earum reruꝫ que
vſu conſumuntur:ſi probet vſufructum condemnabitur ſibi aduer
ſarius:licet improprie petierit vſufructuꝫ:quia vſum petere debuit
ff.de iureiurando.lege ſed ⁊ ſi poſſeſſor.§.penulti.ſi non poteſt ad-
aptari negotio de quo agitur abſolutio eſt facienda vt ſupra dictũ
eſt:et ſi ferretur ſententia ſuper probato:non teneretur tanquaꝫ ſu-
per non deducto.Attende tamen quod ſi verba libelli forent gene-
ralia:et incerta reſpectu rei.⁊ aliquid certum probaretur.illud vide
retur deductum quod eſt probatum.vt dicit Bartolus in lege inter
ſtipu.§.primo.ff.de verborum obligatio.Sed an teneat condemna
tio vel ferri poſſit.dic quod quãdocꝫ eſt ineptus ex ſerie libel. quia
patet defectus iuris agendi notorius et impoſſibilitatis inſtantie
vt quia filius agit contra patrem cum quo lis nulla eſſe poteſt.ff.de
iudi.lege lis nulla.et tunc non tenet ſententia ſuper inepto libello.
Idem puto ſi ex cauſa notorie deficiente eſt ineptus:quod non va-
leat de re iudica.capitu.inter ceteras.de appella.ſollicitudinem.§.
ſi vero:ſecus ſi non eſſet notoria.ff.famil.herciſcunde.lege cum pu-
tarem.ff.de inoffi.teſtamen.lege ſi quis poſthumus.dicit glo.inſtitu
ta.de obliga.circa princip. Quandocꝫ libellus eſt ineptus ratione
forme:vt quia deficiunt formalitates libelli.et ſatis puto quod nõ
poteſt ſuper illo pronuntiari quantumcuncꝫ conſtet ſuper eo de in
tentione agentis:quia deficiente forma libelli deficit petitio.⁊ con-
ſequenter lit. conteſta.et fundamentum ſuper quo eſt dicenda ſen-
tentia:vnde hec eſt de ſententijs.que reddunt iudicium retro nullũ
vt dicit butriga.C.de procurato.lege licet.vbi dicit quod exceptio
libelli male concepti poterit opponi quandocuncꝫ.alleg.legẽ libel
lorum.ff.de accuſa.vbi nomen rei aboletur patente ineptitudine li-
belli:ergo ⁊ poſt lit.conteſta.admittitur talis exceptio. Quandocꝫ
libellus eſt ineptus ex intentione vel directoria actionis ⁊ inquan-
tum fertur ſuper ſubſtantia actionis declaratoria pro actore valet
ſententia lege ſi a te.§.primo.ff.de exceptio.rei iudica.Inquantum
fertur contra reum:ſi agens haberet poſſeſſionem inutilis eſſet ſen
tentia. altero autem poſſidente:quantumcuncꝫ condemnaretur
ad reſtitutionem poſſeſſionis.Puto non valere ſententiam:tan-
quam continentem impoſſibilitatem.non enim poſſumus dicere
iſtum teneri ad intereſſe tanquam liti ſe offerentem.cum ſemper ne
gauerit ſe poſſidere:et ſic nõ obſtat lex is qui ſe liti.ff.de rei vendica-
tio. Quandocꝫ libellus eſt aptus ex cauſa agendi:ſed ineptus in
actione:vt quia dico me dominum.peto condemnari ad reſtitutio
nem rei:et hoc actione ex locato.vel dico te obligatum:quia depo-
ſui:quare peto te condemnari.⁊ hoc actio ex locato. Innocentius
dicit quod ſi probetur cauſa.ineptitudo actionis non impedit ſen-
tentiam ſuper cauſa apta nihil allegat.hoc nõ placet Hoſtien. per
hanc decreta.ſed hic alia erat ineptitudo.hoc tangit ſpecula.in ti-
tulo de actio.et petitio.§.ſequitur.verſic.hoc quocꝫ.vbi Ioannes
andree tenet quod valet ſententia et promulgari poteſt:quia hec
inutilis additio ſit ex ſuperuacuo:inquantum deducit actionem:

ꝛ ſic ſeparabilis eſt a cauſa: quia ſui actione ꝛ cum cauſa agendi agi-
tur non vitiatur ergo vtile ab inutili ſeparabili: vt in regula vtile.
de regu. iur. Et idem ibi Joan. an. in addi. hoc tenet. idem hic Cal.
fatetur qđ ſi ab initio opponatur de ineptitudine ꝛ illam nõ remo
uet repellitur: quia apparet quod eius intentio eſt inepta. Jdeo nõ
debet audiri. alleg. de con. diſtinc. iiij. ſi non ſanctificatur. Jdeꝫ Cy.
in. l. j. C. vt q. deſunt aduoca. contrarium conſueui tenere. ꝛ ſequi vi-
detur Cyn. in. l. ij. C. loca. vbi ſi locator narrat quod locauit et petit
ex conducto: pro eo non eſt ſententiandum: probo hoc ex actione
agitur. non ex ſola cauſa circunſcripta actiõe. l. j. §. deinde. ff. de ori.
iur. inſtitu. de actio. in princi. alias ſuperfluo fuiſſet actio introdu-
cta: ſi ſola cauſa ſuffeciſſet. Jlla ergo expreſſa: vel ex cauſa tacita col
lecta eſt illa ex qua agitur: ſi actor cauſam exprimit aptam. ꝛ actio-
nem ineptam. cauſam reſtringit ad actionem expreſſam. et excluſit
tacitam. C. de dotis promiſ. l. fina. ff. ſoluto matrimo. l. ſi cum dotẽ.
cle. conſtitutionem. de electio. in clemen. nõ poteſt ergo pronuntia-
ri ſuper cauſa: quia ex illa non agitur: ſed ex actione non ſuper taci-
ta actione ex cauſa ſurgente: quia illa eſt excluſa per expreſſam: non
ex actione expreſſa: quia illa non eſt probata in iudicio. igitur ꝛc. de
cauſa poſſeſ. cum ſuper. ꝛ ad hoc eſt quaſi caſus ſecundum vnum in-
tellectum. de reſtitut. ſpolia. cum ad ſedem: hoc tenere conſueui. re-
perio Joan. de ligna. concordare opi. An cauſa comprehendatur
in ſola narratione. vt dico quod locaui: quare peto te condemnari:
ꝛ hoc actione ex depoſito: ꝛ tunc nõ poſſit ferri ſententia ſuper cau-
ſa inepta: quia in illa non reperitur apta cõcluſio in cauſa etiam re-
petatur in concluſione: vt quia dicat dico quod mutuaui: quare pe-
to te ratione mutui cõdemnari: et hoc actione ex locato: ꝛ tunc poſ
ſit ſuper cõcluſione pronuntiari: vtrobiqꝫ procedit ratio de quo. ſ.
quia ſemper ſe reſtringit ad actionem ineptam. et excludit aptam:
niſi dicatur qđ expreſſione inepte actionis non excludatur apta: q2
inutili hominis prouiſione non excluditur prouiſio competens de
iure communi. l. iiij. §. ex conuentione. ff. de re iudi. ꝛ not. Cy. in. l. ij.
C. de iure emphite. ꝛ no. in. l. fina. de pactis. Et hanc opin. ſequitur
Barto. in. l. j. ff. de eden. ꝛ hoc maxime de iure cano. in quo nõ eſt ne
ceſſarius vſus actionis: ꝛ ſic ex ſola cauſa agitur. Jdeo procedit cla
re tunc dictum Joan. andre. ꝛ cal. Si tamen ſetentiaret: an teneret
ſententia. ſi ſuper cauſa apta ꝛ probata: planum quod valeret: ſi ſu-
per actione inepta: adhuc valeret: ſi reſponſio ad libellum cõclude-
ret ad actionem. alias non: hec vera. vbi cauſa narrata eſt omnino
diſproportionabilis ad actionem ineptam: quia tunc actio non po
teſt reſtringere cauſam. vel illam trahere ad ſe: ſed vbi cauſa narrata
poteſt adaptari actioni inepte: non ſequitur ſententia: quia tunc
actio reſtringit ſe ad caſuꝫ: licet et apte poſſit proportionari; vt ſi
narro quod talis metitus eſt agrum pro pretio tanto: narratio hec
poteſt proportionari actioni ex edicto. ſi menſor fal. mo. ꝛ poteſt ꝓ-
portionari actioni ex locato contra eum ago ex illo edicto: ſed non
ex locato. ſed peto condemnari actione ex locato. declaro ad quid
mihi narrauerim metitus de eo qđ eſt: ꝛ ſi inepta eſt actio: ꝛ ex actio
ne declaratur inepta cauſa: ꝛ fortius idem ſi ſimul cauſa ꝛ actio eſſet
inepta vt ibi. ſic intellige glo. in. l. j. ff. ſi meſ. fal. mo. di. ſi tamen ſen-
tentietur tenet ſententia contra ius litigatoris. Quandoqꝫ libellꝰ
eſt ineptus ex cauſa ꝛ actione: ꝛ puto ſententiam nullaꝫ: quia ſuper
non petito: vt quia contra menſoreꝫ narraui in actione ex conducto
vel locato: narrando qđ conduxi ad metiendum agrum; poſtea pro
baui ſuper menſura ꝛ tulit ſententiam ſuper locato illa tenebit: li-
cet contra ius litigatoris ſuper actione autem preſcriptis verbis ex
edicto nõ teneret: quia non deducta: hec ſic dubia procedunt quan
do non poteſt actio aliquo modo proportionari cauſe: ſed ſi poteſt
quomodo proportionari licet improprie: quia tũc valet ſententia:
et pronuntiari poteſt: quia libellus latiſſimi iuris eſt. de cauſa poſ-
ſeſ. cum eccleſie. de iudi. ſi quis intentione. ꝛ lege ſolemus. nam ſi di
co depoſui penes te librum: quare peto te condemnari ad reſtituen
dum. ꝛ hoc rei ven. nam depoſitarius eo quia depoſitarius non in-
tentat rei ven. ſed bene eo quia dominus; ꝛ quamq̄ ſe dixerit depo
ſuiſſe non dixit per hoc ſe dominum ꝛ depoſituꝫ proportionari po
teſt domino: ideo poteſt ſuper depoſito pronuntiari. ſic dicit. ſpecu
la. in titu. de acti. ꝛ peti. §. hoc quoqꝫ notandum: in principio: ꝛ fuit
dictum Jaco. Bal. per que dicit ſpecula. in titu. de offic. iudi. §. de-
ſeruit. verſicu. Jtem quid ſi libellus. quod ſi petatur per confeſſoriã
vſufructus rei: que vſu conſumitur vt pecunie: quia in ipſa nõ cadit
vſufructus: ſed vſus poterit ſentẽtiari ſuper vſu: quia quoquomõ li
bellus proportionatur: ſaltem in lata ſignificatione. alleg. ff. de iu-
reiuran. l. ſed et ſi poſſeſſori. §. preſbyter. nam in dubio libellus de-
bet intelligi productus ſuper iure libellanti competente. vt no. Jn
nocen. ſ. eo. ceterum. no. Hoſtien. de offi. ordina. cõquerente. Jdeo
ſi libellus eſt datus ſuper actione ſimpliciter: illa videtur intentata
ſit vtilis vel directa: que libellanti competebat. vt ibi no. ad hoc qđ
no. glo. in. l. ſi mater. §. eandem. ꝛ ibi Barto. ff. de excep. rei iudi. per
Cy. C. de tranſactio. lege vbi pactum. ꝛ lege. j. C. de actio. ꝛ obligat.
ꝛ Barto. ff. de actio. ꝛ obliga. lege. j. fatetur quod in libello ſuper do-
minio: non poteſt ferri ſententia ſuper quaſi dominio: vt ipſe ibi no
tat licet Jnnocen. dicat in dubio deductam directam. argu. l. nec vl-
lam. §. ſi quis ſciens. ff. de petitio. heredita. ſic ꝛ alias dicit Barto. li
bellum debere intelligi ſecundum illum modum qui magis facit ꝓ
actore vt ſcribit Barto. in. l. ſtipu. non diui. ff. de verborum obliga.
tertia queſtione circa practicam. verſicu. ſed circa hoc quero: ꝛ etiaꝫ
improprietatis verbis. et hoc tenent Jnnoc. ꝛ Hoſtien. de offi. ordi
na. conquerente. vt ſi dicat ſe dominum intelligatur de quaſi domi
nio: hoc non placet vt dixi ſupra: inquantuꝫ dicit de quaſi dominio
non ex defectu verborum: ſed ex quadam contrarietate. ꝛ ita ſi dicat
ſe poſſeſſorem intelligitur de quaſi poſſeſſione. dicit Guil. de cug.
in. l. Jtem ſi poſſeſſori. §. Jtem ſi iurauero. ff. de iureiuran. ad hoc di
ctum Jnno. de reb. eccle. non alienan. epiſcopi. Bart. in. l. ſi mater.
§. eandem preallega. Cyn. in lege. j. de iure emphi. in. iiij. q. Barto.
in. l. ſi olei. C. locati. ꝛ in lege ſcire debemus. de verborum obligat. ꝛ
hoc tene: quicquid ſenſerit ſpecu. in titu. de acti. ꝛ peti. §. ſequitur.
verſicu. hoc autem. de quo dicam infra. de dila. litere. poſt Jnnocẽ.
vbi remiſi ad ſpecu. qui idem dicit. quod hic ſupra dixi: quod tenẽt
domini de rota ſua conclu. clxxiiij. Quandoqꝫ libellus non eſt ine-
ptus in ſubſtantia actionis: ſed in ſola qualitate: quia narratio et
concluſio concludit ad actionem directam: ꝛ competit ſibi ſola vti-
lis vel econuerſo: ꝛ ſic ſuper libello directe probata eſt vtilis. gl. tan
git in dicta lege ſi mater. §. eandem. ꝛ Cy. in lege. j. C. de acti. ꝛ obli-
gatio. ſpecu. in titu. de acti. ꝛ peti. §. ſequitur. verſicu. in ſumma. ad
fineꝫ. §. tenet quod non fertur ſententia pro agente: ſed ſequi debet
abſolutoria ab obſeruatiõe iudicij quaſi ſit inepta petitio. ff. ſi meſ-
ſor fal. mo. di. in. l. j. §. j. ꝛ hic: ꝛ debebit iudex inſerere cauſaꝫ abſolu
tionis in petitione. vt no. j. de re iudica. ſicut per quem. in verſicu. ſe
quen. dicit quod arctatur actor ad exprimendum: an proponat dire
ctam vel vtilem. ne actionum turbentur officia: ſaluo niſi ex propo
nendi modo ꝛ cauſe expreſſione: appareat quam intentet vel vtileꝫ
vel directam: niſi aliud videatur iudici ex circunſtantijs. hanc opin.
tenet pe. per legem ſi cum argentum. §. ſi fundum. ff. de excep. rei iu-
dica. ꝛ per. l. j. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager. vecti. vel emphi. pet. ad
hoc quod no. butri. in lege emptor. C. de heredi. vel acti. ven. vbi di-
cit quod nunquaꝫ quis cenſetur agere velle actione ceſſa: niſi de ceſ
ſione faciat mentionem. Bart. in dicta lege prima. dicit quod ſi li-
bellus habet ita lata verba quod intentata directa poſſit compre-
hendere vtilem interpretatur illam deduxiſſe. ꝛ ſuper illa promul-
gatur ſententia: ſed ſi verba libelli omnino ſunt improportionabi-
lia vtili. dicit quod non promulgabitur ſententia ſuper illa: quia li
bellus a principio eſt ineptus. ff. ſi menſor fal. mo. dixe. lege prima
primum tamen dicit euidentius patere in reali quam in perſonali
cum in reali exprimitur cauſa proxima magis generalis: in perſo-
nali remota magis ſpecifica. Jdem tenet in lege ſi mater. §. eadem.
ff. de exceptio. rei iudi. ſpecu. in titu. de ſenten. pro. §. qualiter. verſi.
quid ſi lis. ad finem. §. tenet quod ſuper vtili ſententiare poteſt ꝛ va
let ſententia: quia ex quo ſibi liquet de debito non eſt locus alijs cõ
iecturis: quia notorium eſt. alleg. ff. de priuileg. credi. l. ij. ꝛ gloſ. in. l.
j. in fine. ff. ſi meſ. fal. mo. dixe. ꝛ idem tenent domini de rota ſua con
cluſione. clxxiiij. quod non placet: quia non deductum non eſt no-
torium glo. de confeſ. c. fina. ꝛ not. de cohabita. clerico. ꝛ mulie. tua
ad hoc quod no. Bart. ff. de adul. l. denuntiaſſe. §. quid tamen: quia
alteratio qualitatis; ex qua ſubſtantia facti narratur: narrat excep.
rei iudica. hec vera quando a principio competebat vtilis ꝛ intenta
ta eſt directa: vel econuerſo: ſed ſi a principio cõpetebat directa que
eſt intentata: ꝛ pendente iudicio variata eſt in vtilem: vel econuer-
ſo: tunc bene poteſt ex eadem inſtantia ſequi condemnatio. de quo
per Cynum. in. l. j. C. de ali. iudi. mutan. cauſa facta. ꝛ butriga. inſti.
de actio. ſuper rubrica. Bar. in lege quamq̄. §. iulia. ff. de aqua plu-
uia arcenda. ꝛ ibi concludit Bart. quem ſequor ſententiam promul
gari poſſe: quia vel vult ſententiam ferri ſuper vtili. ꝛ poteſt. l. cum
hereditatis. ad trebel. ꝛ lege. j. §. j. e. titu. vbi inſtantia ſuper directa
contra heredem tranſit ad fideicommiſſum in vtili. ad hoc. l. ij. §. ſi
ſub conditione. de ſecun. tabu. inſtitu. de noxa. §. omnis. coniuncta
lege ſi ſeruus. ff. de his qui no. infa. ff. de pecul. lege queſituꝫ. in prin
cipio. ſi vult ſententiare ſuper directa. adhuc poteſt: quia ex quo ab
initio competebat eius alteratio ſine facto meo non impedit quo
minus poſſit ſuper illa ſententia ferri: etiam ſi alteretur actionis
ſubſtantia. de rei vend. l. ſi poſt acceptum: multo minus: ſi alteretur
27 ſola qualitas ſic dicit ibi Barto. ꝛ hoc ſequor. ¶ † Ex his patet qđ
ſi dedi libellum ſuper actione depoſiti poſtea in proceſſu iudicij ꝓ-
bauerim commodatum: an poſſet ſequi ſententia. videtur quod ſic:
quia conſtat de debito commodati. ff. de priuileg. credit. l. ij. et quia
in incertis ꝛc. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. obligat. hoc tenet
ſpecu. nihil aliud allegans. in titu. de ſen. prola. §. qualiter. verſicu.
quid ſi lis. ad fi. §. Ego credo ſententiam ferri non poſſe vt ſuper nõ
deducto. etiam ſi de eo conſtaret confeſſione. idem Joannes andree
in additio. ſpecu. in titu. de actio. et petitio. §. ſequitur. verſicu. hoc
quoqꝫ notandum. vltra medium additionis magne. Dicit tamen
Joan. an.

Jo an.in predicta addi.qȯ vbi de debito ex altera cã conſtat cõfeſ-
ſione ſumma eſt equitas qȯ ſuper eo in eadem inſtantia ſequaꝛ ſen
tentia ex quo nihil opponit qȯ obſtet actori ſecus ſi aliquid obſta-
ret:vt quia dicat cõmodatum ſed vſum non completũ.Sed in con-
trarium eſt qȯ dicit glo.de confeſ.c.j.⁊ quod no.doc.de cohabi.cler.
⁊ mu.tua.in materia notorij:vbi ſi ſup libello dato in vna cã fiat cõ-
feſſio in ſeparata ſuper illa non põt fieri cõdẽnatio:q2 per illã nõ ſe
det iudex ad hoc.de ord. cogni.cum dilectus.de except.c.j.vbi con-
feſſio criminis non tenet ſi nõ punitur ex eadem inſtantia ſatis pu
to quod ſi a principio porrecti libelli antequam fiat conteſtatio ſu
per illo hoc debitum cõfitetur:qȯ ſuper confeſſione poteſt fieri pre
ceptum de ſoluendo non vt ſententietur ſuper libello porrecto ſi ex
poſt facto apud eadem acta confitetur debitum ex altera cauſa non
poterit ferri ſententia:niſi aliud habeat verborum latitudo libelli.
¶ Nunquid autem ſi egi ex mutuo ⁊ probetur confeſſio ex mutuo:
poſſit ſequi condemnatio.vide in ſpecu.de teſti.§.opponitur.ver.
ſed pone egi.de quo ⁊ ſimilibus queſtionibus plene dixi.j.de fide in
28 ſtrumento.c.ſi cautio.dicendum eſt vt ibi.¶ † Ex his deciditur du
bitatio:an ſi peto fundi medietatem ad me ſpectare ꝓ diuiſo:⁊ aliã
fundi medietatem ad me ſpectare pro indiuiſo:an ſequatur condẽ-
natio.Hanc queſtionem tractat Frede.in ſuo conſi.cliiij.⁊ cõcludit
condemnatoriam ferri non poſſe:ſed abſolutoriam ab obſeruatio-
nem iudicij:⁊ ſi poſtea petat partem dimidiam pro indiuiſo audiri
debet.Non obſt.exceptio.rei iudica. Primo: quia non põt in alio
ꝙ in petito condemnare.ff.cõmuni.diui.l.vt fundus.ſuper petitio
ne.ergo pro diuiſo non poteſt formare ſentẽtiam pro indiuiſo. Se
cundo quia regulariter iudex non pronuntiat ſuper alia re ꝙ petita
ſi pars fundi pro diuiſo eſt fundus per ſe: quia diuiſiõe cõſtituitur
fundus vt.l.quod in rerum.ff.de leg.j. pars fundi pro indiuiſo non
eſt fundus:ſed pars fundi igitur ⁊c.Item petendo partem fundi ꝓ
diuiſo deſignat certam partem ſed pro indiuiſo non:quia in quoli-
bet globo terre habet partem ſuam . Alia ergo eſt res ſuper eo igiꝛ
non poteſt fieri condẽnatio.ad hoc alle.inſti.de actio.§.ſi.quis.vbi
ſi quis petit aliud pro alio abſoluitur reus ⁊ auditur petens qȯ de-
betur deciſio placet : ſed puto qȯ abſolutio erit diffinitiua : quia ex
quo variatur res quo ad rem ſuper qua eſt pronuntiatum:ſi eodem
modo deducatur obſtabit exceptio erit ergo diffinitiua : quia alia
eſt actio in ſpecie competens ad fundum pro diuiſo: ⁊ alia compe-
tens pro indiuiſo ⁊ variata re:dicitur variari agẽdi cauſa.vt.l.ſi ge
cum totum.⁊.l.ſi mater.§.finali.⁊.l.ſequen.ff.de exceptio. rei indic.
29 ¶ † Sed eſt dubium:an abſolutione facta ab obſeruãtia iudicij:ꝓ-
pter ineptam petitionem perimatur iuriſditio delegata: vt cogno
ſcere non poſſit:ſi apta proponatur. Pe.⁊ Abb.hic.⁊ Guil. in ſpe.
de officio iudic.§.deſeruit.verſi.quid ſi proponens.tenet quod nõ
expiret iuriſditio cum vſq; ad ſententiam diffinitiuam ⁊ poſtquã
fuerit executioni mandata:vel ſaltem vſq; an annum habeant iuriſ
ditionem.de offi.delega.querenti.⁊ idem Hoſtien.de officio deleg.
conſuluit.licet Guil.na.diceret contra.per decre.in literis. de offic.
delega.⁊.c.ſignificantibus.ſed dicit Joan.an.quod pro prima par
te facit.j.eodem.c.primo.⁊ ad contraria reſpondetur ſm Franc.qȯ
contraria procedunt in ſententia diffinitiua : ſecus in interlocuto-
ria dic ſi ſola alteratur inſtantia ⁊ non actio procedit opi.prima:vt
non finiatur iuriſditio: quia non limitatur communiter iuriſditio
ad inſtantiam:ſed limitatur ad fin.cauſe.j.eodem.c.penultimo.Si
alteretur actio vt eſt neceſſe in terminis ꝓpoſitis. c.noſtri.q2 agere
non poterant quin alteretur actio: intelligendo quod egit rei ven.
puto quod tunc non poterit delegatus cognoſcere niſi latitudo li-
belli habeat aliud.Si alteretur ſolum directorium actionis:q2 pri-
mo agebat cõfeſſoria ad reſtituendum nunc agit ad turbandum co
gnoſceret idem delegatus dummodo concluſio reſcripti hoc pate-
retur proprie vel improprie.vt not.de reſcrip.ſuper literis.Si alte-
retur ſola qualitas:vt quia agebatur directa:nunc agitur vtili ſi ita
factum narretur quod non poſſet proportionari concluſioni:⁊ nar
rationi reſcripti non poterit cognoſcere:alias ſic per not.in. dicto
c.ſuper literis.¶ Ultimo glo.hic tangit vnum.in fi. quòd expedi-
tum puto per dicta.ſ.c.dilecti.ideo non inſto. Anto.

1 ☞ Templi preceptores poſſunt agere ⁊ defendere pro ſuis domi
bus nec eis obſtat religio vel quod eorum ſit ignota origo.nu.18.
2 Clerici ſeu perſone eccleſiaſtice poſſunt agere contra laicum in fo-
ro ſeculari.
3 Priores ⁊ preceptores eccleſiarum tanꝙ habẽtes adminiſtrationẽ
agere poſſunt pro prioratibus ⁊ adminiſtrationibus ſibi cõmiſſis.
4 Religio ⁊ exceptio religionis non inhabilitat quem ad agendum
pro ſuis adminiſtrationibus.
Fallit in clauſtralibus non habentibus adminiſtrationem.nu.7.
5 Agere quis non impeditur propter defectum notitie ſue originis
vel qualitatis perſone dumtamen ſciatur quod habeat ius agendi.
6 Judex eccleſiaſticus poteſt cohercere iudicem ſecularem non admi
niſtrantem iuſtitiam clerico:⁊ ſic eſt hic caſus in quo iudex eccleſia-
ſticus ſupplet poteſtatem ſecularem:⁊ de illa ſe intromittit.
8 Priorum manualium officium quod ⁊ quale ſit.
9 Religioſi habentes adminiſtrationem an poſſint agere iudiſtincte
pro ſuis adminiſtrationibus vt ſi agant ⁊ velint ſuperiores agere
an preferantur ſuperioribus.nu.11.
10 Beneficio manuali vacante in poteſtate adminiſtrandi non ſucce-
dit capitulum vel conuentus ſed ſuperior domus.
12 Agendo pro re vna vbi plures habentes adminiſtrationem cõcur-
runt quomodo iudex poteſt eligere magis idoneum.
13 Adminiſtratores eccleſie an poſſint impediri per ſuperiorẽ ne agãt
pro re eorum adminiſtrationis vt ſuperiori debeat illis preferri in
agendo ſi agere vult.
14 Adminiſtratorum dolo aut culpa an teneatur locus inſolidũ etiã
ſi ſit pauperior ⁊ locupletior factus vbi quis bona fide contraxit.
15 Dolo qñ dicatur aliquid factum eſſe.
16 Adminiſtratores ſeu preceptores eccleſie per quos ſint inſtituendi
de iure communi ſi per electionem creantur vel curam habeant.
17 Prelatus agens pro negocijs eccleſie ante litem conteſtatam an te
neatur fidem facere quod ſit prelaus.
18 Infames conſueuerunt fugere propria loca ⁊ non poſſunt eſſe pro-
curatores vel iudices ⁊ non eſt fruſtratorium querere notionẽ eorũ
nationis iure ciuili.nu.19.
20 Religionis ingreſſe omnis tollitur irregularitas ⁊ infamia.

1 Cum deputati. ¶ † Preceptores tẽpli ꝓ
domibus ſuis agere ⁊ de-
fendere poſſunt.nec obſtat eis religio.vel qȯ eorũ igno-
ta ſit origo.Primo ponit iniuriam que inferebatur pre
ceptoribus templi.Secundo eam inhibet fieri. ſecũda. ibi ne quis.
2 ¶ † Nota primo perſonam eccleſiaſticam agere debere contra lai-
3 cum in foro ſeculari . ¶ † Nota ſecundo qȯ preceptor ⁊ priores iſti
manuales eo quod preceptores ſunt aut priores tanquam habẽtes
adminiſtrationes agere poſſunt pro prioratibus:⁊ adminiſtratio-
nibus ſibi commiſſis vide Innocen.de reſcrip.cum dilecta.⁊.c.edo
4 ceri.¶ † Nota tertio quod religio:⁊ exceptio religionis non inha-
bilitat quem ad agendum pro ſuis adminiſtrationibus.ad hoc de
poſtulatio.c.primo.vbi agit nomine alieno.dic vt in clemen. ſi reli-
gioſus.de procuratori.⁊ no.j.de re iudic.cum.J.⁊.A. poſt Innocẽ.
5 ¶ † Nota quod nõ notitia nationis,alicuius.dumtamen hoc ſcia-
tur quod habeat ius agendi:defectus notitie origi. vel qualitatis
perſone non impedit quem ab agendo: ⁊ ſic defectus accidentis ex-
trinſeci non vitiat actum:ex quo non concludit ad intrinſeca actus.
6 ¶ † Nota quod ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat immedia coher-
cere iudicem ſecularem non miniſtrantem iuſtitiam clerico:⁊ ſic ha
bes vnum caſum in quo ſupplet eccleſiaſticus poteſtatem ſecularẽ
7 ⁊ de illa ſe intromittit.¶ † Oppo.quod admittatur exceptio reli-
gionis.de qua in text.de poſtula.c.ſecundo.nam a religioſis appe-
tenda eſt quies animi:⁊ labor manuum.xvj.q.j.de preſentium. So.
obiectio procedit in clauſtralibus non habentibus adminiſtratio-
nem.Sed in habentibus adminiſtrationem non : quia ad agenda
negotia conſtituti agere ⁊ defendere poſſunt.de procura.petitio.⁊
8 c.dilectus.⁊.c.qui generaliter.lib.vj.ſm Hoſtien.¶ † Primo que-
ro quale ſit officium iſtorum priorum manualium:vel qui a ſuperio
re conſtituũtur adminiſtratores.dicit Inno.quod comparari poſ-
ſunt inſtitoribus qui preponuntur negotio dominico. de quibus.
de fideiuſſoribus.quod in quibuſdam per Innoc.⁊ hoc dicit quan
do ſuperior domus:an cuius prelato inſtituitur non ſolum eſt ſu-
perior domus:ſed etiã eſt dominator bonorum ⁊ rerũ ipſius:alias
ſecus.ff.de inſtitu.l.tertia.⁊.l.quicunq;.§.primo.⁊.§.ſi filio.compa-
rat etiam eos Innocen.cuſtodibus vel commendatarijs vel viſita-
toribus vel vicarijs:quia viſitare ⁊ curare debent loca ſibi per maio
rem magiſtrum commendata quorum officium habetur.lxx.diſtin.
ſanctorum.viij.queſtione prima.que nos.vij.queſtione prima. con
ſtitutum.de officio vica.per totum.xij.queſtione prima.quoniam.
9 ⁊ queſtione ſecunda . de laicis.⁊.c. ſequenti. ¶ † Secundo quero an
adminiſtratores iſti poſſunt agere indiſtincte pro adminiſtratoribus
ſuis:⁊ ſi agant et velint ſuperiores agere : an ipſi ſuperioribus pre-
ferantur vel ecõuerſo.Materiam hanc tractat Innocen. in tribus
locis hic.de reſtitutio.ſpoliato.olim.de relig.do. cum venerabilis.
⁊ de preſcrip.auditis.de maio.⁊ obedien. intra quatuor. vide Joã.
calde.in clemen.abbates.de reſcrip.dicit Innocen. quod quantum
cunq; tales adminiſtratores ad arbitrium ſuperioris poſſint remo
ueri.tamen dicti preceptores agere poſſunt: ⁊ cõueniri pro admini
ſtrationibus ſuis ⁊ non ſolum:ſed ſimpliciter eorũ ſuperiores age-
re poſſunt ⁊ conueniri:etiam ſi ſint plures qui poſſunt eos remoue
re.ff.de inſtitu.l.cuicunq;.§.fina.⁊ de reſtitutione ſpolia.olim.⁊.C.
de ſacro ſanc.eccle.l.ſancimus.ff.de tribu.l.procurationis. §.j.ff.de
exerc.l.prima.§.magiſtrum.⁊.§.eſt autem nobis.quia vt ibi dicitur
electio eſt debitoris quem preferat in cõueniendo.¶ Nunquid au-
tem preferatur ſuperior inferiori an econuerſo ſunt opi.quidam di-

cunt qđ ſi inferior eſt remouibilis ad arbitriuȝ ſuperioris in agen-
do prefertur maior:quia ſi poteſt illum ab adminiſtratione remo-
uere:qđ eſt maius:⁊ in totum:multo fortius a proſecutione cauſe.
ff.de procur.l.in cauſe:ſi eſt perpetuus preceptor ideſt qui non poſ
ſit ſine cauſa remoueri.de quo.j.de ſta.mo.monacho.§.priores.pre
ceptor ſuperior non poterit agere: pro rebus tunc ad iſtum perti-
nentibus.no.j.de reſti.ſpo.cum olim.de ſuc.ab inte.c.ſi.nec eſt vis
an non poſſit remouere ſine cõſilio:vel de conſilio capituli.j.de his
que ſi a prela.ca.quanto:quia nec etiam ardua negocia agit ſine eo:
vt.d.c.quanto:et tamen agere ⁊ conueniri poteſt ſine conſenſu ali-
cuius de reſcrip.edoceri.⁊ qđ ibi no. Item predicta procedere dicit
non adhibita differentia an bona loci particularis ſint omnino di
ſtincta a bonis ſuperioris domus:an non dummodo poſſit illum
remouere ad libitum:⁊ obedire teneatur de ſtando ibi:aut receden
do quia quando amouetur inde minor miniſter ſuperior admini-
ſtrat:quia licet ſint ſeperata bona in tantum etiam quod non poſ-
ſit portare ad domus ſuperiorem:tamen adminiſtratio eſt diuiſa
que bene poteſt eſſe penes plures preceptores:ſicut ⁊ penes plures
tutores:⁊ alios adminiſtratores.ff.de admi.tuto.l.inter plures.de
10 quo no.ſ.de reſcri.edoceri. ¶ †Nota hoc dictum Innocen.qđ va-
cante manuali beneficio in poteſtate adminiſtrandi : non ſuccedit
capitulum vel conuentus:ſed ſuperior domus:de quo nota.de re-
11 ſcrip.edoceri. ¶ †Secunda eſt opi.quam ſub dubio forte dicit me
liorem:vt nõ ſit differentia an rector ſit temporalis : an perpetuus.
Item non eſt differentia an poſſit remoueri ſine cauſa vel non. Itẽ
an vacante domo veniat adminiſtratio ad ſuperiorem:vel non:ſed
ſolum eſt differentia an ambo poſſint ſimul adminiſtrare:⁊ quis ſit
adminiſtratione ſuperior:⁊ tunc ambo poterunt conueniri.maior
tamen prefertur in agendo:ſicut eſt in exercitoribus.ff.de exerci.l
j.§.cum autem in prin.⁊ filio fami.C.đ bo.que lib.non ſolum.⁊ idẽ
in inſtitoribus.ff.de inſti.ac.l.cuicunqȝ:⁊ in prepoſito:et canonico:
quando agitur de prebenda:vt no.de preben.ex literis ⁊ in vicarijs
xcij.diſtin.c.ſi.xciiij.di.ca.j. Item nec eſt adhibenda differentia an
totum lucrum:vel dãnum:ad aliquem ſpectet : dummodo alterius
ſit adminiſtratio : vt no.de reſcrip.edoceri.fatentur tamen qđ pro
his adminiſtrationibus multi alij agere poſſunt:ſed non congrui-
tur:etiam ſi nõ habeant adminiſtrationem:de quibus no.de teſti.
cum olim plus tamen ſibi placet quod no.de excep.cum venerabi-
lis Innoc.in.d.capitulo cum venerabilis:diſtinguit:quod quan-
do adminiſtratio:ſeu prioratus eſt in vſus monachorum conceſſa:
quandoqȝ eſt ſolum eorum quo ad iuſpatronatus. ¶ Primo caſu
recitat duas opi.vna quod ſuperior abbas preferatur in agendo:⁊
defendendo:quia ſuperior dicitur proprie prelatus quamuis eccle-
ſia ſubiecta habebat proprium prelatum : ad vitam vel vicarium:
vel cuſtodem vel commendatorem quantumcunqȝ etiam bona ip-
ſius a bonis monaſterij ſint diſtincta quia abbas magis proprie di
citur prelatus ipſius eccleſie q̃ ille qui eam tenet per quem ⁊ abbas
ipſam poſſidet de reſti.ſpo.cum veniſſent.de ſup.ne.prela.ca.ij.vn-
de et apud abbatem ſunt non ſolum dominium et poſſeſſio rerum
ipſius eccleſie ſed etiam actiones.de reli.do.capitu.ij.de offi.ordi.
conquerente vbi de hoc fatetur tamen quod poteſt vterqȝ conueni
ri quia vtriuſqȝ eſt vnum conſiſtorium ⁊ vna adminiſtratio ſicut eſt
eſt vnum conſiſtorium epiſcopi ⁊ vicarij.de ap.Romana.libro.vj.
prefertur tamen ſuperior ſicut epiſcopus quo ad vicarium. ¶ Se-
cunda eſt opi.vt diſtinguatur inter vicarios perpetuos ⁊ tempora
les in temporalibus procedat quod eſt dictum ſicut ſunt priores
ſimplices preceptores et ſimiles quia cuſtodibus equirantur vt di-
xi ſupra.vnde tantum eſt agendum contra abbatem et abbas ſolus
ſuperior prefertur in agendo ⁊ ſic vbi eccleſia eſt cõceſſa in proprios
vſus monachorum agetur contra abbatem tantum ſuperiorem.
Si autem ſunt perpetui tunc ſicut ſine cauſa non poſſunt remoue-
ri a totali adminiſtratione etiam ſi ſint religioſi.de ſta.mona.mo-
nachi.ſic nec ab agendo ſeu defendendo. ¶ Secundo caſu principa
li:quando tantum habet iuſpatronatus tunc ſi agitur de iurepa-
tronatus patronos tangente agitur contra abbatem ſi de alijs tũc
non abbas conuenitur ſed ſuus prelatus.ſ.de officio ordina.cum
nos.de appellatio.bone.de inſtitu.cum veniſſent.concludit tamen
quod vbi ſunt plures qui conueniri poſſunt ſub eadem queſtione:
nomine alicuius eccleſie nunquam debet iudex procedere ad miſſ.
in poſſe.etiam ſi vnus ſit contumax.niſi prius alij vocentur.ff.de
mino.l.emilius.ff.qui.ex cau.in poſſeſſio.eatur.l. hec autem.fate-
tur tamen quod ſi legitimus defenſor eccleſie ſit conuentus :quod
ſententia lata contra eum mandabitur executioni contra eccle-
ſiam nec compellitur talis cauere: de iudica.ſolu.ff.de admi.tu.l.
vulgo.nam et alias certum eſt quod quilibet admittetur ad defen-
dendum:etiam ſine mandato:cum cautione.C.de ſa.da.l.vnica.C.
de procur.exigendi ſecundũ Inno.ibi.Inn.de reſtitu.ſpolia.olim.
concludit quod ſi agatur de reſtitutione:vel ſubiectione inferioris
eccleſie:agit ſuperior:⁊ non adminiſtrator inferioris domus. Idẽ
⁊ agatur de iure inſtituendi:quia hoc ius ſpectat ad ſuperiorem : et
non ad inferiorem :vt de re iudicata ſuborta. In alijs cauſis inferio
ris domus dicit quod ſuperior domus agit : ⁊ ſi eſt magna cauſa re-
quiruntur fratres:concludens quod in iſtis iferioribus: que ſic ſub
iecte ſunt alijs:quod de rebus eoruȝ faciunt ⁊ diſponunt ad libituȝ
⁊ preceptorem admonet:quando volunt omnes illi qui hanc pote-
ſtatem habent ſupra domos illas:agere poſſunt ⁊ conueniri : ⁊ ſem
per erit in optione maioris vt ceteris preferatur : vt dicta decreta.
cum olim.nam ſi poteſt minorem ab adminiſtratione domus remo
uere:multo magis ⁊ fortius poteſt ipſum remouere a lite agenda
ad hoc de tranſac.veniens.⁊ capitulo preterea.de preſcrip.ex tranſ-
miſſa.de deci.dudum.ad hoc de deci.ex parte.qui ſi. ſint legiti. per
venerabilem:⁊ quia etiam magis ſua intereſt cum in domo maioreȝ
poteſtatem habeat.ij.q.vj.biduum verſiculo in propria. Si tamen
maior minorem remoueret:tenetur per ſe:vel per alium :liteȝ defen
dere. Alioquin contra eum :tanq̃ contra contumacem procedere-
tur:de eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.capitulo.ij.⁊.iij.ſecundum In
no. Idem fiet ſecundum eum : ſi inferior citatus in iudicio ſuperio-
rem nominauit:⁊ poſt ea apparet contumax vterqȝ. vt lit.non con
teſta.quoniã.§.qđ ſi ſup:quãqȝ eccleſie nõ ſunt ſic ſubiecte:ſunt tñ ali
quo modo ſubiecte ſicut ſunt eccleſie vel domus alicuius epatus vel
archidiaconatus:vl' archip̃ſbiteratus:qđ p̃latus rñdeat de ſpiritua
libus abbatibus:vel alijs perſonis eccleſiaſticis:vel etiam laicis pa
tronis:de preben.in lateranenſi .de priuile. cum ⁊ plantare .§.in ec
cleſijs:⁊ tunc ſpeciales adminiſtratores ſunt illi.qui habent pro re-
bus ⁊ in rebus eccleſiarum agere:⁊ reſpondere:⁊ admittuntur pri-
mo loco:quod ſi negligentes ſint:vel non poſſunt hoc agere:aliquo
iuſto impedimento detenti.tunc primo admittent ſuperiores ſpi-
rituales:⁊ in eorum defectu temporales:⁊ tandem omnes illi : quo
rum intereſt ſunt admittendi .xvj.q.j.conſtitutuȝ.⁊.q.vij.filius .xij.
queſtione.ij.non liceat.no.de re.ec.non ali.ſi quis preſbiter. de pro-
cur.c.j.de teſti.cum olim . vnde in defectum demum agunt de ſuc.
ab inte.c.ſi.⁊ not.j.de teſta.requiſiſti.⁊.C.de ſacroſan.ec. ſancimus.
vbi innuitur quod epiſcopus:economus ⁊ cuſtos vaſorum : agere
poteſt:nec mirum:ſi epiſcopus admittetur : quia ipſe preordinator
eſt in cunctis.xxvj.diſtin.per electionem.⁊ ipſius eſt tam ſpirituali
q̃ temporalium omnium eccleſiarum ciuitatis ⁊ dioceſis omnis cu
ra.x.q.§.c.j.ij.⁊ ſe.xij.q.j.epiſcopus ⁊ c.p̃cipimus.⁊.c.nobis ⁊.c.ſe.⁊.
xvj.q.vij.omnes baſilice:⁊ etiam omnium piorum locorum . de reli.
do.de zenodochijs.per que videtur quod epiſcopus in agendo ⁊ de
fendendo ſit omnibus preferendus. ¶ Ultimo reſidet quod iudex:
qui de cauſa debet cognocere:examinabit ſummarie qs cui prefera
tur:⁊ ceteris paribus:quo ad temporalia:pricipua eſt cauſa inferio
ris miniſtri q̃ epiſcopi.xij.q.ij.quia cognouimus .j.de reb⁹ eccleſie
non ali.c.ij.in ſpiritualibus auteȝ prior ⁊ precipua eſt cã epiſcopi q̃
inferioris miniſtri:nam et omnes alij ſub eo ipſius nomine curam
12 gerũt:vt patet ſupra de officio archi.c.j.et ſi. ¶ †His igitur:et alijs
penſatis circunſtantijs:qualitate et fide perſonarum et vnuſcuiuſqȝ
intereſſe quandoqȝ plures ſimul cõcurrunt ac ſe offerũt eligit iudex
magis idoneum.ff.de popu.ac.l.ij.quantumcunqȝ tamen vnus eli
gatur ⁊ ceteris preferatur nihilominus hi quorum itereſt poſſunt
aſſiſtere licet proſequerent.C.de liti.au.nunc ſi heres.ff.de lega.iij.
l.cum queri.§.ſi.ff.vt in poſ.leg.l.is qui.de vſu ⁊ ha.l.ſi ita legatur.
§.domus.⁊ ſi contrarium ſentẽtiam reportet poterit appellare de
re iudi.cum ſuper controuerſia. Non ob.de reſcriptis edoceri quia
vbi adminiſtratiões ſunt diuiſe ille ſolus poteſt agere qui admini-
ſtrationi preeſt ⁊ ipſam regit quia in procedit niſi iuſta cauſa ſubſit
ſecundum Innocen.quod placet Hoſti. Nam epiſcopus quãdoqȝ
ſuſpenditur ⁊ coadiutor datur vt no . de officio delegati venerabi-
lis ⁊ quandoqȝ propter ipſius infirmitatem vel aliud iuſtum impe-
dimentum adminiſtrare non poteſt vnde datur ei talis coadiutor:
qui adminiſtrat in omnibus loco ſui vt no.de cle.egro.c.j.libro.vj.
13 ¶ †Uel ſecundo dicit Inno.qđ decre.edoceri loquitur quãdo ad
miniſtratores ſunt ex toto diuiſe hic non ſunt ex toto diuiſe immo
omnes ſunt adminiſtratores ſecundum Inno.declarat Joannes
andre.quia inferior ſub ſuperiore adminiſtrat.đ officio archi.preſ.
c.iij. Dic tu quandoqȝ agitur de iure preferendi in agendo:quando
concurrit capitulum ⁊ prelatus:⁊ dic vt de Reſcrip.edoceri. Quan
doqȝ agitur de iure preferendi:inter epiſcopum ⁊ alium ſecularem
prelatum.quando etiam habet alios ſuperiores:⁊ ſatis poteſt pro
cedere quod dixit Inno.in.d.c.cum olim:quod poſui.ſ.in . verſicu.
quandoqȝ eccleſie non ſunt omnino ſubiecte ⁊c. Quandoqȝ agitur
de prelatione inter prelatum regularem:⁊ ſuum inferiorem:⁊ exclu-
dendo caſus non dubios:ſi agatur de iure ſubiectionis:vel de pote
ſtate inſtituendi : quod ius tangit ſolum ſuperiorem defenſio ſpe-
ctat ad ſuperiorem prelatum ⁊ contra eum eſt dirigendus libellus:
vt no.in.d.c.cum venerabilis:⁊ no.de ma.⁊ obe.inter quattuor:⁊ de
reſcrip.auditis:niſi forte inferior gereret ſe pro libero:vt vtrobiqȝ
no. Si agitur de bonis inferioris domus:vel iuribus . Si cauſa eſt
ardua defenſio ſpectat ad ſuperiorem prelatum:vel ſaltem agi non
debet ſine conſenſu ſuperioris prelati:đ his que ſi.a prela.c.ſi . ⁊ no.
in dicto.c.

in dicto.c.cum olim.ad hoc quod not.de reſcri.edoceri.Si cauſa nõ
eſt ardua:tunc ſi conſuetudine:vel ſtatuto:vel priuilegio patere po
teſt quis ſit ſuperioꝛ in adminiſtratione:ille prefertur:⁊ ideo ſi ad-
miniſtratio eſt tantum cõceſſa inferiori:inferioꝛ agit:ſed ſi ſuperio
ri ſuperioꝛ tantum.Idem ſi vtriqꝫ ſed alterum facit in adminiſtra-
tione ſuperioꝛem:vt patet in filio ⁊ patre in bonis aduẽticijs.l.j.C.
de bo.ma.l.cum opoꝛtet.C.de bo.que liberis.Si conſuetudo nil diſ
ponit attendenda eſt qualitas ſubiectionis:quia quandoqꝫ eccl'ia
eſt ſubiecta ſuperiori quo ad bona ⁊ prelatum quãdoqꝫ quo ad pre-
latum tantum non quo ad bona quandoqꝫ eſt ſubiecta quo ad quid
tempoꝛale vel ſpirituale:quandoqꝫ eſt ſubiecta quo ad iuſpatrona-
tus tantum.Si eſt ſubiecta ex toto quo ad bona ⁊ prelatũ : vtiquia
ſuperioꝛ de rebus eccleſie vel adminiſtrationis ſubiecti diſponit ad
libitum ſuum ⁊ preceptoꝛem admonet quãdo vult:⁊ tunc quantũ-
cunqꝫ inferioꝛes omnes tales prelati:qui habent immediatam po-
teſtatem ſuper illas domus poſſint agere ⁊ conueniri vt hic ſemper
tamẽ eſt in optione ſuperioꝛis vt omnibus pꝛoponatur ſi voluerit.
vt de reſti.ſpo.olim.qđ pꝫ:quia ſi poteſt ſuperioꝛ talem remouere a
tempoꝛali adminiſtratione foꝛtius a particulari litis agẽde:⁊ etiã
quia magis ſua intereſt:cum maioꝛem habeat poteſtateʒ in domo.
ij.q.vj.§.pꝛopꝛia.Si tamẽ maioꝛ minoꝛem admonet:opoꝛtet ipſuʒ
cauſam agere : alioquin contra ipſum tanquã contra contumacem
proceditur:vt dicit Inno.in.d.c.cum olim.vt dixi.ſ.ſic poteſt intel
ligi prin.glo.ſue.de relig.do.cum venerabilis.Aſſignat cauſam:qꝛ
tunc ſuperioꝛ prelatus eſt prelatus inferioꝛis eccleſie ⁊ ꝑ ipſum dici
tur poſſidere.de reſti.ſpo.olim.⁊.c.cum veniſſent.⁊ vtriuſqꝫ vna eſt
adminiſtratio ſicut vnius epiſcopi ⁊ vicarij vnum conſiſtoꝛium.de
appel.romana.lib.vj.⁊ de conſuetudine.c.ij.Secundo caſu quando
eſt ſubiecta quo ad prelatum tantum:non quo ad bona ex toto : vt
quia etiã inferioꝛ habet bona ſua ſeparata a bonis ſuperioꝛis: ⁊ tũc
ſi prelatus eſt remouibilis ad nutum ſuperioꝛis ꝙꝙ agere poſſit: ⁊
defendere ⁊ ſi tempoꝛalis eſt prelatus ⁊ voluntarius.Primus mo
dus loquendi eſt Inno hic.Secundus.j.de relig.do.cum venerabi
lis.⁊ adhuc prefertur ſuperioꝛ prelatus.vt.d.c.cum olim.ff.de inſti.
l.quicunqꝫ.§.ſi.⁊.l.ſeq. Item quia tales ſuperioꝛibus equiparãtur:
vt dictum eſt.ſ.Non obſt.qđ non moueat ſine conſenſu capituli.de
his que ſi.a prela.c.ſi.de reſcrip.edoceri. Si prelatus eſt perpetuus
⁊ neceſſarius Inno.variat hic.Aliquando dicit qđ inferioꝛ prefert
⁊ hoc firmat.de reli.do.cum venerabilis : quia ſicut non poſſunt ab
adminiſtratione ſine cauſa moueri:ita nec ab agendo.de ſta.moñ.
monachi.hic recitat opi.⁊ dicit qđ foꝛte melius prefertur maioꝛ in
adminiſtratione in.c.cum olim.videtur velle qđ ſit in electione ſupe
rioꝛis:credo qđ ſi cauſa aliqua allegat: quia adminiſtratoꝛ inferioꝛ
non eſt potens vel negligit vel non eſt ſagax:vel non legalis prefer-
tur ſuperioꝛ:ſi nulla cauſa allegatur eligi poteſt magis idoneus ce-
teris paribus preferẽdus eſt inferioꝛ.Hoc autem diſcutere eſt in po
teſtate ſuperioꝛis:vt cauſa cognita ⁊ ꝓhabita eligat magis idoneũ
omnibus paribus inferioꝛ prefertur,niſi ante ceperit ſuperioꝛ . Ita
quod preoccupauerit.ff.de procurat.l.pluribus.de procura. ſi duo.
lib.vj.Altero tamen electo ceteri poſſunt:ſi volunt aſſiſtere.ff.de in
offi.teſta.l.ſi ſuſpecta.§.j.⁊ poſſunt appellare.de re iudi.cum ſuper.
Item aduertendum qđ licet alter preferatur ad hoc tamẽ vt ratio-
ne contumacie poſſit ꝓcedi ad miſſionem contra eccleſiam:non ſuf
ficit alterum ex eis citatuʒ.Immo opoꝛtet omnes citatos eſſe.ff.de
mino.l.emilius.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.l.hoc autem. vt dicit Inno.
in dicto.c.venerabilis.⁊ tenet glo.⁊ Pau.in cle.j.de reſcript. Item
dato quod quandoqꝫ ſuperioꝛes poſſint agere pꝛo inferioꝛibus ec-
cleſijs:⁊ quandoqꝫ preferuntur vt eſt dictum tamen dicitur eccleſia
ſine legitimo defenſoꝛe ſi prelatus ſpecialis eſt moꝛtuus:ꝙꝙ ſupe-
rioꝛ prelatus vincit:ideo contra talem eccleſiam vtꝑ prelato vacantẽ
ſeu carentem non currit preſcriptio:quia nec ceſſat cauſa conſtitu-
tionis:quia non habet legitimum ⁊ ſpecialem defenſoꝛem:qui ſpe-
cialem eius curam gerat.Hoſti.autem dicit quod neſcit de qua con
ſtitutione loquatur:⁊ ponit caſus aliquarum decre.in tit.ne ſe.va.
credo quod loquatur.de.c.de quarta.ſimilibus que dicunt quod va
cante ſede non currit preſcriptio.dicit autem Hoſti. quod conſtitu
tiones.ne ſe.va.inquantũ ꝓhibẽt alia agere:vacante ſede vt teſtes
nõ recipiant vacãte ſede:⁊ qđ nihil dʒ inouari vacãte ſede:vel qđ nõ
eſt tunc q iura eccl'ie exigere poſſit.vt in.c.de q̃rta.ꝓcedũt in cathe-
dralibus tm̃ eccleſijs:⁊ tamen conſtitutio que de inferioꝛibus loqui
tur que dicit iura eccleſie minui non poſſe vacante eccleſia: quia nõ
eſt ſpecialis defenſoꝛ:qui iura illius teneatur.de re.eccl.non alie.du
dum.lib.vj.non tamen preſumendum eſt quod Inno.de illa fecerit
mentionem que nondum erat:⁊ dicit ibi Hoſti. quod non eſt diffe-
rentia an aliquid fiat in preiudicium eccleſie ſine dignitate vacãtis
vel ẽt.de nouo iſtitute:ꝯſentiẽte ẽt ꝑlato de nouo iſtituto ſi nõdum
adeptꝰ eſt poſſeſſionẽ ⁊ ipedit vel timet ipediri aut differri.ar.j.de
inſti.cũ veniſſent.de ele.offi.§.nos aũt.de reſt.in ite.cum ex lrís.§.
j.quod eſt dignũ nota ſm Hoſtien.Item in omnibus caſibus qui-
bus dixi plures ad agẽdum admitti aliquos tamen aliquibus pre-
ferri ſi tamen preſente vno.vel vnus ex eis nomine eccleſie ſit conuẽ
tus:⁊ ſententia lata contra eum mandabitur executioni ſententia
contra eum:⁊ poterit ſine cauſa rem in iudicio deducere.vt no.in.d.
c.cum venerabilis.⁊ latius dixi.ſ.Non ob.de reſcrip. edoceri. quia
reſponſum eſt ſupra.quãdoqꝫ eccleſia eſt ſubiecta quo ad aliquid tẽ
poꝛale vel ſpirituale:vt quia ſunt de archidiaconatu alicuius aliq̃
de preſbyteratu:aliquando reſpondet abbatibus de tempoꝛalibus
aliquibus vel alteri perſone:⁊ tunc ius agendi ⁊ defendendi cõpe-
tit ſpiritualibus adminiſtratoꝛibus domoꝛum nec competit talibꝰ
ſuperioꝛibus niſi in ſubſidium illis negligentibus vel aliqua iuſta
cauſa ſubſiſtente premiſſa aliqua ſummaria cognitione per iudicẽ
qui debet de cauſa cognoſcere.xvj.q.vij.conſtitutum.⁊.c.filijs.xij.q.
ij.non liceat.de re.eccl.nõ.alie.ſi quis.ſm Inno.in dicto.c.cũ olim.
¶ Quarto caſu quando eccleſia eſt ſubiecta quo ad iuſpatronatus
tantum ſi contenderetur:de iurepatronatus agere ⁊ defendere ſpe-
ctat ad ſuperioꝛem patronum:ſi agitur de iuribus inferioꝛibus ec-
cleſie ſuus ſpecialis prelatus agit ⁊ defendit.de officio.oꝛdina.cum
nos.de inſtitu.cum veniſſent.de appel.bone.⁊ ille omnibus prefer
14 tur:⁊ hoc dicit Innocen.in dicto.c.cum venerabilis.¶ †Quero an
propter dolum vel culpam adminiſtratoꝛum teneatur locus:dic qđ
de dolo nõ:niſi ſit factus locupletioꝛ.C.quando ex fac.tu.l.iij.ff.de
tribu.l.ſed ſi.§.j.de quo de depo.grauis.ff.de actio.emptio.l.iulia.
§.j.ff.de regulis iur. l.neqꝫ interdicto.de culpa autem preceptoꝛis
tenetur in ſolidum locus ſi poteſt ſeruari indẽnis a preceptoꝛe alias
non.ff.de admini.tut.l.ſi.in pꝛincip.Si autem bona fide contraxit
emptoꝛ tenetur inſolidum locus etiam ſi ſit pauperioꝛ.j.de preca.
c.ij.ff.de min.l.patri.§.ſi pecuniam.ff.de euic.l.illud.§.j. Alij aliter
15 dicunt in aliquibus predictoꝛum. ¶ †Sed quero quando dicatur
dolo tutoꝛum vel preceptoꝛis factum:dic ſi accepit vel retinuit ſciẽ
ter pluſquam deberet.ff.de tribu.l.ſed ⁊ ſi.Idem ſi non tenuit quod
debuit retineri.ff.de tribu.l.quod in heredem.§. ſi. Si autem igno-
ranter ſecus dummodo reſtituat citius ꝙ poteſt.ff.de tribu.l. illud
16 §.ſi cuius.¶ †Quero qui habeant poteſtatem talem inſtituẽdi de
iure cõmuni ſi per electionem creẽtur vel curam habeant:dic quod
exigitur dioceſani autoꝛitas.de ſta.monac.monachi.§.pꝛioꝛes. de
pꝛiuileg.cum ⁊ plantare.§.in eccleſijs.Si ſimplicem habeant cuſto
diam ſine cura nec electione creẽtur:⁊ ſufficit qđ a ſuperioꝛe ſimpli-
citer nominentur ſeu deputentur.de ſta.mona.monachi.§.pꝛioꝛa-
tus.⁊.c.cum ad mona.§.tales.de conſilio tamen ſiue conſenſu colle
gioꝛum niſi aliud habeat ſuperioꝛ ex pꝛiuilegio vel preſcriptione :
vel preſcripta conſuetudine que iuri deroget. de his que ſi. a prela.
17 ea noſcitur.de elec.ſacroſancta.¶ †Nunquid autem prelatus eccle
ſie agens pꝛo negotijs eccleſie.ante lit.conteſta.teneatur fidem face
re quod ſit prelatus.vide in ſpecu.de actoꝛe.§.j.verſi. ſed pone qui-
18 dam.vbi ad literam inuenies.no.compo.de elec.nihil.¶ †Ad glo.
opp.qđ non fruſtra queretur notio ſue nationis nam vtile erat que
rere:quia foꝛte infames erant ⁊ tales conſueuerunt fugere pꝛopꝛia
loca.xix.q.ij.due.cum ſi.⁊ infamis nõ poteſt eſſe procuratoꝛ vel iu-
dex.iij.q.vij.c.j.⁊.c.infamis.So.hec fuit cauſa dubitandi ratio de-
cidendi in oppoſitum:quia eo qđ ꝓmotus eſt ad adminiſtrationeʒ
preſumitur dignus niſi ꝓbetur indignus ⁊ preſumitur liber ex quo
eſt in poſſeſſione libertatis.ij.q.vij.§.tria.vel dic qđ eo qđ deputa-
runt ſe obſequio ieſu chꝛiſti omnis tollitur irregularitas ⁊ iſamia:
ideo non repelluntur:quia legitime perſone preſumuntur.xj.q. iij.
19 coꝛum.ff.de pꝛobati.l.verius.¶ †Tria dicit glo.pꝛimum qđ infa-
mis non poteſt eſſe procuratoꝛ : hoc verum de iure canonico vel in
foꝛo ſuo ſecus de iure ciuili.inſti.de excep.§.ſi.de iura.cal.Impera-
toꝛium in vltima glo.Sol.dic qđ ſeruus non poteſt ſtare in iudicio
hoc verum niſi putetur liber.iij.q.vij.§.tria.ff.de offi.pꝛeto.l.barba
rius.C.de teſti.l.j.vnde ſententia lata contra talem mandaretur exe
cutioni contra eccleſiam.ff.ſi quis cau.l.ſi.ff.de euic.illud. quamuis
durante cauſa fieret abſolutio de ſeruitute.apparet.ff.eo.l. nõ iccir
20 co.de quo de ſeruis non oꝛdi.c.j.¶ †Vltimo dicit qđ religionis in
greſſu tollitur irregularitas:ſed de hoc dic vt de appel. ex literarũ.
⁊ no.glo.qđ de poteſtate iudicandi arguitur ad poteſtatem ꝓcuran
di ⁊ econuerſo vt qui nõ poteſt eſſe iudex nõ poſſit eſſe ꝓcuratoꝛ.

1 ☞ Iudices eccleſiaſtici debent laicis de clericis iuſtitiam facere.
2 Iudice negligente iuſtitiam exhibere nõ poteſt ſtatim quis ſibi ius
dicere ſed ad ſuperioꝛes eſt recurrendum.
3 Clauſula facias plenam iuſtitiam tollit appellationes fruſtrato-
rias.
4 Iudex ſecularis non ſupplet negligentiam iudicis eccleſiaſtici vt
in iuſtitia miniſtranda.nu.8.
5 Clericoꝛum cauſe cum laicis ſunt tractande coꝛam iudice eccleſiaſti
co ſcđm ius canonicum ⁊ non ciuile.
6 Clericus poteſt reconueniri coꝛam iudice ſeculari ſed non omnino
trahi.
7 Clericus non poteſt etiam conſenſu epiſcopi conſtituere ſibi iudi-
cem laicum.

8 Laicus propter negligentiam iudicis ſecularis poteſt coram iudi
ce eccleſiaſtico trahi.
Iudex negligens perdit iuriſditionem vt ad alios vel alios vel iudi
cem eccleſiaſticum poſſit haberi recurſus.

1 Qualiter. ¶ † Iudices eccleſiaſtici debẽt laicis
de clericis iuſtitiam facere. Tria facit
Precipit. Impedimentum remouet. Grauamen ſuſpi
catur ⁊ prohibet. ſecunda ibi. Non obſtãte. tertia ibi. Ne
2 pro defectu. ¶ † Nota primo quod iudice negligente iuſtitiam ex
hibere nõ poteſt ſtatim quis ſibi ius dicere: ſed ad ſuperiores eſt re
3 currendum vt compellatur vſq; ad papam. ¶ † Nota ſecundo de ef
fectu horum verborum facias plenam iuſtitiam: quia ex hoc remo
4 te videntur appellatiões fruſtratorie. ¶ † Nota tertio quod iudex
ſecularis non ſupplet negligentiam eccleſiaſtici vt in miniſtranda
5 iuſtitia. ¶ † No. argu. quod cauſa contra clericum cum laico coraʒ
iudice eccleſiaſtico tractanda eſt ſcðm ius canonicum: ⁊ non ſcðm
ius ciuile: ſcilicet quo ad preparatoria iudicij: nam in tali iudicio re
pelluntur ſole appellationes fruſtratorie non repelluntur ergo ap
6 pellationes legitimis cauſis interpoſite. ¶ † Nota illam vniuerſa
lem omnino: quia facit quod clerici etiam in cauſam reconuentio
nis omnino nõ poſſint reconueniri coram iudice ſeculari de quo. ſ.
eo. at ſi clerici. ⁊. j. c. ſi. ¶ Oppo. qð aliquo caſu trahantur coram ſe
culari. no. ſ. eo. at ſi clerici. ⁊. j. c. ſi. So. reconueniri poteſt vt ibi: om
nino trahi non vt hic. aliud eſt trahi. hoc vniuerſaliter hic inhibet.
Aliud eſt reconueniri ⁊ hoc pmittitur: ad hoc. de reſcrip. nonnulli.
⁊ qð ibi no. ⁊ ſic loquitur etiam. c. j. xj. q. j. quod loquitur etiam in de
trahente: licet quidam ſm Pe. dicant cõtra. per hanc literam ⁊ ma
le: ſcðm eum. Nec vera dicit Hoſti. dummodo nihil doloſe agatur.
¶ Quid enim ſi laicus auferret clerico bonem: vt conueniat eũ co
ram iudice laico vt poſſit eum ibi reconuenire. de quo de iurepatr.
relatum. ij. reſponſo. ad hoc. l. ij. §. ſed ſi agant. ff. de iudi. ⁊ ſi dicas in
quo verificabitur hec vniuerſalis omnino. dic qð ſiue inuitus ſiue
volens trahatur ſiue inuito ſiue conſentiente epiſcopo. j. titu. j. ſi di
ligenti. ⁊. c. ſignificaſti. agatur ciuiliter vel criminaliter: faciat epi
ſcopus iuſtitiam vel non vt hic Hoſti. ¶ Quid ſi non poſſunt per
ſe exhibere iuſtitiam: dic qð ſcilicet per alios exhibere debeat: quia
nec ſemper decet eos iudicare. xj. q. iij. te quidem. de offi. deleg. cum
te. j. titu. j. ſignificaſti. agatur ciuiliter vel criminaliter faciat epiſco
7 pus iuſtitiam vel non: vt hic ſm Hoſtien. ¶ † Querit cum gloſ. an
poſſit clericus etiam cum conſenſu epiſcopi ſibi cõſtituere iudicem
laicum. Glo. qð non. j. titu. j. ſi diligenti. xj. q. j. inolita. ⁊. c. placuit. et
8 c. ſignificaſti. j. titu. proxi. ¶ † Opp. qð trahatur coram ſeculari, in
defectum iudicis eccleſiaſtici. vt. j. titu. proxi. licet. Sol. propter ne
gligentiam ſecularis bene trahitur laicus coram eccleſiaſtico: imo
perdit iuriſditionem negligens. vt in auť. ſtatuimus. C. de epiſco. ⁊
cleri. ſed propter negligentiam eccleſiaſtici non trahitur coram iudi
ce ſeculari clericus vt hic. Nõ ob. auť. clerici apud proprios epiſco
pos. in prin. col. vj. xj. q. j. ſi quis cum clero. quia illa cenſentur p hoc
reuocata: ⁊ ſi queritur de ratione diuerſitatis dic quod olim omnes
cauſe clericorum ⁊ laicorum deferebantur ad eccleſiam. j. qui fil. ſint
legitimi. per venerabilem. xj. q. j. relatum. ij. q. v. ſi quis preſbyter. et
ideo ſi redeat laicus ad ſuum primeuum forum non videtur eius cõ
ditio deterior ſicut nec dotis conditio ſit deterior quando redit ad
ſuam naturam. ff. de pac. l. ſi vnus. §. quod ſi nõ. Goffr. ad hoc. xxxv.
diſt. ab exordio. Item hoc eſt naturale qð maior minoris negligen
tiã ſuppleat. xj. q. iij. cũ ſimus. ad hoc. xj. q. j. placuit. vt no. xj. q. j. in
ſũma. Non ob. qð no. Io. xvj. q. vij. filijs ⁊ nepotibꝰ: q. i. falſum. Nec
ob. illud. c. q: dicitur regi vt rex ammoneat vel inſtet coram ſuperio
re vel annuat nõ vt ipſe iudicet ſic debet ibi intelligi ⁊ hoc tenet ibi
archi. quod glo. ſit falſa. ⁊. c. ex tranſmiſſa. j. tit. j. quod alleg. glo. hoc
non probat: vt dicit archi. ⁊ bene. Anto.

1 ☞ Iudex habens cauſam conſimilem remouetur a iudicio ⁊ que
dicatur illa cauſa conſimilis. nu. 6.
2 Iudex non dʒ de honeſtate reuocari niſi cauſa legitima ſubſiſtente
⁊ cauſa legitima eſt quando eſt nimis propitius alteri parti vel ſi ſit
inimicus.
3 Viſitandi ⁊ procurandi ius poteſt abbas in archidiaconum acqui
rere.
4 Iudex non reuocatur cauſa legitima propoſita niſi ea pbata.
5 Delegatus poteſt reuocari etiam ſine cauſa per delegantem tamẽ
hoc fieri nõ poteſt ſiue inhoneſtate.
7 Iudex lʒ quandoq; poſſit recurri a iudicio vbi hʒ conſimilem cau
ſam in alio iudicio an hec cauſa ſit ſufficiens ad recuſanduʒ ex quo
videtur ſufficiens ad ſurrogandum.

1 Cauſam. ¶ † Iudex habens cõſimilem cauſam
a iudicio remouetur hoc dicit. Primo
recitat delegationem cauſe. Secundo cauſam remotio
nis vnius delegati: ⁊ alium ſubrogat. ibi. q: vero. ¶ No.
hic vnam cauſam legitimam reuocandi iudicem quando iudex da
tus habet cauſam conſimilem vt pars cum alio illi in qua habet co
2 gnoſcere vt iudex. ¶ † Nota ſecundo quod non debet ex honeſtate
iudex reuocari niſi cauſa legitima ſubſiſtẽte. ¶ Nota tertio hic bo
num tex. ad arbitrandam cauſam recuſandi aut remouendi fore le
gitimam: quia vbi non apparet iuris expreſſa: nec oratio eſt ſimilis
expreſſa ad quos arbitriuʒ iudicis primo debet dirigi: vt no. de ap
pel. cum ſpeciali. ⁊. c. legitima. lib. vj. Illa dicitur legitima que con
cludit ſpecialiter quem fore nimis propitium ⁊ fauorabilem alteri
parti: ad hoc. j. vt lit. non conteſt. accedens. ij. ⁊ vide in ſpecu. de de
lega. §. ſupereſt. in princi. ⁊ in verſi. Item ſi ſit inimicus in. ij. col. ad
3 hoc. de accuſa. inquiſitionis. verſi. tertie. † Nota abbatem poſſe ac
quirere ius viſitandi ⁊ procurandi in archid. ⁊ dicit Io. an. qð cum
ſimpliciter hic loquatur de archidia. ⁊ plures ſint archidia. in eccle
ſia Carnoceñ. videtur quod intelligi debeat de maiori archidia. ar.
eorum que no. de offi. delega. quoniam abbas. ⁊ ſcðm hoc queri po
4 teſt etiam in archid. eccleſie cathedralis quod no. ¶ † Oppo. quod
non reuocetur iudex ſine cauſa: ⁊ ea non probata. argu. ff. de arbi. li
tigatores. de ſenten. excom. ad hec. ff. de vaca. mu. l. pretor. §. penul.
5 de reſcrip. ex tenore. in ſi. † So. qꝙ iudex delegans delegatum reuo
care poſſit ſine cauſa. ff. de iudi. l. iudicium. tamen ex honeſtate non
reuocat niſi ſubſit cauſa: ⁊ probetur ⁊ itellige hoc quod vtraq; pars
erat preſens: vel hoc notum erat ⁊ modicum preiudicium partibus
inferebatur: alias non valuiſſet ſubrogatio niſi de literis facta fuiſ
ſet mentio: quia non eſt veriſimile quod ſubrogatio fiat de facili: q:
non decet ex quo iudex cepit vti iuriſditione: quod ſubrogatio fiat
poſtea ſine cauſa: vt in iuribus preallegatis. de quo Hoſti. remittit
ad ſum. de offi. delega. §. que delegari. ver. ſed nunquid poteſt reuo
6 care cõmiſſionem. ¶ † Quero cum glo. que dicatur conſimilis cau
ſa ex qua cauſetur iuſta cauſa recuſandi. Dicit glo. quod nõ omnis
conſimilitudo ſufficiens eſt: nam non ſufficit quod ſit eiuſdem qua
litatis in genere: vt quia quelibet ſit ſpiritualis. nam ſi iudex habet
cauſam decimarum non reuocabitur in cauſa iuriſpatronatus: vel
electionis. dicit tamen quod ſimilis dicitur cauſa quando eſt eadeʒ
in ſpecie: vt quia habet cauſam exemptionis ⁊ cõmittitur ſibi cauſa
alterius exemptionis. Ioan. and. ſuper tex. dicit quod ſimilis quã
do dicatur relinquitur arbitrio iudicantis: nec exigitur quod omni
no ſit ſimilis: ſed quod pene ſit ſimilis ad hoc. de offi. delega. ſuſpi
tionis: exemplum dico conſuetudinem in regno quod ſtetur dicto
proſonete ſuper contractu: tu quem iudicem impetraui in alia cau
ſa dicis idem: vel de verbis dubijs priuilegiorum eadem eſt queſtio
inter iudicem ⁊ aduerſarium: vel pone exemplum ex no. de offi. vic.
libro ſexto. c. ij. in. j. glo. ⁊ hoc tene ſecundum Ioan. and. licet Fran.
hic dixerit: quod quadruplex eſt genus fori. vt quia vterq; ſpiritua
lis rei: vt quia vterque petit fundum cauſe: vt quia vterque petit
ex cauſa emptionis actionis: vt quia vterq; agit rei vendica. dicit
decre. procedere demũ quando datur ſimilitudo cauſe: ſed dicit Ho
ſtien. quod hec diſtinctio ratione caret. Abb. dicit quod tunc datur
ſimilitudo cauſe: quando ex ea fortior redditur cauſa iudicis: ⁊ ita
erat hic: cum officia archidiaconalia multum in conſuetudine con
ſiſtant: puto ſimilitudinem cauſe dari quando ex deciſione cauſe co
ram iudice cõcluditur: ad deciſionem cauſe quam habet vt pars: q:
qua ratione putat equum quod petit vt pars putabit equum quod
iudicat vt iudex cum conſcientia non poſſe eſſe diuiſa in eodem fa
7 cto quo ad diuerſos vt in. c. penul. de elect. lib. vj. ¶ † Quero an hec
cauſa ſit ſufficiens ad recuſandum. Glo. dicit quod non videtur iu
ſta cauſa ad recuſandum: licet ſufficiens ſit cauſa ad ſubrogandum:
quia ex leuiori cauſa ſit ſubrogatio ꝙ recuſatio. Recitat aliaʒ opi.
⁊ in hac perſiſtit: quod cauſa ſit ſufficiens ad recuſandum quia de fa
cili iudex moueretur ad ſententiandum pro illo. dat ſimile in teſte:
qui a teſtificando repellitur propter ſimilitudinem cauſe. de teſtibꝰ
perſonas. Nec ob. eo. titu. quotiens. quia ſoluitur ibi: ſed de teſte di
cit. vt in dicto. c. perſonas. pro opi. quod ſolũ ſufficiens fuerit hec
cauſa ad ſubrogandum. Facit antiqua litera que talis erat dicti ve
ro Abb. ⁊ conuentus nolentes alteri parti reſpõdere niſi nos prius
conſulerent ſuper priuilegijs a romano pontifice conceſſis mona
ſterio. Dilectum filium. v. eiuſdem monaſterij monachum ad ſedeʒ
apoſtolicam tranſmiſerunt: nihilominus ſupplicantes quod te fili
decane loco pariſiẽ. archidiaconi ſupradicti ſubrogare ad defenſio
nem iſtius negotij dignaremur. Eſt autem differentia vt dicit pe.
inter ſubrogationem ⁊ recuſationem: quia recuſatio pponitur co
ram iudice qui recuſatur. Subrogationis autem petitio coram iu
dice ſuperiori: ⁊ hanc opi. glo. tenet Uincen. Inno. ⁊ Hoſtiẽ. ⁊ pla
cet mihi: nam ſi aduocatus cui publicatum eſt conſilium ⁊ reſpõdit
poteſt recuſari vt ſuſpectus. vt no. per Innocen. de offi. ordi. irrefra
gabili. ff. de iuriſdi. omnium iud. l. pretor. fortius poteſt recuſari is
qui ſemel litem mouendo oſtendit intentum iuſtitie ſuper tali cau
ſa vel conſimili. Item quia hic cõcluditur nimis fauens alteri par
ti: ergo poteſt recuſari: vt in. c. accedens. vt lit. non conteſta. fatetur
tamen quod hoc non probat neceſſario tex. Io. de ligna. hoc relin
quit

quit arbitrio iudicantis:ꝛ dicit hic Hoſtien.dicere per que dicit ſi-
militer eſſe in arbitrio iudicis an repellat iudicem impetratum in
cauſa alicuius qui erat iudex eius in alia cauſa:ꝛ dicit hoc Hoſtien.
dicere ꝛc. Anto.de But.

1 Appellari licite poteſt a iudicibus ſimul cognoſcentibus de
pͤncipali ꝛ exceptionibus preiudicialibus vel ſuper principali ꝑ-
cedenti ſine litis conteſtatione vel ad teſtium receptionem.
2 Electioni prelati eccleſie poſſunt ſe opponere canonici eiuſdem ec
cleſie.
3 Ad electionis confirmationem datus non dicitur merus executoꝛ
ſed ꝑcedere debet parte citata.
4 Citandi practica que ſit in actu electionis confirmande.
5 Inquirere verbum non denotat nouum ꝑcedendi modum vbi cau
ſa cõmittitur inter aliquos diſcutiẽda ſed ſcḋm naturam cauſe no-
tat actum veritatis inueſtigande ordine iuris nature cauſe propoꝛ
tionali ſeruato.
Verba ſunt intelligenda ſecundum materiam ſubiectam.
6 Iudex ex officio non procedit nec ſupplet ad commodum partiuꝫ
in cauſa etiam tangente vtilitatem publicam.
7 Excõmunicationis vel conſpirationis exceptio repellit reum vo
luntarium ſe voluntarie opponentem ꝛ non vocatum vel ſe electio
ni opponentem.
8 Appellationem ab interlocutoria iuſtificat exceptionis obiectio ꝛ
oblata illius probatio abſq̄ꝫ probatione veritatis exceptionis.
Idem quando petitur fieri tempore congruo ꝛ non admiſſo. nu-
mero.24.
9 Exceptiones dilatorias videtur iudex repellere procedendo ad vl-
teriora quibus propoſitis ꝛ non admiſſis ꝑceſſus inde ſecutus eſt
nullus.
10 Sententia ſuper exceptionibus dilatoriis dicitur interlocutoria.
11 Sententia de ꝑcedendo contra iuris ordinem non iuſtificat proceſ
ſum contra iuris ordinem habitum.
12 In cauſa inquiſitionis proceditur lite non conteſtata ꝛ quãdoq̄ꝫ in
electionis negotio.
13 Super electione hodie procedi poteſt duplici modo licet antiqui-
tus ſummarie.nu.19.
14 Appellatio interpoſita ex pluribus grauaminibus copulatiue qñ
poteſt ex altero tantum iuſtificari.nu.31.
15 Attentata poſt appellationem etiam ab interlocutoria ſunt tanq̄
nulla reparanda.
16 Appellari põt a ſententia nulla nec auditur appellans niſi appella
tione iuſtificat.nu.22.ꝛ quare liceat appellare cum proceſſus foret
nullus.nu.20.
17 In appellatione etiam ab interlocutoria nõ ſufficit cauſam ſubeſſe
niſi appellans illi innitatur.
18 Exceptiones ſunt in proceſſus exordio proponende ꝛ ſuper illis eſt
prius cognoſcendum ſiue ſint contra iudicem vel partem ꝑpoſite.
21 Procedendi modus nõ attenditur vbi agitur via reſtitutionis in
integrum quia nõ refert ſi proponatur via exceptiõis vel actionis.
Idem in querela intentata.
22 Sententia eſt nulla vbi eſt lata ſuper proceſſu in quo non fuit ſerua
tus ordo iudiciarius vel ex defectu litis non conteſtate.
23 Nullitas proceſſus poteſt proſequi ante appellationem ꝛ poſt ap-
pellationem quando vult ipſe appellans recedere ab appellatio-
ne principaliter tamen principiando nullitatis inſtantiam.
25 Euocandi qui ſint.
26 Circa electionem que ſint contingentia vt poſſit dici valida aut in-
firma.
27 Iudices oẽs debent ſtudere ad veritatẽ inquirendã ſiue examinan
do ipſas partes aut teſtes.
Clauſula quod veritatem inquirant importat modum iudicialis
commiſſionis licet inquiſitores poſſint procedere lite non conteſta
ta.numero.12.
28 Accuſatores ſeu denuntiatores quomodo poſſint ab accuſando re
pelli.
29 Excõmunicationis exceptio non admittitur contra agentem via
excipiendi vel quando quis venit vocatus aut nõ vocatus in gene
re ſeu ſpecie ex quo quis licet excõmunicatus venit pro defenſione
eccleſie.
30 Sententia poteſt contra contumacem ferri lite etiam non conte-
ſtata.
31 Copulatiua ꝛ non requirit ſemper concurſum vtriuſq̄ꝫ copulati
quinimmo ſufficit verificari in altero.

1 Exhibita. †Si iudices de principali et exceptio
nibus ꝑiudicialibus ſimul cognoſcãt
vel ſup principali ſine litis cõteſtatiõe procedant ad te-
ſtiũ receptionẽ ab eis licite appellat.diuidit i duas ptes.
In pͣma ponit appellantis petitio. In ſcḋa appellatiõis cõmiſſio:
ſecũda ibi.Quia vo.¶No.i.electũ proſequi poſſe electionẽ ſuam
2 abſq̄ꝫ nota ambitionis.¶†Nota ſecũdo electiõi prelati eccleſie ſe
opponere poſſe canonicos eiuſdẽ eccleſie:vide de accuſa.ſup his.de
electio.vt circa.libro.vi.Et nota q̄ plures in eadẽ cauſa poſſunt ab
eiſdem cõſtitui procuratores:de quo de procur.ſi duo.li.vi.ſcḋm do
cto.¶No.formam cõmiſſionis citationis:quãdo plures ſe oppo-
nere poſſunt:vt vocatis vocãdis ſuper negotio procedatur.de hac
3 citatione ꝛ ſimilibus vide per Inno.de excep.dilecti.¶†Not.da-
tum ad cõfirmationem electionis non fore merum executorem:ſed
4 procedere debere parte vocata†practica auteꝫ citandi habetur ho
5 die de elec.c.i.lib.vi.¶†No.qḋ vbi cauſa cõmittitur inter aliquos
diſcutiẽda:verbum inquirere:nõ notat nouum modum proceden-
di:ſed notat ſecundũ naturam cauſe actum veritatis inueſtigande
ordine iuris nature cauſe proportionali ſeruato:et ſic verba exau-
diuntur ſecũdum naturaꝫ ſubiecte materie.ff.loca.ſi vno.de vſuris
6 ſtipulatus.¶†Et no.qḋ etiã in cauſa tangente publicam vtilita-
tem iudex:niſi inter partes cauſa cõmittitur:ad deciſioneꝫ eius qḋ
inter partes eſt diſcutiendũ:non procedit ex officio:nec ſupplet ad
7 cõmoduꝫ partium.vide de elec.cũ nobis olim.¶†No.q̄ exceptio
conſpirationis ꝛ excõmunicationis repellit ſe electioni opponen-
tem:ꝛ ſi intelligeretur text.qḋ hic ſe oppoſuerunt via exceptionis:
hic eſſet caſus qḋ excõmunicatio repellit reum voluntarium:ſe vo-
luntarie opponentem:ꝛ non vocatum.de quo de excep.cum inter.
8 ꝛ.c.dilecti.ꝛ.c.ſignificauerũt.de accu.ſuper his.ꝛ hic p gl.¶†No.
qḋ exceptionis obiectio:ꝛ eius oblata probatio iuſtificat appella-
tionem ab interlocutoria abſq̄ꝫ probatione veritatis exceptionis.
Et nota qḋ non ſolum talis exceptionis repulſio:ſed etiam illius
congruo tempore non admiſſio:vel non congruo ordine:aut mo-
do iuſtificat appellationem:ꝛ pondera qḋ iuſtificat:non ſolũ quo
ad finem deuolutionum:ſed etiã quo ad finem attentati retractan-
di:ꝛ pondera quia ſufficit vt ſe offerat probaturum.non oportet er
go qḋ in promptu habeat probationes paratas.contra Ioã.and.
9 de appella.interpoſita:vt dixi de teſti.ex pte ade.¶†Nota quod
proceſſus eodem inſtanti habitus ſuper principali:ꝛ dilatoriis eſt
nullus:vel ſaltem tribuit iuſtam cauſam appellandi:ꝛ hoc propter
contrarietatem:quia dilatorie dicunt non ꝑcedendum ſuper prin
cipali:proceſſus dicit procedendum.nam procedendo ad vlteriora
repellere videtur exceptiones dilatorias.de offi.deleg.cum ſuper.
Eſt enim ordo cauſe ad cauſam eandẽ:ꝛ eius pretermiſſio repugnã
tiam habet quandam.Si tamen iudex procederet in principali re-
ſeruatis dilatoriis exceptionibus diſcutiendis ad merita ex hoc nõ
vitiaretur proceſſus.vt eſt tex.de deſpon.impub.ad diſſoluendum.
licet hoc facere non debeat iudex.vt no.de offic.deleg.cum contin-
gat.quod not.pro proceſſibus iudicum:qui admittunt exceptiões
ſi ꝛ inquantum:ꝛ pronuntiant ad vlteriora procedẽdum ſaluis ex-
ceptionibus oppoſitis.Immo reſeruare poſſunt proponendas vt
litera dicit in dicto.c.ad diſſoluendum.¶Nota quod per ꝑceſſum
ad vlteriora quis non videtur dilatorias repellere quãdo datur ꝑ-
10 ceſſus ſuper dilatoriis ꝛ ad merita ſimul.¶†Nota ſuper dilatoriis
tacite vel expreſſe pronuntiandum:ꝛ dicitur pronuntiatio interlo-
11 cutoria de qua.de ordi.cogni.c.i.¶†Nota ſententiam de proceden
do contra iuris ordinem:non iuſtificare proceſſum contra iuris or-
dinem habitum per que dicendum videtur quod ſi iudex pronun-
tiat ꝑcedendum eſſe in plenaria lit.non conteſt.vel pronuntiat lit.
conteſt.eſſe.vbi non eſt ex tali ſententia ꝑceſſum nõ validari.Tum
quia talis ſententia eſt expreſſe cõtra ius:tum quia continet impoſ
ſibile:tum quia non poteſt facere quod leges habeant locũ in actis
ſuis.ad hoc glo.de verb.ſig.cum olim.vbi ſi iudex pronuntiat iniu
riam manifeſtam que non eſt non iuuat pronuntiatio:quia qḋ eſt
manifeſtum non ponitur in iudicis poteſtate.Idẽ determinat Cy.
in cauſis quarum ſalennitatum remiſſio nõ pendet a poteſtate par
tium:ꝛ fuit opi.Mar.de ſil.vt ponit in aut.offeratur.C.de lit.con-
12 teſta.in.xi.q.dixi.de lib.obl.c.i.¶†Nota quod in cauſa inquiſitio
nis proceditur lit.non conteſta.ꝛ quandoq̄ꝫ in electionis negotio
poteſt procedi lit.non conteſta.vt lit.non conteſta.quoniam.§.ſin
autem.ꝛ.§.quod ſi forſan.hodie ſerua.cle.diſpendioſam.ꝛ ſuper ea
poteſt procedi per viam inquiſitionis:ꝛ ſic in cauſa in qua procedi
poteſt via inquiſitionis:ſi inter duos proceditur ordo iuris ſeruari
13 debet:ſcḋm formam agendi.¶†Nota duplicem modum proceden
di ſuper electione per modum cõmiſſionis:ꝛ per moduꝫ inquiſitio
14 nis:ſecundum primũ lis non conteſtatur:ſcḋm ſecundũ ſic.¶†No
ta appellationem interpoſitam ex pluribus grauaminibus copula
tiue iuſtificari ex altero tantum:ꝛ ſic pluralitas cauſarum diſtribui
tur in ſingularitates:quãdo quelibet ſpecifice de ſe ſufficit ad victo-
15 riam cauſe.¶†Nota attentata poſt appellationẽ ab interlocutio-
ne fore nulla:ꝛ pondera quia dicit poſt ꝛ non cõtra:de quo. de elec.
16 cum inter canonicos.ꝛ de appel.peruenit.¶†Nota quod a ſenten-
tia nulla poteſt appellari.ꝛ no.proſequentem nullitatem ſententie
appellationis via non obtinere appellatione nõ iuſtificata ex ſui
forma a grauamine:ꝛ ſic dato qḋ nullitas veniat incidenter ex quo

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

tamen deducitur appellationis via oportet quod via iuſtificetur:
17 ⁊ ex forma ſeruetur. de hoc plene. de appel. dilecto. ¶ † Nota nõ ſuf
ficere in appellatione ab interlocutoria cauſam ſubeſſe niſi illi ap-
18 pellans innitatur. ad hoc de appel. dilecti. ⁊ c. dilecto. ¶ † Opp. j.
1 quia dato quod iſti forent inquiſitores: nõ potuerunt procedere ſu
per dilatorijs: ⁊ ad merita eodem inſtanti. Immo prius de dilato-
rijs cognoſcere habent. de accu. cũ oporteat. Sol. ſm Hoſt. in duo-
bus male proceſſerunt. primo inquantum reputarunt ſe inquiſito
res procedendo lit. non conteſta. ⁊ procedendo ſimul cum exceptio
nibus: ⁊ negato principali errauerit etiam in alio: quia inquantũ
etiam ſe reputarent inquiſitores ⁊ eſſent: non potuerunt procedere
ſimul ſuper negotio principali: ⁊ dilatorijs. vnde cõcludit Innoc.
quod dilatorie vel peremptorie fori: ſiue proponatur exceptio con
tra id de quo fit inquiſitio. de purga. cano. cum dilectus ſiue contra
perſonam iudicis inquirent: ſiue contra perſonam proſequentis in
quiſitionem. vt in decre. cum oporteat. eodem tit. veniens. ſemper
tamen cognoſcendum eſt primo de exceptionibus. C. de excep. ſiqui
dem. ⁊ ſunt in ingreſſu negotij proponende. C. de excep. l. fi. ſi tamen
iudex procedat ex officio: ⁊ miniſtrum inquiſitionis ſubſtituerit: ſi
contra miniſtrum opponi contingat exceptio ex officio ſuo proce
dit illo remoto. de accuſa. cum oporteat. de quo dic vt ibi in prima
19 ⁊ ibi: ſuper illa. ¶ † Oppo. ij. quod in cauſa electionis procedatur
ſummarie ⁊ ſic lit. non conteſta. vt in cle. diſpendioſam. de iudicijs.
iuncta clemen. ſepe. de verborum ſignifi. Sol. illud procedit hodie.
20 ¶ † Oppo. tertio quod fruſtra appellaret cum proceſſus nullus
foret. quia lit. non conte. Sol. dic quod ideo forte: vt proceſſus iu-
dicum impedirent: qui forte proceſſiſſent: ⁊ ipſum de facto grauaſ-
ſent. ſimile vt lit. non conte. accedens. j. ff. rem ra. ha. l. iij. §. falſus. et
ſic patet quod a proceſſu nullo appellatur: non tamen appellatio
validat ſententiam quando vitium non pendet a conſenſu appellã
tis: alias appellando videtur validare ſententiam. vt. d. §. falſus.
21 ¶ † Opp. iiij. innuit hic litera modum proponendi ponderandũ
an inquiſitionis via: an via ordinaria agatur videtur quod non at
tendatur: quia in reſtitutio. in integ. nõ refert an per viam excipiẽ-
di: an per viam agendi illa proponatur. ff. de iureiur. l. nã ⁊ poſtea.
§. ſi minor. Idem in querela inofficioſi. ff. de inoffi. teſta. l. pape. §. ſi
filio. So. dicit Vinc. generaliter attendendum modum proponẽdi
an via inquiſitionis an actionis fiat propoſitio. Item an via exce-
ptionis an principaliter. de ordi. cog. cum dilectus. de teſti. veniẽs.
Fallit in reſtitutione ⁊ in querela ſm Vincen. Sed certe quo ad or-
dinem procedendi bene refert an in reſtitutione ⁊ in querela: an pro
poneretur per viam agendi an per viam reſtitutionis: quia primo
caſu foret neceſſaria litis conteſtatio. de offi. iudi. c. ij. ſcdo caſu non
vt ibi: ſed quo ad effectum bene eſt ſpeciale in ea. de quo per Inno.
22 de ordi. cog. c. fi. ¶ † Opp. v. quod non ſit neceſſarium docere de ap
pellatione cuius contrarium litera dicit ibi ſi appellatum conſtite
rit maxime cum iudex eſſet papa quomodocunqꝫ ageretur: erat enĩ
ſententia nulla: ex defectu lit. conte. ⁊ modi procedendi. dicit Hoſt.
quod ad tex. ſupplendum eſt maxime inquantum dicit ſi conſtite-
rit appellatum: nam idem fieret ſi appellatum non eſſet: ex quo ſer
uatus non eſt ordo iudiciarius: vt patet de lit. conte. c. vno. vel ideo
dicit quod ſi ſeruatus eſſet ordo iudiciarius: ⁊ excõicatio eſſet occul
ta: ⁊ ẽt iudices ſentẽtiaſſent ſecuti dicta cõſpirator. j. de re iudi. cũ
I. ⁊ A. valuiſſet ſentẽtia: niſi appellatio probaretur facta. j. x. dico
de elec. cum dilecti. de teſti. ſignificauerunt. ſm Hoſt. Sed caſus ta
23 lis non eſt hic. ideo perſiſtendum videtur in prima ſo. ¶ † Puto ſi
queritur an ante appellationem interpoſitam poſſit proſequi nul-
litatem puto quod ſic: poſſet etiam proſequi nullitatem ſimul cum
appellatione ſcdm practicam. gl. in. l. j. C. quando prouo. nõ eſt ne.
⁊. S. de in integ. reſti. conſtitutus. de appel. dilecto. ⁊. ff. de appella.
ſi expreſſim. ⁊ ſic poſſunt intelligi hic docto. Si queritur an quando
appellatum eſt poſſit ſuper appellationis inſtantia oſtendere nul-
litatem: puto qd ſi vult recedere ab appellatione principaliter prin
cipiando inſtãtiam nullitatis quod hoc poſſit: immo ⁊ ſi repulſus:
quia deſeruit vel quia non rite appellauit: ſed ſi ſuper libello ⁊ inſtã
tia appellationis proſequatur: ⁊ doceat nullitatem non iuſtificata
appellatione: dic quod ſi appellatur a diffinitiua: ⁊ ab eodem arti-
culo poteſt de iure ciuili: ex viribus appellationis obtinere nullita
tem: ſed etiam ſi expreſſa cauſa nullitatis appellet vel alia expreſſa
cauſa vel nulla expreſſa: quia ſententia eſt iniuſta eo quod nulla. de
offi. deleg. cum contingat. de appella. ſi expreſſim. ff. de iure autem
canonico poſſet proſequi etiam nullitatem: quia appellatur a pro-
ceſſu nullo vt hic: propter grauamen facti: oportet tamen quod do
ceat illam formalem: ex quo illam vt appellationem proſequitur vt
hic. Idem ſi appellatum ⁊ de nullitate dicitur in diuerſis articulis:
⁊ tunc bene poteſt coram iudice appellationis in vno oſtẽdere nul-
litatem: quia nulla contrarietas quaſi incidenter poſſit de nullita-
te cognoſci. l. cornelia pia. l. de iurepatr. ⁊. l. quedam. ff. fami. herciſ.
quandoqꝫ appellatur ab interlocutoria: ⁊ tunc vt quis cõſequatur
nullitatem: quando pretextu illius principaliter appellat: oportet
quod appellatio iſta iuſtificetur pretextu cauſe nullitatem inducen
tis ⁊ ſic loquitur hic. non ob. vt lit. non conte. accedens. quia ibi fuit
deducta nullitas: ⁊ hanc concluſionem tenet Inno. hoc late diſpu
24 tans in. c. dilecto. de appel. ¶ † Oppo. vi. quod non ſufficiat doce-
re appellatum ex dictis cauſis niſi aliter iuſtificetur. vt. j. de except.
dilecti. ⁊ patet. de appel. vt debitus. So. hoc ideo quia fuerunt pro
poſite exceptiones ⁊ oblate probationes quo caſu iuſtificatur ap-
pellatio ⁊ pondera: quia dicit hic quod ſe offerebat probaturum ta
men non incontinenti actu: in iudicio probationes preſentabat cõ
tra ea que dicit Io. and. de appel. interpoſita. ¶ Vltimo per hanc
decre. dicunt doc. quod multe decre. que habent deciſam clauſulam
reuocato in irritum ⁊c. per hanc ſupplentur. de quo de reſcrip. Ro
dulphus. ⁊ c. ſignificauit. de excep. dilecti. ⁊ vide de appella. dilecti.
ſm Io. and. ſed videtur hic tex. contra ibi no. tenet enim ibi Ioan.
and. clauſulam non apponi: quando exceptio opponitur ad proceſ
ſum: alias obtineret contrarium intentum ſi procedi deberet: nam
⁊ hoc opponebatur ad concludendum proceſſum contra partẽ. dic
quod ſi appellatur propter exceptionem obiectam ⁊ ꝓbatam: vel
que probari mandatur in cauſa appellationis: quia non eſt oblata
probatio in principali tunc non apponitur hec clauſula cum ea ꝓ-
bata debeat excludi proceſſus. Sed ſi appellatur propter eam non
admiſſam: ⁊ habeatur probata ex oblatione probationis: tunc ap-
ponitur hec clauſula: q: tunc iuſtificata appellatione habet cogno-
ſcere de veritate exceptionis: ⁊ tunc officium erit iudicis ad quem:
vt cognoſcat. de excep. ⁊ ſi obſtet repellit iudicem: ſi non obſtat co-
gnoſcat de principali: quia ſaltem primi iudices grauauerunt non
admittendo excep. oblata probatione: vt hic eſt caſus ex quo patet
quod iuſtificata appellatione ex grauamine: licet poſtea cognoſca
tur de veritate cauſe: ⁊ appareat cauſam falſam eſſe: ⁊ ſic appareat
iniuſta appellatio ex inſtantia nihilominus iudex ad quem proce-
dit: vt hic. ⁊ de teſti. ex pte ade. ⁊ ſi dicatur ad quid cognoſcit de ex
ceptione: an ſit vera ex quo habetur pro probata: quia reſpondeo
habetur pro probata quo ad iuſtificandam appellationem quo ad
finem deuoluendi cauſam: ⁊ finem attentata retractandi ſed nõ quo
ad finem exceptionis oppoſite: ⁊ repellantur agentes niſi aliter ꝓ-
25 betur. vt no. j. de teſti. ex parte ade. ¶ † Glo. j. querit qui ſunt euocã
26 di: ⁊ eſt clara. dic vt in fi. de reg. iur. quod omnes. ¶ † Quero ſecũdo
que ſint contingentia circa electionem. glo. dicit de meritis elect. et
ſtudijs eligentium: ⁊ de zelo: ⁊ an aliquid ſimoniace prauitatis in-
27 terceſſerit. S. de appel. reſcriptum. cum ſi. ¶ † Opp. quod fuerint in
quiſitores ex quo enim mandabatur vt inquirerent veritatem ex ver
bis inquiſitores ſunt: ⁊ ſic poterant procedere lit. non cõteſt. vt lit.
non conteſt. quoniam. §. ſunt ⁊ alij. de accuſa. qualiter ⁊ quando. §.
debet. Sol. illud verbum mouit iudices ad errandum: ſed dato qd
illud verbum ſonaret inquiſitionem: tamen errabant iudices non
ponderando ſubiectam materiam: quia cauſa committebatur inter
duos diſceptare nolentes hincinde cui proprie non adaptatur in-
quiſitio: ideo illud verbum non notabat modum procedẽdi: ſed in-
dagationem veritatis quam habẽt facere omnes iudices etiam qñ
proceditur via ordinaria: vt vndiqꝫ inquirant ⁊ inueſtigent verita-
tem: partes interrogando ⁊ teſtes. Eſt enim vt dicunt doc. omnibꝰ
iudicibus commune veritatem inquirere. C. de iudi. l. iudices. xxx.
q. v. iudicantem. ⁊ quod eſſet inter diſceptantes: patet: quia cõmitti
tur vocatis vocandis: vnde ſi conſtat quod voluerit dare eos inqui
ſitores planum: ſi eſt certum quod non planũ. In dubio dicit Vin.
quod ex quo patenter nõ conſtat qd eos voluerit dare inquiſitores
preſumitur quod cõmittere voluerit in modum iudicialis cõmiſſio
nis. de quo in ſpecu. de inquiſi. §. j. verſi. quid ſi in litera. vbi ſpe. idẽ
tenet quod res de facili reuertitur ad naturam ſuam. xxxv. diſt. ab
exordio. ⁊ reſcripta ſemper ſunt ad ius cõe reducenda. ff. de vulga. ⁊
pupil. ex facto. de reſcrip. cauſam. maxime ſi in litera eſt vocatis vo-
candis. ad hoc. de appel. c. j. ⁊ quod ibi no. ſecus ſi in litera continea
tur cum ad nos per frequentem clamorem peruenerit: vel ex clamo
ſa inſinuatione peruenit vel perſonaliter accedentes ad locum. de
28 reſcrip. cum dilecta. ſm Roff. ¶ † Colligit ſequens glo. plures ex-
ceptiones legitimas ad repellendum accuſantem electionem con-
ſpirationis exceptio: ⁊ hoc ideo quia tales cõſpiratores ſunt inimi
ci: ⁊ ſic ab agendo repelluntur: ⁊ dicunt doc. verum etiam in crimina
libus exceptionibus. Sed aduertendum eſt quod hoc ꝓcedit in cõ-
iuratione illicita: que in dubio illicita preſumitur: quia ſemper pre
ſumitur contra coniurationes. xj. q. j. ſi quis clericorũ. maxime ſi fiãt
in perpetuum vel generaliter ſm Inno. ⁊ Goffre. Idem Vincẽ. de
teſti. co. c. fi. de quo de verbo. ſigni. c. ij. ſuper verbo conſpiratores. li
cita autem eſt ſm Goffr. ⁊ Inno. quando ſcilicet iurant clerici: ⁊ ſta
tuunt vt teneant ſe ſimul: ⁊ non permittant prelatũ dilapidare: vel
excõmunicatum non admitterent vel heretico non obedirẽt: vel ſe
inuicem ſecurant ſuper facienda ⁊ non prodenda accuſatione here
tici: vel aliter pernicioſi prelati vel ſi contra potentem prelatum: vel
infamatum boni viri coniurant. xvj. q. j. ſane theſſalonicẽſis. vbi de
hoc. lxxix. diſtinct. c. ij. de materia coniurationum vide. xi. q. iij. con

iurationum

ſurationum.de teſti.c.penulti.de verborum ſigni. conſtitutionem.
29 lib.vj.de hereticis.c.fraternitatis.de re iudi.i.ꝛ.a.¶†Oppo.cum
gl.ſeq.qȯ nõ admittatur excõmunicatio cõtra agentẽ cõtra electũ.
de excep.dilecti.Solu.refert an veniant ſe opponentes: per viam
agendi:et repelluntur:vt hic an per viam excipiendi:ꝛ etiam ſi ve-
niant vocati:vel nõ vocati:in ſpecie: vel in genere: ex quo veniunt
pro defenſione eccleſie:ꝛ ſtimulantur ſtimulo intereſſe eccleſie:non
repelluntur:vt dicto ca.dilecti.Sed ob.quia voluntarius reus ab
opponendo:obſtante excommunicatione:repellitur :ſicut ꝛ actor
vt patet ex no.per Innocẽ.de excep.cum inter:ꝛ.c.ſignicauerunt.
Hoſtien.tamen ibi cõtra dic ſi voluntarie ſe opponens veniat via
agendi:repellitur: vt.hic ſi via excipiendi:ſed ſpecifice vocatus ad
mittitur:quia eius perſona eſt firmata:per vocationem in iudiciũ
in dicto capi.cum dilecti.Si nõ eſt ſpecifice vocatus : ſi ſe opponit
ſtimulatus ratione priuati intereſſe:admittitur:vt dicto.c.cum,di
lecti:niſi delictum quod opponit ſit idem cum ſuo in genere:quo
caſu ſit compenſatio:de excep.cuꝫ eccleſiaſtice.Si venit ad iudiciũ
ſtimulatus ratione intereſſe eccleſie:adhuc admittitur : vt dicto.c.
dilecti.Si venit non ſpecifice vocatus pro intereſſe communi:ꝛ pu
blico:licet ſit vocatus generali edicto : repellitur:et ſic procedit di-
ctum Innocẽ.in dicto.c.ſignificauerunt.ꝛ.c.cum inter:cum habeat
glo.hic concor.Innocen.de accu.ſuper his:ꝛ ſic debent limitari gl.
Innocen.in prealle.loco.quod non.per hoc dicit Innocen.quod
30 excommunicatus nõ poteſt proſequi populares actiones.†Opp.
quod potuerit procedi lite non conteſta.ad ſententiam:etiam iure
iſto:vt lit.non conteſta.quoniam.§.porro.Solu.in abſentem con-
tumaciter:poterit procedi:vt ibi : non in preſentem : vt hic.hodie
etiam in preſentem ꝛ abſentem:vt in cle.diſpendioſam.immo plus
dicunt quidam litem fore conteſtandam ſuper exceptionibus.ꝫ.de
elec.dudum.primo.§.licet.Aliter non valet proceſſus.Alij dicunt
et forte non male quod ibi non fuit facta lit.conteſta.ſuper exce-
ptionibus : ſed ſuper principali : ſecundum Innocen.et Hoſtien.
31 dic de hoc vt per glo.de officio deleg.prudẽtiam.§.ſexta.¶†Op-
po.quod non ſufficit appellationem altero de grauaminibus co-
pulatis in appellatione iuſtificari quia copula ꝛ non verificatur in
vno:ad hoc de reſcrip.olim.gloſ.reſpondit quod quandoqꝫ plura
copulantur in appellatiõe quorum alterum diſtributiue ꝛ ſingula
riter ſufficit ad finem iuſtitie appellationis et ſufficit alterum pro-
bare vt hic:nam quilibet defectus grauabat partem : quod contra
eam lite non conteſta.procederetur : et quod procederetur ſimul
ſuper dilatorijs : et negocio principali . Si autem plura copu-
lantur:quorum alterum diſtributiue nõ ſufficit ad iuſtitiam appel
lationis:vel reſpiciant illa,diuerſos effectus ꝛ integraliter quilibet
non concludat:ꝛ tunc oportet quod omnia probentur:ꝛ non ſuffi-
cit alterũ probare.vt hic.ꝛ de reſcrip.c.ij.de preben.cum iam dudũ.
de appel.ſignificauit.de proba.licet cauſam.j.di.omnes auteꝫ leges
ꝛ archi.de priuileg.ex parte.per Dy.de reg.iur.nullus pluribus.li.
vj.archi.de teſti.preſentium.eo.lib.ꝛ ponit Io.an.ſuper verbo arti
culus.de elec.c.j.lib.vj.in verbo defecerit.glo.de elec.vt circa.lib.vj.
in verbo probare.ꝛ de elec.ab eo.lib.vj.eo.ti.is qui.lib.vj.in glo.pe.
ꝛ ſi.per Cald.de reſcrip.c.ij.dic quod ſi plura narrantur diſiunctiue
ſufficit alterum probare.de reſcrip.inter cetera.Si plura narrantur
ſimpliciter copulatiue aut collectiue ſi ſe aſtringit ad vtrunqꝫ ꝓban
dum:mos gerendus eſt.de proba.licet cauſam.ꝛ hoc verum inquã-
tum tangitur preiudicium priuatũ:ꝛ in his in quibus ſe aſtringen
do poteſt ſibi preiudicare.inquantum autem tangitur preiudiciuꝫ
publicum:ſi alterum tantum ꝓbatum ſufficit.iudex ex officio ſup-
plet iudicando ſcd̃m qȯ iuſtitia dictat non prout ſe aſtringit.vt no
tat glo.de proba.licet cauſam.in verbo aſtrinxit.ſi ſe non aſtringit:
ꝛ hoc conſtat vt quia proteſtetur quod nõ ſe aſtringit:niſi prout ne
ceſſe eſt ad victoriam:vel qȯ ponit diuiſim ꝛ ſeparatim ꝛ diſtributi
ue eſt planum qȯ ſufficit alterum probare:dummodo ſufficit ad vi
ctoriam.Si nihil proteſtatur tunc ſi omnia diſtributiue ꝛ ſpeciali-
ter nõ ſufficiũt:ſed omnia ſimul iuncta ſic vel diuerſos reſpiciũt effe
ctus ad illos omnes conſequendos:oportet omnia probari. de re-
ſcrip.olim.ſi quodlibet diſtributiue ſufficit ad victoriaꝫ cauſe.doc.
cõmuniter dicunt qȯ ſufficit alterum probare.dic ſm Bart.ꝛ doct.
de proba.licet cauſam Barto.ponit.ff.de re iudi.l.diuus.Si plura
copulantur in eadem oratione: quorum vnum venit qualificate ad
aliud non ſufficit alterum probare.de re iudi.l.diuus.de probatio.
licet cauſam.ad hoc.de elec.ab eo.li.vj.plus dicit archidia. de teſti.
preſentium.lib.vj.quod ſi in vno articulo vel capitulo plura copulẽ
tur quod artaſſe videtur ſe ad vtrunqꝫ probandum:ideo nõ ſufficit
alterum probare per que inſtruit aduocatum ne nimium ſit verbo-
ſus in iudicio articulãdo.vt quod potius plures articulos repetat
quod plura facta in vno concernet:qȯ non placet:niſi qualificate ꝓ-
ponat.Si vero plura geminet etiam in eadem oratione: ita qȯ vnũ
non veniat qualificate ad alterum:ſed ponit ſeparatim vel copula
tiue vel ſimpliciter in vna oratione:nec vnum qualificatur ad alte-
rum:ꝛ regulariter ſufficit alterum probare:hec vera quando eodem
inſtanti proſequitur vtrunqꝫ:ſed ſi vnum proſequitur ꝛ deficiat po
teſt ab alio repelli tanquam calumnioſus.de electi.ſi forte.libro.vj.
quia licet alterum tantum probare ſufficiat ad victoriam: non ſuffi
cit ad vitandam calumniam ꝛ periurium ex calũnia:ex quo ſimpli-
citer iurat que proponit eſſe vera:vt eſt tex.cum glo.de elec.ſi forte.
libro.vj.in verbo euidenter.ꝛ eo.titu.is qui.contra in glo.penult.ꝑ
que dicunt domini de Rota ſua cõcluſione.lxxx.ꝛ.lxxv.quod ſi im-
petrans narret impetrando plures modos vocandi:vt quia per cõ-
ſtitutionem execrabilis acceptauit duo incompaſſibilia: ꝛ quia nõ
ſint promotus.ĩ annum.ſufficit alterum modum vocandi probare
quia quodlibet diſtributiue ſufficiat ad finem victorie : quod puto
niſi aduerſarius probato altero modo vocandi:velit probare qȯ al
tero vacet quia non ſunt compaſſibiles.Si enim vacat per conſtitu
tionem execrabilis non poteſt vacare per non aſſumptionem ordi
nis.ad hoc de reſcrip.ſuſceptum.li.vj.Ex his deciditur quod ſi plu
ra narrantur in reſcripto ꝛ aliqua ſunt ſurreptione narrata:aliqua
autem narrata vere an ex hoc totum reſcriptum vitietur:ꝛ ſiquideꝫ
alternatiue narrantur eſt planum quod non vitiatur.de reſcrip.in-
ter ceteras.Si copulatiue tunc dicit Lapus ſua alle.xxv.in ſi.quod
ponderandum eſt ſuper qua ſe fundet papa ad reſcribendum:ꝛ ſi il
la eſt falſa reſcriptum eſt ſurreptitium:ſi nõ:non attenditur falſitas
circa alia ſed ſimpliciter recurrẽdum eſt ad predicta ſi non appareat
ſuper quo ſe fundet:tunc ſi velit proſequi narratuꝫ ſurreptitium ei
obſtat.Si velit proſequi narratum non ſurreptitium.obtinet.de re
ſcrip.ſi eo tempore.lib.vj.ad hoc qȯ no.de reſcrip. conſtitutum ꝛc.

1 ☞ Inſtantia iudicij non perit lapſu triennij de iure cano. maxi-
me quando eſt ſubterfugijs aduerſarij protelata ꝛ quõ nõ procedat
ad litem de nouo conteſtandã.nu.5.et.6.
2 Clauſula cõmiſſa deciſione cauſe importat cognitionẽ eiuſdeꝫ cau
ſe ꝛ quid econtra nunquid cõmiſſa cognitione cauſe videatur com-
miſſa ſententia ꝛ deciſio.
3 Iuriſditio delegata non perimitur perempta iudicij inſtantia.nu-
mero.8.
4 Cauillatio quid ſignificat.
6 Inſtantia iudicij perempta per lapſum triennij de iure ciuili nõ au
ditur pars niſi lis nouiter inchoetur vt pereant etiaꝫ oĩa acta dicta
inſtantia perempta.
Fallit quando acta ſunt publica manu retenta.nu.7.
8 Inſtantia perempta an videatur extincta iuriſditio delegata.
9 Inſtantia iudicij an indiſtincte pereat lapſu temporis tam iure ci-
uili ꝙ canonico.
Actio criminalis contra laicum dꝫ terminari infra bienniũ contra
vero clericum infra duos menſes.
10 Inſtantia iudicij põt dici perempta in arbitrio.
11 Reſcriptum per qȯ mandatur iudici vt cauſam infra inſtantiã deci
dat alias incurrat penam intelligitur ſi pars inſtet ꝛ procuret cauſe
deciſionem.
12 Inſtantia an in compromiſſo prorogetur vt interim non currat
tempus.

1 VEnerabilis. ¶†Inſtantia iudicij non pe-
rit lapſu triennij.Sũt due par-
tes.In prima conqueſtio.In ſecunda pape prouiſio.ſe-
2 cunda ibi.Mandamus. ¶†Nota primo quod cõmiſſa
deciſione cauſe cõmiſſa videtur cauſe cognitio.Nũquid aũt cõmiſ
ſa cognitione videatur commiſſa ſententia ꝛ deciſio:vide docto. de
offi.deleg.ſuper queſtionum.ꝛ vide in cle.auditor.de reſcrip. in cle.
vbi plene ſcripſi.¶ Nota ſecundo ſcd̃m vnum intellectum quod iu
re canonico non perit inſtantia lapſu triennij:quãdo eſt per ſubter-
3 fugia ꝛ cauillationes aduerſarij protelata.¶†Not. tertio ſecundũ
alium intellectum:qȯ perempta inſtantia iudicij non perimitur iu
4 riſditio delegata.¶†Quero primo quid eſt dicere cauillatio.doc.
dicunt qȯ regula cato.ff.de regu.iur.dicit quod ea eſt natura cauil-
lationis:vt ab euidenter veris per breuiſſimas diſputationes ea ꝙ
5 euidenter falſa ſunt concludantur.ff.de verb.ſig.natura.¶†Que-
ro an procedetur ad litem nouiter conteſtandam:dic quod non,ſed
ſuper prius conteſtata:quia dicit hic non obſtante exceptione. Si
enim obſtaret exceptio ꝓcederetur etiam ſuper lite nouiter conte-
6 ſtanda:vt patet ſm Hoſtien. ¶†Ad glo.opp.quod lapſu triennij
perimatur inſtantia:ꝛ ſic non audiatur pars niſi nouiter lis inchoe
tur:cum perempta inſtantia pereant omnia acta.vt lit.conteſta.et
ſimilia.C.de iudi.properandum.§.ſi autem reus.¶ Prima ſolu.
glo.eſt qȯ aliud ſcd̃m leges vt ibi:aliud ſm canones vt hic.¶ Secũ
da ſol.glo.eſt qȯ perempta inſtantia non perimitur iuriſditio de-
legata:vt hic ſed bene perimuntur acta:vt in cõtrario. ponderet er
go opponens an opponat contra iuriſditionem ꝛ repellitur an cõ-
tra acta:vt ex ipſis non procedatur ꝛ recte opponit. ¶ Tertia ſol.
tangitur in glo.perimitur inſtantia lapſu triennij a die lit. conteſt.
ſed hic non erat lis conteſta.ideo nõ potuit principiari curſus.glo.

dicit quod immo lis hic fuit conteſta.quod patet ex litera:quia di-
cit quod cauſe deciſio fuit prorogata:ergo erat lis cõteſt.¶ Quar-
ta ſolutio colligitur ex dictis glo.vbi ſtat per reum:& cauſa eius ca
uillatione protrahitur non perit actio: inſtantia:vt hic.alias ſe-
7 cus:vt ibi.¶ †Primo videndum an perempta inſtantia periman
tur acta.glo.dicit quod perempta inſtantia de iure ciuili acta peri-
muntur.dicit hic Goffre.quod acta per manum publicam ſcripta
non pereunt.C.de re iudi..l.geſta.in auth.vt fratrum filij.§.j.col.ix.
ſm Uincen.ad hoc.de teſti.ſignificauit.ʒ.de fi.inſtru.c.fi.ff.ad.l.aq.
l.in.l.aquil.ſi deletum.C.de teſta.l.publicati.de quo plene.de teſti.
cauſam.per legiſtas.in.l.is apud.C.de eden.& per Barto.in.l.cum
8 lite.que eſt.l.ij.ff.iud.ſol.¶ †Secundo eſt videndum an perempta
inſtantia perimatur iuriſditio delegata.glo.hic qđ non. Idẽ doc.
ʒ.eo.examinata.per Innoc.de offi.deleg.conſuluit.& de teſti.cau
ſam.per ſpecu.in titu.de cõtu.§.nunc nobis.in fi.§.j.Et tenent do-
mini de Rota ſua concluſione.lxvj.& in ſpecu.in titu.de offi.iudic.
§.deſeruit.Paul.in cle.vt calumnijs.de re iudic.dic quod inſtantia
perempta non perimitur iuriſditio:quando peremptione inſtãtie
non perimitur cauſa:vel quando iuriſditio non eſt ad inſtantiam
limitata:ſecus ſi perimatur cauſa vel ſit iuriſditio ad inſtantiam li-
mitata:vt patet in iuriſditione data in cauſa appellationis.vt.ʒ.
de reſcrip.ex parte.ʒ.& in clemen.ſicut appellationem.de appella.in
9 clem.¶ †Tertio eſt videndum an inſtantia lapſu temporis pereat
indiſtincte:tam de iure ciuili q̃ de iure canonico.Circa quod eſt ad
uertendum quod cauſa ciuilis terminatur triennio:& habet inſtan
tiam triennij.C.de iudi.properandum.§.ſi autem.Criminalis ve
ro.j.biennium.C.vt.j.cer.temp.cri.queſt.ter.l.fi.inter clericos.ĩfra
duos menſes.in auth.vt cle.apud propri.epiſcopos.§.ſi tamen.col.
vj.Sunt & alij caſus in quibus reſtringuntur.vt in officiali.vt.C.vt
omnes iam ciui.q̃ crimina.cum.l.j.§.fi.Item alleg.C.de naufr.& de
ſubmerſis.lib.xj.C.de dolo.l.fi.& reſtringũtur etiã quedam ciuiles.
C.de decur.l.generali.lib.xj.C.de edifi.priua.l.fi.in auth.de mã.prin.
§.ſi tibi.colla.iij.ff.de dam.infec.l.j.ſm Goffr:& Hoſtien.dic ergo ſi
queritur an pereat inſtantia de iure canonico lapſu triennij:quedã
quod non:vt glo.hic.& de dolo.c.fi.& tenet Hoſti.& ſic practicatur:
& eſt differentia inter leges & canones:quia ſcđm leges regulariter
non appellatur ante ſententiam.Ideo diligentia iudicis bene po
teſt cauſa finiri.j.triennium.ſed ſecus ſcđm canones.de appel.cum
ſit.ſm Pe.Abb.& Hoſti.ad hoc ſupra.de in integ.reſti.cum ex lite
ris & tenet ſpecu.in titu.de deleg.§.reſtat.verſi.item quod inſtantia
de iure autem ciuili ſi nondum lis eſt conte.lapſu temporis non pe
rit inſtantia vt hic.ſm vnam lectu.& hoc quia curſus incipit a tẽpo
re lit.conteſta.vt.l.properandum.§.ſi autem reus.Si lis eſt cepta
ſi ſtat per iudicem videtur quod non pereat inſtantia.argu.huius.
& in auth.vt ſpon.lar.§.hoc quoqȝ.glo.ff.ex qui.cau.ma.l.ſed & ſi per
pretorem.in princip.licet glo.ſentiat contra.in auth.de appellatio.
§.primo.col.iiij.gloſſ.alie dicunt quod currit:ſed datur reſtitutio:&
hoc tenet Bart.in.l.arbitrio.§.fi.ff.de dolo.quod ſatis puto in in-
ſtantia principali.In inſtantia appellationis dicam.j.de appella.
ex ratione.Si ſtat per partem.glo.tenet hic:quod tempus non cur
rit & hoc tenet Phi.hoc dicens:qđ ideo hic non currit inſtantia:ne
ceruienſes per quorum ſubterfugia fuerat cauſa prorogata reportẽt
cõmodum de ſuo dolo.de reſcript.ſedes.de dolo.contingit.tu tene
qđ currat nec datur reſtitutio:ſed dabitur de dolo contra partẽ:vt
dicto.§.dolo.quod ſequitur ibi Bar.& gl.in dicto.§.hoc quoqȝ.Si
ſtat per extraneum currit:nec datur reſtitutio cõtra partem:ſed agi
tur contra tertium & hoc ſi eſt ſoluẽdo:alſ in ſubſidium ſubuenitur:
quandoqȝ ſtat per eum qui debet cauſam proſequi ſed fuit legitime
impeditus:quia abſens currit ſed datur reſtitutio.l.ſed & ſi ſine.§.fi.
ff.de minoribus.fallit in cauſis fiſcalibus vt.l.properandum.preal.
per que Goffr.dicit hic.Idem fore in eccleſia que fiſco equiparatur
& ſic procedet hec decre.in cauſis eccleſie non clericorum ſcđm eum:
quia ſufficit in hoc legem non correctam.hec vera tenẽdo qđ currat
de iure canonico.Nunquid autem minor reſtituatur:dicit ꝙ prius
conuenitur tutor antequam reſtituatur vt.l.properandum.in fi.§
vltimo.licet alter habeat electionem agendi cõtra quem vult.l.etiã
§.j.ff.de minoribus.C.ſi tut.vel cura.l.etiam.licet hanc electionem
non habeat vbi eſt lapſus ex contractu tutoris vel curatoris:quia
prius conuenit procuratorem:quam reſtituatur.ff.de mino.l.cũ man
dato.Aduerte tamen quia tenet Goffr.quod inſtantia habeat locũ
in priuatis cauſis clericorum:hoc credo inquantum ille tractantur
coram iudice ſeculari:quia in talibus attenditur locus iudicij:vt di
cam.j.de foro compe.quod clericis.Sed in cauſis que tractantur in
foro eccleſiaſtico non credo quod hic admitteretur ad hoc quod ſcri
bit Calde.in.q.que incipit ſtatuto cauetur:quia bona clericorum
ibi gaudent priuilegio eccleſiarum.de pigno.ex literis.An autem
in arbitrio cenſeatur eſſe ſecuta inſtantia iudicij.glo.quod ſic in.l.
ſi de meis.§.fi.ff.de arbi.& hoc quia ad inſtar iudiciorum &c.l.j.C.de
arbi.Idem glo.in.l.ſed ſi in compromiſſum:& in.l.item ſi vnus.§.j.
11 de arbit.†Ubi aũt iudici imponitur pena ſi cauſam non decidat.j.
inſtantiam.intelligitur ſi pars inſtet.l.iiij.§.hoc autem.ff.de dam.
infec.ſic no.C.de iudi.properandum.§.ſi autem reus.& ponit glo.
ʒ.de reſcrip.c.fi.ad hoc.l.petende.C.de temp.in integ.reſtit.pe.vbi
vero partes in tantum ſe aſtrinxerunt:quod labitur tempus & iu-
dex non eſt informatus de cauſa conſuluit Bu.qđ iudex pnuntiet
ſic abſoluo:vel condemno prout abſoluendus vel condemnandus
eſt:vt ex actis patet:ſic dicit Butri.in.l.iudex.C.de ſen.quod nota
bis.de materia glo.vide.ij.q.vij.anteriorum.§.ad hec.de inſtantia
autem data per ſtatutum:an poſt terminum ſtatutum poſſit iudex
pronuntiare.vide in ſpecu.de lega.§.reſtat.verſi.item ſi inſtantia.
quod non pono hic:quia melius cadit ad.c.de cauſis.ʒ.de offi.de-
lega.& vide in.l.j.C.vt omnes tam ciui.q̃ cri.& per Cy.& Bart.in.l.
properandum.§.ſi autem reus.& pleniſſime ponit Io.and.in ad-
12 di.predicta.†Nunquid autem in compromiſſo inſtantia prorogeť
vt interim non currat tempus:ſicut dicimus in inſtantia appella-
tionis.vt in auth.ſi tamen.C.de temp.appel.& in cle.ſi appellationẽ
de appel.Ioan.an.in addi.ſpecu.in titu.preallega.& verſi.tenet qđ
currat:quia non apparet iure tantum quod non currat in inſtãtia
principali:& quia expreſſo conſenſu partium non poteſt prorogari
vt no.glo.in.§.ſi autem reus.nec eſt eadem ratio in curſu inſtãtie
principalis & appellationis:cum agitur in appellationis inſtãtia
de maiori preiudicio:quia perimitur illa inſtantia & cauſa:hic ſola
actus perimuntur & non cauſa principalis:& hoc tenet Bar.in.l.pro
perandum.etiam ſi pactum ſit iuratum:quia contra vtilitatem pu
blicam.& Modum autem vnum ibi ponit de prorogando:ſi partes
promittunt non opponere:quod non placet Barto.in dicta.l.pro
perandum.quia iudex ex officio videns ſententiam nõ valere:quia
perempta eſt inſtantia dȝ abſtinere ne fruſtratoria eſſet ſententia.
Dicit ſcđo qđ alius eſt modus vt partes vouent vnico actu acta:ſe
cundum formam.l.mutari.ff.de procu.vt quia dicant ſic litem cõte
ſtari &c.que tuta non eſſet ſi perempta inſtantia perẽpta eſſet actio
vel cauſa.Item forte cum in aliquibus exigatur formalitas nõ ſuf
ficeret illud generaliter recenſeri acta vt in.c.clericus.de iureiuran.
& in.c.quintauallis.& ibi dicam.

1 ☞ Sententia exequi põt nõ obſtante temporis feriati exceptio-
ne propter vindemias & maxime quando res eſt peritura tempore.
numero.14.
2 Delegatus non poteſt trahere partes vltra duas dietas a prouin-
cia virtute ſue commiſſionis licet habeat iuriſditionem extra pro-
uinciam.nu.17.
3 Iudex quãqȝ poteſt appellari poteſtas.
4 Poſſeſſio vera ſed quaſi nõ cadit in incorporalibus.
5 Libellũ nõ vitiat in poſſeſſorio narratio ꝓprietatis nec vires libel
li ampliat vt ꝓprietas deducta videatur.
6 Libellus in quo aliquid alternatiue narratur valet quando alterna
tiua cadit inter illa que ſaltim in lata ſignificatione ſunt idem vt eſt
poſſeſſione vel quaſi.
7 Sententia in poſſeſſorio eſt diffinitiua.
8 Reconuentionis priuilegium ceſſat quãdo iuriſditio ex fori diuer
ſitate eſt improrogabilis.
9 Sicut contra agentem in poſſeſſorio nõ admittitur cumulatio pe-
titorij ab alia parte ſuper eadem re ita nec contra petitionem exe-
cutionis in poſſeſſorio.
10 Poteſtati ſeculari queritur ius adminiſtrandi ſola electione abſqȝ
alia confirmatione immo ſola ſufficit admiſſio.
11 Poſſeſſione ſua quomodo poſſit reintegrari priuatus quaſi poſſeſ
ſione iuris eligendi.
12 Sentẽtia ſuper incorporalibus quomodo exequi & formari debeat.
13 Iudex ſecularis poteſt eſſe iudex in cauſa ſpoliationis rerum eccle
ſie tamen de voluntate ipſius eccleſie vt pro ſacrilegio vel facto ex
quo ſurgit crimen ſacrilegij.
14 Ferie etiã tempore vindemiarum ſunt cõcedende ꝓ cauſis plenarijs
quibus poſſunt ipſe partes renuntiare.nu.14.
16 Factum perſonale vbi ad tẽpus terminatur finito tempore finitur
ius vt altero tempore impleri nequeat quaſi omnino diuerſificetur
factum ex temporis diuerſitate cũ alie ſint opere temporis diuerſi.
17 Reſcriptum vltra prouinciam valet dummodo non ſit vltra duas
dietas.
18 Ciuitas an poſſit eligere ſibi aliquẽ in poteſtatẽ perpetuam.
19 Electionis cauſa iuris eligendi ad dignitatem nõ põt tractari corã
iudice ſeculari quaſi ſit ſpiritualis.
Fallit quñ cauſa iuris eligendi eſt ad temporalem dignitatem.
20 Poſſeſſoria queſtio ſuper bñficijs an dicať ſpũalis indiſtincte vt tra
ctari coram ſeculari iudice nequeat:nu.22.et.23.
21 Sñia ſuper poſſeſſorio an dicatur interlocutoria vel diffinitiua.
23 Recõuentio an poſſit fieri corã alio iudice maxime durãte iudicio
intentato corã vno iudice de re ſuper qua fieri poterat.
14 Feriarum tẽpore inductarũ ad dei honorẽ vel alterius pro quibus
cauſis põt iudex procedere inuitis etiam partibus.

Significauerũt

1 Significauerunt. ¶ † Non obſtante ex
ceptione temporis
feriati propter vindemias mandanda eſt ſententia exe-
cutioni: hoc dicit. Uel ſecundum abbatem. cum actor et
reus ſint diuerſi fori: cauſa proprietatis et poſſeſſionis poſſunt
coram diuerſis iudicibus agitari. h. d. Sunt due partes. In prima
parte conqueſtio. In ſecunda pape proviſio. ſecunda ibi. Manda-
mus. In prima facit tria. Primo ponit factum ⁊ cauſe delegatio-
ne bimẽbrem. ſcđa ibi. Uerũ reorũ exceptiones. tertia ibi. Reſpon-
2 dente reſponſionem actoris. ¶ † Nota primo iuncta ſubſcriptione:
qđ ſufficit qđ cauſa nõ cõmittatur vltra duas dietas: licet cõmittat
3 extra prouinciam: de quo. iij. q. vj. neminem. ¶ † Nota ſcđo pro vul-
gari: vt iudex appellet in feminino ptãs: vide. xcvj. di. ſi imperator
alibi appellat in maſculino. de homi. tua. vide ad primũ. r. q. ij. pca-
rie. vel pecunia. ¶ No. tertio qđ denegatiõe ſubiectiõis: vel nõ admiſ
ſione rectoris electi: quis quaſi ſubiectionis poſſeſſione ſpoliari vi-
detur: pro qua conſequenda agi poteſt poſſeſſorio: ⁊ ſic pro ſpolia-
tione iurium incorporalium datur poſſeſſoriũ: ſaltim quando ſint
iura realia: vel perſonalia: ad rem competentia: ad hoc de elec. que-
4 relam: qđ no. de cenſi. puenit. Cy. C. de pac. l. ſi certis ãnis. ¶ † No.
quarto qđ in incorporalibus non cadit vera poſſeſſio ſed q̃ſi: ad hoc
l. ſi ſeruus. §. incorporales. de acqui. re. do. ſic nec in illis cadit vera
traditio. ff. de ſerui. l. quotiẽs. C. de vſuf. l. iiij. ſic nec in ipſis cadit ve
ra proprietas: ſed quaſi: vt dicit tex. hic notabiliter. idem tex. ⁊ glo.
in. l. ij. §. quedam. ff. de interdic. vidu. l. iij. de ſerui. le. Inn. de conſti.
5 cum. M. in verbo reuocat. iuxta. fi. glo. ¶ † Nota. quinto qđ narra-
tio ꝓprietatis in libello nõ vitiat libellũ in poſſeſſorio nec ampliat
vires libelli: vt ꝓprietas deducta videatur: quia attenditur penes
6 medium concludendi de quo. j. titu. j. ex parte. b. ¶ † Nota qđ pro-
cedit libellus in quo aliquid alternatiue narratur: quando alterna-
tiua cadit inter illa que ſaltem in lata ſignificatione ſunt idem: ibi
7 poſſeſſione: vel quaſi. ¶ † Nota qđ ſententia in poſſeſſorio eſt diffi-
nitiua: vide glo. de offi. dele. conſultationibus: ⁊ de reſti. ſpo. cuꝫ ad
8 ſedem. ¶ † Nota qđ data diuerſitate fori conuenti ad reconuentuꝫ
cauſe continentia diuiditur: ⁊ ceſſat priuilegium reconuentionis:
quãdo iuriſditio ex fori diuerſitate eſt improrogabilis ⁊ ſic hic vide
tur caſus qđ in ciuili non procedat reconuentio de clerico coraꝫ iu-
dice ſeculari: qđ poteſt reſtringi: quãdo agitur nõ de re patrimonia
li clerici: ſed de re eccleſiaſtica: de quo dicit vt dixi ſupra. c. at ſi cleri-
ci. Nota qđ data incõpaſſibilitate cauſarum attento intentãdi mo-
do priuilegium recõuentionis ceſſat: ⁊ diuiditur cauſe. continen-
tia: nam pendentia poſſeſſorij. quo ⁊ ad executionem: nõ patit peti
9 torium a diuerſa parte intentatum. j. de or. cog. c. fi. ¶ † Nota. qđ ſi-
cut contra agentem poſſeſſorio nõ admittitur cumulatio petitorij
ab alia parte: ſuper eadem re. Ita nec contra petitionem executio-
nis in poſſeſſorio: ⁊ ſic nõ ſoluꝫ pendẽtia poſſeſſorij impedit petito
rium ab alia parte intentatuꝫ: ſed etiam pẽdentia executionis poſ-
ſeſſorij. ¶ Nota arg. qđ pro grauamine illato coram iudice ſeculari
clerico immediatate poteſt adiri eccleſia: quando grauamen infert
in re eccleſiaſtica: nec eſt neceſſe vt adeat ꝓximus ſuperior ſecularis
10 ad hoc. ſ. e. cum deputati. dicaꝫ. j. titu. j. ex tenore. ⁊. c. licet. ¶ † No.
quod in iſtis poteſtatibus ſecularibus: ſola electione: abſq; alia cõ-
firmatione: queritur ius adminiſtrandi: nec eſt opus alia cõfirma-
tione: ſed ſola ſufficit admiſſio: que eſt pro confirmatione. vide hoc
per gl. Bar. bal. ⁊ Cy. in. l. priuatorum. C. de iur. om. iudi. per Bar.
in. l. publi⁹. de con. ⁊ de. per eundem in. l. ante. ff. de teſta. mili. Si ta-
men aliquid opponetur non poteſt adminiſtrare: anteq̃ poſſeſſio
11 nem habeat. no. ſpe. in ti. de cenſi. §. ij. ver. pe. ¶ † Nota practicam
reintegrandi ad poſſeſſionem priuatam quaſi poſſeſſione iuris eli
gendi: quia reintegratur eo quod ab eo electus admittitur: ⁊ tracta-
tur pro electo. non ſufficit ergo ſola electio: niſi vt electus habeatur:
12 vide Innoc. de in inte. reſti. c. ij. ¶ † Nota practicam exequendi ſen
tentiam in iſtis incorporalibus: quia iudex compellit partem ſuc-
cumbentem ad patientiam exercitij iuris: vide Inno. de conceſſio.
preben. cum noſtris. Bart. de oper. no. nun. l. ſi prius. de dam. infec.
13 l. a quo. ff. de ſerui. l. ſi cui. ¶ † Nota hic apertum: quod pro ſpolia-
tione iurium eccleſie: agi poteſt coram laico: ⁊ ſic pro ſacrilegio: et ex
facto ex quo ſurgit crimen ſacrilegij. electio eſt eccleſie: an agat co-
ram iudice eccleſiaſtico: vel ſeculari. ad hoc. j. de foro competenti.
14 cũ ſit. in ver. vtrũ. ¶ † Not. j. q̃ cauſe plenarie regulariter ſilẽt tpe fe
15 riarũ ꝓpter vidẽmias. †. ⁊ no. caſuꝫ exceptũ qñ petit executio fineꝫ
16 iaꝫ late ⁊ maxime qñ res eſt peritura tẽpore. ¶ † Not. qđ vbi factũ
perſonale determinat ad tẽp⁹: finito tẽpore: finit ius: ideo altero tẽ
pore hic impleri nõ poteſt: quaſi oĩo factũ diuerſificet ex tẽporis di
uerſitate: cũ alie ſint ope tẽporis diuerſi. ff. de condi. inde. l. ſi nõ ſor-
tẽ. §. ſi libertus. ad hoc. l. ſi vſufruct⁹ mihi in biẽniũ. ff. de vſuf. le. et
ſic eſt caſus formalis de eo qđ querit Bart. in. l. ſi ita ſtipulatus. que
precedit. l. ſtichuꝫ. ff. de verbo. ob. Si poteſtas eligitur pro primis
ſex mẽſibus: ⁊ caſu cõtingat qđ nõ poſſit primis ſex menſibus vti iu-
riſditione: an illi tempus reintegretur: et dicit quod non: quia alij
ſunt ſex mẽſes primi: alij ſecũdi: ex tẽporis diuerſitate ad hoc dict⁹
17 §. ſi libertus. ¶ † Oppo. j. qđ cauſa nõ poſſit delegari extra ꝓuin-
ciam. iij. q. vj. neminẽ. Solu. dicit Io. an. qđ ſufficit ſcđm hec tem-
pora: qđ non cõmittatur vltra duas dietas: q̃q̃ cõmitteretur ex-
tra prouinciam: vt patet hic: vel dic qđ hoc fuit de certa ſcientia pa
pe vel dic quod nõ fuit exceptum: dicit tamen Hoſt. diſputaſſe: re-
ſcriptum vltra prouinciam valere: dũmodo non vltra duas dietas
ad hoc. j. de iureiuran. olim: de quo per Hoſtiẽ. in ſum. de reſcrip.
§. que obijci poſſunt. verſi. C. ibi Hoſtiẽ. tenet qđ procedit exceptio
niſi ꝓceſſerit ex certa ſcientia pape: qđ ſcire nõ preſumitur. de con
ſti. c. j. lib. vj. ⁊ ſic ſtant iura: ex quo nõ ſunt correcta: de elec. conſtitu
tio. lib. vj. ⁊ licet ſic videatur de iure ſcripto: cõtra tamen de conſue
tudine ſeruatur: ſecundũ cal. archi. in. d. cap. neminem. tenet opin.
Hoſti. ⁊ dicit hodie ſtãdum eſſe. c. ſtatutum. §. cum autẽ. de reſcrip.
lib. vj. Sed dici poteſt: qđ ille. §. loquit in datis a papa: in inferiori-
bus autem iudicibus ſtandum eſt dicto. c. neminem: q: ſic loquitur.
¶ Oppo. ij. qđ nõ recte exciperent cõmunitas caſtri: quia nõ erant
rei: ſed actores. Sol. dicit qđ excipiebant inquãtum petebatur exe-
cutio poſſeſſorij: quia inquantũ agitabatur cauſa ꝓprietatis erant
18 actores vt patet ſupra. ¶ † Quero an ciuitas poſſit ſibi eligere ali-
quem in perpetuum poteſtatem. i. quoad vixerit: ⁊ idẽ queritur de
quacunq; vniuerſitate. arg. qđ ſic: ſicut procur. vniuerſitatis poteſt
in perpetuum cõſtitui. Secundo quia ⁊ veneti perpetuo ſibi duceꝫ
conſtituerunt. Item eſt expreſſum qđ permittitur perpetua pote-
ſtas. C. de murile. l. j. lib. xij. Item quia ciuitas ⁊ vniuerſitas appro-
bata: poteſt ſibi perpetuaꝫ legem cõſtituere. ff. qđ cuiuſq; vni. l. ius
⁊ eius ſtatuta ſunt ꝑpetuo ſeruanda. ff. de decre. ab ord. fa. l. fi. Item
ſicut ſocietas ꝑpetuo cõtrahitur. ff. pro ſocio. l. j. Item qđ quilibet
põt ſe iuriſditioni alterius ſubmittere. ff. de iudi. l. j. ⁊. ij. ⁊ etiam ſu
perior inferiori. ff. de iur. om. iudi. l. eſt receptũ. multo fortius pote-
rit ſibi rectorẽ perpetuũ eligere. ff. de ori. iur. l. ij. §. deinde: quia diffi
cile. ⁊. §. ex eodẽ tempore. ⁊. §. nouiſſime. Item quia exercitus facit
imperatorẽ. xciij. diſtin. legimus: ⁊ q: generaliter vniuerſitas eligit
rectorẽ ſibi ꝑpetuũ. de elec. c. j. ¶ In cõtrariuꝫ eſt veritas: quia leges
de officijs loquentes nolunt illa eſſe perpetua. C. de caſtren. l. j. C.
de decur. l. j. C. de meſſo. l. vnica. C. de domeſti. l. pragmatica. C. de
muri. l. eternam. C. de cõſulis. l. pe. C. de fabricen. l. ij. ff. de offi. pre-
fec. vr. l. iſta. ff. de offi. procõſu. l. meminiſſe. de offi. preſi. l. ſi forte. de
ori. iur. l. ij. §. deinde populo. de adul. l. ſi adulterium. §. fi. ⁊. l. ſi ma-
ritus. ff. de iureiuran. l. vt magiſtratibus. ff. de iudi. l. pars literarũ:
cum multis ſimilibus. Item multiplici ratione nõ expedit officia
perpetuari: ⁊ cõtinuari. Prima: quia nõ expedit reipublice vt ſum
mam poteſtatem habens ſit perpetuus: vt ꝓ alle. §. populo. quod
intelligendũ eſt de perpetuitate vt trãſeat ad heredes ad hoc quia
ſummus princeps excipitur vt ea. l. §. meminiſſe. ad hoc. ſ. de elec.
venerabilem: ad fi. Secũda ne detur via corruptioni ⁊ ambitiõi. C.
de tabu. l. j. lib. xij. Tertia vt ſi delinquat facilius corrigi poſſit. C. d
ſuſcept. et archa. l. neminẽ. lib. x. Quarta ne tranſeat ad heredes in
aut. de defen. ciui. §. fi. colla. iij. Quinta quia ſic poſſent ſecuritates
auertere ⁊ ſubtrahere a vero dominio: dãdo ſe ſic forſan potentiori
de exceſ. prela. dilecta. de ali. iu. mu. cã. fac. c. fi. Solu. dicit hoſtiẽ. qđ
ſecũdum iura. flor. honores dignitates ⁊ munera tẽporalia eſſe de
bebant. ff. de mu. ⁊ ho. l. munerũ. §. gerendorum: adeo qđ cõtinuari
nõ poſſunt in eadem perſona: fallit in ſubſidiũ vbi deſunt qui ge-
rant. ff. de mu. et ho. l. vt gradatim. §. quotiẽs. ⁊ in ſacerdotij digni-
tate que ſponte repeti poteſt. ff. de mu. ⁊. ho. l. ſponte. ⁊ fuit habilis
regularis vocatio quinquennij et alia triennij ad legationem bien
nij. C. de mu. non conti. l. ſecunda. li. x. et per tantundem tempus
poterit in officio detineri: amplius non etiam ſi decretum ciuita-
tis aut decurionum autoritas hoc deſideret. C. de ſuſcep. ⁊ archa. l.
neminem. libro. x. hodie vero per biennium in officio eſſe poteſt: et
interpellato biennio iterum poteſt aſſumi ſi placet: alter non: in
auten. de defen. ciui. §. fina. colla. iij. alias aſpirans vel deſiderans
promoueri incidit in. l. iul. ambi. ff. ad. l. iul. ambi. l. prima. Ratio-
ne ſi perpetuo teneant rempublicam occupatam: perpetuo aſpere
dominentur ne habeant occaſionem delinquendi. ff. de ori. iur. l. ſe-
cunda. §. deinde. in auten. de defenſio. ciui. §. finali. Ideo vult lex
quod deponant officium: ⁊ rationem videant. C. vt omnes tam ci
ui. q̃. cri. l. vna. Item ſi locus eſt ſub dominio alicuius: hoc ei mi-
nus licet ſine conſenſu illius cui ſubeſt. de exceſſi. prelatorum. di-
lecta. de officio archidia. ad hec. Hoc locum habet in ſecularibus
rectoribus ꝑ electionem creandã ſecus in alios qui ſuccedũt heredi
tario iure. ſ. e. nouiter. ⁊ de voto licet. Itẽ ſecus in imperatorib⁹ re
gibus ⁊ ducib⁹: qui de antiqua ⁊ approbata cõſuetudine ꝑpetuo. i.
quãdiu viuunt eligũtur: qbus nõ ſuccedunt heredes. exẽplum vt in
duce venetorũ ⁊ imperatore. de elec. venerabilem. ad fi. Item ſecus
in rectoribus eccleſiaſticis qui perpetuo. i. quandiu viuũt conſti-
tuuntur vt plurimum: et ſi ſint vicarij. de fi. inſtru. g. perpetuus. de
officio vica. ca. j. ⁊ fi. vnde tales q̃diu bene regunt non ſoluuntur.
Mors vero omnia ſoluit. in autẽ. de nup. deinceps: de regimine ci

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

19 uitatis romane:tene q̄ habes de elec.fundamēta.lib.vj.¶ †Opp.
glo.j.qđ non poterit cauſa electionis tractari coraȝ iudice ſeculari:
quaſi ſpiritualis ſit.j.de or.cog.tuā.de.elec.ſacroſancta.⁊.c.maſſana
Sol.cauſa iuris eligendi ad dignitatem: vel beneficium ſpirituale:
eſt ſpiritualis:⁊ hec non tractatur coram iudice ſeculari:cauſa iuris
eligendi ad temporalem dignitatem eſt temporalis quia et poteſt
coram iudice ſeculari tractari vt hic:⁊ quia abbas ⁊ cōuent⁹ fuerūt
actores vt hic:ideo forum rei,eos conuenit ſequi.de fo.compe.cum
ſit.Uel ſecundo:ſecundum Uin.vt ponit Joan.an.ſuper textu.hic
cauſa erat ſuper poſſeſſione:⁊ non ſuper proprietate iuris eligēdi.
vnde dicit:qđ licet cauſa iur.patro.vel electionis:quo ad proprieta
tem ſit ſpiritualis:⁊ non poſſit corā iudice ſeculari tractari : quo ad
poſſeſſionem:tamen quando de illa ſola diſputatur illa poteſt co-
ram iudice ſeculari tractari:quaſi illa non ſit ſpiritualis : maxime ſi
incidenter tractetur:licet ſo.poſſit tolerari in ſe. tamen ſo. non eſt
vera ad tex.quod patet:quia hic non agebatur de electiōe rectoris
eccleſie:ſed caſtri:⁊ erat rector temporalis:vt patet in fi.ibi.⁊ tempo
20 re regiminis ⁊c.⁊ ideo poteſt agi coram iudice ſeculari.†No . tamē
dictum Uin.qui vult qđ queſtio poſſeſſoria ſuper re ſpirituali non
dicat̄ ſpiritualis.ad hoc glo.de iura.ca.litteras.de elec . dilecti : per
Jnn.ſ.c.de reſcript.ceterum.de fo.compe.ex parte.b . Jdem tenet
Archi.de reſti.ſpo.c.j.li.vj.in verbo ciuilibus:de eo qui mit.in poſ.
cauſa rei ſer.c.j.li.vj.in verbo obtinendis:⁊ ibi Archi. ⁊ Jnno. vide
Joā.an.de reſti.ſpo.frequens.li.vj.in nouella. Credo qđ q̄ſtio poſ-
ſeſſoria rei ſpiritualis ſit ſpiritualis:ſicut ⁊ queſtio ꝓprietatis:quia
eiuſdem eſt nature poſſeſſio:cuius eſt ꝓprietas.de reſcrip.c.cauſaȝ.
alias licet vera proprietas vel ꝓprietatis poſſeſſio caderet in laicū
contra dictum.c.cauſam.idem q̄ puto qđ ſi queſtio legitimitatis de-
pendeat a colorata poſſeſſione matrimonij : qđ ſi de hac reuocet̄ in
dubium:cum ad eccleſiaȝ ſpectet de colore matrimonij ſtatuere . de
clan.deſpon.cum inhibitio.ita eius erit cognitio an matrimoniuȝ
ſit in facie eccleſie cōtractū.Si vero eſt dubiuȝ de ſolo facto per no.
in.c.cauſaȝ.de ord.cog.Jo.and.dicit alibi ⁊ ſpe.qđ hec queſtio poſ-
ſeſſoria ſuper matrimonio vel alia re ſpirituali nō eſt ſpiritualis.
ſed quaſi ſpiritualis.ponit Jo.and.in addi.ſpe.in ti.de peti.⁊ poſſ.
§.j.vſi.quid ſi ago poſſeſſorio.nō ob.qđ dicit Jnno.ſ.c.ceterum.⁊
c.ex parte.b.j.tit.j.quia fatendum qđ queſtio poſſeſſiōis nō eſt que-
ſtio ꝓprietatis.Jdeo ſi lex ponderat ꝓprietatis queſtioneȝ: quo ad
iuriſditioneȝ ꝓcedit,qđ nō includitur poſſeſſoria:ſed queſtio poſſeſ-
ſionis late eſt queſtio rei.Jdeo ſi ius ponderat in ꝓprietate rei : vel
qualitatem queſtio poſſeſſionis includitur.Sed tunc vltra nō vide
tur qđ debuerat adiri papa de iudicio ſeculari:ſed ſu⁹ ſuperior.ſ.c.
nouit.So.dicit hic Jo.an.qđ qr voluerunt vt reſpōderetur de cauſa
proprietatis anteq̄ reſtituerentur monachi grauauerunt.⁊ ꝓpter
grauamen aditus eſt papa per viam appellationis:⁊ papa commi-
ſit cauſaȝ.vt.ſ.patet.Alij dicunt qđ papa fuit aditus per viā que-
rele.⁊ ſic patet qđ vbi clericus litigando grauatur coram iudice ſe-
culari:immediate poteſt papa adiri appellationis via:vel querele.
ad hoc.ſ.c.deputati.dicaȝ.j.ti.j.licet pro tanto papa vt grauamen
reuocetur:mandat vt ante omnia admittatur rector quam proce-
datur ad cognitionem iudicij proprietarij.ad hoc quod appellatio
nis via fuerit delata:patet ibi. audituri ⁊c.qa forma talis commiſ-
ſionis ſolet apponi in commiſſionibus appellationum :vt proba-
to grauamine procedatur in alijs.de app.vt debitus.⁊.c . ex parte:
ſecundum Hoſti.¶ †Glo.in fi.colligit quod ſententia in poſſeſſo-
ria eſt diffinitiua:alle.vt lit.non cont.c.ij.Et hoc eſt expreſſuȝ,in cle.
j.de ſequeſ.poſ.⁊ fruc.ad hoc no.j.de reſt.ſpo.cum ad ſedem. Jn con
trarium eſt tex.quod eſt interlocutoria: de inſti.cuȝ veniſſent.bar.⁊
gl.in.l.j.C.ſi de momen . poſ.dicit quod eſt diffinitiua quod patet:
quia in eam lis conteſtatur.alle.l.incerti.de interdic.inſti. de inter-
dic.§.retinende.⁊ ibi tenet idem Cy.quia diffiniuit negotiuȝ prin
cipale.Jdem hut.et omnes:dic ſi deducitur in iudicium per viam
exceptiōis:eſt interlocutoria:vt eſt tex.de or.cog.c.ij. verſiculo nos
autem:ibi interloquendo pronunciamus.Si per viam actionis:et
ſecum accumulatur conditio ⁊.l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.illa eſt
diffinitiua.Jta loquitur glo.de reſti.ſpo.cum ad ſedem.ſcilicet glo.
pe.ad.fi.Si ſecum accumulatur petitorium:tunc dicit Jnno. quod
eſt interlocutoria:et ita intelligit de inſti . cum veniſſent vt ipſe ibi
not.de hoc:quia non omnino finit negocium principale:cum ſpere
tur ſententia:que ſecum attrahit vires poſſeſſorij.de cauſa poſ.cum
dilectus.Si queſtio poſſeſſionis incidenter deciditur ad tuendum
poſſeſſorem : hic etiam eſt interlocutoria:vt dicto capitulo cum ve-
niſſent:ſecundum alium intellectum:ſed ſi principaliter intentatur
queſtio poſſeſſoria tunc ſi haberetur reſpectus ad ſolam queſtioneȝ
poſſeſſionis:hec dicitur diffinitiua:quia in ipſa lis conteſtatur : vt
lit.nō conte.accedens.de offi.dele.conteſtationibus : et quia illam
totam diffinit.Jdem ſi habetur reſpectus ad condictionem.l. ſi qs
in tantam:que poteſt intentari: ⁊ quia non intermedia cauſe diffi-
nitur:et quia cōmuniter ex eius fine finitur queſtio proprietatis:
propter difficultatem probandi illam . de reſtitu. ſpo.ſepe.Si ha-
betur reſpectus ad petitorium:qr poteſt intentari:quia ex toto nō
diffinit cauſam:cum aliquando poſſit intentari petitorium nō eſt
omnino q̄ſtionis diffinitiua:qr etiam effect⁹ pendet ab euentu ſen
tentie in petitorio:vt.d.c.cum dilectus.de ordi.cog.de cau.poſ.cū
eccleſia:⁊.c.cum ſuper.Jdeo hoc reſpectu gl.ipſam appellat quaſi
diffinitiuam:vt no.glo.in.d.c.conſultationibus.de offi.dele.ideo
ex hoc ſequitur qđ appellabatur,ab ea vt diffinitiua:quia non exi-
getur expreſſio cauſe ſicut nec in diffinitiua.ff.de appel.l.ſcio.Jta
debet intelligi Archi.ij.q.vi.§.ſunt quorum.verſi.de poſſeſſore.et
22 gloſ.de re iudi.quod iuſſit que dicit ipſam diffinitiuam.¶ †Ue-
nio ad glo.pe.oppo.quod potuerit abbas ſuper proprietate con-
ueniri coram iudice ſeculari:quia queſtio poſſeſſionis ⁊ proprieta-
tis vt connexa:⁊ ne contingat continentiam cauſe diuidi debent
coram eiſdem iudicibus tractari.C.de iudi.nulli.j.de ſequeſ.poſ.et
fruc.c.j.Jtem quia cauſa cōuentionis ⁊ reconuentionis debet corā
eiſdem iudicib⁹ agitari. ¶ Gloſ.laborat ad ſo.cōtrarij:⁊ primo re-
ſpondit ad id quod dicitur de cōtinentia cauſe:qđ hoc operatur di
uerſitas fori.q.d.vbi actor et reus ſunt eiuſdem fori:debet queſtio
poſſeſſionis ⁊ ꝓprietatis coram eiſdem iudicibus agitari.Sed ſi
ſunt diuerſi fori:tunc ex quo ab eodem non intentatur ſed a diuer-
ſa parte : quilibet agendo habet ſequi forum rei:ne offendatur re-
gula que habet qđ actor ſeq̄tur forum rei cauſa debet corā diuerſis
iudicibus agitari ⁊ tunc continentia cauſe diuiditur maxime cum
omnino nō ſint cōnexe cauſe poſſeſſionis ⁊ ꝓprietatis immo certo
reſpectu nil habēt inuicem cōe.ff.de acq.poſ.l.naturaliter.§.nihil
cōe.eodem modo pōt ſolui ꝯͣrium qđ diuerſitas fori tollat priuile-
gium recōuentionis:⁊ ſic nō fiat reconuentio coram eiſdeȝ:ſed iſta
ſo.nō videtur bona nec ad primuȝ nec ad ſcōm cōtrarium.ꝓcederet
enim ſi ex diuerſitate fori ceſſaret iuriſditio ſuper recōuentiōe quo
caſu ex neceſſitate cauſa eſſet corā diuerſis iudicib⁹ agitāda.ſed hic
ſuper recōuentione non ceſſat iuriſditio qr data cōuentione proro
gatur iuriſditio ad recōuentionem etiā ſuper diuerſo nedum ſuper
cōnexo.cum ergo nō eſſet iuriſditiōis fundamentū:nō debet offen
di regula que dicit.cauſe cōtinentiam nō diuidi.Jdeo ſo.primi con
trarij dependet a ſolutiōe ſecundi:qr ſi ꝓrogatur iuriſditio in cleri-
cum in cauſa recōuentis coram iudice ſeculari:cum hic nō ceſſat iu-
riſditio nulla ſubeſt cauſa aut neceſſitas recedendi a regula ne cau-
ſe cōtinentia diuidatur qr dici pōt qđ opi.que habet qđ nō proce-
dat recōuentio clerici coraȝ iudice ſeculari:ꝓcedat de iure maxime
vbi ſit recōuētio de re eccleſiaſtica vel iuriū:⁊ hoc ꝓbat decre.Uel re
ſponde ſecūdo ad ſcōm cōtrariuȝ qđ quandoq̄ recōuentio ſit codē
durante iudicio ⁊ ꝓcedit reconuentio quo ad priuilegium ꝓroga-
tiuum iuriſditionis : ⁊ ſimultanei proceſſus:⁊ tunc non ceſſaret iu-
riſditio in reconuentā eccleſiam.⁊ cōtra nō deberet offendi regula:
que habet cauſarum continentiam non diuidi :ſed ſi reconuentio
fiat primo iudicio conuentionis expedito non procedat reconuen-
tio etiā quo ad finem prorogatiuū iuriſditionis in reconuentum:
⁊ ſi neceſſario oportet quod offendatur regula que habet cauſarum
23 cōtinentiam diuidi non debere.Solu.iſta dependet ab opi.†Nun
quid quo ad priuilegium ꝓrogatiuum iuriſditionis procedat re-
conuentio:ſi non fiat eodem durante iudicio:⁊ aliqui tenent quod
procedat:ſaltem quo ad illud priuilegium : licet non procedat quo
ad priuilegium ſimultanei ꝓceſſus.vnde ſecundum illam non pro
cederet ſolutio de quo de reſcrip.diſpendia.libro.vj.⁊ in cle.ſepe.de
ver.ſig.⁊ de or.cog.c.ij.⁊ pleniſſime dicam de mu.peti.c.j.vbi teneo
qđ non ꝓcedat quo ad aliquod priuilegium : ideo ꝓcederet hec ſol.
Sed quia hec ſo.pendet ab opinionibus gl.dat regulam ibi:et tūc
dic qđ vbi cauſe ſunt,cōpaſſibiles procedunt regule conuentionis
⁊ recōuentiōis ⁊ regule que habent cauſarū cōtinentiam diuidi nō
debēt:vbi vero cauſe ſunt incōpaſſibiles attēto modo accumulan
di:tunc nō procedunt regule qr neceſſario cauſe debēt tractari corā
diuerſis iudicibus et etiam cārum continentia diuidit̄ vt hic.Hic
enim erat intentatuȝ poſſeſſoriū recuperāde cuius priuilegiū eſt vt
ab aduerſa parte non admittat ad intētatū:vt patet de or.cog.c.fi.
de reſti.ſpo.ex cōqueſtione.ij.q.iij.ca.j.⁊ qđ ibi no.niſi ante omnia
ſpoliat⁹ reſtituatur:q̄q̄ ergo hic obtinuiſſet abbas ſniaȝ ī poſſeſſo
rio:nōdum illius erat facta executio:qr non erat adhuc commiſſus
in rectorem electus per abbatem non poterat ergo aliud iudicium
accumulari:quaſi diceret ſi fuiſſet facta executio : procederent tunc
regule de quibus dictum eſt:et cauſarum continentia non diuide-
retur:ſȝ qr nolebant admittere rectorem:⁊ ſic eccleſiam reintegrare
ad poſſeſſionem et volebāt ante diſcuti debere de proprietate:fuit
grauatus abbas ⁊ apppellauit ad papam:⁊ papa commiſit vt in li
tera patet .vnde dicit hic Jnno.quod ſiue a principio mona.egerit
interdicto vnde vi adhuc ſpoliatū manet ſiue a principio vti poſſi-
tis:et poſt ſentētiā ſpoliatum fudit de nouo qr negauerunt electū
ab eis admittere in rectorem legitima eſt hec exceptio : non reſpon
debo de proprietate niſi prius fuero reſtitutus.j.de or.cog.cum di-
lectus.Jdē eſſet ⁊ ſi petitorio egiſſet ⁊ poſtea monaſteriū fuiſſet ſpo
liatū.j.de app.ꝯſtitutus.ij.ad fi.ſcōm Jnn.Eſt tū dr̄ia iter primū ⁊
ſecundum

ſecundum caſuz:quia primo caſu ſufficeret oſtendere ſolaz pendentiam poſſeſſorij. Secundo caſu artaretur ad probandum ſpoliationem:vt no.de ordi.cog.c.fi.de reſt.ſpolia.ex conqueſtione.pro hac lec.facit quod no.ſpe.in ti.de reconuen.§.nunc dicamus.verſiculo.quid ſi te conuenio.ij.colum.vbi dicit quod illud priuilegiuz habet actionem iudicati ex ſententia ſuper poſſeſſorio:quod habet poſſeſſorium:quia durat pma actio ⁊ priuilegium eius licet feratur ſnia.ff.de pig.ac.l.grege.§.etiam.C.de vſuris rei iudi.l.j.ff.ő nona.aliā.

14 ¶†Opp.quod non neceſſitetur quis ad litigandum tempore vindemiaruz.ff.de fer.l.j.⁊ l.ſi feriatis.j.de fer.c.fi.So.dicit glo.inter ferias ad honorez dei:⁊ ob neceſſitatez hominum eſt hec differentia:q: in ferijs ob neceſſitates hominuz:poteſt de voluntate partium procedi:quia talibus ferijs:vt ad vtilitatem priuatam inductis poteſt renuntiari. In ferijs in honorem dei non poteſt procedi:etiam voluntate partium:quia illis ob publicam vtilitatem:et in honorem alterius inductis:partes non poſſunt renuntiare:vt.d.ca.fin. Inuitis tamē partibus regulariter pcedi nō poteſt in vtriſq;. Ad hanc decr.reſpōdet glo.q licet ſit hoc regulare. Fallit in actu porrectionis libelli:qui die feriata poteſt offerri.l.miles.§.ſexaginta.ff.de adul.quod intellige in obligatiōe que ſit iudici:ſecꝰ in obligatione:que ſit parti:quia non debet offerri die feriata.vt not.de lit.cōte.c.j. Fallit ſecūdo quando res eſt tempore peritura:quo caſu poteſt procedi tali tempore:vt hic. Idem ſi periret inſtantia iudicij:quia tunc ne pereat inſtantia:poteſt tali tempore procedere de offi dele.conſuluit. Illa potius probat contra.not.tamen glo.Ioā.xv.q.iiij.placita.hoc non tenet:quia licet pereat iuriſditio non perit cauſa.de remedio autem tunc eſt recurrendum ad glo.de officio delegat.de cauſis.⁊ adde Inno.ibi ſecundum Archi.in.d.c.placita:⁊ ad But.cuius dicta poſui.ſ.c.prox. Sit ergo regula quod inuitis partibus diebus feriatis procedi non poteſt:nec in ferijs ob dei reuerentiam:nec in ferijs ob vtilitatem hoīum. Fallit in actu porrectionis libelli:quod intellige vt.ſ. Fallit ſecūdo quando res eſt tempore peritura:⁊ non dicitur peritura quando ſola iuriſditio perimitur:ſed quando ipſa res perit:vel ipſum de quo agitur:vel actio. Idem ſi perimat probatio.vt not.j.Hoſt.⁊ Io.an.de proba.in preſentia:in verbo altero menſe.in fi.alle.l.j.§.fi.ff.de fer.⁊.j.de ferijs.c.fin.ad hoc no.Ioan.and.vt lit.non conte.quoniaz.§.j.⁊ procedūt hec etiam in ferijs in honorem dei:vt ponit Ioan.andre.in.d.c.§.j.in verbo admittendi:⁊ eſt dictum ſpe.in ſpe.de fer.§.ij.verſiculo ſed quid ſi tunc:⁊ hoc ſentit:immo expreſſe dicit ſpe.in ti.de libel.concep.§.nunc dicendum.verſic.xxv.ad fi.⁊ Frede.ſuo conſi.cxxxix. Fallit tertio quando vniuerſitas litigat per ſindicum ⁊ quando vniuerſitas conuenitur:quia tota non poteſt in vindemijs occupari:quo caſu litigare pōt per ſindicum.ff.quod cuiuſq; vni.l.j.⁊ ſic dicit Guil.na.qui dicit ſe in hac cauſa fuiſſe aduocatum:⁊ ſic debet intelligi hic. Sed cōtra hoc puto verius no.Inn.j.de fer.c.conqueſtꝰ.⁊ dato qḋ eēt verū hoc eēt reſtringēdū ad ferias hominū cā introductas:vt ex ratiōe patet. Fallit quarto in cauſis publicis:que tractantur diebus feriatis.C.de fer.l.publicis:⁊ publica cauſa hec cenſetur quia agitur de regimine publico:vt caſtri.vnde ſicut cauſe fiſcales tunc aguntur:ita ⁊ cauſe eccleſiarum:quod dixit Hoſt.verum:quādo eccleſia agens contra laicum ad hoc inſtat:ſecus econtra.argu.C.de legi.l.quod fauore. Non placet mihi quod in ſingulis cauſis eccleſiarum poſſit cauſa tractari tempore meſſium:alias iura canonica fruſtra induxiſſent ferias:cōtra id de ferijs.capitulo conqueſtus.⁊ ideo Ho.dicit hic hoc non ſeruari. Fallit quinto in executione ſententie:que poteſt fieri in die feriato.quod dicit Frede.ſuo conſilio cxxxix.procedere etiam in ferijs introductis in honorez dei ad hoc.de pe.di.j.Adam.ij.queſt.prima ſicut.hoc maxime dicit Fredericus verum quando ſit execucutio in bonis:ſuper quibus eſt ſpecifice ſententiatum:quia in illis ſit executio ſine cauſe cognitione:vt no.de re iudi.cuz ſeper.in fin.de teſti.veniens.vt not.ff.de re iudi.l.a diuo pio.ergo talia poſſunt expediri die feriato:quia ceſſat mens iuriuz prohibentium cauſas agitari:que prohibent iudicia:cuius appellatione comprehenduntur que precedunt iudicium:⁊ ſententiam.vt no.de re iu.i iudicijs.ad hoc de ferijs capitulo vltimo.ibi iudicia lis ſtrepitus ⁊c.de verb.ſig.forus.ad hoc quia examinatio teſtium:quia in ea non exigitur cognitio:poteſt fieri die feriato:etiam in honorem dei:in ſpe.de fer.§.ij.verſi.quid ſi tunc:⁊ no.glo.in cle.j.de of.dele.in cle.ad hoc:quia ⁊ extra territorium talia fieri poſſunt:vt no.de iudi.nouit. Hoc idem videtur tenere Archi.ij.q.j.ſicut.dic quod ſi petatur executio in alia re q̄ petita:quia illa exigit.ſummariam cognitionez:non poteſt fieri die feriata:ſi petatur executio in re petita:quia iſta non exigit cognitionem etiam ſummariam:vt no.in iuribus p̄alle.⁊ no.Arch.ij.q.j.ſicut.Io.an.in addi.ſpe.in titu.de libel.concep.§.nunc dicendum.verſi.xxv.hoc latiusꝰ examinat quā alibi excludendo caſus non dubios:ſi res eſt tempore peritura:ſplanum quod poteſt fieri executio:⁊ hoc pōderat hic textus. Si res nō eſt tempore peritura:et tunc ſi queris an preceptum iudicis de exequendo poſſit fieri die feriato:⁊ hoc fieri non poteſt per iura que ferias ſeruari precipiūt.xv.q.x.placita.v.q.vij.capitulo primo de fer c.fi.C.e.l.oēs.⁊ l.fi.maxime vbi executio reqrit cauſe cognitionē:⁊ quia alique exceptiōes poſſunt opponi contra executionem:quas aliquādo examinat iudex:vt no.de re iudi.de cetero.C.ſi cōtra ius vel vtili.pub.l.⁊ ſi nō cognitio.xxv.q.ij.⁊ ſi nō cognitio.ff.de iudi.ſi pretor.C.de fal.l.ij.de offi.dele.paſtoralis.§.quia vero.C.de exec.rei iudi.l.ordo. Si queritur an precedente mādato ipſa nudi facti executio fieri poſſit ⁊ in ciuilibus:dic ipſaz fieri poſſe in ferijs introductis in honorem hominum:⁊ repentinis:quia talis eſt nudus miniſter:ad hoc de app.nouit:ſecus in ferijs ſolēnibus:ob honorem dei:niſi res eſſet ſubito peritura:vt dixi:vel immineret periculum animarum:vt in decre.ſi.de fer.in criminali dicit executionem fieri poſſe in ferijs repentinis:vel fauore hominū introductis.ij.q.j.ſicut.de pe.di.j.adam:ſecus in ſolēnibus ad honorem dei ⁊ ſanctorū per.c.placita:⁊ per decre.j.eo.ti.⁊ per.l.fi.C.e.niſi eſſet publicus latro:vt no.de fer.c.j.ſuper verbo ad mortem.ſcōm Io.an. Fallit quādo imminet periculum fuge:q: etiam die feriato in honorem dei capi pōt vt ad iudicē ducatur:quia in illo actu nō exigitur cognitio.vt ſcribit Bar.ff.de his que in frau.cre.l.ait pretor.§.ſi debitorem. Fallit ſexto reuertendo ad alias ſo.in datione adminiſtratoris:vt hic:nam ⁊ tutor poteſt dari tēpore feriato.ff.de fer.l.ij.ſic ⁊ curatores dari poſſunt ſcōm Goff.hec intelligo in ferijs hoīum cauſa. Fallit quādo in loco non ſunt vinee:quo caſu homines nō occupantur in vindemijs:⁊ ita dicunt quidā fuiſſe hic:q: hoc tempore in iſto caſtro nō erant vinee:⁊ hoc dixit hic pe.⁊ egi.hoc non iuuat ſi tamen aliunde parant:vt no.j.de ferijs.c.ſi.pōt etiam dici qḋ licet hoc tp̄s eſſet feriatū bononie:non florentie.vbi tardius colligunt vina.faciunt hec ad.q.an ſi magiſter iuxta ſcholas alterius cōduxit domū ex qua voces ſe inuicē impediunt:dic qḋ primus repellit vltimum.C.de ſtud.libero.l.j.li.xj.in fi.⁊ dicit q cauſa tractari pōt his diebꝰ.de quo p doc.in.l.j.ff.ſo.ma.ſecundū Io.an.⁊c.

¶ De foro competenti. Rubrica.

1 Fori appellatione quid comprehendatur.

¶ Quia rei ad iudicium vocati frequēter excipiunt de foro:⁊ ſolet ſepiſſime dubitari quod foruz ſic excipiens ſequi debeat:ideo poſt tractatū ⁊c.habetur materia.xcvj.diſt.iij.q.vj.⁊.vj.q.iij.⁊.iiij.vj.q.j.
1 xvj.q.j.per totum ⁊ repeti.in.vj.⁊ in cle. ¶†Quero quid cōprehendatur appellatione fori:dic qḋ in neutro cōprehendit territorium cuiuſq; iudicis.j.q pōt in facinoroſos homines aiaduertere.ff.de verb.ſigni.ſi pupillus.§.territorium.vnde et tota dioceſis dicitur territorium epiſcopi.xvj.q.vij.omnes baſilice.extra qḋ impune nō paret:de conſti.c.ij.lib.vj. Dicitur forus in maſculino locus in quo ius redditur.de ver.ſig.forus. Dicitur forus locus in quo ſunt nundine. Tertio dicitur forus locus in quo calcantur vue vt torcular.i.calcatoriumꝰ. Quarto dicitur quoddam ſpacium planum in nauibus et dicitur a ferendo pro eo quia fert homines. Quinto forꝰ tamen in naui:per quod emittitur remus:a forando:ſiue perforando. Forulus dicitur burſa:ſiue ſcriptorium pro eo qḋ crebro ſit perforatum ad pennas ⁊ cornua recipienda ſecundum Hoſt. Appellatione tamen fori comprehenduntur iuriſditionalia:non que ſunt ordinis epiſcopalis:de offi.or.ſi epiſcopus.li.vj.quod no.pro priuilegijs in quibus inferioribus cōceduntur omnia que ſpectant ad forum eccleſiaſticum.

1 Clericus coram ſuo epiſcopo conueniri debet et ſic nō ſubeſt inferiori epiſcopo de iure communi nec poteſt iuriſditionem prorogare in alium iudicem eccleſiaſticum etiam in archiepiſcopum abſq; epiſcopi cōſenſu niſi p appellationē aut negligentiam ipſius epiſcopi.nu.2.
3 Conſilium quādoq; ſumitur pro conſenſu vbi exigitur ab eo de cuius ſuperioritatis agitur preiudicio.
4 Actio ſumitur quandoq; pro petitione.
5 Clerici non poſſunt etiam volentes et de conſenſu epiſcopi trahi coram iudice ſeculari.
6 Iudices an poſſint peti dari ad voluntatem partium vel alterius tantum.

1 SI quis clericus. ¶†Clericus coram ſuo epiſcopo cōueniri debet.h.d. ¶ Not.j.clericū conueniendū corā epo:⁊ ſic regulariter inferior epo de iure cōi nō habet iuriſditionē in clericū. ¶ No.ij.clericū alteriꝰ iudicis non poſſe prorogare iuriſditionem abſq; cōſenſu:⁊ licentia ſui epi proprij:⁊ ſic cōſilium hic ponitur p licentia.
2 ¶†Oppo.qḋ aliquādo conueniatur clericus coraz metropolitano.ſ.de offi.ordi.paſtoralis.xj.q.iij.cum ſcimus.Sol.prius coram epo.aliquando etiam coraz archiepo ſcilicet epo negligente vel qñ
3 aditur p appellationem ſcōm Hoſt. ¶†Opp.ij.qḋ nō ſufficiat cōſilium ſed exigatur licentia vel cōſenſus.j.c.proxi.⁊.c.romana.c.ti.